

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de casibus conscientiae

Astesanus <de Ast>

[Straßburg], nicht nach 9. Mai 1474

Incipit secundus liber

[urn:nbn:de:bsz:31-316099](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-316099)

¶ Isti sunt tituli scđi libri qui est de virtutibus et vicijs.

- ¶ De voluntario et inuoluntario. i.
- ¶ De bonitate et malicia actuum humanorum in communi. ij.
- ¶ De bonitate et malicia interioris actus voluntatis. iij.
- ¶ De bonitate et malicia quantum ad actus exteriores. iiij.
- ¶ De merito et demerito actus humane. v.
- ¶ De vicijs et peccatis in communi. vi.
- ¶ In qua potentia anime est peccatum. viij.
- ¶ De causa peccati secundum quod unum peccatum dicitur esse causa alterius. viij.
- ¶ De virtutibus in communi. ix.
- ¶ De prudentia et eius principibus et vicijs oppositis. x.
- ¶ De iusticia et iniusticia. xi.
- ¶ De speciebus iusticie que sunt iusticia distributiva et commutativa. xij.
- ¶ De acceptione personarum. xiiij.
- ¶ De contumelia iudicio et improperio. xiiij.
- ¶ De detractioe et infamacione. xv.
- ¶ De usurpatione. xv.
- ¶ De denegatione siue illusione et subornatione. xvij.
- ¶ De maledictione. xviiij.
- ¶ De multiloquio et obositate siue linguositate et taciturnitate. xix.
- ¶ De principibus iusticie que sunt declinare a malo et facere bonum et de vicijs oppositis. xx.
- ¶ De virtutibus annexis iusticie in communi. xxj.
- ¶ De dulcia. xxij.
- ¶ De obedientia. xxiiij.
- ¶ De gratitudine et ingratitude. xxiiij.
- ¶ De vindicatione. xxv.
- ¶ De veritate et virtute. xxvij.
- ¶ De procris et simulatione. xxvij.
- ¶ De iactantia et prouicia. xxvij.
- ¶ De amicitia et adulatione et litigio. xxix.
- ¶ De largitate auaricia et prodigalitate. xxx.
- ¶ De epphebeia. xxx.
- ¶ De passionibus anime. xxxij.
- ¶ De fortitudine virtute et eius actu principali scilicet martirio. xxxij.
- ¶ De timore in timiditate et audacia. xxxiiij.
- ¶ De principibus fortitudinis in communi. xxxv.
- ¶ De magnanimitate et vicijs oppositis. xxxvij.
- ¶ De magnificencia et pusillencia. xxxvij.
- ¶ De paciencia et loganimitate. xxxvij.
- ¶ De perseuerantia et constantia et vicijs oppositis. xxxix.
- ¶ De trancia et intrepida et sensualitate. xl.
- ¶ De principibus trancie in communi. xli.
- ¶ De continencia et gula. xliij.
- ¶ De sobrietate et ebrietate. xliij.
- ¶ De castitate. xliij.
- ¶ De virginitate. xlv.
- ¶ De luxuria et eius speciebus. xlv.
- ¶ De adulterio et lenocinio. xlvij.
- ¶ De continencia et incontinentia. xlvij.
- ¶ De clemencia et mansuetudine et vicijs oppositis. xlix.
- ¶ De modestia et eius speciebus in communi. l.
- ¶ De humilitate et supbia. li.
- ¶ De studiositate et curiositate. liij.

- ¶ De modestia in exterioribus membris corporis. liij.
- ¶ De modestia in apparatu exteriori. liij.
- ¶ De fide et articulis eius. lv.
- ¶ De infidelitate et infidelibus communiter. lvj.
- ¶ De iudeis et saracenis. lvij.
- ¶ De hereticis. lvij.
- ¶ De apostasia a fide. lix.
- ¶ De blasphemijs. lx.
- ¶ De spe desperatoe et presumptioe. lxj.
- ¶ De caritate et odio. lxij.
- ¶ De gaudio accidia et inuidia. lxij.
- ¶ De pace et vicijs oppositis. lxiiij.
- ¶ De misericordia. lxv.
- ¶ De beneficencia. lxvj.
- ¶ De correctioe fraterna. lxvij.
- ¶ De offensione et scandalo. lxvij.
- ¶ De pplexitatibus conscientie. lxix.

¶ Incipit scđs liber. De voluntario et inuoluntario actibus primus.

¶ Expediunt per dei gratiam in libris precedentibus his que pertinent ad diuinitatem preceptorum consideratione. consequenter dicendum est in hoc secundo libro de his que pertinent ad considerationem virtutum et viciorum. et primo in communi secundo in speciali. ¶ Circa

primam partem dicendum est de bonitate et malicia que considerantur in actibus humanis. Secundo de habitibus malis scilicet vicijs in communi. Tercio de habitibus bonis scilicet de virtutibus in communi. Et quod actus humani non dicuntur boni vel mali nisi in quantum sunt voluntarii. ideo primo considerandum est de voluntario et inuoluntario. et primo quod dicitur in homine voluntarium. secundo quod causat inuoluntarium. ¶ Circa primam sciendum quod illud dicitur in homine voluntarium cuius homo habet in se plenam dominium sicut est de actu interiori que est velle et alijis virtutibus imperare. sed non habet dominium plenum de actu exteriori membrorum que est facere. Et ex his patet quod non tantum est voluntarium cum actu sed et sine actu et quicquid sine actu exteriori cum actu interiori vel cum vult non agere. ¶ Nota tamen quod omittitur actus interioris vel exterioris non dicitur in homine voluntarium nisi quando scit potest et dicitur velle vel impare. sicut si navis pereat propter absentiam eius que non potest vel nescit vel non debet ea regere. non dicitur submersio eius voluntaria in illo sed in eo que potest et scit et dicitur. h. Qual. Attendendum etiam quod non velle dicitur dupliciter secundum theodoricum. uno modo potest sumitur in vi unius dictoris scilicet nolle. unde sicut dicitur nolo legere. sensus est nolo non legere. sic in hoc quod est non velle legere. signatur velle non legere et sic non velle causat voluntarium. Alio modo in vi oratoris et tunc non affirmatur actus voluntatis. et homo non velle causat inuoluntarium.

¶ Circa secundam sciendum quod inuoluntarium contingit viciose et ignorantia. unde philosophus. iij. ethicorum. c. j. dicitur

q̄ inuolūtariū est q̄d violentia uel ignorātia factū est licet igit̄ violentia nō possit inferri voluntati quantū ad primū eius actū qui ab ip̄a imēdiatē elicit̄ scilicet uelle potest tamen quantū ad actus qui ab ea imperant̄. ut ambulare et loqui inquantū p̄ violentiam impediri possūt mēbra exteriora ne uolūtatis imperiū exequat̄. Causat igit̄ uolētia inuolūtariū q̄ directē opponit̄ uolūtario cum uolūtariū sit a p̄ncipio intrinseco. uolētū uo ab extrinseco. et sic ē cōtra uolūtate et p̄ dñs inuolūtariū Ignorātia at̄ cāt inuolūtariū ea rōe qua p̄iuat cōgnitiōē q̄ p̄erigit̄ ad uolūtariū. uolūtariū em̄ s̄m q̄d dī p̄hs. iij. ethi. et dām. ij. li. ē cui⁹ p̄ncipiū ē in se ip̄o cōgnoscēte singula et q̄ opt̄ opari. i. cui⁹ gr̄a opt̄et. Nō tñ q̄ libet ignorātia p̄iuat cōgnitiōem h̄mōi. Ignorantia em̄ tripl̄r se h̄z ad actū uolūtariū sc̄z cōcomitāter cōsequēter et antecedēter. cōcomitāter qñ ignorātia ē de eo q̄d agit̄ et tñ etiāz si sciret̄ nō ageret̄. et tal̄ ignorātia n̄ fac̄ in uolūtariū ut dicit p̄hs. q̄ nō cāt aliq̄d repugnās uolūtati. s̄z facit̄ n̄ uolūtariū. q̄ n̄ p̄t eē actu uolūtū q̄d ē ignoratum. Cōsequēter at̄ se h̄z ignorātia ad uolūtate inquantū ip̄a ē uolūtaria. et h̄ cōtingit̄ dup̄. uno mō qñ act⁹ uolūtatis refert̄ i ignorātiā ut habeat excusatōez peccati uel nō retrahat̄ a peccato. et h̄ dicit̄ ignorātia affectata. Alio mō dicit̄ ignorātia uolūtaria cū q̄d q̄s scire p̄t et d̄z. sic at̄ n̄ agere et n̄ uelle d̄z uolūtariū ut supra dictū est. Hoc at̄ mō d̄r ignorātia dup̄l̄r. uno mō cū q̄s n̄ cōsiderat q̄d cōsiderare d̄z q̄ ē ignorātia male electōis ex passione uel habitu p̄ueniēs. de q̄ p̄t intelligi illd̄ p̄. xxxiij. erāt q̄ opant̄ iniquitatē. Alio mō cū q̄s noticiā quā d̄z h̄re nō curat acq̄rere. et sic ignorātia iuris quā q̄s scire tenet̄ uolūtaria d̄z q̄s ex negligētia p̄ueniēs et de hac intelligit̄ illd̄. j. cor. xiiij. ignorās ignorabit̄. et his modis ignorātia n̄ p̄t cāt inuolūtariū. cāt em̄ s̄m q̄d inuolūtariū inquantū p̄cedit motū uolūtatis ad agendū. q̄ n̄ eēt scia p̄existēte. Antecedēter se h̄z ad uolūtate ignorātia q̄ n̄ ē uolūtaria. et tñ est cā uolēdi h̄ q̄d aliq̄s n̄ uellet. sic cū hō ignorat aliquā circūstātiā act⁹ quā nō tenebat̄ scire et ex h̄ alit̄ q̄d agit̄ q̄d n̄ ageret si eā sciret. ut cū q̄s diligētia adhibita nesciēs aliquā trāsire p̄ uiam p̄iicit sagittā q̄ interficit trāsēntēz. et tal̄ ignorātia cāt inuolūtariū simpl̄r. h̄ thō. c. 3. q̄d d̄ metu. cōcupiscētia. ira. ebrietate. nū q̄d h̄ causant inuolūtariū. h̄ q̄ nō. met⁹ em̄ nō causat imo ut d̄. iij. eth. c. ij. et idē uult greg. nazā. li. de hoie. opatōes q̄ metu fiūt p̄m sūt uolūtariē p̄m inuolūtariē. i. mixte. magis tñ imo q̄s simpl̄r sūt uolūtariē q̄d pat̄z sic. unū q̄d q̄z iudicandū ē s̄m illd̄ q̄d ē qñ est i actu. nō s̄m illd̄ q̄d in app̄hensione cōsiderātis ē. q̄ at̄ metu fiūt cū sūt in actu uolūtariē fiūt. q̄z uoluntas mouet cōgana ut d̄z ibidē. inuolūtaria at̄ sūt ex app̄hensione dāni. ut pat̄z in eo q̄ p̄iicit̄ merces in mare. et hec ē sentētia p̄hi. et ratio sua ibidē. Nec etiā cōcupiscētia cāt inuolūtariū. ut uult p̄hs. iij. ethi. c. iij. q̄z cōcupiscen-

tia est p̄ncipiū mouēs intrinsecū nō extrinsecū n̄ iferēs uolētā s̄z allicies p̄ cōplacētiā Et mulco min⁹ cāt inuolūtariū ira q̄z ē passio magis uolūtaria cū sit min⁹ a natura q̄ cōcupiscētia. vñ greg. nazā. li. de hoie. c. xxx. iratus et ebri⁹ malū uolūtariē agūt. De ebrietate tñ distigue q̄z si hō sit cā ei⁹ nō facit inuolūtariū. si uo hō nō sit causa ei⁹ facit inuolūtariū. Aliq̄s em̄ inextus uirtutē uini uolēs i⁹ bibere si sciret eaz nō biberet si t̄pate bibit et iebriat̄. puto q̄ opus sequēs h̄mōi ebrietatez iudicandū sit inuolūtariū. hec Gual.

De bonitate et malicia actuum humanorum in omni u. sedus.

Einde cōsiderandū ē de bonitate et malicia actuum hūanorum. et p̄rio i cōmuni. sc̄do i speciali de bonitate et malicia actuum interiorum et exteriorum. tercio de bonitate et malicia actuum exteriorum. i q̄rto de his q̄ cōsequunt̄ bonitatē uel maliciā actuum hūanorum. Circa primū est uident̄ uerū bonū et malū sint d̄re et q̄les d̄re actuum hūanorum. et utrum aliquis act⁹ sit indifferēs. Sciendū igit̄ q̄ actuum ip̄s hōis quidā sūt nō morales ut illi qui nō p̄cedūt ab hoie p̄ actū libere uolūtatis. et talin⁹ differētiē essentialē n̄ sūt bonū et malū. qui dā uo sūt morales ut illi q̄ p̄cedūt ab homie p̄ actū libere uolūtatis. et isti p̄nt dup̄l̄r cōsiderari. uno mō inquantū sūt quedā essentialē nature. Alio mō inquantū sūt morales. et hoc sc̄do mō nō primo diuidunt̄ p̄ bonū et malū morale tanq̄ p̄ d̄rias essentialē et specificas sicut etiā artificialiū inquantū sūt h̄mōi sūt aliq̄ d̄re essentialē q̄ tam rōne materie de q̄ sūt eis sūt accidētiales. Est aut̄ triplex differētia boni moral̄ et s̄l̄r mali. q̄ddam em̄ est bonū s̄m se ut diligere deū. q̄ddaz ē bonū ex circūstātia ut occidere hoiem p̄pter iusticiāz. Et bonū ex genere n̄ q̄ p̄prie sit gen⁹ s̄z q̄z est cōforme generi q̄z sic gen⁹ d̄z ens in potentia ad ens cōpletū. q̄ potētia cōplet̄ et specificat̄ p̄ actū d̄riāz. sic act⁹ trāsies sup̄ materiā debita est bonū moris tñ imp̄fectū. q̄z ē ind̄rns ad hoc q̄ bene fiat uel male. et cū p̄ circūstātiāz determinat̄ q̄dam mō specificat̄ et cōpletur. ut cū aliq̄s d̄r dare elemosinā p̄pter deūz. S̄l̄r ē triplex malū moris. s̄. malū s̄m se ut d̄re deū. malū ex circūstātia ut dare elemosinā p̄pter uanā gloriā. et malū ex genere ut occidere hoiem. Inter hec aut̄ oia est rep̄re media. Nā inter bonū et malū s̄m se sūt q̄s media illa que nec sūt bona s̄m se nec mala s̄m se. ut sūt bona uel mala ex genere uel ex circūstātia. Inter bonū etiā et malū ex circūstātia sūt media tam ind̄ria tam bona q̄ mala ex genere. que omnia indifferēter fieri possunt bona uel mala ex circūstātia. Inter bonū at̄ et malū ex genere cadit mediū indifferēl̄ simpliciter ut comedere uel festucā leuare q̄ nō dicunt bonitatē uel maliciā moris. et sic pat̄z q̄ diuisio actionis p̄ bonā et malāz quantum ad gen⁹ op̄is siue actōis n̄ ē p̄ imēdiata et i h̄o cōueniūt cōiter oēs. Ex p̄dictis p̄z p̄ loquēdo de actib⁹ q̄rū ad gen⁹ op̄is seu actionis.

3737

3737

aliqui actus sunt indifferentes. qui scilicet mediū tenet iter bonū et malū. vñ nō sūt moralr boni nec mali. Et alio mō possum⁹ loq̄ de actōe quantū scilicet ad modū agēis. et h̄ dupl. qz qdā e actio hoīs n̄ ut rōnal. q̄ e actio nature ut natura. vt bibē et comedere et h̄mōi. et h̄ de se e indrns et p̄t eē idrns i agēte ut cū nec actu nec habitu deliberat q̄re h̄mōi debent agi qz sūt act⁹ nature n̄ ut e deliberatā. Alia vo e actio hoīs ut e rōnal. et deliberatū ut loq̄ disputare. facta exteriora l̄ res ordiare. et h̄ act⁹ de se in gnali loquēdo sūt indrntes. Quid cū tñ aliq̄ q̄ n̄ sūt i exercitio v̄l i hoie actu agēte n̄ sūt indrntes. op̄tūt em̄ ei ut e delibe ratū. et iō si tales act⁹ sūt respectu obiecti debiti et cū debitis circūstāijs et ad debitū finē relati sūt moralr boni. si at aliq̄d horz defuerit sūt moralr mali. et iō dicit dñs Mat̄ 23. p̄ de oī verbo ocioso reddet hō rōez i die iudicij et p̄ dñs de oī ope ocioso. sup̄ q̄ d̄bo dicit greg⁹ q̄ ociosū verbū e qd caret rōe iuste necessitatis v̄l pie vtilitatis. h̄ Gual. et h̄ est opi. Gual. et d̄bo. Et videt̄ rōnabilior scdm rich. Alij dicūt q̄ est aliq̄ opatio siue iterior siue exteriōr q̄ nec e moralr bona nec mala. Nā actio p̄cedēs a volūtate deliberatā aut e ad deū ordiata aut nō. et h̄ est diuisio p̄ im mediata si sic e bona et meritoia vite eterne v̄l merito odigni si fiat ex caritate. vel merito ogrui si fiat ex caritate. Si n̄ e ordiata ad deū. aut h̄ e p̄ inordinatā d̄uersionē ad creaturā. et sic e mala ex d̄uersionē. aut p̄ opātis negligētiā. et sic e mala ex omiſsiōe. aut p̄ opantis ifirmitatē et miserā. et h̄ neutro mō e mala s̄ est indrns. De q̄ tñ ex sua pietate de creuit p̄pter n̄iaz ifirmitatē multas opatōes n̄ imputare nobis neqz ad meritū nec ad demeritū. et ex dñi tales actōes respectu n̄ri n̄ p̄ident̄ bone moralr nec male. vt cū q̄s loq̄t̄ alicui ex naturali pietate vel aliuz salutat ex v̄banitate vel facit aliq̄d ex idigētia nature vt qz ābulat ut recreet̄ l̄ comedit ut reficiat̄ nec tñ h̄o refert i deū. tales em̄ actōes n̄ sūt meritozie. qz ad deū n̄ referunt̄. dicere vō q̄ essent demeritozie dux videt̄ cū n̄ fiat p̄pter iordiatā d̄uersionē ad creaturā. nec omittūt̄ ad deū referri p̄pter loquētiā negligētiā sed tñ p̄pter qndā ifirmitatē q̄ e in nobis ex corpe corruptibili agguāte aiaz. h̄ finē e bonū. li. ij. di. xlj. vbi optime tractat̄ q̄stionē istaz. Hinc etiā opi. concordare videt̄ hiero⁹ in epl̄a qdā ad aug. q̄ est i numero epl̄az ei⁹. xvj. dicit q̄ ābulare digerere alno stercoza p̄p̄ere. p̄p̄ere sputū nec bonū nec malū est. Si obiciat̄ illd. i. cor. x. siue māducatis siue v̄bitis siue aliq̄d aliud faciatis oia in gl̄az dei facite. Dicūt q̄ illd e d̄silii n̄ p̄ceptū. et ideo illd omittēre n̄ e sp̄ peccatū. Ad illd qd dicit̄ p̄ p̄ma opi. de d̄bo dñi p̄t dicit̄ q̄ act⁹ q̄ n̄ referet̄ ad bonū finē e ociosus. sed n̄ sp̄ optet̄ q̄ referat̄ explicite ad finē q̄ e de⁹ ad h̄ q̄ n̄ sit ociosus. s̄ sufficit q̄ referat̄ ad aliq̄e bonū finē ciuile l̄ corpis honestā recreatōz nec tñ ois tal act⁹ e remuneratōe dign⁹. hec rich.

Xristus zelus in dñi

Et nuq̄d vn⁹ et idē act⁹ p̄t esse bon⁹ et mal⁹. Rndet̄ Gual. q̄ duplex e act⁹ scilicet iterior simplex et diuisibil̄ statim trāsies. et exteriōr d̄anu⁹ et diuisibil̄ diu manēs. prim⁹ n̄ p̄t sil esse bon⁹ et mal⁹ s̄m morē cū sit diuisibilis scd̄s at̄ p̄t qz i sui inicio p̄t eē bon⁹ et in fine mal⁹. H̄mōi tñ act⁹ licz sit vn⁹ s̄m naturā n̄ e tñ vn⁹ s̄m morē. s̄ sūt due opatōnes moralē ut cū quis incepit p̄dicare p̄pter deum. et p̄pter vanā gloriā finit.

De bonitate et malicia interioris act⁹ volūtatis titul⁹ tercius.

Ostea considerand⁹ e de bonitate et malicia iterioris act⁹ volūtatis. et primo i se. scdo i opatōe ad d̄sciaz. terciō i opatione ad volūtate diuinā. Circa primū pl̄a q̄rūt̄ scilicet quid facit volūtate bonā. s̄m an̄s. de gra et li. ar. c. xj. triplex e volūtas. prima est instrū siue potētia aie. et h̄ e bona ex habitu bono l̄ v̄tute. sic paries e alb⁹ albedie. bonū em̄ e qd h̄z q̄litate bonā vt d̄. i. topi. Scda e habit⁹ et dispositio siue affecto volūtatis de relicta ex actu volūtatis siue vsu. et h̄ volūtas e bona ex bona actōe et mala ex mala. qz q̄les sūt act⁹ tales gnant̄ habit⁹ vel dispositōes ex. iij. eth. c. iij. Tercia e act⁹ volūtatis potētie. et h̄ p̄ter naturalē boitatē quā h̄z eo q̄ e quedā actio h̄z totā boitatē ex ei⁹ ordine sufficiētī ad debitū finē. Ad h̄mōi at̄ ordinez alie act⁹ requirunt̄ quoz scilicet duo ex pre finis primū e ut illd qd q̄s appetit v̄l vult ut finez sit i se bonū. qz et p̄pter finē opat̄ q̄s n̄ qz fis s̄z qz bonū. et iō d̄. iij. phi. q̄ bonū et fis sūt idē. Scdm e q̄ n̄ sit tñ i se bonū s̄ etiā meli⁹ his q̄ appetūt̄ p̄pter ip̄m. et iō d̄. aug. vj. d̄. ci. dei. c. iij. q̄ laudat̄ deuz p̄pter pecuniā n̄ h̄z bonū finē neqz bonā volūtate. Terciu⁹ est ex pre eoz q̄ ordinant̄ i finē. s. q̄ sint s̄m rationē rectā ordiabilia et apta ad talē finē assequēdū. Quartū e ex pre ordinatis scilicet q̄ volūtas rōe regulata ordinet̄ v̄l velit bona in gñe v̄l in differētia ad bonū finē. His q̄tuoz d̄currētib⁹ volūtas q̄ e act⁹ e bōa. et si aliq̄d horz defuerit n̄ e bona. qz ut dicit d̄p̄. iij. c. de diuis noib⁹. bonū est ex tota sua cā. hec Gual. et bonū. Vt vni⁹ bone volūtatis sit vn⁹ sol⁹ fis. s̄ q̄ sic scilicet fis p̄ncipalis. p̄pter qd̄ itelligend⁹ q̄ actū h̄re pl̄es fines p̄t eē tripliciter. vno ita q̄ vn⁹ sit sub altero et p̄pter illū. Scdo q̄ vn⁹ finis sit p̄ncipal. et alter n̄ p̄ncipal. ita tñ q̄ fis n̄ p̄ncipalis n̄ referet̄ ad p̄ncipalē actū. terciō ita q̄ vterqz sit p̄ncipalis. Exēplū de eo q̄ vad̄ ad ecl̄az p̄ distribu tōib⁹. a em̄ p̄ncipalr intēdit̄ dei honozem. et cū h̄ sil̄ intēdit̄ h̄re pecuniā vt eā ad honozes dei paupib⁹ distribuat̄ l̄ i alios vsus licitos d̄uertat. aut intēdit̄ dei honozē et cū h̄ sil̄ intē dit acq̄rere pecuniā. ita tñ q̄ acq̄sitōez illā n̄ redegerit ad dei gl̄am. nec tñ pecuniā illam finē p̄ncipalem statuit qz eā p̄pter se nō diligit. Aut intēdit̄ deo placere et sil̄ etiā pecuniā acq̄rere. ut possit thesaurz suū augere et i eo delectari. diuersos fines statuere. primo mō p̄inet ad bonā volūtate et est meritozi.

mes AC 306

scdo modo nō ē bone volūtatis loquēdo for-
maliter. nō tñ ei sic repugnat quin in ea stare
possit. est em̄ ibi peccatū veniale n̄ mortale. h̄
vult dicē aug⁹ li. d. fel. cū dicit min⁹ te amat
q̄ tecū aliqd̄ amat qd̄ n̄ ppter te amat. 3° mō ē
ōtra bonā volūtate. tal̄ em̄ vult duob⁹ dñis
seruire qd̄ est impossibile. vt dicit M. vj. cū em̄ sit
vnū solū et vtz bonū qd̄ q̄tat hūanū deside-
riū. optz q̄ voluntas ad h̄ q̄ sit bona et recta
statuat sibi vnū finē vltimū. h̄ bonū. Vtz
boitas actual̄ volūtatis addat aliquā boita-
tē sup boitatē ip̄i⁹ h̄itus gr̄e. h̄ dicit qd̄ az
q̄ nullā addit bonitatē a deo remunerabilē.
quātū ad p̄miū substāiale. sed quātū ad acci-
dentale sic. S3 contra h̄ ē qd̄ bñ. in li. de li. ar.
q̄si i fine dicit q̄ ad p̄merendū coronā de⁹ facit
hoi coadiuuatōez cū facit volētē. h̄ ē volūta-
ti sue cōsentientē. itaqz volūtas i auxiliū repu-
tat i meritū. Cōstat at̄ q̄ loquit̄ de actu volū-
tatis. Pre. act⁹ ē finis habit⁹ et nobilitoz eo-
vn̄ et h̄itus gl̄e ordina⁹ ad actū gl̄e. si g^o ali-
qd̄ de p̄mio substāiali rñdet habitui gl̄e. vñ
det q̄ etiā aliqd̄ de p̄mio illo rñdeat actuali
volūtati iteriozi p̄ graz elicite. Ido videt̄ sine
p̄iudicio dicendū h̄m nich. q̄ actualis volūtas
elicitā a volūtate potēna p̄ graz. addit habitui
gr̄e boitatē aliquā a deo remunerabilē q̄
tū ad p̄miū substāiale. ita q̄ p̄miū substāia-
le habitui gr̄e et actib⁹ iteriozib⁹ volūtatis
p̄ gr̄e hitū elicitiū correspōdet. vñ ppter d̄f
act⁹ pl⁹ h̄bit de p̄mio substāiali q̄ si sine
ip̄is a corpe decessisset.

Ira scdm̄ q̄runē pl̄a. f. vtz ad h^o q̄ vo-
lūtal sit bona necesse sit q̄ se cōformet cōscie
recte et h̄ ē idē q̄rere. Vtz ois cōscia recta li-
get ad faciendū qd̄ dicitur. h̄ q̄ sic. tūc em̄ cō-
scia ē recta qñ ē recta h̄m lege diuinā scriptā
nobis p̄ reglā datā. et iō sic ad h̄ q̄ volūtas
sit bona necesse ē q̄ se cōformet legi diuine. ita ec̄
necesse ē q̄ se cōformet cōscie recte. qz sic lex diui-
na ita et cōscia recta ligat volūtate ad facien-
dū ea q̄ i diuina lege p̄cipiunt et ad vitandū ea
q̄ ibi phibent. et ad approbandū cōsilia infor-
matōes et exhortatōes q̄ ibi ponūt. Nō tam̄
volūtal cū sit libera. ligat violētia l̄ necitate
aliq̄ absoluta s3 ordinata qz si velit p̄miū h̄re
et suppliciu vitare necesse h̄z seq̄ ducatu cōscie
recte. vñ hiero. di. q̄ cōscia sit dux aie. et h̄m
dam. iij. li. c. xiiij. ē lex intellect⁹ n̄. Vtz
volūtas discordans a cōscia erzonea sit mala.
sine vtz cōscia erzonea liget. h̄ q̄ sic. cōscia
em̄ ut dictū ē. ē lex intellect⁹ n̄. i. aie hūane
et iō sicut cōscia recta q̄ ē lex iusta ligat volū-
tate l̄ hoiez p̄ formā quā h̄z. ita etiā erzonea
q̄ ē lex iniusta apphensa tñ vel credita ec̄ iusta
et recta ligat volūtate et obligat q̄diu talis
videt̄. hec Gual. in questioib⁹ disputatis.

Vtz cōscia erzonea liget ad erzozē deponē-
dū vñ ad faciendū qd̄ dicitur. h̄ cōsciaz erzozē
dūgit dupl̄r scz dictādo aliqd̄ indrns eē p̄ce-
ptū vel phibitū vt leuare festucā esse mortā-
le peccatū. vñ dictādo aliqd̄ cōtra dei p̄ceptū
vel phibitōez vt occidere patrē eē licitū. di-
co g^o ad q̄stionē q̄ i primo cau ligat ad faciē-

dū q̄diu durat. In scdo n̄ ligat ad faciendū s3
ad deponendū qz nihil p̄t ligare hoiez i his q̄
sūt cōtra deū. et h̄ videt̄ eē opi. bon. in. ij. se.
di. xxxix. q. iij. Alj vñ dcedūt p̄miū dictū et
negat scdm̄ attēdetes q̄ erzonea cōscia etiā in
his q̄ sūt cōtra dū dictās. ligat ad faciendū s3 p̄
accūs et h̄m qd̄ n̄ p̄ se et simp^r sic recta cōscia
p̄ accidēs iquā qz n̄ ligat ad faciendū inquātū
erzonea. s3 inquātū credit̄ recta et iusta. h̄m
qd̄ inquā. qz n̄ ligat sp̄ et i oēm euētū s3 q̄diu
durat. i. videt̄ h̄nti recta eē. Ad deponendū at̄
se n̄ ligat. qz nec h̄ dicitur. et h̄ vñ eē opi. pe.
in scdo suo. Cōcordādo vñ dicit p̄t h̄m Gual.
q̄ erzonea cōscia duo icludit scz erzozē et cō-
sciam. rōe p̄miū ligat ad deponendū eā vincu-
lo diuini p̄cepti. vñ ad eph. iij. deponite ve-
terē hoiem q̄ corripit h̄m desideria erzozis.
rōe vñ scdi ligat vinculo cōscie ad faciendū qd̄
dicitur. nec tñ simpl̄r ē p̄plex qz p̄t et d3 de-
ponere illā. et iō simpl̄r ligat. et p̄ p̄ri⁹ et ma-
gis ad deponendū q̄ ad faciendū. et si de illa p̄
se nesciat iudicare. d3 p̄tiores cōsulere vñ vbi
deest sibi hūanū cōsiliū d3 se p̄ozatōz ad deū
querere. h̄ac q̄stionē iter q̄stiones suas opt̄e
et plenissime tractat Gual. s3 ego de ea breui-
ter transeo gr̄a breuitatis. Vtz cōscia erzoz-
nea peccatū excuset. h̄ lex iniqua suū addita
rē a peccato nō excusat s3 potē d̄demnat h̄m
illd̄ p̄sa. iij. vñ qui addit leges iniq̄as cōscia
aut erzonea ē lex iniqua ab eo cui⁹ est addita
et iō simpl̄r nō excusat s3 magis peccatū fa-
cit l̄ agguat. Ad cui⁹ euidētia nota q̄ tripli-
citer erzat cōscia. primo indr̄ia iudicās eē p̄ce-
pta vñ phibita. scdo ecōuerso p̄cepta l̄ phib-
ita iudicās esse indr̄ia. tercio iudicās p̄cep-
ta esse phibitōes l̄ ecōuerso. In primo casu n̄
excusat s3 illaq̄at et addēnat. in scdo et tercio
nota q̄ cōscia erzonea icludit duo scz cōsciam
putatiuā et erzozē. ex primo excusat peccatū
p̄ tanto qz min⁹ d̄tēnit qñ fornicari putat et
nō credit esse p̄ceptū et iō fornicat. s3 p̄ tan-
to agguat qz libidinosis et securi⁹ peccat. vñ
hiere. iij. sapiētes sunt vt faciant mala. Quo
ad scdm̄ distiguit. cū em̄ ois erzans sit igno-
rās. vt dicit aug⁹ i ench. xviij. Triplex autē ē
erzoz sic et ignorātia. prima ē ignorātia nega-
tionis q̄ d̄r simplex nesciētia mandatorū. et d̄
hac dicit aug⁹ li. de gr̄a et li. ar. q̄ excusat s3
nō sic excusat vt sempiterno igne nō ardeat.
si p̄terea nō credidit qz nō audiuit sed forte
vt min⁹ ardeat. et sic patz q̄ nō excusat a pec-
cato mortali. s3 forte vt min⁹ sit et min⁹ p̄-
niat. forte dicit qz licet min⁹ d̄tēmnat p̄pter
cōsciam. tamē libidinosis et securi⁹ ex h̄ pec-
cato se imergit. et iō tñ nocet ex p̄te vna qñ
tū excusat ex altera. Scda ē ignorātia p̄iua-
tōis qz p̄iuaat cōgnitiōem eoz. que sciri debēt
et est eoz. qui scire nolūt. et hec non excusat
sed accusat. vnde glo. luce. xij. sup illd̄. seru⁹
qui cōgnouerit zc. qui scire nolūt et possunt n̄
ignorantes sed cōremptores iudicant. Ter-
cia est ignorātia dispositōis scz quādo q̄s nō
tñ nescit nec scire vult. sed etiā dispositōez
vel habitum sciētie inducit qua veritatem

impugnat. de quibus iob .xiiij. ipsi rebelles
sunt lumi nesciunt vias eius. et h' ignorancia e' p'pe
in d'cia erzonea qz dicitur extra p'hibitōes et
p'cepta. d' q' .j. cor. .xiiij. scribo vobis dñi mā
data. si q's at' ignorat ignorabit' glo. reproba
bit'. et hec ignorancia adhuc min' excusat et
p' agguat. et iō d'cia erzonea simpl'r nō ex
cusat. In alijs tñ magis agguat scz quo ad cō
tēptū discēdi et libidinē dlectādī. hec Gual.

Vt' p' ligz p'ceptū diuinū q' erzonea cō
scia dicitur d' rariū. i. vtz. mag' peccet faciēs
d'ra dei p'ceptū q' faciēs d'ra d'ciaz i' h' casu
i' h' p' sic. p' em' ligat d'cia recta q' erzone
qz ut dicitur e' sup' recta p' se ligat et simpl'r. er
ronea vō p' accūs et h'm qd' d'cia at' recta est
qñ dei p'cepto d'cordat. Simpl'r ergo ligat d'ci
p'ceptū p' q' d'cia erzonea. Vt' d'cia er
ronea p' liget q' p'ceptū p'lati de id'rib' q'
p'cipe p't. Rñdet Gual. q' obediēs p'lati d'ra
d'ciaz ā captiuat d'cie iudiciū affectū l' effe
ctu vt subdēs se p'cepto p'lati. Aut facit d'ra
d'ciaz et affectū volūtatis. obediēs p'lati t'z
more ai l' amore d'cordiatio. In primo cāu fa
ciēs d'ra d'ciaz nō peccat h' mere'. licz nō possit
deponē d'ciaz. v' nō deponat. sic nō potēs rñ
dere rōib' d'ra fidem. volūtatez tñ captiuās
ille obediēs dō mere'. i. cor. .iiij. captiuatē
oēz i'lectū i' obsequiū fidī. In scdo cāu pec
cat h' min' q' si facit d'ra p'lati p'ceptūz p'mo
qz agēs d'ra p'lati p'ceptū mag' d'eneret deū
qz d'enerēs p'latū. nō at' d'enerēs d'ciaz erzoneā
d'enerit deū. vñ bñ. d' dispē. et p'. c. .ix. de' coe' q'
ri et q'dammō reputat p'latōz reuerētiā et cō
tēptū. d'cētās eis. qui vos audit me audit. et
q' vos sper. .zē. Si dicit q' hoc e' v'z qñ d'cia
subditā scit p'ceptū p'lati esse h'm deū qd' nescit
erzās. Rñdet bñ. qd' qd' hō vice dei p'cepit qd'
nō sit certū dō displicere. haud sec' oio accipi
enduz q' si de' p'cipet. Scdo qz tal' p'latū imo
totū collegiū mag' offēdit et scandalizat q' si
d'ra d'ciaz faciat. Tercio qz se mag' ad malū
dispoit. s. ad inobediētiā et ad rebellionē et
ad sequēdū p'p'riū sensū et ad p'uertend' verita
tis iudiciū. de q' v'fa. .ix. ve q' sapiētes estis i
oculis v'ris. hec Gual.

Irca terciū querit' v'z boitas volūtatis
hūane depēdeat ex d'formitate volūtatis
diuine. i' h' p' sic. i' em' qd' e' p'mū i' quolibz gñe
e' mēfura et rō oim q' sunt illi' gñis. vñ qd' qz
at' rectū et bonū e' in p'p'riū at'igit ad p'p'riā mēsu
rā. et iō ad h' q' volūtatis hōis sit bona req'it'
q' d'formē volūtati diuine tanq' p'p'rie mēfure
cū ipa sit prima et sūma volūtatis. Et h' d'formi
tas at'cedi' i' volūto scz ut hō velit illd' qd' ip'e
scit deū velle qd' ip'e h' velit. Sciēd' at' q' de'
qd' qd' vult sub rōe boni vult et p' dñs sciēd'.
q' ip'e vult hōiez velle qd' qd' vult sub rōe boi
et iō q' cūqz vult aliqd' sub q'licūqz rōe boi h'z
volūtate d'formē diuine volūtati p'p'riū ad rōez
volūti. S; i' p'culari nescim' qd' de' velit. et
q' p' ad h' nō tenem' d'formare volūtate n'iam
volūtati diuine. In statu tñ gl'e oim sciēt dei
volūtate nō tñ i' d'muni s; etiā in p'culari. et
iō d'formabūt volūtate suā volūtati diuine. n'

tñ i' d'muni s; etiā i' sp'iali. hec tho. Notād'
vō q' h'm aliquos necē e' d'formare volūtate
n'iaz volūtati diuine solū q' tū ad illa r'clita
nobis exprimūt' a deo signo p'cepti explicite
vel implicite. et hoc sufficit ad salutē cū x'ps
dicat Mat. .xix. si vis ad vitā ingredi serua mā
data. q' tū at' ad illa q' nobis exprimūt' signo
d'fili'. e' d'gruū nō necessariū. et p' hac op'i. v'z
facere qd' dicit aug' i' ench. .c. .lx. aliqn bona
volūtate vult hō qd' nō vult de'. sicut bonuf
hō vult patrē suū viuere quē de' nō vult viuere.
De. de' vult aliquos hōies dānari null'z
at' tene' velle d' d' nari. Alij dicūt q' volūtate
d'liberatiā tenem' velle absolute et oib' p'fā
tis qd' qd' scim' deuz velle volūtate absolute
oib'z pensatis dū tñ nobis d'gruat i' d' velle. et
dicūt h' implicari i' radice decalogi q' e' amor
dei. et p' hac op'i. vide' facere glo. sup' i' d' p's.
nō adhesit mihi cor p'rauū. i. cor. .viii. qd' h'z
hō q' nō vult oia q' de' vult. S; q' vult p'ima
op'i. tenere p't ad illā glo. rñdere q' loqui' de
volūtate p'cepti et nō signi. Qui vō vult tene
re sc'dam op'i. rñdere p't ad autozitatē aug'. p'
loqui' d' h'is q' velle nobis nō d'grunt. Ad illd'
vō qd' d'z q' null'z tene' velle dānari. p't d'ic
ci q' h' est v'z. qz h' velle nō d'gruit hōi. Qui
dā tñ dicūt q' licz nō tene' velle h'ndo reser
ctuz ad suā naturā et absolute. tē tñ h' velle
sub d' d' d' h'ac. s. si decedat in mortali. h' p'e.
Vel p't d'ici h'm tho. q' de' nō vult alicui' dā
nari. l' mortē nisi sub rōe iusti. vñ sufficit i
talib'z q' hō velit iusticiā dei et ordinē natu
re seruari. S; nūquid tenem' d'formare vo
lūtate n'iaz volūtati diuine i' forma volēdi. s. i
caritate. Ad hoc rñdet alex. lomb. q' hō nō te
net' ad hoc absolute. qz si hō diligit nō ex car
itate s; ex beniuolētiā naturali nō peccat. s;
tene' d' d' d' d' scz si vult mereri vitā eter
nam et d'similiter respōdet p'e.

De bonitate et malicia quantū ad act'z
exteriores ti. .iiij.

Emde d'siderand' e' de bonitate et ma
licia q' tū ad act'z exteriores. circa qd'

d'siderandū e' v'z bonitas et malicia p' p'rius
sit in actu volūtatis interiori q' in actu exte
riori. Ad cui'z euidētiā sciēd' q' aliqui actus
exteriores p'nt d'ici boni vel mali dupl'r. vñ o
mō ex ordie eoz ad finē. vt dare elemosināz
p'pter deū d'z eē bonū. et dare e'lam p'pter va
nā gloriā d'z eē malū. et hec boitas vel mali
cia p' p'ri' iuenit' in actu interiori volūtatis c'z
p'p'riū obiectū e' finis et ex eo deriuat' ad actū
exteriore. h' at' boitas vel malicia actus exte
rioris tota depēdet ex volūtate. Est etiā oimō
eadē circūstantia act'z volūtatis interioris et
act'z exterioris qñ d'z bon' vel malus solū ex
ordie ad finē. sic potio amara ex h' solo e' bōa
qd' e' sanatiua. vñ eadē e' bonitas sanitatis et
potionis. vñ aug' dicit li. retrā. q' volūtatis e'
qua peccat' et qua recte viuūt'. Alia bonitas
vel malicia actuum exteriorū est quā habent
sc'dm se scilicet sc'dm genus suū. et sc'dm cir
cūstantias in ipsis consideratas ut dare ele
mosinā seruatis debitis circūstantijs dicit'

esse bonū. et hec bonitas l malicia n̄ deriuat
nec depēdet a volūtate s; a rōne. ex q̄ etiā de
pendet bonitas volūtatis scd; qd̄ in ipam re-
fert vñ si cōsidere bonitas exterioris act⁹ se-
cundū qd̄ ē i ordiatōe et appbēsiōe rōis. est
p̄ior q̄ bonitas act⁹ volūtatis. scdm̄ tñ qd̄ ē
i executōe opis sequit bonitatē volūtatis q̄ ē
p̄ncipiū ei⁹. et hāc bonitatē l maliciā qñ ē
actus exterior h; tūc alia ē bonitas actus ex-
terioris. et alia ē bonitas volūtatis q̄ ē ex fi-
ne. ita q̄ bonitas finis ex volūtate redūdat i
actū exteriorē. et boitas act⁹ exterioris scd; se
redūdat i actū volūtatis. vt dictū ē. et idē ē
d malicia sic medicina saporosa p̄ter h qd̄ ē sa-
natiua h; rōz delectabil̄ si g° volūtas ē bona
ex obiecto et ex fine exterior act⁹ ē bon⁹. s; si
volūtas sit mala ex itēōe finis l ex actu voli-
to act⁹ exterior erit mal⁹. qz vt dic̄ d̄p̄o de
diuis noib⁹. bonū ē ex tota cā. malū ex d̄ctū
p̄is. h̄ tho. Sciendū aut q̄ licz qñqz sit alia
et alia bonitas vel malicia interioris act⁹ vo-
lūtatis et act⁹ exterioris vterqz tñ act⁹ put
cōsidera i genere moris sūt vn⁹ act⁹. vñ act⁹
exterior mal⁹ ē vnū et idē peccatū formaliter
cū illo actu volūtatis interiori a q° causa qz a
ctus exterior n̄ ē moralis nisi p̄ op̄atōz ad a-
ctū volūtatis et rōis. si em̄ p̄fecte furios⁹ cū
p̄fecta furiosa carnaliter copulet ille act⁹ n̄
erit in genere moris. vñ n̄ erit moralr bonus
nec malus. h̄ rich. S; nunq̄d exterior act⁹
addit i bonitate et malicia sup actū interiorē
i h̄ p̄ n̄ loquēdo de bonitate et malicia exte-
rioris actus quā h; ex volūtate finis. Et hoc
dico nisi cōgat ipsaz volūtate scd; se fieri ma-
liozē i bonis vl peyorē in malis. qd̄ vi⁹ posse
cōgēre triplr. vno mō scd; numerz vt cū q̄s
vult facere aliqd̄ bono fine vel malo et tūc n̄
facit. postea vō vult et facit. duplicat act⁹ vo-
lūtatis et sic fit duplex bonū l duplex maluz
Alio q̄tū ad extēōem vt cū q̄s aliqd̄ facere
vult bono fine l malo et p̄pter aliqd̄ impedi-
mētū desistit. alius aut volūtatis motū cōtinu-
at quousqz ope p̄ficiat. maifestū ē q̄ volūtas
h; ē diuturnior in bono l malo et scdm̄ h̄ pe-
yor vel melior. tercio q̄tū ad intēōem sunt
em̄ quidā act⁹ exteriores qui in p̄tū sunt dele-
ctabiles l penales nate sūt intēdere vl remi-
tere volūtate. cōgūt aut q̄ p̄to volūtas intē-
sus tēdit in bonū l malū tāto ē peyor vl me-
lioz. loquēdo aut de bonitate l malicia act⁹
exterioris quā h; scd; materiā et circūstātiā
sic opa ad volūtate vt termin⁹ et finis. et sic
addit ad bonitatē et maliciā volūtatis qz ois
inclinatio vel mot⁹ p̄ficiat in hoc qd̄ sequit fi-
nē vl attingit terminū. Vñ n̄ ē p̄fecta volūtas
nisi sit t̄lis q̄ oportunitate h̄ita ope. si vō pos-
sibilitas desit volūtate ex̄nte p̄fecta ita q̄ o-
pare si posset defect⁹ p̄fectōis q̄ ē ex actu ex-
teriori ē simplr qd̄ inuolūtariū. Inuolūtariuz
aut sic n̄ mere penā l p̄miū in opando bonū
et malū. ita ec̄ n̄ tollit aliqd̄ de p̄mio l pena
si deficiat simplr inuolūtariē ad faciend̄ bo-
nū l malū. h̄ tho. Vñ nota scd; Gual. in ij.
et alex. an. in tercio et sumūt ab aug° sup ge-

nes. et deordāt cū p̄missis q̄ duplex ē volūtas
mala sc; incōpleta vel semiplena q̄ n̄ exit i o-
pus malū ec̄ si habeat facultatē t̄pis. et loci
oportunitatē. et opleta siue plena q̄ exit in o-
pus malū si t̄ps habeat et locū. Ad p̄mā ad-
dit op⁹ malū qz auget cōsensū et cōtemptū Ad
scdā addit op⁹ malū qz auget libidinē quā
tū ad gen⁹ peccati carnalr. et qñqz ec̄ inferit
nocumētū maxie q̄tū ad peccatū qd̄ omittit
i p̄mā. talis em̄ n̄ min⁹ cōtēnit deū intēsiue
sola volūtate q̄ volūtate et ope sc; extēsiue.
Intēsiue tñ ē libido maior executōe. De volū-
tate p̄io dicta intelligi glo. sup i° p̄. Ap-
pone iniquitatē sup iniq. eoz. q̄ opus addit vo-
lūtatē. iniquitatē addit iniquitatē. S; de volūtate
scdō mō dicta intelligi glo. sup i° p̄. et em̄
in corde iniquitates opa. in terra. si vis inqt
et n̄ potes de⁹ reputat factum. h̄ Gual. de h̄
bon. optie loquit li. ij. d. xlij. q. ij. Nunq̄d
euētus sequēs addit ad bonitatē et maliciam
actus exterioris. i h̄ euētus sequēs addit ē p̄co-
gitat⁹ aut nō si sic addit. cū em̄ q̄s cogitat q̄
ex ope suo multa mala sequi p̄nt. nec p̄pter h̄
dimitit ex hoc apparz q̄ ei⁹ volūtas ē deoz-
dinata. si vō n̄ sit p̄cogitat⁹ aut p̄ se sequi et
vt i p̄ib⁹. et tūc addit. cōstat em̄ actū esse me-
liozē ex genere suo ex q° sequi p̄nt p̄la bona
et peyorē ex quo sunt nata seq̄ p̄la mala. Auc
seq̄ p̄ accūs et vt in paucioribus et tūc n̄ ad-
dit. n̄ em̄ iudicat de re aliq̄ scdm̄ illud qd̄ ē p̄
accūs sed tñ scd; illud qd̄ ē p̄ se. h̄ tho.

De merito et demerito actionis humane ti. v.
Ostea cōsiderandū ē de his q̄ cōsequunt
act⁹ humanos rōe bonitatis l malicie
Circa qd̄ breuiter tenēd q̄ act⁹ bon⁹
vel mal⁹ h; rationē culpabilis et laudabilis
scd; qd̄ ē in p̄tate volūtatis rōz vō recti iudi-
nis et peccati scd; ordinē ad finē qñ em̄ act⁹
hois icēdit in finē debitū scdm̄ ordinem rōis
et legis eterne tūc ē rect⁹. qñ vō deuiat ab il-
lo ordine tūc h; rōz peccati. h; etiā act⁹ bo-
n⁹ l mal⁹ rōz meriti l demeriti. et h; scd; rōez
iusticie i op̄atōe ad alterz. sc; ad deū. Aliter
seq̄r q̄ de⁹ n̄ habet curā de actib⁹ hūanis
Ihis igit p̄suppositis q̄runt p̄la de actib⁹ bo-
nis et malis p̄ op̄atōz ad meritū et demeritū
sc; vtz act⁹ exterior bona intēōne fact⁹ sic
meritori⁹. i h̄ icētio p̄t esse mot⁹ siue motū
uū volūtatis ordinātis actū exteriorē i finem
Et sic ois actus exterior bona intēōe fact⁹ ē
meritori⁹ qz ille mot⁹ nunq̄ ē bonus nisi sit
ordo rect⁹. Et ad h̄ q̄ sit ordo rectus req̄rit
q̄ sit actus ordiabilis et q̄ voluntas sit ordi-
nans et q̄ sit finis bon⁹ et i se et i rōe finiedū
hoc ē q̄ sit melior his q̄ sūt ad finē et t̄lis ad
qz act⁹ d; dirigi s̄m rectū iudiciū rōis. Alio
mō intētio p̄t dicere finē intēctū et sic n̄ ois a-
ctus exterior bona intēōe fact⁹ ē meritori⁹
sed tñ ille act⁹ qui sunt de genere bonozum
vl illi qui de se sūt indrntes qui qñqz p̄nt esse
meritori⁹ rōne finis intēti. Vñ dicit p̄bus. j.
ethicoz. c. vi. q̄ queda; mox noiata duoluca
sunt cū malicia et post subdit non ē igit circa
h̄ dirigere sed semp peccare hec rich. et bon.

Vex. agens tm mereat qtu intedit mereri
 p bonitate sui act. h. agere tm mereri qtu
 itedic duplr pt intelligi. Vno ita q act tm
 valeat ad meritū quantū agēs credit valere
 ipm et sic n e vex. Alio q pta e bonitas a:
 ctus intēōis tm act exterior valeat ad meri
 tū. et h e vex. Ipsa aut intēō sepe maior e i
 bonitate i eo q suū actū n tm credit valere p
 tū i illo q suū actū mag credit valere. Si er
 go obicia glo. sup i mat. xij. bono hō de bo
 no the. f. 2c. q dicit tm boni qd facit qtu intē:
 die dicendū q sic d3 intelligi sed3 qd bono e
 act icendēdi tm e bono act exterior elicit
 ex illa intēōe qz p intēōe e bonitas moral
 i eo. h rich. Insup nota q pūtas intēōis tri
 pliciter pt intēdi. vno qtu ad pūtatē vl fer
 uorē affectū intēdētis. Et sic pūtas intēōis
 mēsurat meritū. qz ex quāto affectu caritatis
 opus bonū facis tm mereris qz meritū pensā
 penes caritatē. Alio quantū ad pūtatē opif
 intēdi. et sic n mēsurat. qz tūc diues auar dāl
 denariū pluz mereret q liberalis habēs car
 tatē dās centū dena. 3o qtu ad pūtatē finis
 sic etiā n mēsurat. qz de q oim merentū finis
 vltim q n e aliqn maior aliqn minor. Sedm
 aut bon. hec glo. f. quātū qd icendit tm facit
 e duplex ex eo q li tm et pūtatē e aduerbia
 vel noia. si em sunt aduerbia dicūt pūtatē
 act icendēdi et faciēdi. et tūc e locutō gene
 raliter vera siue respectu bonoz. siue maloz.
 qz quātū actus icendēdi e intēsus in bonitate
 vel malicia tm opatio exterior e bona l mala
 Omne em meritū l demeritū reducit ad actū
 volūtatē licet aliquo mō circūstātie exterior
 res faciāt ad maiorē volūtatē dānatōe. Si
 aut sint noia dicūt pūtatē ex pte icēdi et opas
 ti. et tūc n e generaliter vera. qz op exterior
 factū n sp dmenurat. itēto sepe em icendit
 hō facere bonū magnū et facit puū qz puū m
 h3 caritatē. Est tm aliquo vera in malis. f. icē
 dendo n diminuēdo. et sed3 qd tm et qtu di
 cūt quādā opatōez pportionalitatis n d mēsu
 ratōz eqūlitatis. vñ qui icendit multū peccare
 multū peccat qlecuqz opus faciat n tm q par
 icendit par. peccat. maxie si op multū dfoz
 me fuerit. Et pdictis par3 quō icelligit glo.
 sup illud luc. xij. bono hō de bono the. f. pū
 inqz bonū intēdis tm facis. Vex. vltra bone
 intēdis meritū addat aliqd meritū exterior a
 ctus. h. ad pūtas possum loqui de merito du
 pliciter. f. respectu pūtas subālis vl accēntalis
 Respectu pūtas accēntalis exteriores act3 ali
 quā rōz meritū addūt icetoz intēōi vñ glo.
 sup illud ad gal. vj. tpe suo metem. dicit q
 quātū seminam in opib3 tm metem in fru
 ctib3. Respectu aut pūtas subāntialis vñ q a
 ctus exteriores n addāt ali p rōem meritū nisi
 dispositiue sc3 inqtu elemosine multiplicāt i
 tercessores p dāte thob. xij. elemosina a mor
 te liberat et puer. xij. redemptio aie diuitis
 diuitie ei3. Et in pūtas exteriores act3 excitant
 actū volūtatē interiorē ad bonū et p dseqūis
 valēt ad grē radicātōz et dseruationē quibus
 sc3 gratie habitui et icetozib3 actib3 ei3 pzo

miū substāntiale debe. h rich. De hac mate
 ria optime et copiose tractat bon. in scdo suo
 di. xl. i trib3 qstionib3 vltimis. Vex. peccāl
 plus demerea p actū volūtatē icetozē inoz
 dinatū et p actū exteriorē simul q p actū ite
 riorē tm. h. si volūtatē actus interior sit eq
 intēsus in deozdinatōe sua sine actu exteriori
 sic cū ipō. n magis demeret peccās p vtrūqz
 eoz simul q p interiorē tm quē o pe dplere n
 pt. Et hoc dico loquēdo de demerito intēsiue
 qz tūc nō est maior dtempē i vtrūqz simul q
 in interiori p se. Dicūt tm aliq q mal3 act3 ex
 terior addit demeritū malo actui interiori re
 spectu alicui3 pene accēntis saltē loquēdo de
 actū exteriori q e mal3 ex genere ppter trāsi
 tū ei3 sup obiectū idebitū. Vñ in dānatōis pl3
 remurmurabit dscia dtra eū q voluit innocē
 tē occidere et occidit q dtra eū q voluit inoz
 centē occidere et n potuit supposito q fuerit
 pares i mala volūtatē. Si aut loqmur de de
 merito extēsiue pl3 demeret hō p vtrūqz siml
 q p interiorē tm qz plurib3 nocet. et pla ma
 la infert et plus delectat peccantē. h rich.
 Vex. sola intēō recta sine ope exteriori suf
 ficiat ad meritū. h. aut hō h3 fa cultatē faciē
 di opus exteri3 qd pceptū ei aut n si sic plena
 volūtas ponit effectū si assit facultas al si n
 ponit cū possit nō vult. plene h3 semiplene et
 pigre sic piger q vult et n vult. Et dic3 gre3.
 in quādā omel. q nemo d bona volūtatē sibi
 blandia pmo de dilectōe dei mōs lingua ec
 man3 reqrat. Distingue tm qz aut ei occurrit
 tps et loc3 necessario implēdi pceptū puta qz
 vult elemosinaz dare et occurret ei aliq3 cui
 videt necessitatē extremā pabiliter iminere
 nisi subueniat ei. et tūc sola intēō n sufficit
 ad meritū imo etiā talis trāsgredi3 mādatum
 Aut n occurrit ei tps necessitatis h3 indiget e
 rōnabilis et dgruitatis. et tūc etiā intēō soz
 la ei n valz ad meritū. liberat tm eū a trāsgres
 sione qz pcepta affirmatiua n obligāt nisi p
 tpe necessitatis. Si aut hō n habeat facultatē
 opandi tūc sola bona intēō sine ope exteri
 ri sufficit ad meritū substāntialis pūtas n autēz
 accēntis. de3 em neminē obligat ad impossibile
 et de tali pt icelligi ill3 gre3. in quādā omel. n
 est man3 vacua a munere si cordis archa re
 pleta fuerit bona volūtatē. h rich. Vex. ad
 meritū sufficiat intēō sed3 habitū. h. itēō
 sedm habitū pt icelligi triplr. vno ita q dsi
 stat in solo habitu respectu pūtas opatōis
 et dūuatōis ei3 vsqz in fine. Et h nō sufficit
 ad meritū qz n e ipsi3 opatōis pūtas Alio
 ita q illa intēō sit actualis respectu pūtas
 opatōis n tm respectu totū dūuatōis ei3 vl
 qz i finē. Et sic dicūt quādā q tota opatio e me
 ritoria in virtute actus ipsi3 intēōis p quaz
 illa opatio fuit incepta. 3o mō ita q sic i actu
 respectu pūtas opatōis explicite. ita q ex
 plicite icendat opatoz incipē et dplere. h3 re
 spectu totū dūuatōis n man3 intēō i actu
 explicite h3 iplicite sic hō i volēdo quidqd e
 ad finē actualiter. implicite tamē vult ipsum
 finē et sic dicūt quidā esse necariū ad h3 q to

ea opaco sit meritoria q̄ illa intētio sit i actu
explicite l̄ iplicite p̄ totā opaco a p̄nci. vsqz
ad fr. h. rich. Sedz ac bon. a d h q̄ aliq̄ opaco
sit meritoria sufficit r̄lacō ei⁹ h̄icualis i deū
Et p̄r dici hec relacō h̄icual dup̄ vno q̄ q̄s
opaco aliq̄ r̄fert ad deū actualiter in p̄nci
illi⁹ opacois vel eē alteri⁹ ad q̄ illa d̄sequē
ter se habet. Si aut̄ operacionem alterius ge
neris icipet opoterz qd̄ intēcōz renouaret ad
h̄ q̄ esset meritoria. Alio d̄ h̄ relacō siue in
tēcō h̄icualis q̄ nō p̄cogito aliq̄d de deo ut
cum ex sola d̄sideratiōe boi op̄is ip̄a caritas
p̄mpta vel aliq̄ alia v̄t⁹ caritate iformata ad
illō op̄o iclinat ut cum vir religiosus obedit
plato sibi p̄cipiēti etiā si nichil cogitat d̄ deo
h̄ t̄m d̄siderat obediētie bonū eē bonū h̄ bonū.

De vicijs et p̄ctis i cōi a. vj.

Einde d̄siderand̄ ē d̄ h̄icib⁹ malis h̄ ē
de vicijs et p̄ctis i cōi. et ē h̄ic⁹ put d̄
eo h̄ loq̄mur q̄litas difficile mobilis.
Est aut̄ aliq̄s h̄ic⁹ bon⁹. aliq̄s mal⁹. h̄ic⁹ bo
n⁹ dicit q̄ d̄spōit ad actū dueniētem nature
sicut act⁹ v̄cutū h̄uane nature dueniūt qz sūt
scd̄z rōem. Actus v̄o viciōz humane nature
discōueniūt. qz sunt d̄tra ratōez. Dicendū aut̄
ē p̄rio h̄ic de vicijs et peccatis in d̄muni. in
speciali v̄o d̄siderabi⁹ de eis ifra cū tractabi⁹
de virtutib⁹ in speciali. vbi. iuxta vnāquāqz
v̄tutem specialem agetur de speciali of̄ficio
sibi opposito p̄o eo q̄ opposita iuxta se po
sita magis elucescūt. Circa vicia aut̄ et pec
cata in d̄muni d̄siderandū. p̄rio de ip̄is. scd̄o
de subiecto peccati. 3o de cā eius. Circa p̄ri
mū p̄rio videndū ē quid sit peccat⁹. scd̄o de
diuisione peccati. 3o de opaco peccatoz ad
inuicē. Quantū ad p̄rium sciendū qz scd̄m
aug. xxiij. li. d̄tra faultū peccatū ē dictū vel fa
ctū vel d̄cupitū d̄tra legē dei. Et sic hec diffō
ē peccati actual̄ mortalis. qz ē peccati actua
lis d̄z ibi qd̄ ē dictū l̄ factū vel d̄cupitū scd̄z
actū triplicis potētie scz iterptatiue opatiue
et affectiue. qz v̄o ē mortalis d̄z ibi q̄ ē cōtra
legē dei. peccatū em̄ veniale d̄z peccatū scd̄z
rōez ip̄fectā et in cōd̄me ad p̄ctm̄ ad mortale
n̄ em̄ ē d̄tra legē dei. qz venialiter peccās nō
facit qd̄ lex p̄hibz nec eē p̄termitat i⁹ ad qd̄
lex obligat p̄ p̄ceptū sed facit p̄ter legē. qz n̄
obseruat modū rōis que lex intēdit. Tene⁹. au
tē ibi li vel d̄siūctiue s̄z mēbzū v̄lāmū itelli
gi⁹ p̄ctis. reliqua v̄o mime. Vn̄ sensus ē q̄ om̄e
p̄ctm̄ aut̄ ē dictū aut̄ d̄cupitū aut̄ factū aut
factū et d̄cupitū aut̄ d̄cupitum em̄. Intelligi⁹
aut̄ dicta diffō de p̄ctō d̄missionis n̄ de p̄ctō
omissionis. l̄ sum⁹ ibi factū d̄munit̄ p̄t ex
tendit̄ ad opacoz et ad cessatōz ab ope scd̄m
qz mod̄ hō nichil op̄as req̄sit qd̄ faciat r̄ndz
se quiescere. h̄ rich. Potest aut̄ h̄ic q̄ri v̄t⁹
om̄e p̄ctm̄ sit volūtariū. h̄l q̄ sic. v̄n̄ aug. li.
j. retrac. c. xij. et li. de vera reli. peccatū inq̄t
ē adeo volūtariū q̄ si n̄ sit volūtariū n̄ ē p̄ctm̄
h̄ aug. Nā peccatū originale ē volūtariū vol
ūtate aliena scz ade. p̄ctm̄ v̄o actuale morta
le ē volūtariū volūtate p̄p̄a scz peccatis. Ven
male v̄o qd̄dam ē volūtariū voluntate p̄p̄a et

simp̄l̄ ut illō qd̄ sit ex deliberatōe. sic mēda
cū iocōsū. Quoddā ē volūtariū medio mō. s̄
p̄am volūtate scz ade. qui illud deliberatiue
voluit ex quo corruptio secuta ē ex q̄ i nobis
oriunt̄ mozt⁹ iord̄nati q̄ d̄nr esse p̄ctā venia
lia. p̄am volūtate p̄p̄a. v̄t illud qd̄ d̄surgit ex
repugnātia carnis ad sp̄m̄ vel corruptōis vi
riū aie tale em̄ peccatū et si n̄ sit a volūtate p̄
p̄ia ancedēte ori⁹ t̄n a volūtate d̄comitāte et
n̄ p̄hibēte vel n̄ p̄cauēte cū possit cauere l̄ p̄
hibere. licet em̄ sit status aliq̄s in quo neces
se ē aliq̄e i aliq̄d peccatū d̄terminatū cade
re. potuit t̄n illū statū p̄cauere et iō si n̄ p̄ca
uit ip̄tat⁹ ei⁹ volūtati licet ill⁹ t̄n p̄hibere
n̄ possit iō d̄z volūtariū qd̄amō siue iterptatiue
Et scd̄z aug. qd̄amō tenz rōz culpe. q̄ iamō pe
ne. v̄n̄ dicit qz qz hō peccatū vitare nō voluit
dū potuit inflic̄tā ē ei ut cū vult vitare n̄ pos
sit. Si obicia⁹ qd̄ sup̄ illud p̄uer. xxiiij. septi
es i die cadit iust⁹. dicit glo. singulis dieb⁹
p̄ necessitatē vel fragilitatē carnis vel volen
tes vel iuici peccam⁹. Dicendū qz ibi d̄z inui
tus aliq̄s peccare n̄ p̄ oiodam voluntatis p̄i
uationē s̄z p̄ priuatōz volūtatis plene siue cō
placētē. sepe em̄ d̄splicet nobis qz sic iord̄z
nate mouemur. loqui⁹ eē de necessitate venia
liū generaliter q̄tū ad oia venialia n̄ q̄tū ad
h̄ l̄ illud d̄terminatē v̄t eē ad aliq̄d gen⁹ ven
malis ut in iuvene forzi q̄ n̄ p̄t oio vitare mo
tus carnis. licz vitare posset hac hora v̄t illa
et h̄ic motū vel illū. h̄ bon. i scd̄o suo di. xli.
Exemplū h̄⁹ ē i naue ex̄te in mari p̄forata in
plurib⁹ locis cui⁹ quidē nauta p̄t qd̄libz fo
ramen sibi demonstratū obturare. n̄ oia simul
et iō licz posset p̄hibere itroitu aq̄ p̄ vnū fora
mē non tamen om̄ez aq̄ itroitu. qz dū vnū ob
turat aq̄ p̄ aliud intrat. Dicit aut̄ om̄e pecca
tū volūtariū. qz causalr sol⁹ act⁹ volūtatis
q̄ ē velle ē peccatū. formaliter t̄n et q̄si essen
tialiter ē peccatū n̄ t̄m act⁹ volūtatis s̄z etiāz
aliaz viriū aie q̄ p̄nt elicere p̄ habitū vicij in
se ex̄te actū viciōsū. Instrumentaliter v̄o et ma
terialr act⁹ organoz. et act⁹ i materia recep
ti ut homicidiū. fornicatio sūt peccata. Ratio
h̄⁹ ē qz peccatū ē auersio a deo et d̄uersio de
ordinata ad creaturā. v̄n̄ aug. dicit li. d̄ libe
ar. p̄ peccatū ē sp̄eto icōmutabili bono mu
tabilib⁹ reb⁹ ad h̄ere. Nō solū aut̄ volūtas s̄z
etiā intellect⁹ p̄ actū suū puta. discreddēdo a
uertit se a deo et d̄uertit se ad creaturā iord̄z
nate. s̄l̄r irascibilis et d̄cupiscibilis licz scd̄z
se n̄ auertit se a deo. qz deū scd̄m qd̄ sūt v̄res
sensitiue n̄ at̄ngūt. t̄n inq̄tū a volūtate mo
uent̄ et in p̄tū aliq̄d d̄tra dei p̄ceptū at̄ngūt
q̄si in alio et p̄ ali⁹ s̄z a deo auertit. h̄ Gual.
Ad h̄ nota qz assignari p̄t d̄ra inter viciū
peccatū culpā. et demeritū licet sepe vnuz p̄
alio sumat. viciū em̄ ē carentia habitualis
dispositōis dueniētis nature rei. v̄n̄ d̄ aug.
iiij. de li. ar. qd̄ p̄fecte nature d̄ esse p̄spereris
voca viciū. Peccatū v̄o ē carētia act⁹ debiti
quo ad peccatū omissionis vel carentia recti
tudinis i actu ex eo qd̄ declinat a regula sua.
Culpa aut̄ ē i actu n̄ recto inq̄tum ē in p̄tate

voluntatis. demeritum vero est culpa p opatio nem ad retributionem.

Equi² videre de scdo scz de diuisione pec cati Circa qd e sciend q mgr sniaz l. ij. di. xlij. inuit vij. diuisiones pcti szm ei² opatio ne septeplice. pt em opari pctm prio ad cam ex qua hz ortu et sic diuidit i originale et actu ale. Scdo ad pena ad qua termiat. et sic diui di² in mortale et veniale. qn em qs peccado ab vlamo fine auerit qtu e ex natura pcti et vir tute peccatis irrepabiliter labit qz pncipiuz vite subtrahit. et io ille dz peccare mortaliter eternaliter puiend². qui vo peccat citra auer sione a deo ex ipa rde pcti repabiliter deordi nat. qz pncipiuz vite saluat. io dz peccare ve nialiter. qz scz no ita peccat q pena intermiabi le mereat Vn au². sup jo. crimē e qd dānatōz meret veniale aut e qd no meret dānatōz. cri mē noiat pctm mortale. Opponit² i mortale et veniale sic repabile et irrepabile. hoc dico p pncipiū iteri² no aut p opatōz ad diuiam virtute q repare pt omēz ifirmitate. tercio cō patur pctm ad motiū et sic diuidit i pctm ex amoze male inflāmāte et pctm ex timoze ma le huiliante. q diuifio ponit ab aug. sup illd ps. incensa igni et suffossa. vtrūqz tñ hoz re duct² ad amoze sui. Ideo em hō vel bona ap petit vel mala refugit qz se diligit. vñ d² au² xiiij. de ci. dei. c. vlūo q ciuitate babilois fa amoze sui vsqz in contemptū dei. qro oparat ad actū substratū et sic diuiditur i pctm cordis oris et opis szm hiero. sup ecc. v. opat² ad p sonā offesam et sic e diuifio pcti i deū in se et in pximū vt habe² ec ab psid. in li. de sū. bo. sexto opat² ad pceptū cui opponit² et sic diui dit i delictū et omissum siue i pctm omissiois et omissiois. primū e tra pceptū affirmatm. sedz tra negatiū. Et e delictū carētia actus debiti. Cōmissū vo est carētia boni debiti i ali quo actu voluntatis. vñ no oportet q delictuz materialiter dsistat i aliquo actu. qz no oportet q carētia act² debiti dsistat i aliquo actu substrato illi carētie. Nec ec szm rich. delictū psupponit nctio vel icludit aliqūe actū tanq sui cam vel occasiōz. Sz obi² tra hoc qz de lictū e pctm actuale. g^o dsistat i aliquo actu. pterea omē pctm e voluntariū. g^o dsistat in ali quo actu voluntatis. sz peccatū actuale scdz qd diuidit tra originale no est tñ actus de formatiōis sz etiā omissio act² debiti p tpe quo debet. Volūtariū ec no tñ dz act² voluntatis sz etiā illd qd e in potētia nra vt fiat vl no fi at. ex iij. et h. c. viij. vñ ipm velle dici pt volū tariū in ptum est in potestate voluntatis vel le et no velle. septio opat² pctm ad vicia que oriūtur ex ipo et sic diuidit in septē vicia ca pitalia. de qbus reqre infra vbi agetur de cā peccati szm qd vnū pctm e cā alteri². Inue niūt etiā et alie diones q tñ ad hāc pnt redu ci vt illa qua diuidit. j. jo. can. In occupatō am carnis. occupiam oculoꝝ. et supbiaz vite. reducit² ad illā q est ex pte motiui. Silr illa q psid. diuidit peccatū in peccatū ex malicia ex infirmitate. et ex pigricia de quib² ifra dicet²

111
Illa vo diuifio qua greg. xxi. moralium diuidit peccatū i pctā carnalia et spūalia reducit² ad illā que sumit² penes act² substratos. Et scdm qd dicit i de grego. septē capitaliū vicōz qui qz sūt spūalia et duo carnalia. peccata quidez spūalia dicūt² q pficiūt² i delectatōne spūali. carnalia vo q i carnali vt gula et luxuria. vñ .j. coz. vij. mūdem² nos ab oi inqnamto car nis et spūs. Silr ad gal. v. vbi dz manifesta sūt opa carnis zc. Caro szm glo. ibidē sumitur p hoie carnaliter viuēte et io illa dicūt² opa carnis qz sūt a carnali hoie. Dicit² aut spēali ter de luxuria. j. coz. vij. q fornicat² in corpul suū peccat. qz etiā in h^o pctō quedā iniuria fit cozpi dū mozdiate maculat. Auaricia vo que cū peccatis carnalib² numerat² ad eph. v. ac cupit² in ptū res i qua delectat² auar² e corpa lis. sed ipa delectatio pūnet ad spiritū. et io scdm grego. est spūale peccatum.

Equi² videre de 3° scz de opatōe pctōz ad inuicē. Circa qd no q vnū pctm dicit² mai² l² gūius alio. xij. modis. prio calitate vt pctm dyaboli cui² iuidia mors itroiuic in oz bem terze. 2° gūalitate vt pctm ade qd in omīs hoies se diffudit. 3° enozmitate vt pctm iude qro ingritudie vt pctm ei² q pla graxz dona recepit. v. piculositate vt pctm ignozātie. sex^o insepabilitate vt auaricia q vicijs alijs cū ho mie dsenesceit² sola iuuenescit. septio imoz tuitate vt supbia q etiā qn² ex hois opibus cō surgit. octauo pūitate vt luxuria. ix. maiori gratie ipugnatōe vt pctm i spm sanctū. decio offese magnitudie vt pdolatia. xi. maiori re sistēdi facultate vt pctm ade. xij. maiori im p bitate et libidie et sic pctm cui² libet gūis fie ri pt altero mai². Et hi modi dsueuerūt a do ctōrib² assignari vt dicit bon. pt etiā addi p dictis q vnū pctm dz graui² alio ceteris pari bus. vno mō rōe obiecti pncipaliozis. Inueni unt tñ et alij mōi sz isti sufficiāt ad pns tā p magis dsueti grā breuitatis. Obicit² at tra h^o qd dictū e in. viij. mō scz q luxuria e pctm gūi² pūitate qz ggo. d² i moza. q peccata car nalia sūt mioris culpe q spūalia. no g^o luxu ria e graui² pctm q peccata spūalia. Ad h^o di cenū q verbū gg. n dz itelligi q qdlibet pec catū spūale sit maioris clpe quolibz pctō car nali. sz qz dsiderata sola dētia spūalitatē et carnalitatē grauiora sūt peccata spūalia ce teris parib² cui² rō e qz qnto e vehemēt² im pulsiū tāto hō min² peccat. pctm aut carna le hz vehemēt² impulsū. i. occupiam carnis nobis innatā. et io in ptū huiōi e mioris cul pe. qd aut dictū est q luxuria e grauius pctm pūitate itelligit² no q effesa sit gūioz sz qz ppter maiorē pūitate e ibi pugna maior et p ois culpa mior vt dictū est. Qd vero dz. iij. et h. q peccata incpanāe sūt maxie expzabi lia puta gula et luxuria. h^o p tāto dz qz sūt cir ca delectatōes illas q sūt dūnes nobis et bru tis vñ qdāmō hō p h^o pctā reddit² brutal et in de est q sic ut dicit gregozius sunt maioris in famie.

In qua potentia aie e peccatū ti. vij.

Questa consideranda e d subiecto peccati
Circa qd sciend q in pcto tria pnt dsi
derari / primu e ipe act9 vl omissio ius
de. Scdm e ipi9 act9 vl omissiois deordinatio.
Terciu e culpabilitatis ipi9 deordinatio / r o
hic em accipim9 pctm p culpa. Quatu ad pri
mu hox triu ille potete sut subiectu peccati
p qd elicit ille act9 q est pctm. qtu ad secud
ide e dicend h excepto q act9 deordinat9 e i il
la potetia a qua elicit sic i subiecto immediato
et mediate ipo actu e i potetia sic i subiecto.
qtu ad terciu ome pctm e i sola volutate vt i
subiecto. Et sic d' aug. i li. de duab9 aiab9 p
no n volutate peccat. h3 tn malus act9 roem
culpe no mptu e i volutate. h3 in pntu e a volu
tate. vn aug. j. de li. ar. culpa e malu qd faci9
pena vo malu qd patim9. hec rich. **Q**uid de
deordinato motu sensualitatis. nuqd e in sensu
alitate sic i subiecto. h3 sensualitas pt dup9
dsiderari. vno mo scdz se et sic no e subiectum
peccati. qz sic e dms nobis et brutis. Alio mo
in ordiatoe ad rōz scz mptu e a rōne psuasibi
lis. et sic pt esse pctm in ea. **S**ciend aut p ior
dinato sensualitatis qnz e sine omi culpa cum
eē qnz vitari nō possit vt qn volutas nō e cā il
lius deordinatois nec omittere nec omittere
nec antecederet nec omittere. Qnz at e cul
pa venialis materialiter i sensualitate. formali
ter aut nūq sed i volutate. Et hoc e qn isurge
iordinato i sensualitate p negligētia voluta
tis tuc em imputat volutate p culpa veniali
ppter difficultate refrenadi sensualitate et re
gendi. Et sic d' mgr sen. li. ij. di. xxij. p si in
motu sensualitatis tm illecebra peccati tenea
tur veniale ac leuissimu pctm e Qnz e iordi
dinato sensualitatis imputat volutate p cul
pa mortali. qn scz e oera actu phibitu. vt isur
ges ex volutatis impio deliberato. Semp em
iordinato volutatis i nobis e vicium et pctm
scdz qd pctm distiguit oera culpa et demerit
tu. Et h3 d' aug. li. de li. ar. sut quedam fa
cta d necitate impbada vt vult ho facere re
cte et nō pt. Quo aut d'ant pctm et culpa di
ctu e sup ti. pcedeti in si. pmi art. hec rich. vn
aliq breuiter sic distiguit scz q mot9 carnis
oringere pt vl ex calefactoe corporis sine aliq
apprehensione metis sic dangit i dormiēdo. et
sic non est culpa. vel ex apprehensione mentis
et sic e culpa. hec pe. **S**ciend aut p pctm tā
spuale q carnale pt esse in rōe absqz h q oziat
a sensualitate. vn aug. xiiij. de ci. dei. c. j. dicit
q q oia aie mala putat ex corpe accidisse sunt
in errore. hec aug. pt em ho eligere actu gu
le et luxurie nō mceat9 aliqua passiōe. frequē
ter tn peccata carnalia oziat9 ex sensualitate.
vn cū aug. xij. de tri. c. xij. in pgressu pcti op
at sensualitate serpēti. inferiorē rōz mulieri et
superiore rōz viro nō loquit9 n de pcto qd oziat
ex passiōe. **I**lla vo glo. q dic sup i9 ps. altaria
tua do. vir. nullo mo oziat9 pt aliq mala suasio
in te nisi carnis tue desideriu o mouerit. Intel
ligit de pcto carnali et de suo mo oziēdi vt in
plibus. **S**uperior e portō rōnis pt sine inferiori
peccare tā mortā q venialiter. tā pcto carnali

Sensu ad 20

q spuali. Et sumit h rō put dphendit intelle
ctu et volutate. hec oia nch. **S**3 nuqd pt eē
pctm mortale in inferiori portōe rōis sine d sen
su superior. h3 q nō sine d sensu m9 expsso l in
terptatio. vn aug. xij. de tri. c. vij. dicit q si il
lecebra pcti sola cogitatiois dlectatōe tenea9
superioris rōis aucte d silij mēbra reueat9 et n
exhibeant9 arma inqctatis pcto sic habend est
vt velut cibū vetitum mulier sola omedat. Ex
his p3 q nūquā p solā opatōz portōis inferio
ris exhibent9 mēbra inqctatis arma peccato.
qd facit qd cū mortaliter peccat. h3 aut sic de
clarat9 h3 m bon. peccatū mortale d' deordina
tōz a deo q est cū otemptu et d sensu. talis em
deordinato est p auersioz. Et hec e ptiis supio
ris. ei9 em e auerti cui9 est ouerū. d sentire vo
eius e. cui9 e iudicare et regere. h3 aut e ptiis
eā superioris. Et iō nō pt aliqd pctm mortale
esse i nobis qd nō superioru pu iputet9 et in quo
ipa nō deordinet9 pt tn inferior portōe sine su
piori sic mulier sine viro omedere. i. delectari
Et h3 p3 in pgressu tēptatōis et dlectatōis car
nalis qn incipit a sensualitate. tuc em ptiis de
lectabile offert9 sine pcepto. Secdo delectatō
aduerit9 h3 in id ad qd delectatō trahit d sen
tu. Delectabile pcepto est sensualitatis. delect
atōz aduertere e inferioris ptiis rōis q h3 di
iudicare inferiores mot9 qd nō est ptiis sensitiue
Diffinire at an delectatio sit amplexāda l re
futāda est superioris portōis. Contingit igit9 de
lectari ad apprehēsiōne dlectabilis ante ad
uersionem delectatōis. et hoc est sensualita
tis et est peccatum veniale. Contingit itēz de
lectari post aduersioz delectatōis ante tn ple
nū d sensum deliberatōis. Et hoc e inferioris
ptiis. Et aliqū e veniale aliqū mortale et tuc de
o medere sola mulier. Contingit itēz delecta
ri post aduersionē delectatōis et post plenuz
d sensum deliberatōis. Et tunc dicit9 o medere
vir et est peccatū mortale in his peccatis quo
rū actus e in phibitōe. vn satis difficile vid
tur discernere qn sit huiōi delectatō mortalis
qn venialis. pt tn sic discerni. Quia aut illa de
lectatō statim repellit9 et tuc e veniale pctm
aut retinet9 et hoc pt esse tripli9. qz aut placet
ipa delectatō et opis dsumatō si facultas ad
esset et tuc o medit tam vir q mulier et tuc est
plen9 d sensus rōis superioris. et e peccatū moz
tale. hoc dico i his generib9 peccatoz q sūt
ex genere suo mortalia. Aut placet delectatō
sed displicet peccati dsumatio et tuc e d sen
sus simplen9 et tunc dicit9 h3 m bon. et alex.
an. sola mulier māducasse. est tn ibi peccatuz
mortale. qz nō tm rō inferior sed etiā superior d
sentit in illā delectationē. Aut vtrūqz displicet
scz ipa interior delectatio et opis dsumatio.
Et tuc aut nō aduertit piculū delectatōis nec
repellit eā et tuc peccat h3 nō mortaliter. gra
uius tn peccat q si statim vmliter repulisset.
Aut piculū aduertit nec illā delectatōz repel
lit sed reuolui mentē in huiōi cogitatioib9 fi
nit. Et tunc scdm mgr os peccat mortaliter. qz
licet ibi nō sit d sensus expsso. est tn interpra
tu9 et o medit sola mulier scdm bon. Peccatū

in illud imputat^r viro. i. supiozi portio. qz cu
 ea opescere teneret no opescuit. Aliqui tam
 negat in illa opescendi negligetia esse mortale
 peccatu quatuorqz qz aduertat piculu. Quid
 qd tm sit de hoc via tunc est tenenda. Et si ali
 cui hoc contingat sanu est osilium qz de ipo sic
 de mortali peniteat. No loqmur aut hic de de
 lectatõe quacuqz vt de illa qz qz delectat^r co
 gitado de pulcritudie mulieris s de illa qz co
 surgit ex cogitatõe carnalis opis. Ex pdictis
 pz qz mulier comedere pt sine viro qz vir dz tm
 tuc comedere qn plen⁹ adest cõsensu. Et tuc
 dicu^r arma iniquitatis pstar pto qn totus ho
 ibi incuruat^r ad peccatu siue sit pctm carnalis
 siue spūs. Peccare tm no pt mortali^r sine viro
 qz no pt esse peccatu sine cõsensu viri vero vel
 interpretatio. Datet etiã qz cõsensu i delecta
 tõe attribuit mulieri qz e cõsensu semiplenu
 cõsensu vero in op⁹ attribuit viro qz e cõsensu
 plen⁹. Si aut pctm cõsisteret i sola delecta
 tõe tuc cõsensu i delectatõe pt esse plenariu
 cõsensu. Nec tuc e supiozis pus tm s e infe
 rioris. vñ no tm dz vir cõsentire qz mouet exte
 riora mēbra s qz mouet^r volūtate plenaria. Et
 hac circulo qz aug. p hoc qz dicit viru comedere
 re cu iniquitatis arma pben^r peccato. h bon.
 Ad hoc nota hm rich. qz si volūtas tamdiu
 mozet^r in cõplacētia cogitate delectatõe ior
 dinate qz eque p illā morositate deordinat^r ac
 si statū cõsensisset i actu tuc portio supioz cõ
 sentit interpretatiue qz tāta negligetia equialz
 tuc cõsensu exp̄sso si aut portio supioz cõsentiat
 qz cõpleat^r i ope iordiatio cogitata tuc cõsen
 tit exp̄sso. Illa ergo iordiatio cogitata aut est
 de genere suo venialis vt e verbū iocosum et
 huiōi. Et tuc siue portio supioz cõsentiat inter
 ptatiue siue exp̄sso no ppter hoc peccat mortale
 liter. Aut est de genere suo mortalis vt est for
 nicari. occidere cā vindictē et huiōi. Et tuc si
 ue cõsentiat ex deliberatõe interpretatiue siue
 exp̄sso est pctm mortale qn taliter et tm dele
 ctat^r i illa cogitatõe qz aia tm deordinat^r p il
 lam qz tū deordinat^r cõsentiedo ex deliberatõe
 tra aliqd de diuis pceptis. Cõplacētia vero
 illa anteqz rō supioz cõsentiat exp̄sso vt inter
 ptatiue est pctm inferioris portiois scdm se et
 est veniale. Et qz aug. xij. de tri. c. xij. vult qz si
 sola mulier. i. portio inferior comedat de re il
 licita. totus homo damnat^r. Intelligit qn muli
 er comedit cu cõsensu viri interpretatiue. hec
 rib. Ex pdictis pz qz cõsensu in delectatõe
 alicui⁹ actus qz ex genere suo sit pctm mortale
 est pctm mortale hm bon. Et idē etiã vult
 rich. et alex. an. Tho. aut d^r qz circa hoc aliq
 sunt diuersimode opiat. quidā em dixerūt qz
 cõsensu i delectatõe est tm pctm veniale. Alij
 vero qd est pctm mortale. Et hec opinio vt
 ipse d^r est diuoz et verioz. Cõcordare aut vo
 lens dicit qz aliqz cogitās de fornicatõe pt d
 lectari de duob⁹ scz vel de ipa cogitatõe vel
 de fornicatõe cogitata. delectatõe aut de ipa
 cogitatõe sequit^r inclinatõe affectus in ipam
 cogitatõe. qz si qdē scdm se no est pctm mortale
 s qz tm e veniale. vt cu qz iualiter cogitat

de ea. Qñz aut sine pctō oio vt cu qz vtiliter
 cogitat de ea vt cu vult de ea pdicare l dispa
 tare. Et iō p dñs affect⁹ vel delectatō qz e de
 cogitatõe fornicatōis no est de genere morta
 lis pcti s qñz est veiale qñz nullū vñ nec con
 sensus i talē delectatõe est pctm mortale. Et
 hm s est vera opinio prima qz aut aliqz cogitat
 de fornicatõe delectet^r in ipa vel in ipo actu
 cogitato. hoc contingit ex hoc qz affectio ei⁹ e
 inclinata i hunc actū. vñ qz aliqz cõsentiat in
 huiōi delectatõe hoc nihil aliud e qz eū cõsen
 tire i hoc scz qz ei⁹ affectus sit iclinat⁹ in for
 nicatõe. null⁹ em delectat^r n in eo qd e cõfor
 me ei⁹ appetitui. qz aut aliqz deliberate eli
 git qz eius affect⁹ cõformet^r his qz hm se sunt
 peccata mortalia est pctm mortale. vñ talis cõ
 sensus i delectatõe pcti mortal^r e pctm morta
 le vt scda opi. poit. Et his cõcordat aug. xij.
 de tri. dices tot⁹ ho dānabit^r n h qz sine volūta
 te opadi. tm cu volūtate talib⁹ aim oblectan
 di solū cogitatōis sentiūt^r esse pctā p media
 toris grām remittat^r. Ex his pz qz tho. et bon.
 dueniūt i pposita qōe. Ad h cu imediate sic
 habitū sup de iordiatu motu sensualitatis pe
 hic qri de primis motib⁹ qz sūt inordinati mo
 tus vtz sint pctā. Ad cui⁹ maiorē euidētiã
 prio vidend^r e qd sit prim⁹ mot⁹. Est aut scdm
 alex. an. mot⁹ sensualitatis hm impulsū fomi
 tis ipetuose tendēs ad fructōz creature dele
 ctabilis. p hoc qz dicit^r sensualitatis tangitur
 subiectū in q^o e prim⁹ mot⁹. No tm qz sensua
 litas mouet^r aliqñ scdm regimē rōis ad sustē
 tatōz nature. et tal^r mot⁹ no e inordinat⁹. Ali
 qñ hm impulsū foitit et ille e prim⁹ mot⁹ de
 quo nūc loqmur. et e inordinat⁹. Et iō addit^r
 scz impulsū foitit. et itellige qz sic se hz se
 sus ad rōz hm viãz cognitūā. ita se habz sen
 sualitas ad volūtate hm viã motūā. vñ sic co
 gnitio scdm sensū pcedit cõgnitōz hm rōez. sic
 mot⁹ sensualitatis e prior motu volūtatis. et
 iō hñ dz qz prim⁹ motus e mot⁹ sensualitatis
 Ad qōnem vero ppositā. rñdent aliqui distin
 guēdo inter motū prio primū et ille e qz prio i
 surgit et no e pctm. et inter motū 2° primū qui
 scz postea prio occurrit. et ille e pctm. qz de
 bet reprimi ex quo sentit^r prio primus. Alij di
 cūt qz ois mot⁹ primus e pctm. s no dz prim⁹
 mot⁹ quo usqz volūtate atūgit. vñ meli⁹ pos
 set dicit scz qz delectatō inordinata siue libidio
 sa qz pcedit a sensualitate inq̄tū est p peccatū
 originale corrupta dz prim⁹ motus et e pctm
 qz deberet esse subdita rōi. et mouet^r debito
 mō pter rōem. Et attingit^r aliquo mō a rōe no
 faciēte sed pmittēte vel eius radice no cõpai
 mente. S3 obicit^r qz sup illō ps. irascimi et
 nolite pecca. dicit glo. qz primus mot⁹ no est
 in ptate nra s null⁹ peccat in eo qz vitare no
 pt vt d^r aug. li. de cor. et gra. ergo prim⁹ mo
 tus no est peccatū. s qz bene est in ptate nra
 vitare istū motū et illū sed n omēz nisi est grē
 spēal. Et nota qz et si quelibz vis motiua aie
 peccet aliqñ scdm surzeptōz veniali^r rōe cor
 ruptōis. prim⁹ tm mot⁹ ppter scdm qd de eo h
 loqmur est tm in sensualitate sic patet ex eius

Spina motu

E. H.

descriptōne supradicta. hec alexā. an. in 2°.
De causa peccati scdm qd vnu peccatū dicit
esse causa alterius ti. viij.

Emde considerandū ē dē cā pēti scz hūm qd
vnu pētm dē esse cā alteri⁹ pēti inq̄tuz
dispoit et inclināt ad ip̄z. qz vt d^r au⁹
pētm qd p p̄niam nō diluit^r mox suo pondere
ad ali⁹ trahit. hui⁹ at sūt cupiditas supbia
capitalia vicia ignorātia ifirmitas et malicia
De his igit^r videndū est et p̄tio de cupiditate
2° de supbia. 3° de vicijs capitalibus. q̄rto de
ignorātia ifirmitate et malicia. Dicendū ē in p̄
de oibus f̄dictis ad p̄ns put sunt cāe alioz
pētm. Circa primū igit^r sciendū est qz cupi-
ditas vt dē prima th̄i. vlt. ē radix oim maloz.
Dicit^r autē multip^r scdm aliquos. vno mō dē i
ordinatus appetitus diuitiaz. et sic est sp̄iale
pētm. Alio mō dē inordinat⁹ appetitus cui⁹
libet boni t̄p̄alis. et sic ē gen⁹ ois pēti. qz in
oim pētm est inordinata ouersio ad omutabile
bonū vt dicit^r ē sup Tercio mō dē quedā incli-
natō nature corrupte ad bona corruptibilia i
ordinate appetēda. et sic dicit^r aliq̄ cupidita-
tem esse radicē oim pētm. qz sic radix arboris
ex terra trahit alimentū. sic ex amore rerum
t̄p̄aliū p̄cedit oim pētm. hec aut sūt vera hūm
Gual. et th̄o. nō scdm intētōz apl̄i qui maife-
ste loquit^r ibid⁹ de cupiditate scd̄z qd ē appeti-
tus inordinat⁹ diuitiaz. et hūm h̄ cupiditas dē
radix oim pētm ad similitudie radicis q̄ p̄bet
toti arbori alimentū. quia per diuitias potest
omitti qdlibz pētm ecc. x. pecunie obediūt oia

Sciendū at scdm bonū. qz radix aliq̄ sumit^r ge-
neralissime sic dē libido siue cupiditas eē radix
oim maloz q̄z generaliter sic dē esse duplex
radix scz amor male accendēs respectu boi et
timor male huilians respectu mali q̄z min⁹
gna^r sic dē qz triplex ē radix scz ocpia carnis
ocupa oculo. et supbia vite p̄ opatōnez ad
triplex bonū scz inferi⁹ interius et exterius

Equit^r videre de 2° scz de supbia vbi sciē
dū qz ip̄a ē mictū ois pēti vt dē ecc. x. Di-
cit^r autē supbia quatuor mōis. vno mō dē dē
ptus societatis aliquoz nō p̄pter naturā sed
p̄pter vitā vel mores. vñ hiero. ad eustochiū.
discē scām supbiā scito te illis meliorē. 2° dē i
ordinat⁹ excellētie p̄pe appetit⁹ et sic ē sp̄iale
pētm. 3° dē actualis d̄temp⁹ dei. i. nō velle
subesse p̄cepto dei. Et sic ē ḡnalis d̄ditō oim
mortalis pēti. q̄rto dē inclinātō ex corruptōe
ad hui⁹ d̄temp⁹ et sic dē inicitū ois pēti. Et
differt sic a cupiditate qz illa ē i pētm ex pte
ouersiois. et iō dē radix pēti qz ex delctātōe ha-
bita in ouersione ad omutabile bonū fouē^r et
nutrit^r peccatū. Supbia vero est ex pte auersi-
onis. et iō dē ois pēti inicitū. qz i auersione a
deo inicit^r oim malū. Licet autē hec sint vera
qz tñ eccl̄iasticus ibi loquitur de supbia scdo
mō dicta. vñ sequit^r ibid⁹. sedes ducū supboz
subuertit^r. p̄t dicit^r eē qz sic ē inicitū ois peccati
hec Gual. Nota eē qz inicitū pēti trip^r p̄
sumi scz aut put d^r recessus a lege maiestatis.
Et sic dē supbia siue d̄temp⁹. Aut a lege veri-
tatis sic dē error. Aut a lege boitatis sic dē in-

sp̄ientia qz d̄trariat^r sapie. Et sic dicit cris⁹.
sup illud ps. a facie insipientie mee. qz inicitū
omnis peccati est insipientia. hec bonū.

Equit^r videre de 3° scz dē capitalibz vicijs
circa qd sciendū qz hec sūt septē scz inanis
gl̄a. inuidia. ira. accidia siue tristitia. qz scd̄z
damas. li. ij. c. xij. accidia ē tristitia aggrauā^r
Auaricia. v̄tris igluuies siue gula siue castri-
margia q̄i castitate mergēs Et luxuria. Et d̄nr
capitalia qz sic caput ifluit motū in alia mem-
bra. ita ip̄a qdāmō influēt motum i alia vicia
dū scz ducūt et mouent ad ea. Et h̄ p̄ illa ad q̄
natura hūana ē p̄na ex sui corruptōe p̄maria
et iō multiplicat^r scd̄z ea. Ois at p̄ntas est re-
spectu appetētis boi. i^o g^o bonū aut respicit
sp̄m hūm se aut sp̄m i carne. p^o mō p̄t esse q̄dēu^r
scdm q̄tuor d̄ditōes ad quas ē p̄n⁹ appetētus
n^r. Appetit^r eī qz bonū sub rōne dignitatis. et h̄
p̄ supbiā. l̄ sub rōne p̄petatis et h̄ p̄ inuidiā. vel
sub rōne securitatis et h̄ p̄ irā. l̄ sub rōne q̄etis
et h̄ p̄ accidia. si vō sit respectu boi qd̄ ifpicit^r
sp̄m in carne hoc p̄t eē trip^r hūm tres d̄ditōes
sub quibz sp̄s carnalis appetit bonū. l̄ suffi-
ciēs et sic est auaricia l̄ d̄mulcēs sic ē luxuria
vl̄ ifficiēs sic ē gula. h̄ bonū. Sciendū at qz hūm
bonū. inanis gl̄a vno mō dicit appetitū digni-
tatis et excellētie. et sic ē idem cū supbia et ē
viciū capitale qz anim⁹ directe mouet^r ad di-
gnitātē et excellētū appetendā. Alio mō d^r
appetitū laudis et sic est filia supbie.

Equit^r videre de quarto scz de ignorātia
infirmitate et malicia. Circa qd sciendū
qz h̄ sūt aliquo mō pētm et qdāmō cāe pētm
p̄pter qd̄ dē qz pētm est triplex scz pētm ex ig^o
rancia pētm ex ifirmitate et pētm ex malicia.
Est igit^r ignorātia cā actualis pēti sic remo-
tio p̄hibētis. qz ē p̄uātō scie p̄ficiētis rōz q̄
p̄hibet actū pēti in p̄tm dirigē actū hūanos.
Infirmitas vō hic itelligit^r passio appetit⁹ sen-
sitiuū vñ tull⁹ li. iij. de tuscū. q. passioes ai-
me vocat egritudies. vñ cū dē pētm ex infir-
tate hec magis refert^r ad ifirmitatē aie qz cor-
pis. Dicit^r tñ et ip̄a infirmitas aie infirmitas
carnis in p̄tm ex d̄ditōne carnis passiones aie
insurgūt in nobis. eo qz appetit⁹ sensitiuus ē
virtus vtēs organo corporali. Dicit^r autē hui⁹
passio infirmitas qz sic ifirmitas corporalis ipe-
dit corpus bois i executōe p̄pe opatōnis. Ita
passio aie debilitat l̄ impedit aiam i p̄pa ova-
tōe dū scz appetit⁹ sensitiu⁹ aliqua passioe af-
fectus ē rebellis ordini rōis. licz em appetit⁹
sensitive inclinēt q̄z volūtātē sine q̄ pētm nō
p̄ficiēt nō tñ nēcio et sufficiētē qz in p̄tate vō
lūtatis ē d̄sentire l̄ d̄sentire his ad q̄ iclinat^r
Et iō dē gen. iij. Sub te erit appetit⁹ tuus et
tu d̄naberis illi⁹. Dicit^r igit^r pētm ex infirmi-
tate illud pētm ad qd̄ inclināt appetit⁹ sensi-
tiuus affect⁹ aliq̄ passione. Malicia at ex qua
dicit^r qz peccare p̄t intelligi malicia habitua-
lis. et sic dicit^r qz peccare ex malicia qz pec-
cat ex inclinātōe habitus. p̄t etiā intelligi ma-
licia actualis siue ip̄a mali electio dicit^r ma-
licia et sic dē aliq̄s peccare ex malicia inq̄tuz
peccat ex electōe mali. siue eē malicia dicit^r

aliqua pcedēs culpa ex qua orit̄ sequēs cōpa
 ut cū aliquis impugnat fraternā grām ex inui
 dia. et tūc act⁹ interior ē cā actus exterioris.
 Peccat aut̄ grauius q̄ peccat ex certa malicia
 ceteris parib⁹ q̄ q̄ peccat ex passiōe qz ibi mo
 uet̄ volūtas i malū ex seip̄a. hic aut̄ ex passio
 ne q̄i ex quodā intrinseco ipulsa. Graui⁹ eē pec
 cat q̄ peccat ex passione q̄ q̄ peccat ex ignozā
 tia. qz ignozātia diminuit de rōe volūtarij nō
 aut̄ passio ut dictū fuit supra. Sciendū eē q̄ li
 cet om̄e p̄ctm̄ sit cōtra totā trinitatē. loquēdo
 tñ appriate p̄ctm̄ ex infirmitate dē eē cōtra pa
 trē. p̄ctm̄ ex ignozātia cōtra filiū. p̄ctm̄ ex cer
 ta malicia cōtra sp̄m̄ctm̄. Sūt aut̄ sex peccata
 p̄prie in sp̄m̄ctm̄ scz desperatō p̄sumptō obsti
 natio inuidia fraterne gracie. impugnatō veri
 tatis agniti. et finalis impenitētia.

De virtutibus in cōmuni ti. ix.

Ostea cōsiderandū ē de habit⁹ bonis scz d
 virtutib⁹. Et p̄tio in cōi ubi p̄tio dicē
 dū est qd̄ sic virtus et i quas p̄tes diui

dit̄. 2° de virtutib⁹ moralibus in cōi. Circa
 p̄mū sciendū q̄ virtus ē bona q̄litas mētis q̄
 recte viuī. quā dē i nobis sine nobis opa. Et
 colligit̄ hec definitio ex verbis aug. et p̄ci
 pue in. ij. de li. ar. et dūenit em̄ virtutibus infu
 sis. Si vero auferat̄ hec clausula vltia scz quā
 dē i nobis sine nobis opa. dūenit eē virtutib⁹
 ifusis et acq̄sitis. dē aut̄ virtus bona qz ea ē ali
 qd̄ bonū. Et sumi⁹ ibi bonū nō p̄ bono cōi qd̄
 ouera. cū ente et ē in pl⁹ q̄ q̄litas. scz p̄ bono
 rōis s̄m̄ qd̄ d^o d̄p̄o. iij. c. d. di. no. q̄ bonū aie
 ē s̄m̄ rōz eē. Notandū vō q̄ ali q̄s male p̄t vti
 virtute sic obiecto ut cū male sentit d̄ ea l̄ odit
 eā vel sup̄bit de ea. Non aut̄ male p̄t vti vtu
 te sic p̄cipio vsus ita scz q̄ virtutis act⁹ sit ma
 lus. Diuidit̄ aut̄ virtus s̄m̄ qd̄ de ea nūc inten
 dim⁹ in virtutes morales et theologicas q̄ di
 stinguūt̄ ab inuicē penes obiectū. qz obiectū
 moralū est creatū. obiectū aut̄ theologicas
 est ens icreatū sub aliqua rōe sub qua ē supra
 nām naturalē facultatē. Moralib⁹ ordinatur
 hō ad seipm̄ et ad p̄ximū. Theologicis ad de
 um ut videbit̄ infra. Dicendū est aut̄ p̄tio de
 moralib⁹. postea de theologias. Et sic p̄ceda
 tur gradatū ascēdendo de virtutib⁹ inferiorib⁹
 ad virtutes superiores et digniores. Et de mora
 libus p̄mo in cōi postea in speciali.

Equit̄ ergo videre de scdo scz de virtutib⁹
 bus moralib⁹ in cōi. Et p̄tio de duplici
 genere ip̄az. scdo de subiecto ip̄az. tercio d
 numero. quarto de noiatione. Circa p̄mū
 sciendū q̄ virtutes morales sūt in duplici ge
 nere. quedā em̄ nos ordināt ad ciuitatē super
 nā scdm̄ illud ep̄. ij. estis ciues sc̄i d̄. ordi
 nant inq̄ eleuādo ad opa meritoria ciuitatis
 sup̄ne. et he sūt tñ a dei grā et ideo dicunt̄ eē
 sunt gratuite. quedā vero habilitāt ad opera
 em̄ moralia. nō aut̄ ad meritoria et ille radica
 liter sūt a natura. Et sic d^o d̄am. li. iij. c. xiiij.
 q̄ virtutes sūt naturales. Cōpletue vō sūt ab
 opm̄ frequentia ut vult p̄lus. ij. eth. c. ij. Et h^o
 mō sūt politice. De moralib⁹ ḡtuitis tractat
 et intēdit theologus de politicijs p̄lus. Sunt

aut̄ virtutes morales acq̄sice et infuse s̄m̄ ali
 quos diuerse i sp̄e cū ordinēt ad diueria ut vi
 sū ē et hui⁹ snie fuit tho. et rich. s̄m̄ aliquos
 vero sūt eedē vñ si in hoie p̄zistat habitus vtu
 tū moralū an̄ grām illi ijdē i aduētū ḡe gra
 tificat̄. et h^o snie fuit bon. Circa s̄m̄ sciendū
 q̄ om̄es virtutes morales sūt in p̄te rōnali aie
 ut d̄phendit et itellectū et volūtate. h̄ ei vult
 aug. xij. de tri. c. xiiij. Oportz eē dicere p̄ expi
 entā aliquos habit⁹ esse in appetitū irascibi
 li. p̄ quos facile obediāt rōi quos optet dicē
 h̄re qualēcunqz rōz virtutis. qz dicit p̄lus. iij.
 eth. c. xij. de fortitudine et t̄pantia q̄ videt̄ eē
 irōnabiliū p̄ciū scz irascibilis et d̄cupiscibil
 et h̄ in p̄tū p̄cipāt aliquo mō rōz p̄ hoc q̄ na
 te sūt ei obedire. Circa terciū sciendū q̄ vtu
 tes morales sūt q̄tuor ut habet̄ s̄p̄. viij. p̄ vir
 tutes em̄ morales ordinat̄ et regulat̄ hō re
 spectu p̄imi et sui. respectu p̄imi p̄ iusticiā
 respectu sui regulat̄ p̄ prudentiā in actib⁹ ra
 tōis p̄ t̄pantiā i actib⁹ siue passiōib⁹ d̄cupi
 scibilis p̄ fortitudinē in actib⁹ siue passiōibus
 irascibilis. Circa q̄rtū sciendū q̄ p̄dicte vtu
 tes dicūt̄ virtutes morales qz habilitāt ad mo
 res bonos recte rōi dūenietes. Dicūt̄ etiā cō
 suetudiales. qz acq̄runt̄ ex frequentū bene age
 re. Dicūt̄ politice. qz reddūt̄ hoīem bñ ordia
 tū inter hoies. a polis q̄ ē p̄litas. Dicūt̄ eē
 p̄cipales. qz om̄es alie virtutes ad has redu
 cūt̄. Dicūt̄ cardinales a cardine. qz sic om̄is
 motus hostij ē circa cardinē sic eē tota vita a
 ctua hois viuētis s̄m̄ rōz rectā circa has vir
 tutes versat̄. Dicūt̄ etiā ḡnales scz ad om̄es
 virtutes morales. qz i qualibet alia virtute mo
 rali est aliqua p̄cipatio alicui⁹ eaz.

**De prudentia et eius p̄tibus et vicijs op
 politis titulus decimus**

¶ **Q**uando cōsiderandū ē de vnaqz virtutum
 moralū i sp̄ali. et p̄tio de prudentia q̄
 sic d^o bñ. ad eugenū nō em̄ virt⁹ sed
 eē auriga virtutū. 2° de iusticiā. 3° de fortitu
 dine. q̄rto de t̄pantia. Dicēdo aut̄ de prudentia
 sil̄ dicem⁹ de vicijs sibi oppositis. d^o autē
 aug. iij. cōtra iulianū q̄ oibus virtutib⁹ nō em̄
 sūt vicia maiesta discretōe cōtraria ut p̄uide
 tie temeritas. s̄ eē vicia nō i veritate s̄ quadā
 specte fallēte sil̄ia ut prudentie astucia. ¶ **C**ir
 ca prudentiā g^o dicendū ē p̄tio de ip̄a. 2° de p̄ti
 bus eius. 3° de vicijs. q̄rto de negligētia q̄ op
 ponit̄ sollicitudi que p̄inet ad prudentiā. qui
 to de vicijs q̄ falsam habēt similitudinē cū pru
 dentia. ¶ **C**irca p̄mū sciendū q̄ prudentia s̄m̄
 qd̄ d^o p̄lus. vj. eth. est recta rō agibiliū. Aug.
 aut̄ dicit li. de morib⁹ ecc. q̄ prudentia ē amor
 circa ea q̄bus adiuuam⁹ ab eis quib⁹ impedi
 mur sagaciter eligens s̄ h̄ nō intelligit̄ essen
 tialit̄ s̄ cāliter scz inq̄tū amor mouet ad actū
 prudentie. ¶ **E**t aut̄ prudentie ē triplex scz d̄sili
 ari de d̄siliatis et iuentis iudicare. d̄siliata et
 iudicata ad op̄ applicari p̄cipit. Et iste terci⁹
 actus est p̄cipalis act⁹ prudentie. qz alij duo
 ordināt̄ ad istū. vñ p̄lus d^o. vj. eth. q̄ prudentia
 est p̄ceptiua. Illā aut̄ applicatōz facere nō p̄t
 intellect⁹ p̄ prudentiam nisi motus a volūtate

De p̄fecto p̄tenti

¶ sunt p̄tes morales

¶ p̄tus

recta vñ hec applicatio est ipsius recte volūta-
tis vt mouētis. Et est rōis p prudentiā vt for-
mant^r itell^r actualiter pceptū de faciēdo appli-
catōz p dicitā. vñ qz pceptū actus prudentie est
circa agēda de pōsiliatis et iudicatis pcepte-
re. ideo ad eā pcepte pñet sollicitudo. qz vt d^r
p^rh. ethi. li. sollicit^r dē quasi solers cit^r. scz i p^re-
tū aliqz ex quadā ai solertia est velox ad p^re-
quēd ea q sūt agēda. vñ p^rh. vj. eth. d^r. op^ret
opari velociter dōsiliata. dōsiliari aut tarde. Est
aut prudentia gēuita in oibus hñabus grāz qz
quicūqz hz gram habz caritatē et p dñs omēs
alias vtutes ppter dñxonē eaz. **Dic** eē gē.
.ij. mō. p cetere vtutes n ea q appet. t p^rudē-
ter agāt vtutes esse nō pñt. **Notand** tñ q du-
plex est industria vna q ē sufficiēs ad ea q sūt
de necessitate salutis. Et hec ē in oib^r grām hñ-
tibus et etiā i indigentib^r regi dōsilio alieno q
falte sciūt hoc dōsulare sibi vt aliquos dōsulant
et bona dōsilia a malis discernāt. Est eē in pue-
ris baptisatis sūm habitū s nō sūm actū. Alia ē
industria plenior p quā aliqz sibi et alijs scie
puidere nō tñ de necessarijs ad salutē s eē d^r
quibuscūqz ad hūanā vitā pñeūb^r. Et h nō
est in oib^r hñab^r grām. In pētōib^r aut nō ē
vera et pfecta prudentia q scz ad bonū finez to-
ti^r recte vite dōsiliatur iudicat et pceptit q sola
dē prudentia simp^r. et si q in eis eē videat^r p^r-
dētia vel falsa vl falte ē ipfecta vñ p^rh. d^r. vj.
ethi. ipossibile ē prudente eē et n entē bonū.
Qirca scdm sciend^r q ptes prudentie ponit
tres tull^r i rethō. sua scz memoriā itelli-
gentiā et puidentiā. **Macrobi^r** aut sūm sūm
ploranū attribuit prudentie sex ptes scz rēz itel-
lectū cūspēctōz. puidentiā. docilitatē. et cau-
tionē. **Arist.** aut. vj. ethi. d^r ad prudentiā pñe-
re eubuliā. sinesim et gnomi. facit eē mēdēz
circa prudentiaz de eudoria siue eustochia so-
lerta sensu intellectu. **Quidā** aut p^rhūs grec^r
d^r p ad prudentiā pñēt. x. scz eubulia. soler-
tia. puidētia. regnatiua. militaris. politica.
pconomica. rethozica. p^rhica. s ille tres vltie
sūt ptes prudentie samēdo ppe prudentiā p scia
vñ de eis nihil ad pñs. **Predictaz** aut vtutū
qdā sūt ptes q integras prudentie. qdā sūt p-
tes subiectiue. quedā sūt ptes potētionales.
Illa dicūt^r eē q ptes integras alicui^r vtutis
q oportz dcurrere ad pfectū actū ei^r. Et tales
ptes prudentie sūt octo quaz quiqz pñēt ad
eā sūm qd ē dgnitiā et tres sūm qd ē pceptiua.
Circa vō dgnitōz dōsiderantur tria. primo ipa
dgnitio q si sit pteritorz ē memoria. si pñtiū ē
intellect^r siue itelligētia siue sensus qz sensus
prudentie quē poit p^rh. vj. eth. idē est cū intel-
lectū. vñ d^r ibidē hoz. igit^r hñe oportet intel-
lectū. h oio est sensus. 2° dgnitōis acq^rsitio q
si fiat p disciplinā dē docilitas. si p iuentōem
dē eustochia ab eu qd ē bonū et stochos qd ē
directuratio q bona directuratio. huiōi aut p^r
vt dē. vj. ethi. ē solertia que est vera medi^r die
cturatio vt dē. j. posterior. 3° vsus dgnitōis
scz sūm qd ex cognitis aliquis pcedit ad alia
cognoscēda et h pñet ad rōz. **Rō** aut ad hoc
q recte pceptiat tria dē hñe. p^rio vt ordinet ali-

quid accōmodū ad finē qd pñet ad puiden-
tiā. 2° vt attēdat circūstantias negocij. 3° vt
pñet ad circūspēctōz. 3° vt vitet ipedimēta qd
pñet ad cautōz. Illa vō dicūt^r ptes subiecti-
ue alicui^r vtutis q sūt ei^r spēs diuerse. Et sic
ptes prudentie sūt quiqz scz monastica p quam
qz regit scipz. pconomica p quā qz regit vnāz
domū vl familiā. Militaris p quā qz regit ex-
ercitū. politica architectoica siue regnatiua
legis positia p quā qz regit ciuitatē l regnū.
politica scz simp^r dicta subditōz p quā bñ se
hñt ad dōseruatoz policie bñ ordinate. **He** aut
prudentie dñt spēs sūm sūm p^rh. vj. eth. c. ix. et
.ij. poli. c. ij. **Partes** aut potētionales alicui^r
vtutis dicūt^r vtutes adiūctē q ordinantur
ad aliquos secundarios act^r vel materias q si
nō habētēs totā potētiā principalis vtutis
Et sūm hoc ponūt^r ptes prudentie Eubulia que
scz ē bene dōsiliatiua. Sinesis q est de inuentis
p dōsiliū bene iudicatiua sūm ea q dicitur accide
Et gnomi q scz est bene iudicatiua eoz. in q
b^r oportet aliquādo a dñi lege rcedere. **P**ru-
dētia vero ē circa principale actū q ē pcepte.
Equit^r videre de 3° scz de vicijs q maie-
ste sūt dtraria prudentie q sūt imprudentia
et vicia sub ea dēta. **Sciend** igit^r q imprude-
tia p sumi p^ruatiē et dtrarie. negatiē eē nō
dē p^rie ita scz qz dicat tñ carentia prudentie
que p^r eē sine pētō hec tñ carentia prudentie
cui^r libet vtutis includit^r in carentia iusticie
originalis que totā p^riciebat aiām et scdm h
omēs alij defect^r vtutū reduci pñt ad ca^rgi-
nale peccatū. p^ruatiē aut dē imprudentia in p^r-
tū aliqz caret prudentia quā nat^r est et dē hñe
Et sic est peccatū rōe negligētie qua nō habe-
tur studiū ad prudentiaz hñdam. **Cōtrarie** vero
sumit^r imprudentia sūm qd rō dtrario mō moue-
t^r l agit prudentie. vt si recta rō dōsiliādo agit
et imprudēs dōsiliū spernat. et sic de alijs ser-
uādis in actu prudentis. et sic ē pētū scōz p^r-
bilis scz grē et oleū in hitaculo iusti. et hō m
prudēs dissipabit illō. **Nō** eē hō dtrario p^ruden-
tiā agit nisi diuerēs se a regulis quib^r ratio
prudentie rectificat^r. Et si hoc dtingat p auer-
sionē a regulis diuis ē peccatū mortale. **Si** vō
p^rter eas agit sine dtemptu et dtrimento eoz.
que sūt de necessitate salutis ē veniale. **Licet** aut
imprudētia sit spēale peccatū sic et prudentia
cui^r opponit^r est vtus spēalis. est tñ peccatū
generale qdāmodo scz p pceptōz in p^rtū scz
in quolibet peccato ē defectus i aliquo actu
rōis dirigētis qd pñet ad prudentiā sic eē
prudentia pceptat^r in oibus vtutibus ali-
quo mō in p^rtū est eaz directiua. Est aut imp^r-
dētia generale peccatū respectu quorūdam
peccatoz que sūt spēs eius quaz quedā sū-
mūt^r sūm ptes ei^r potētionales. et hoc scdm
tres actus rōis q^rtū eē ad defectū dōsili^r cca
qd est eubulia ē pceptiatio siue temeritas. **Di-**
cit^r eē hec pceptiatio in etate qua scz aliqz p
impetū volūtatis vel passionis fert^r ad aliq^d
agendum ptransitis gradibus medijs p quos
oportet ordinate descendere recte dōsiliādo.

Hi autē gradus sunt memoria p̄teritorū. intelli-
gentia p̄ntiū. solertia i cōsiderādo futuros. eue-
tus. rō dferēs unū cū alio. et docilitas p quā
quis acq̄escit sententijs aliorū. Sub p̄cipitatōe
aut d̄inet̄ temeritas. dicit̄ em̄ illa temere fi-
eri que rōe nō regūt qd̄ quidē dup̄ d̄ingere
potest. vno modo ex impetu volūtatis v̄l pas-
siois. Alio mō ex d̄emptu regule dirigētis. Et
hoc scdm̄ p̄prie impoztat temeritas. p̄cipitatō
aut se habz ad v̄erūqz licz magis respiciat p̄i-
mū. Quātū vero ad defectū iudiciū cca qd̄ sūt
synesis et gnomō. est incōsideratō qua scz i res-
ctē iudicādo deficit ex h̄ qd̄ d̄emnit v̄l negli-
git accēdere ea ex quibz rectū iudiciū p̄cedit
Quantū aut ad ipm̄ p̄ceptū qd̄ ē p̄m̄ actū p̄u-
dentie est incōstantia et negligētia. Ex hoc em̄
aliquis d̄ esse incōstans et negligēs q̄ ratio
deficit i p̄cipiēdo ea que sunt cōsiliata et iudi-
cata. Sz d̄nt̄ qz incōstans deficit i p̄cipiēdo
q̄i ab alio impedit̄. Negligēs aut p̄ defectū
p̄m̄pte volūtatis. Itē negligētia cōsistit i defe-
ctū alicuius actus iterioris ad quē p̄inet ele-
ctio. Dicit̄ em̄ negligēs q̄i nec eliges vt dicit̄
psi. et h̄. Pigricia vero et torpor magis p̄inet
ad executōz. ita tñ q̄ pigricia dicit̄ tarditatez
ad exequēdū torpor vero remissionē in execu-
tōe et s̄l̄r desidia. v̄l desidia dicit̄ cessatōz ab
executōe. v̄n dicit̄ a desinēdo. **¶** Quēdā vero
spēs imprudentie sumūt p̄ oppositōez ad p̄tes
q̄i itegales prudentie s̄z qz omēs ille ordinat̄
ad dirigendū tres p̄dictos actū rōis. hinc ē q̄
omēs defectū oppositū reducūt ad q̄tuor p̄di-
ctas p̄tes vt incautela et icircūspectio ad incō-
sideratōz. defectū aut docilitatis memorie v̄l
rōis ad p̄cipitatōz. defectū vero p̄uidētie intel-
ligentie et solertie. ad negligētia et incōstan-
tia. Oriūt̄ autem p̄dicta vitia ex luxuria vt di-
cit gregorius. xxi. mor.

¶ Equit̄ videre de q̄rto scz de negligentia
circa quā sciendū q̄ negligētia p̄uicit ex
quādā remissione volūtatis p̄ quam d̄ingit q̄
ratio nō sollicitat̄ vt p̄cipiat q̄ debet vel quō
debet. hoc aut p̄t d̄ingere dupliciter. vno mō
ex p̄te ei⁹ qd̄ p negligētia p̄termittit̄. qd̄ si sit
de necessitate salutis erit peccatū mortale. Alio
mō ex p̄te cause si em̄ volūtatis sit intm̄ re-
missa circa ea q̄ sūt d̄i p̄ totaliter a d̄i carita-
te deficiat. talis negligētia ē mortalis. Et hoc
maxime d̄ingit q̄ negligētia ē ex d̄ēptu. Si
vero negligētia cōsistat i p̄tmissione alicui⁹
actus vel circūstātie q̄ nō sit d̄ necessitate sa-
lutis. nec hoc fiat ex d̄emptu s̄z ex aliquo de-
fectu feruoris qui q̄nqz impedit̄ p̄ aliqd̄ veni-
ale tūc est negligētia venialis. **¶** Ad h̄ nota
q̄ magna negligētia ē culpa. ff. de v. sig. ma-
gna. Et dissoluta negligētia p̄pe doli est. ff.
mandati. si fideiuss. rñ. j. Et similit̄ negligē-
tia crassa est p̄pe doli. ff. d̄positi q̄ verna
Et hec negligētia crassa scie comparatur. ff. de
re. dubi. cum sex. Securitas parit negligētia
et negligētia parit offesam. de pe. di. j. si ex
his omibz. p̄pter negligētia remouēdū ē p̄re-
latus. ex. de offi. custo. c. j. qd̄ intellige de ne-
gligentia crassa s̄m glo. ibidē. **¶** Notabilia nisi

specialiter notent̄ neglecta esse vident̄. ff. d̄
inurijs. Item apud labiōz. Item negligētia q̄
in p̄prie rebus ē culpanda. in alienis est vici-
peranda. C. mandati in re mandata.

¶ Equit̄ videre de quinto scz de vicijs que
similitudine h̄nt cū prudentia scz p̄uden-
tia carnis. astutia doli et fraus. Sciendū i q̄t̄
q̄ circa prudentia carnis prudens dicit̄ aliqd̄
dup̄. vno mō simp̄ scz in ordine ad finē totū
hūane vite. Alio mō scz quid scz in ordine ad
finē aliqd̄ p̄ticularē. sic d̄z p̄udēs aliquis i
negotiatōe vel alio hūidō. Si ergo prudentia
carnis sumat̄ s̄m rōem absolutā prudentie ita
scz q̄ in cura carnis cōstituat̄ finis totius vite
sic est p̄ctm̄ mortale. qz p̄ hoc auertit̄ homo a
deo cum iposibile sit esse p̄les vltimos fines.
Et sic dicit̄ Ro. viij. prudentia carnis est inimi-
ca deo. Si vero sumatur s̄m ratōez p̄ticularis
prudentie sic est peccatū veniale. cōtingit em̄
aliqui aliqd̄ affici inordinate ad aliqd̄ dele-
lectabile carnis sine auersione a deo. v̄n non
cōstituit finē totius vite in delectatōe carnis.
Et sic adhibere studiū ad illā delectatōez nu-
dam est p̄ctm̄ veniale. Si vero aliqd̄ actū car-
nis referat in finē honestū vt cuz quis studet
d̄mestioni p̄pter sustentatōz corpis nō d̄z p̄u-
dentia carnis. qz sic homo v̄t cura carnis ad
sustentatōz corpis vt ad finē. **¶** Sciendū at̄ q̄
aliqd̄ p̄ctm̄ p̄t h̄re flām similitudine cū p̄ude-
tia dup̄. vno mō in p̄tū studiū rōis ordinatur
ad finē qui nō est vere bonus s̄z apparēs. Et h̄
p̄inet ad prudentia carnis. Alio mō in p̄tū ali-
qd̄ ad d̄sequēdū aliqd̄ finē bonū vel malū
v̄t v̄ijs nō veris s̄z simulatis et apparētibz
Et hoc p̄inet ad astutia doli et fraudez. s̄z ad
astutia p̄prie quo ad excogitatōz hūidō v̄iaz.
Ad doli aut et fraude p̄prie quo ad executōz
opis. s̄z doli cōsistit i verbis et factis. fraus
p̄prie in factis. Sic tñ vt dicit̄ aug. iij. d̄tra iu-
lianū. prudentia q̄nqz sumit̄ in malo abusive.
ita et astutia q̄nqz in bono. Et hoc p̄ter s̄l̄tū
dinē vni⁹ ad alterū. p̄prie tñ accipit̄ in malo.
Accipit̄ etiā doli abusive i bono sensu. **¶** Sz
qd̄ de sollicitudine rex r̄paliū. nūquid ē licē-
ta. **¶** Sz sollicitudo hec p̄t esse triplex. prima ē
anxietatis et auancie et hec ē mala. scda ē ne-
cessitatis et prudentie et hec ē bona. tertia ē
dubietatis et diffidētie et hec etiā est mala.
Prima est suffocās/scda ad bonū ordinās. ter-
cia impediens. d̄ns ergo **¶** i. r̄. d̄icēs. nolite
solliciti esse in crastinū nō p̄hibet sollicitudiez
secūdā s̄z primā et tertiā. Et q̄ homo nō con-
fidat plus de se q̄ d̄ deo vnde dicit̄ glo. inter
linearis non labor et prudentia damnat̄. s̄z so-
licitudo mentē suffocās. Oriūt̄ autē p̄dicta
vicia ex auaricia vnde grego. xxi. moza. ponit
fraudem esse filiam auaricie.

¶ De iusticia et iniusticia ti. xj.
Consequenter cōsiderandū est de iusticia
Et primo de ipa in se. 2.º de p̄tibz eius.
Circā primū p̄io dicendū est quot modis
d̄z iusticia. 2.º qd̄ ē iusticia. 3.º de actu ei⁹. q̄rto
de vicio sibi oppo. ito. **¶** Circā primū sciendū
q̄ iusticia trip̄ p̄t accipi. primo p̄ ipō iure. v̄n

quibus dicunt homines de suo iure quod est sua iusticia
secundo per actu reddendi unicuique quod suum est. 3° per
habitu inclinante determinate voluntate ad red-
dendum unicuique quod suum est. et gaudendum de ope
iusti. quod ut dicit philosophus. i. ethi. c. xi. neque iustus ali-
quis diceret non gaudere operante iusta. primo
modo iusticia non est virtus sed est obiectum iusticie
virtutis. 2° modo est actus virtutis. 3° modo est virtus.

Nota tamen quod iusticia secundum quod est habitus virtutis
potest accipi quinque modis secundum richardum. vno modo dicitur
sime secundum quod qualibet rectitudine animi. et sic quelibet
virtus est iusticia quedam. Et sic forte sumit an-
selmus de veritate dicens. c. xi. iusticia est rectitudo
voluntatis propter se seruata. Alio modo per rectitu-
dine per quam homo iustificatur in conspectu dei et sic
sumit per caritatem. et sic sumit augustinus. li. lxxxiij.
q. q. vij. dicens quod iusticia que per cetera diffunditur
est dilectio dei et proxiimi. 3° per qualibet virtute or-
dinata per iusticiam legale ad bonum dicitur. et sic
est idem cum qualibet virtute dicitur tamen secundum rationem. quod
per habitum determinante voluntatem ad firmiter
volendum seruare rectitudinem debitam in operatio-
nibus que sunt ad alterum. Et hec potest esse triplex. Vno
modo ad alterum que est persona singularis. et sic est
iusticia particularis distincta per essentiam a virtuti-
bus alijs nec dicitur virtus generalis. Alio modo
ad alterum quod est ciuitas. Et sic est iusticia legalis.
Et hec est omni virtuti generalis in partem precipue o-
pera exteriora cuiuslibet virtutis ad bonum dicitur
referri secundum quod vult philosophus. v. ethi. c. ix. Est tamen
vna virtus specialis distincta in essentia a virtutibus
alijs. vnde non est generalis alijs per predicatos sed per virtute.

Equitur videre de 2° scilicet quod est iusticia. Diffi-
nitur autem iusticia secundum quod consistit in operatio-
nibus ad alterum. sic enim proprie sumitur. sic est hic de ea
intendimus a iurisperitis sic. Iusticia est iustas et pro-
pria voluntas ius suum unicuique tribuens. Volun-
tas ibi notat actum non potentiam solent habitus diffi-
niri per actus. per etiam designat ibi quod ad rationem ius-
ticie requiritur quod homo habeat propositum perpetuo et in
omnibus iusticiam obseruandi. Costas vero designat
quod oportet quod in homini propositum firmiter perseueret
ius suum unicuique tribuens designat actum iusti-
cie per operationem ad propriam materiam et obiectum. a
liquo enim ponitur nomen actus per habitum qui per
actum specificatur. habitus enim dicitur ad actum. obiectum
enim iusticie est ibi dicitur enim philosophus. li. ethi. ius di-
ctum est quod est iustum. Iustum autem est obiectum iusticie vnde
philosophus. v. ethi. omnes talem habitum volunt dicere
iusticiam a quo sunt operati iustorum. Sciendum autem
quod hoc nomen ius est proprio impositum ad significandam
dum re iustam dicitur et derivatum ad sciendum quod agno-
scitur quod iustum. dicitur autem ad significandum locum in quo ius
redditur ut cum dicitur quis operari in iure. Vltimum illud
ius dicitur quod redditur ab eo ad quem pertinet facere
iusticiam. In diffinitione vero predicta sumitur ius per
re iusta. Siquis autem predicta diffinitiones vellet
reducere in debitam formam dicere possit quod iusti-
cia est habitus secundum quem aliquis dicitur et perpetua
voluntate ius suum unicuique tribuit. Et quod est ead-
em illa quam ponit philosophus. v. ethi. dicens quod iusticia
est habitus secundum quem dicitur aliquis operari secundum electio-
nem iusti. licet autem iusticia proprie dicta non sit nisi
vnde homo ad alterum. metaphorice tamen dicitur iusti-

cia esse in vno et eodem homine secundum quod ratio imperat
irascibili et concupiscibili et ille obediunt rationi. et
vnde secundum quod unicuique parti hominis attribuitur quod sibi
conuenit. vnde philosophus. v. ethi. hanc iusticiam dicitur metha-
phorice.

Equitur videre de 3° scilicet de actu iusticie. cir-
ca quod non quod proprie actus iusticie ut dictum est
est reddere unicuique quod suum est. Et hoc est dicitur ambro-
sius. li. i. de officiis. Est enim actus iusticie iudicium siue
iudicare. et primum proprie pertinet ad iusticiam in ex-
equendo. scilicet in insinuando. Iudicium enim proprie no-
minat actum iudicis in partem iudex. iudex autem dicitur
quod ius dicitur. Ius autem est obiectum iusticie. Et ideo
iudicium secundum primam notionem impositam importat rectam
diffinitionem iusti siue iuris. quod autem aliquis bene diffi-
niat aliquid in operibus virtutis procedit ex habitu vir-
tutis et ideo iudicium proprie pertinet ad iusticiam. vnde
philosophus. v. ethi. dicitur quod homines confugiunt ad iniucem sicut
ad quandam iusticiam aiatam. Vltimum est iudicium no-
mine ampliatum ad significandum rectam determinan-
tibus in quibuslibet. In omnibus autem ad rectum iudicium
duo requiruntur. vnum est virtus proferens iudicium. et sic
iudicium est actus rationis. secundum est dispositio iudicantis
ex qua est prodone ad recte iudicandum. et sic in his
que pertinet ad iusticiam procedit iudicium ex iusticia.
Sic ergo iudicium est quodammodo actus iusticie sicut inclinans
ad recte iudicandum. prudentie vero sicut iudicium
proferens. Spualia autem iudicant omnia. i. cor. ii. qd
ex habitu caritatis inclinatur ad iudicandum recte
de omnibus secundum regulas diuinas ex quibus pronun-
ciat iudicium per sapientiam donum sicut iustus per virtutes pru-
dentie. iudicium pronunciat secundum regulas iuris. hec
thomas. Accipitur autem nomen iudicij multi. primo
per causam fortuito ut cum dicitur hoc euentus diuino iudi-
camento. i. causa fortuito. 2° per discretione animi ut cum
dicitur per in pueris non est iudicium. 3° per vltima voluntate
testatoris. quod tunc per actum. vnde iudicium fallit her-
eticum de. i. actum. quito per iustitiam siue ordinationem
causae facte coram iudice inter actorem et reum. Et
secundum hoc iudicium est actus humanus tunc personarum scilicet a-
ctoris rei et iudicis. Et secundum hanc acceptio iudi-
cium aliud est civile ut 1° quod proponitur de pecunia et
re alia. Aliud criminale ut 1° quod agit de criminibus
puniendis siue penis inferendis. sexto sequitur
iudicium per sententiam iudicis et sic est actus iusticie ut
supra dictum est.

Equitur de quarto scilicet de vicio opposito iusticie
scilicet de iniusticia. Circa quod sciendum quod duplex
est iniusticia vna illegalis opposita iusticie
legali. Et hoc secundum essentiam est viciu speciale in partem re-
spicit obiectum speciale. scilicet bonum commune quod dicitur
sed quo ad occasiones est viciu generale quod per contem-
ptum boni communis potest homo ad omnia peccata deduci. sic
etiam omnia vicia in partem sunt contra bonum commune rationem
hanc iniusticie que ab iniusticia derivata sicut est supra
dictum est de iusticia. Alio modo dicitur iniusticia secundum in-
equalitatem quadam ad alterum potest scilicet homo vult
habere plus de bonis ut de diuitijs et honoribus
et minus de malis ut de laboribus et damnis. Et sic
habet materiam speciale et est viciu speciale siue particu-
lare oppositum particulari iusticie. Est autem facere
iniustum ex genere suo peccatum mortale quod infert non
cummetur alteri quod de se repugnat caritati. quod autem
facit iniustum ignorans non facit iniustum nisi per accensum

Tuista 100 49

qz facit pter intentōz et ideo meret' veniā. Et hoc dico loquedo de ignorantia facti nō autē de ignorantia iuris. qz illa non excusat Vnde p'bus de agentibus iniusta loquens. n. ethi. dicit q'cūqz ppter ignorantiam peccant venia sunt. ille etiā qui iniusticiā facit i paruis deficit a pfecta rōne ei' qd ē iustū facere. in quantū reputari potest nō esse oio contra voluntatem ei' qui hoc patitur vt si quis auferat alicui pomū vnū l' aliqd tale de quo sit p'basibile q' inde nō ledatur nec displiceat sibi. h' tho.

De speciebus iusticie que sunt iusticia distri-
butiua et omutatiua ti. xij.

Einde considerandū ē de p'bus iusticie. Et primo de p'bus ei' subiectiuis. 2° q' de p'bus integlib'. 3° de p'bus q' p' rationabilib'. Circa primū p'io d' ipis p'bus. 2° de vicijis oppositis. Circa primū sciendū q' p' res subiectie sū spēs iusticie sūt due vt vult p'hs. v. ethi. scz iusticia distributiua et omutatiua Est em ordo vni' p'riuate p'sone ad aliā quē dirigit omutatiua iusticia q' consistit i h'is que mutuo sūt inter duas p'sonas ad inuicē. Et est ordo eius qd est dūe ad singulas p'sonas quē dirigit iusticia distributiua diuim s'm p'portio nalitatem.

De acceptōe p'sonaz ti. xij.

Einde considerandū est de vicijis opposi-
tis p'dictis sp'ibus iusticie. Et p'io de vicio qd opponit' iusticie distributiue scz de p'sonaz acceptōe Secdo de vicijis oppo-
sitis iusticie omutatiue. Circa primū querūt' p'la scz v' p'sonaz acceptō sit p'ctm. h' q' sic deu. j. nō accipietis p'sonā cui' q' p'sonaz aut acceptō opponit' iusticie distributiue cui' quidē equalitas consistit i hoc q' p'ois diuersis diuersa tribuūt' s'm p'portōz ad dignitates p'sonaz. si ergo aliq's consideret illaz p'rietatem p'sone et p' dñs illd qd d'fert' ei ē ei debitū. nō erit acceptō p'sone s'z cause. vñ glo. sup illud eph. vj. nō ē p'sonaz acceptō apud deuz dicit q' iustus iudex discernit cas nō p'sonas vt si q' p'moueat aliq' ad magisteriū ppter sufficiētiā scie hic attendit debitā caz nō p'sonā. Si vō consideret tm h' q' ē ille hō scz petrus vel conr. erit acceptō p'sone. Ad p'sonaz em fert' q'libet consideratio nō faciēs ad cam ppter quā sit dignus hoc dono. vt si q's p'moueat aliq' ad p'latōz vel magisteriū qz est diues vl eius d'sanguine. Sic igit' p'z p' acceptō p'sonaz ē peccatū cū iusticie distributiue opponat' in h' p' p'portōz agit'. Nihil em nisi p'ctm virtuti opponit' vñ acceptō p'sone s'm alex. an. est iusticia qua p'fert' p'sona p'sone ppter indebitam cam Sed obicit' qz deus videt' p'sonas accipere. qz qñz de numero duoz hoim vni' additiōnis vnū p' g'ram assumit et alterz i peccato relinqt' s'm illud M. xxij. duo erunt in lecto vnus assume' et alter relinquet'. 8° zc. h' duplex est datio vna p'tinens ad iusticiā qua scz aliquis dat alicui qd debet' ei et circa tales datōnes attendit' acceptō p'sonaz. Alia est p'tinens ad liberalitatē qua scz gratis alicui da-

tur qd sibi nō debet' et talis ē collatō muneris grē. p' que peccatores a deo assumūt'. Et i hac donatōe nō habet locū acceptō p'sonaz qz q'libet p't sine iniusticia de suo dare quantū vult et cui vult s'm i' M. x. an nō licz mibi qd volo facere tolle qd tuū est zc hec tho. et ouenit cū eo alex. an. V' acceptō p'sonaz habet locū in dispelatōe spūaliū. h' q' sic. vñ jac. ij. nolite in p'sonaz acceptōe h're fidem dñi nñ ihū xpī dicit. glo. aug. quis ferat si q's diu' tē eligat ad sedē honoris ecclie d'cepto pau' p'ere instructioze et sanctioze sic em dictū est acceptō p'sonaz in p'tū talis d'triat' iusticie quāto aut aliq's in maiorib' iusticiā trāsgreditur tāto graui' peccat vñ cuz spūalia sint t'p'alibus potioza graui' est peccatū accipere p'sonas in dispelatōe spūalium q' t'p'alium. Quia vero p'sonaz acceptō est cū aliqd attribuitur p'sone p'ter p'portōz dignitatis. ideo considerandū est q' dignitas alicui' p'sone dup' p't attendi. vno mō simpliciter et s'm se et sic maioris dignitatis ē qui magis abūdat in spūalibus donis grē. Alio mō p' d'paratōz ad bonū dūe. Contingit em qñz q' ille q' est min' sciens magis d'ferre p't ad bonū dūe. ppter potētiā vl industriā secularē vel ppter aliqd aliud hui'ōi Et qz hui'ōi dispelatōes spūaliū ordinant' p'ri cipalibus ad vtilitatem dūe s'm illud. j. cor. xij. vnicuiqz dat' manifestatio spūs ad vtilitatem. iō qñz sine acceptōe p'sonaz in dispensatōe spūaliū illi q' sūt simp' min' boni meliozibus p'ferunt'. sic etiā gratias gratis datas deus qñz minus bonis d'cedit. vñ quilibz eligere tenet' q'tum ad d'ciam eligēus meliozes l' simpliciter vel in d'paratōe ad bonū dūe. Et qz ille q' de gremio ecclie assumit' vt in p'lib' esse solet vtilioz q'tum ad bonū dūe qz magis diligit eccliam i qua est nutrit'. Ideo s'm statuta ecclie ē aliquis de gremio ecclie eligēdus q'tum ad hoc q' electō impugnari nō possit. In foro iudiciali sufficit eligere bonū nec oportet eligere meliozē. qz sic ois electio calumniā pati posset. Sed obicit' qz p'lati ecclie solent ad ecclesiasticas dignitates siue beneficia p'cipue d'sanguineos p'mouere qd v' detur ad acceptōz p'sonaz panere. h' circa d'sanguineos p'lati distinguendū ē qz qñz sūt minus digni et simpliciter et p' r'spectū ad bonū dūe. Et si tales digniozib' p'ferunt' ē peccatū acceptōis p'sonaz in dispensatōe spūaliū quoz p'lati nō est dñs vt ea dare possit p' libitu sed dispensatoz s'm i' j. cor. iij. sic nos existi. hō vt mi. xpī et dispen. mi. dei. Qñz vero d'sanguinei p'lati sūt eque digni sic alij. Et sic licite potest sine acceptōe personaz aliquis suos d'sanguineos p'ferre. qz saltem in hoc p'minent q' de ipis magis d'fidere potest scz p' secum vnanimiter ecclie negocia tractent. hoc tm esset ppter scandalū dimitteudū si ex hoc aliqui assumerēt exemplū dandi bona ecclie d'sanguineis etiā indignis. Obicitur itez qz facil' dispensat' cuz diuitibus et potentibus q' d'rabant matrimoniū in gradu p'hibitu q' cū alijs ergo zc. h' q' dispensatio

Dignitas alicui' p'sone

matrimonij detrahendi principaliter fieri con-
suevit propter fedus pacis seruandū quod quidē est
magis necessariū dūm vtilitati cōtra psonas ex-
cellētes. Ideo facilius cū eis dispensatur sine
peccato acceptōis psonarū. hec tho. et dicit
cū eo in oibus p̄dictis in solutōe p̄nū qōnis
alex. an. in. ij. li. sūme sue. ¶ Ad hoc breuiter
nota s̄m alex. an. ibide q̄ beneficiū si sit pu-
re spale licet d̄ferre d̄ sanguineo si sit bonū ex
intēione d̄ sanguinitatis. Si vero sit annexū spi-
rituali licet ei d̄ferre ex intēione d̄ sanguini-
tatis nō quidez p̄cipaliter sed sedario vt scz
nō egeat sed nō ita vt luxuriet. Si vero sit spi-
rituale d̄z t̄m attendi rō spūalis. Item solet di-
stingui q̄ aliud ē in maiori dignitate aliud in
minoribus beneficijs. Et aliud cū eligit̄ aliq̄
de gremio illi⁹ ecclesie. Et aliud cū eligit̄ de
gremio alteri⁹ ecclesie siue postulat̄. Cūz ergo
ep̄us eligit̄ requirit̄ q̄ s̄m d̄sciam vtilior eli-
gatur. in miori vero beneficō sufficit q̄ bonū
Si vero postulatio fiat maior diligentia req̄ri-
tur. Vñ si nō s̄m d̄sciam vel credulitatem eli-
gat meliorē et vtiliorē peccare videt̄. h̄ alex.
an. ¶ Vtq̄ acceptio psonarū habeat locū i ex-
hibitōe honorū. ¶ Honor nihil ali⁹ esse vide-
tur q̄ quedā reuerētia i testimoniū virtutis a
licui exhibita. vt patet p̄ p̄m. j. et h̄. Et iō vir-
tus sola est honoris debita cā. Aliquis t̄m ho-
norari potest nō t̄m p̄pter v̄tutes p̄prias sed ec̄
p̄pter virtutē alteri⁹ sic p̄ncip̄s et p̄lati. ho-
norant̄ etiā si sint mali in p̄tū gerūt psonam
dei et d̄nitatis cui p̄ficiūt̄ et in p̄tū a deo h̄nt
p̄tatem sc̄dm alex. an. Et s̄m p̄rētes et d̄ni si
sint mali p̄pter p̄cipatōz diuie dignitatis q̄
est oim pater et d̄ns. vñ exo. xx. honora pa. et
ma. t. et. j. thi. vj. dicit̄ quicūqz sunt sub iugo
serui d̄nos suos oim honore dignos arbitren-
tur. Senes aut̄ honorādi sunt p̄pter signū v̄tu-
tis qd̄ ē senect̄. vñ leui. xix. Corā cano capi-
te surge et honora psonā senia. hoc t̄m signūz
q̄z deficit. vñ sapie. iij. senectus em̄ honora-
bilis est nō diuturna neqz numero ānoz. com-
putata. cano em̄ sūt sensus homis et etas sene-
ctutis v̄ta imaculata. Diuites etiā sūt hono-
randi p̄ eo q̄ in d̄nitatibus maiorēz obtinent
locū. si vero solo intuitu diuitiarū honorent̄
scz vt credant̄ meliores qz diuiores vel etiam
honoribus ecclesiasticis digniores s̄m aug. ē
peccatū acceptiois psonarū. vnde dicitur in
glo. jaco. ij. quicūqz diuitē p̄pter diuitias ho-
norat peccat. hec tho. et alex. an. Secus est si
diues honoret̄ vt sc̄dālum eius et aliorū eui-
tetur. ita t̄m q̄ pauper nō d̄temnat̄ nec diues
in peccato suo foueat̄. ¶ Verum peccatū acce-
ptionis psonarū habeat in iudicio locum. ¶ H̄
q̄ sic. vnde puer. xvij. dicit̄. Accipere psonā
in iudicio non est bonū. Intantū em̄ est actus
iusticie p̄out iudex ad equalitatem iusticie
reducit ea que inequalitatem oppositam face-
re possunt. Acceptio em̄ psonarū quandam
inequalitatem habet in p̄tūz aliquid attribui-
tur alicui p̄sone p̄ter suam p̄portionem in
qua equalitas iusticie consistit. Et ideo mani-
festum est q̄ p̄ acceptioem psonarū corrū-

pitur iudicium. ¶ Sed obicitur quia ec̄. iij.
dicitur in iudicio pupillis esto misericors. Et
hic videtur accipere personam pauperis. er-
go acceptio p̄sone in iudicio non est peccatū
¶ H̄ q̄ homo in iudicio debet pauperi subueni-
re quantum potest fieri tamen sine lesione iu-
dicij. alioquin locū habet illud exo. xxiij. pau-
peris non misereberis in iudicio. hec tho. sic
ergo equitas in iudicio debet esse vt a verita-
te non declinetur occasione hui⁹ vel illius p̄-
sone. Nec obstat illud ec̄. iij. scz esto ec̄. quia
intelligit̄ q̄ iudex debet tueri miserabiles p̄-
sonas ab oppressione diuitū et potentūz. Et si
amore vel timore eorū vel sola rōne paupe-
tis deficiunt p̄sone que sunt necesse ad instru-
ctionem cause pauperis vel p̄sone miserabilis
iudex ex officio subuenire tenetur in veritate
autem sententię neutri p̄i debet parcere. hec
alex. an.

**De contumelia iudicio et impe-
rio auctus. xij.**

Ostea d̄siderandū ē de vicijz opposit̄is
iusticie d̄mutatiue. P̄p̄oz aut̄ quedam
d̄mittuntur circa d̄mutatiōes inuolunta-
rias puta p̄ hoc q̄ aliq̄d nocuentū infertur
p̄p̄mo d̄tra voluntatem eius qd̄ quidem fieri
p̄t dupliciter scz verbo et facto. facto cū p̄p̄-
mus ledit̄ in p̄sone vel in rebus. Et de his q̄
sic d̄mittunt̄ dictū est supra li. j. de p̄ceptis.
Verbo aut̄ leditur p̄p̄mus et extra iudiciū et
in iudicio. Et quid de p̄p̄mi lesione in ver-
bo et in iudicio habitū est supra li. j. vbi agit̄
de octauo p̄cepto. De illa vero que est et in
iudicio hic dicendū est. Et primo de contumelia
sc̄dō de detractōe. tercio de usurariōe. q̄rto
de derisione. quinto de maledictōe. sexto gr̄a
hui⁹ materie de multiloq̄o. septio qz oze n̄ t̄m
peccat̄ in loquendo sed etiā in tacendo dicit̄
dum est de tacturnitate. ¶ Circa primū que
runt̄ p̄la scz quid sit cōtumelia et v̄tq̄ d̄sistat
in verbis. ¶ H̄ q̄ sic p̄p̄e loquēdo importat de
honoratōz alicui⁹ scz illā que cōsistit in hoc
q̄ aliquis illud qd̄ est cōtra honore alicuius
deducit in noticiā eius et aliorū qd̄ quidez fit
p̄ aliqua signa. verba aut̄ vt dicit̄ aug. ij. de
doct. xp̄iana. inter hoies obtinent p̄ncipatū
significandi. Et ideo contumelia p̄p̄rie loquēdo
consistit in verbo. vnde p̄sidorus libro ethi.
contumeliosus inquit dicitur aliquis quia ve-
lox est. et tumet verbis iniurie. vnde contu-
melia sc̄dum alexand̄ū an. est peccatum ex
improperio sermonis manifesto tendēs ad no-
cumentum p̄p̄xi. Quia tamē etiam p̄ facta
ali. qua significatur aliquid. ideo extenso no-
mine contumelia etiam in factis dicitur esse.
Vnde sup̄ illud Ro. j. contumeliosos sup̄ b̄ca
dicit̄ glo. q̄ cōtumeliosi sunt qui dictis vel fa-
ctis cōtumelias et turpia inferūt. Est aut̄ con-
tumelia maior siquis alicui dicat eius dese-
ctum eozam multis q̄ si dicat sibi soli. hoc em̄
cedit i detrimētū honoris sui vel reuerētie sibi
ab alijs exhibende. Et t̄m etiā si sibi soli dicat
contumelia ē in p̄tūz fa⁹ d̄tra reuerētiā audicijs

honoratōz qz

hec s^m tho. et alex. an. Quod ueniunt et dif-
ferunt hec tria. s. uiciu improperiu et contume-
lia. s. in hoc ueniunt qⁱ uerbis principa-
liter consistunt q^z per illa omnia representatur
aliq^s defectus alic^q in detrimentum honoris e-
ius. huiusmodi aut^e defect⁹ est triplex scz de-
fect⁹ culpe qui representat^r per uiciu. q^a
uiciu dicit^r consuevit non tantu aie sed etiaz
corporis. vnd^e si quis iniuriuse dicat alicui eu
esse cecū conuiciu dicit. sed non contumeliam
Si aut^e dicat q^d sit fur nō tantu conuiciu sed
etia contumelia infer^t. Sed defect⁹ est mino-
rationis siue indigentie qui etia derogat hono-
ri quacūq^z excellenciam consequenti. et hic rep-
sentat^r p^r uerbu improperij qd^z p^rie ē qn aliq^s
iniuriuse reducit alicui ad memoriaz auxiliu
qd^z tulit ei necessitate patienti vnde eccl. xx.
exigua dabit et multa improp^rabit. quando
q^z tamē unū istoz ponit^r p^ro alio s^m tho. et
alex. an. Potest etia recō dicit^r q^d conuiciu dicit^r
racōne materie. s. eo q^d uiciu vel quasi
uiciu imponit^r. contumelia uero racōne motiui
eo q^d cum quodā timore p^rgredit^r s^m alex.
Vt^z contumelia vel uiciu sit peccatū mor-
tale s^m uerba s^m essentia. i. inquantū sunt q^z
dam soni audibiles nulli inferūt nocumētū
nisi forte gūando auditum. ut cū quis nimis
alte loquit^r. Inquantū uero sunt signa rep^r-
sentantia aliquid in noticiā alioz multa dā-
na possunt inferre inter que ē unum q^d homo
dānicat^r quantū ad detrimentū sui honoris
vel reuerētie sibi exhibēde ab alijs. hec aut^e
significatio ex interiori procedit affectu. Et
ideo in peccatis uerboz maxime cōsiderandū
uidet^r ex quo affectu aliq^s p^rferat uerba. Cuz
igitur uiciu siue contumelia de sui racōne im-
portat quādā dehonozationē. si intēcō p^rfe-
rentis ad hoc ferat^r. ut per uerba que p^rferit
honozem alterius auferat. hoc p^rie et per se
est dicere uiciu et cōtumeliaz. Et hoc ē pec-
catum mortale non min⁹ q^d furtū vel rapina.
non em homo min⁹ amat honozē suam q^d rez
possessāz. vñ meret^r penā inferni s^m illud Mt.
v. qui dixerit fratri suo fatue re⁹ erit gehēne
ignis. Si uo aliq^s obum conuicij vel contume-
lie dixerit alteri non tam animo dehonozādi
s^m forte p^rter eoz rectiōz vel p^rter aliqd^z huōi
nō dicit^r uiciu l^z contumeliā formaliter p^r se s^m p^r ac-
cidēs et materialiter iquātū. s. dicit^r qd^z p^r esse
uiciu et contumelia. vnde hoc p^r qnq^z esse abf-
q^z omni peccato. vnde domi⁹ dixit apostolis
luc. iij. O stulti et tardi corde. zc. qnq^z uero
potest esse cū peccato ueniali ut si sit leue cō-
uiciu non multū hominē dehonozāst et p^r-
ferat^r ex aliqua lenitate animi vel ex ira leui
sine firmo p^rposito aliq^z dehonozādi. ut cuz
aliquis iutedit p^r huiusmodi uerbu aliq^z le-
uiter cōtristare. vñ requiritur discretio. ut hō
modeste utat^r hōmōi uerbis. quia poss^z esse ita
grauē conuiciu q^d per incautelā p^rlatūz hono-
rez ei⁹ cōtra que diceret auferret. et tūc homo
mortāliter peccare poss^z etia si dehonozatio
nem alterius non intenderet. sicut etia si quis
aliquē incaute ex ludo percutiens grauit^r

sedat culpa non caret. ideo dicit augustinus
de ser. do. in mō. raro et ex magna necessita-
te obiurgationes sunt adhibende in quibus
non nobis sed ut dño seruiat^r mitem⁹. Sed
obicit^r quia conuiciari secūdm philosophū
tū. etbi. est actus uirtutis scilicet eutrapelie
non ergo est peccatum s^m ad eutrapeliam p^r-
tinet dicere aliquod conuiciū leue non ad de-
honozationem vel cōtristationem eius con-
tra quem dicitur sed magis ad iocum et dele-
ctationem. Et hoc sine peccato potest esse si
feruentur debite circumstantie. Si uero aliq^s
non formidet cōtristare eum contra quem p^r-
fertur huiusmodi conuiciu iocosum ut exci-
tet in alijs risum hoc est uiciosum ut patet i-
bidem. hec tho. et conuenit cum eo alex. an.
Vtrum aliquis debeat contumelias sibi il-
latas sustinere s^m q^d sic quandoq^z tenemur e-
nim habere paratū animū ad contumeli-
as tolerandas si expediens fuerit. Non tamē
tenemur hoc semper actu facere ut haberi po-
tess^t ex uerbis augustini li. de sermone dñi in
mō. quandoq^z oportet iniuriam illataz repel-
lere. cum p^rter bonum contumeliantis. s. ut ei⁹
audacia reprimatur et de cetero huiusmodi
non attemptet secūdm illud p^rouer. xxv. re-
sponde stulto iuxta stulticiā. s. ne sibi. sa. u-
tum p^rpter bonum multozum quozum p^roz-
fect⁹ impeditur per contumelias nobis illa-
tas. quam racōne tangit gregor. 9. super eze-
omel. ix. Et oportet repellere moderate. s. ex
officō caritatis non ex cupiditate p^riuati ho-
noris. vnde p^rouer. xxv. ne respondeas stul-
to iuxta stulticiāz su. ne ei similis effi. s. tho.
Attendēde etiam sunt conditiones conuiciā-
tis et conuiciati. et secūdm hoc oportet cō-
uiciu sustinere vel non sustinere. Si enim cō-
uiciu dicatur a p^rouocato. persone pari vel
inferiori vel etiam superiori ubi non est iniur-
ia officij et p^rsumitur de medicina morbi si-
ue intempantie p^ro sustinentia sustinendum ē
et est meritorium. Si uero dicatur superiori in
iniuriam officij vel alij corāz ipso et de reme-
dio temperantie nihil p^rsumatur si sustinea-
tur non est sustinendum. hoc autem difficile
est cognoscere cum inferatur conuiciu pari.
Quando autem inferatur a superiori siue des-
linquens sic inferior siue non sustinere est o-
portunum. Dre. aliud est arguere vel corripe-
re tempore quo conuicians est i furore quia
tunc non competit non enim est tunc ap^r ad
recipiendum. Et aliud est iam sedato aliquan-
tulum furore quia tunc est sibi p^roficuum. se-
cūdm illud eccl. xx. qm bonum arguere q^d
irasci. zc. de primo dicitur eccl. viij. non incen-
das carbones peccatozū arguens eos scili-
cet tempore quo ira eis dominatur. hec alex.
an. Vtrum contumelia oriatur ex ira s^m q^d
sic ut dicit greg. xxj. mo. contumelia em magnā
bz p^rinquitatē ad finē ire q^d est uindicta. Nō la-
em uindicta ē irato magⁱ p^remptu q^d i ferre contu-
meliā. Et ideo contumelia maxie oriatur ex ira tā-
q^d ex principio proximo. Nichilomin⁹ tamen
nasci potest ex superbia p^ropter dispositionē

concomitantem. qui enim superbi sunt estimant alios inferiores se. unde ex indignatione contumelias infligunt. Sic ergo motu contumelie potest esse vel appetit vindicta scilicet cum se per hoc estimat vindicari. et sic reducitur ad iram. vel contemptus inferioris vel quasi inferioris et sic ad superbiam. h. alex. an. Vnde melius fiat vindicta vel satisfactio silendo vel diuiciati respondendo. h. si fiat compacio in genere melius est silere quam respondere ad victoriam obtinendam. pl. enim est vincere vicium quam personam. h. m. illud puer. xvj. melior est sapiens viro forti et qui dominatur animo suo expugnat urbium. Si vero fiat spatium hinc odia des personae melius potest esse in causa respondere quam silere. In iudice est laudabile quod imponat stulto silentium tollit enim sibi aliquam presumptio sapientiae per responsionem vel sua stulticia recognoscat. h. alex. an. Si quis tamen hoc animo taceret ut contumeliam provocaret ad iracundiam hoc ad vindictam pariter; sed si quis taceat ut det locum ire hoc est laudabile. unde ecc. viij. non litiges cum homine linguato et non strues in igne illius ligna. h. tho. Vtrum aliquis vincat possit in diuicijs ab alio nisi prius vincat a se ipso. h. simpliciter quod non vincat enim quod a se multipliciter. prius cum delinquit et post hoc est causa diuicijs scilicet si delinquit tamen dolus de diuicio propter se non propter diuiciantem. 3. cum impotenter estimat se ad vincendum. si vero nullo horum modorum a se vincat non potest ab alio vici licet victus estimari. unde crisostomus sit aliquis vir mirabilis et magnus et omnes vocent eum fures et huiusmodi. ille vero non molestat nec sit sibi conscius alicuius talis licet multi de eo tales habuerint opinionem. non est diuicijs passus sed illi se ipsos confuderunt ille autem non est confusus. h. alex. an.

Vnde contumelia fit quibus adulatione. h. qua tamen ad hoc quod contumelia dicit bonum malum est quibus quantum vero ad hoc quod contumelia magis odiat cognitiua in bonum faciendum vel ad malum declinandum est minus quibus adulatio enim claudit oculos cordis ne malum videat. contumelia vero occasionaliter aperit ut videat malum et caueat. h. alex. an. Vtrum contumelia sit quibus detractio. h. quibus est quantum ad hoc quod plures in ea publicat malum quantum vero ad hoc est minus quibus quod magis caueri potest malum quod accidit ex contumelia quam quod accidit ex detractioe. h. alex. an. Qua pena puniri debet diuiciat fures. h. pena pecuniaria facta estimatione iniurie arbitrio iudicis hinc quantitate et quantitate iniurie et hoc si civiliter agatur. si autem criminaliter exordiana pena officio iudicis inferatur in sum. de iniuria. §. in sum. Si quis autem contumeliam aut diuicium intulerit episcopo mor depositus curie tradatur. xj. q. i. si quis sacerdotum. Idem est hinc hostium. si episcopus dominum suum publice denegauerit ut ibidem videtur. vel si ei auxilium non prebuerit et occidi permiserit l. i. eum manus violentas inecerit. ff. de re iur. omne delictum. §. i. et si. h. ho. ti. d. cle. maledico.

De detractioe et infamatioe. ti. xv.

Emde considerandum est de detractioe. Et prius de ipsa. 2. de eius pena. Circa primum quantum ad plura. scilicet quod est detractio. h. detractio est aliene fame per occulta verba denigatio qui enim profert verba contra aliquem in occulto quantum tamen in se est audientes facit habere malam opinionem

de eo contra quem loquitur. hoc enim intendere videtur et ad hoc conatur detrabere ut verbis eius credatur. unde dicitur detrabere quasi subtrahere. scilicet de fama eius. quod fit quibus directe ut cum quis falsum aliquid in potest peccatum augere verbis. l. reuelat occultum vel id quod est bonum dicitur intercedere mala factum. quibus vero indirecte. scilicet cum bonum alterius negat vel maliciose tacet. unde patet quod detractio differt a contumelia quod contumeliosus loquitur contra aliquem manifeste detractor occulte. Et quantum ad finem intentum siue nocumetum illatum quod ille derogat honori detractor fame. h. tho. et alex. an. pleni. Vnde detractio sit peccatum mortale. h. ut dicitur est peccata verborum maxime sunt ex intentione dicentis iudicanda. detractio autem hinc sui ratione ordiatur ad denigrandum famam alicuius. unde ille per se loquendo detrabit quod ad hoc de aliquo obloquitur eo absente ut denigret famam eius auferre aut alicui famam est valde grue quod inter res temporales videtur fama preciosior esse per cuius defectum homo impeditur a multis bonis agendis. propter quod dicitur ecc. xij. curam habe de nomine bono hoc enim magis premebit tibi quam mille thesauri magni et preciosi. et ideo detractio per se loquendo est peccatum mortale unde ad ro. i. dicitur detractores deo odibiles. quod ideo dicitur ut dicitur glo. ne leue putetur propter hoc quod consistit in verbis. Cointingit tamen quibus aliquis dicit aliqui verba per quod diminuitur fama alicuius non intendens hoc sed aliquid aliud hoc autem non est detrabere per se et formaliter loquendo. sed tamen materialiter et quasi per accidens. Et si quidem verba per quod fama alicuius diminuitur proferat propter aliquod bonum vel necessarium. debitis circumstantiis suatis non peccat nec potest dici detractio. si autem proferat ex animi leuitate vel propter aliquod aliud non necessarium non peccat mortaliter nisi forte verbum quod dicitur notabiliter famam alicuius ledat. et precipue in honestate vite. quod hoc ex ipso genere verborum rationem habet peccati mortalis et tenetur aliquis ad restitutionem faciendam sicut ad restitutionem cuiuslibet rei subtracte. h. tho. Nota hinc alex. an. quod reuelare malum proximi ei quod potest et vult prodesse et eo ordine quo debet et quo sine oportet cum alijs circumstantiis debitis ad eius correctionem vel nocumetum quod ibidem potest accidere vitacior est bonum si vero debite conditiones desint malum. Et si quis de dicitur ex leuitate nec sit voluntas nocendi nec aggrauetur ex circumstantiis peccatum veniale. si autem ex deliberatione in nocumetum proxi est mortale. Ad hoc etiam nota glo. sup. illud puer. xxij. cum detractoribus ne commisceris. h. inquit spiritualiter vicio piclitar fere totum genus humanum. h. id dicitur tamen quod pauci per viam salutis ambulat. tamen quod pauci et nulli sunt qui non aliqui ex animi leuitate aliqui dicant unde in aliquo vel leuiter fama alterius minoratur. Vnde hiero. dicitur raro inuenies qui ira irreprehensibile velit exhibere vitam suam ut non libenter reprehendat alienam. Item nota hinc ray. quod detractio siue infamatio quibus fit verbis planis. quibus quibus verbis artificiosis. i. artificiose excogitatis siue cantilenis. quibus quibus nutibus et signis. quibus etiam scriptis quibus dicitur libelli famosi ut cum quis scribit cartam in iniuriam et in infamiam alterius et proicit occulte in ecclesia vel in platea

vel domo ut inueta et lecta alius infametur et talis mortaliter peccat. Et contra affectus talium libelloz. necno et contra inuenciones et non statim destruentes sed dolose manifestates pene gravissime sunt illicitate tam secundum leges quam secundum canones ut flagellatio et excommunicatio secundum can. v. q. i. q. m. alterius et. c. h. i. qui. Et si ostendat quod fecerit pro accusari et deponi cum sit grue peccatum et accusatio dignissima et condennatio. ordi. xv. nuc. aut. Et de capitacione secundum leges. C. d. famo. libell. l. vna. et. v. q. i. si quis famosus In foro aut penitentie tenet ad restitutionem damni danti sed si alias absque homini infamacione non incurrit illud damnum. Tenet etiam ad restitutionem fame si forte propter hoc alius est infamatus quod fiet hoc modo. s. ut ubi publice dixit vobis l. cautelis p se vel pro alio. vel etiam ubi piecit libellum famosum necno et alijs locis ubi intelligit illud contra que hec acta sunt infamatum sed est occasio sui dicti vel facti l. signi. publice similiter recognoscit errorem suum et culpam. p se si audet. vel pro alio si non audet p se. Et pro posse remoueat vel saltem alleuiet infamiam. tenet etiam seculo opponere et de iniuria humiliter veniam postulare in propria persona si audet. vel pro alio si non audet p se tacito nomine. Probatur b. xiiij. q. vj. si tes. et. v. q. ij. quidam b. nich. secundum tamen hosti. si ille qui diffamauit ex recognitione erroris sui magis infamaret infamatum non dicat ego de tali facto infamaueram sed dicat sic. ego infamaueram tale de eo de quo est inter nos infamatus bene scitis quod est illud sciat quod ego tanquam maliciosus et malus. b. ad inueni. et medatum est quicquid dixi. et non dicat falsum sed medatum. quod contra metum dicebat proximum infamado. et tamen verum pro esse quod dicebat. Sed quid si de diuersis infamatus et a diuersis. Nam tunc necesse est ut specificet sic videtur. Rndz hosti. q. faciat b. ad arbitrium infamati. l. si griter arbitrarer. ad arbitrium iudicis debet se purgare ar. et. de iureiur. veiens. et. c. qntauall. et d. arbitris. c. ij. De hac etiam materia. s. de restitutione fame vide infra l. v. u. d. restitutione. arti. ij. q. iij. Quid est griter peccatum. s. contumelia vel detractio. h. q. contumelia in quantum habet maiorem proximi lesione sic et rapia est griter peccatum quod fursum ut dictum est supra. Ex quo vicio precipue citur detractio. h. ex invidia quod nunc queritur cum minuire gloria proximi. Vnde audies toleras detrabere griter peccet h. q. sic videtur cum sentire detractorem. vñ sit princeps peccati eius Et si inducat eum ad detrabendum l. saltem placeat ei detractio propter odium eius cui detrabit non minus peccat qui detrabens. et quoniam magis vñ bern. detrabere aut detrabere audire quod horum damnum nabiliter sit non facile dixerim. Et hiero non minus auribus quam lingua fugias detractioem si vero non placeat ei peccatum sed ex timore vel negligentia vel etiam verecundia quod omittat repellere detrabere peccat quid sed multo magis qui detrabes et plerumque veialiter. quoniam etiam b. pro esse peccatum mortale l. propter hoc quod alicui ex officio incumbit corripere detrabentem l. propter aliquid peccatum sequens. vel propter radicem que timor humanus pro esse quoniam peccatum mortale ut habet infra. Non

tamen dicit aliquis resistere detractori arguendo eum dicit falso maxime si sciat esse verum. quod dicit sed debet eum verbis redarguere de hoc quod peccat fratri detrabendo. vel saltem ostendere quod ei detractio displiceat per trilluciam faciei quia ut dicitur puer. xxi. v. et aquilo dissipat pluuias et facies tristis lingua detrabere. Et hiero. si in nobis esset diligentia ne passim obrectatores credere iam cum detrabere timeret. hec tibi et cum eo uenit alex.

Equit videre de scdo. s. de peccato detractoris. Circa quod sciendum quod detractor secundum quod notat goff. fit infaus. et ab ecclesia punitur. vj. q. i. deterioris. Item punitur et homicida ut videtur et de pe. di. i. homicidiorum. Non quod detrabere sit crime ita grue sic occidere. sed quod punitur peccato eterna sic occidere sic dicitur. v. q. di perit. f. suo racha. re. erit gehene ignis.

De susurratione titulus. xvj. Ostea considerandum est de susurratione. circa quam quodammodo placet. s. vtrum sit peccatum distinctum a detractioe. h. q. dicitur quod dicitur detractioe in materia et modo loquendi quod vtrique dicitur de primo malum oculis propter quod aliquando vnum ponitur pro alio. vñ ecc. v. no appelleris susurro. susurrones vero amicitiam nituntur separe. vñ super ro. i. susurrones detractores. glo. susurro. nes inter aicos discordiam semiantes. detractores autem aliorum bona negant l. minuat. Criminator autem differt ab utroque quod criminator est qui publice crimina alijs imponit. s. accusando vel dicitur susurro. susurro enim nituntur amicos ab invicem separe. ideo ad eos duabus vultus lingue dicitur vni malum de alio. id dicitur puer. xx. s. furro et bili. maledictus. multos enim turbauit pacem habentes. Vnde susurratio sit griter peccatum detractioe h. q. sic. quod aicus pminet inter exteriorem h. ecc. vj. aico fidelis nulla est opatio. quod et optia fama que pro detractioe tollitur ad hanc maxime necessaria est ut homo pdoneus ad amicitiam habeat. Est etiam maius peccatum quam contumelia quod melior est amicus quam honor et amari quam honorari ut dicitur. vñ. ethi. Vñ bene ostendit griter huius peccati puer. vj. vbi dicitur ex sunt que dicitur de et septimum detestatur aia eius. et h. vlamuz ponit eum qui semiat discordiam inter fratres.

De derisione siue ilusione et subsannatione. titulus. xvij. Einde considerandum est de derisione. Et circa hoc queruntur plura. s. vtrum derisio sit speciale peccatum distinctum ab alijs peccatis quibus per verba proximo leditur h. q. sic. quod finis eius est distinctus ab alijs que sunt confusio et erubescencia illius qui deridet. sicut enim dicitur ans intedit deffione et detrabens infamiam. et susurra discordiam sic derides erubescencia. In h. aut. s. sine dicitur. s. cum subsannatione sed differt in modo quod irrisio fit ore. i. verbo cachino subsannatio autem naso rugato ut dicitur glo. super illud ps. q. habitat in celis iridebit et s. Talis enim differentia non diuersificat specie vtrique enim differt a contumelia sic erubescencia a dehonoratione est enim erubescencia timor de honoratione

ut dicitur dān. Vt dicitur sic aliqui peccatus
mortale. Sic q sic. cū em alijs malū vñ dicitur
ctū pōit in ludū l' rīfuz q h'm se ē puū malū. ē
veiale et leue pētū h'm gen' suū h'm t'ho. Do
tēt etiā eē veiale peccatū cū quis deridz ali
quē ex leuitate nec vellet e. malū h'm alex.
an. Cū aut accipit' quasi puū rōne p'one sic
defect' puerorū et stultorū parū pōderare so
lem'. aliquē sic illudere vñ deridere ē eū oio
pūpēdere et eū tā vilē estimare vt nō sit de e
ius malo curādū. s' qī p ludo h'ndū. et sic est
peccatū mortale et ē gūi' q' d'uelia. qz d'us
meliosus videt' accipere seriose. illuso' aut i
ludū et ita videt' esse maior d'cept' et d'hono
racō. Est aut illusio siue derisio pētū tāto gra
uius qnto maior reuerētia debet' p'one q irri
det'. vñ gūe pētū ē deridere iustos qz hoc ml
tos retrahit a bono job. xij. deridet' iusti sim
plicitas. Et gūi' ē deridere pētes puer. xxx.
ocul' q' sublannat pēz et despiciat p'ū matris
sue effodiāt eū corui d' torrens'. Et gūissimū
est irridere deū et q' sunt d' ei. h'm i' p'sa. xxi.
Cui exproballi et sequitur ad sanctum isrl'. s.
deum. h' t'ho.

De maledictiōe ti. xvij.

Ostea d'siderādū est d' maledictiōe. Et
ēca h' q'runē p'la. s. vtrū maledicere sit
sp' malū. Sic maledictio fieri p't l' respe
ctu ei' q' dign' ē b'ndictiōe vel cui d'petit be
n' d'ictō. p't etiā fieri zelo iusticie vñ vidicte.
Ab illo etiā fieri p't cui d'uenit ex officio vñ n'
d'petit. Si ergo fiat maledictio respectu eius
qui meret' maledictionem cū alijs debitis cir
cūstātijs. erit maledictio bonū licet sit malū
ei q' maledicit' si vero fiat illi q' nō meret' ma
ledictiōe vñ desint aliq' debite circūstātie er
rit maledictio malū. h' alex. an. Vt maledictio
d'ictio sit idem q' blasphēmia. Sic maledictio
creature i quātuz creatura ē redūdāt in deū z
et sic p' accūs h'z rōnez blasphēmie. Et sic i ca
nonica iude accipi' blasphēmia p' maledicti
one vt dicit glo. cū inq't michael archāgelus
cū d'p'aholo disputās al'ricaret' d' moyfi cor
pore nō ē ausus iu. inferre blasphēmie. Et ea
dē racō est de detractore. h' t'ho. et d'ueit cum
eo alex. an. Vt liceat aliquē maledicere
sic q' sic q'qz. si em aliq's imprecet' vñ optet
malū alic' sub racōe malū h' ē inq'tū est ma
lū intendens ipsum malū. et sic nō licet. Et h'
est maledicere p'pe loquēdo. et sic p'cipit apo
stol' Ro. vij. b'ndicite et nolite maledicere.
Si aut sub rōe boni intēdēdo. s. bonū sic licet
Nec ē maledicere p'pe loquēdo s' p' accūs q'a
p'cipal' intētio d'ictū nō feret' ad malū s' ad
bonū. h' aut d'igie dupliciter q'z sub rōe iusti
et sic iudex licet maledi' illū cui p'cip' iustā
penā i'ferri. sic etiā ecclesia maledicit' anathe
matizādo. sic etiā p'p'ete imp'cabant' mala
peccatorib' q' d'formātes volūtate suā d'ine
iusticie. licet h'moi imp'catiōs possint intelli
gi p' modū p'nūciaciōis. Q'qz vō dicit' aliq'd
malū sub rōe vñ vt cū q's optat aliquē pecca
torē pati aliq'd impedimētuz vñ vt ipe melioz
efficiat' vñ vt salte ab alioz nocumēto cesset

Dicere aut malū alteri' p' modū. nūciaciōis
sic aliq'd exprimit' mō mdicatiō p'inet ad de
tractiōz. h' t'ho. et d'ueit cū eo alex. angl'.
Vt liceat creaturaz irracōnalē maledicere
sic maledictio ad illō p'pe p'inet cui p't aliq'd
vñ bñ l' male cōringere. s. rōnali creature. s.
lij's aut dicit' bonū l' malū d'ringere i ordie
ad creaturā rōnalē. Ordinat' aut aliq'd ad e
am tripliciter. p'io p' modū subueienus. et sic
gen'. iij. dixit d' hōi maledicta terza in ope
tuo. vt. s. p' ei' sterilitatē puniret' hō. 2. p' mo
dū d'ringens. s. r'pis vñ loci. Et sic job maledixit
diei natiuitatis sue p'pter culpam originalem
quā nascēdo d'raxit. et p'pter d'tractas p'ali
tates. et vtroqz mō p't intelligi dauid maledi
xisse mōtib' gelboe. ij. reg. i. tercia p' modum
significatiōis et sic d'us maledixit ficulnee i si
gnificatiōe iudeorū. maledicere vō eis h'm
se d'sideratū ē ociosū et vanū et p' d'ns illicitū
h' t'ho. et alex. an. Vt maledicere sit pētū
mortale. Sic q' sic ex genere suo cū h'm se cari
tati repugnet q' diligim' p'rimū vñ. i. cor. vj.
neqz maledici neqz rapaces regnū dei posside
būt. et ē peccatū tāto graui' quanto p'sonam
cui maledicimus magis amare et reuereri de
bem'. vñ leui. xx. q' maledixer' p'ri suo et ma
tri morte moriat'. Cōting' tñ vñ maledictio
nis placū esse pētū veiale. l' p'pter malū p'uis
tate q'd q's alteri imp'cat'. l' etiā p'pter affectū
p'ferētis maledictiōis vba dū ex leui motu l'
ludo. vñ ex surprētiōe aliq' talia p'fert. qz pec
cata vboz maxie ex affectu p'asant' vt supra
d'ictū ē. Et sic aug' i omel'. d' purgatorio pōit
iter alia p'ctā facile l' temerarie maledicere.
Dicit' tñ alex. an. q' si talia ducāt' i d'suetudinē
nō pnt esse mortalia p'pter cōtēptū. h' t'ho. et
alex. an. Vt maledictio sit graui' pētū
q' detractio. Sic q' nō dicere em malū culpe
p' modū enūciatiōis q'd p'inet ad quoz vicia
p'missia est pētū. inq'tū ex h' p'rio inferet' ali
q'd nocumētū. gūi' aut pētū ē nocumētum i
ferre q' d'siderare ceteris parib'. vñ d'etra
ctio h'm cōsem rōne est graui' peccatū q' ma
ledictio h'm d'siderium exprimens. Maledi
ctio vō q' fit p' modū i'perij cū habeat rōnē
cāe p't esse detractiōe gūioz si mai' nocumen
tū i'ferat q' sit denigratio fame vñ etiā leuior
si mi'. Et h' accipi debet h'm p'netia p' se ad
hec vicia. Qnt etiā et alia p' accūs d'siderari q'
d'icta vicia augēt l' minuūt. h' t'ho. De hac
materia hosti. ti. d' clerico maledico notat q'
maledicoz alij maledicūt siue blasphēmare
presumūt deum. alij hoies, alij facta hōim.
Et dicūtur maledici q' maledicetes. Genera
liter etiā p't dici maledic' i' q' obloq'tur d' ali
quo hōie ei d'etrabēdo l' eū d'peimēdo ex. e.
c. i. Itēz siq's maledixerit ecclesiastico p'cipi
dicēdo publice aliq' vba i d'ep'fione sui offi
cij l' b'nficij si sit cleric' d'z arbitrarie p' iudicēz
suū puniri ita q' exēplo ei' ceteri terzū d'etra
romanā eccl'iaz n' p'rupāt ex. e. c. i. Et idē cred'
hosti. d' laico. vt. xxij. q. i. tñ vt notat gof. e.
ti. papa id dicit' p't sic d'ic' ipator d' eo q' maledi
xi' sibi. s. q' si h' ex leuitate p'cessit d'nenēd' est

II

ff. ad. l. iuli. maie. famosi. si ex insania. mife-
randum. si ex iniuria remittendum. C. si quis
male impe. l. vna. Item de pena maledicorum
quere infra. li. v. ti. de canobus penitencialis

De multiloquo et vobositate siue ligua-
tate et taciturnitate ti. xix.

Emde considerad e d multiloquo simul et
taciturnitate. Et pzo de multiloquo. ca
ca qd sciendu h m alex. an. q multiloquus d h ve
e multatudo locuciois cu supfluitate vl pter
utilitate vl necessitate. Et h m h in multiloquo
est p m. vn puer. x. i multiloquo peccatu non
deere. No aut accipit h i sua generalitate in
q pt fieri bn et male oportz ei mltis h moibz
vt in difficilibz declaradis. Sciend aut q a
liud e ppe loquedo multiloquiu et aliud vbo-
sitas siue linguositas. vobositas em soat i dte
ptu pueiente ex consuetudie supflue et iordina-
te locuciois multiloquiu vo n determinat tm qua-
ru linguositas h stat i genere. Et io licz mltis
loquz sit aliqn veiale p m. s. put e citra lina-
guositate ppter qd aug. loquens d minutis pec-
catis iter alia poit id quones loqtur qs plus
q oportet. Nichilomi aut vobositas siue lina-
guositas pt esse mortale p m. vn job. xj. nus
qd vir vobosus iustificabi q dicat non.

Equit' videre de taciturnitate. Circa qd
sciendu q tacere aliqn e act' vntis. vnd
gg. dicit os discretu et o gruo tpe vox apit-
et rursus o gruo tpe taciturnitas claudit. Ali-
qn vo e nom vicij. vn gg. imoderatu silenti-
u culpa n est; ppha no dixiss ve mibi qz tacui
bi vo qrat' i quo genere p m. s. delicti l o
missi dicendu q i genere delicti. tacere enim
nihil aliud e q n loq in eo q pt loq p tpe et
loco et alijs circustans vn cu tenet' loq et n
loqtur peccat peccato delicti. si e si tene' lo-
qui p loco et tpe et alijs circustans et n lo-
quit' trasgredi'. Est aut taciturnitas aliqn pec-
catu veiale aliqn mortale. i his em q tenetur
bo loq tacere e p m mortale vbi gra cum te-
bo ppm peccatu dferi p tpe debito et alijs
circustans; et mederi pzo h mone medicina-
li p tpe debito et alijs circustans i his e pec-
catu mortale. cu aut n tenet' h exped' l decz
e veiale. Qn aut h e et qn n determinare de sin-
gulis e difficile. h ipa vntio docet q n p mte
tit horez sibi adherete de facili errare. Qd ac-
dicit greg. q corrigere n valet increpare n desu-
nat ne le pncipe delinqntiu ex dnfensu taciturni-
tatis addicat. Intelligit' de illo q tenet' ex
offico corrigere et mederi alijs i vbo correcti-
onis. i talibz em si fiat omisio p tpe debito e
peccatu mortale. Bz pt qri qz t' illud ecc-
xx. ho sapiel taceb' vsqz ad tpe. qd sit id tpe
h' q ill' d tpe e qn e oportunitas ex pte audie-
tiu qn. s. aliqui ex eis libeter audiunt. sic em di-
cit apl'. ij. thi. vltio. pdica vbu insti. opoz.
ipoz. glo. optune qntu ad eos qbz placz. im-
portune qntu ad eos qbz no placz. Et h dico
qz et si n placz aliqbz du audunt pdesse nich-
ilomi' imposteru pt. si aut n assint auditores
aliq qbz audire placeat. aut credit' tales ee
congruibile et tuc etiā instare dz pdicator

peccati. ne. si aut cred' atur oio esse iccorigibiles
dz a pdicatioe cessare h m illd. M. vij. nolite
scdm dare canibz nec marga. xi. ante porcos

De pnb' iusticie q sunt declinare a ma-
lo et facere bonu et d vicijs opposita. xx
Ostea consideradu e de pnb' qz ite gra-
l. b' iusticie q sunt facere bonu et decli-
nare a malo. Et de vicijs eis oppositis

f. de trasgressioe et omisioe Circa primu sci-
endu q duo pdicta sunt ptes iusticie. vn au-
de cor. et gra. poit ad iusticia legis illa duo p-
tinere. si em loqmur de bono et malo i omni
pdicta duo pnt ad omne vture. Et h m hcc
no pnt pti ptes iusticie nisi forte iusticia acci-
piat' put e ois vrus licz iusticia sic accepta re-
picat qndā specialē ratiōz boi put. s. e d' bi-
tu i ordie ad diuinā l humanā legē. h iusticia
h m qd e vrus specialis respicit bonu sub rōe
debiti ad pximu. Et h m h ad iusticia specialē
ptinet facere bonu sub rōe debiti i opatione
ad pximu et v. tae malū oppoitu. s. qd e pzo
nociuū. Ad iusticia vo generalē pntet fa-
cere bonu debitū i ordie ad pximu l ad deuz
et vitare malū oppoitu. Dicuntur aut hec duo
ptes iusticie generalis l spalis qz integrales
qz vtrūqz eoz reqrit' ad pfectū actū iusticie
Ad iusticia em pntet eq'itate dstitueret et cō-
suetudā dseruare. Cōstituit aut aliqz eq'itate
iusticie faciēdo bonū. i. reddēdo alteri qd de-
bet' sibi. Cōsuat aut eq'itate iusticie iā dstitu-
te declinando a malo. i. nullū nocumētū infer-
rendo pximo Ad h nota q h duo pntur
ptes iusticie s. m aliqua pparz rōz boni et mali
vt dictum e. No aut ponūtur ptes alie alie
n' vntis morales. qz alie vntes morales cō-
sistūt circa passiones in qbz bonū facere e ad
mediū venire qd e ab extremis qsi a malis de-
cliare. Et sic redit in idem in alijs vntibz bo-
nū facere et a malo decliare. h iusticia dstitit
circa opatiōs et res exteriores in qbz aliud
e eq'itate facere et aliud factā n corrumpere

Nota etiā q facere bonū e act' dplet' ius-
ticie et qz ps ei' pncipal. decliare vo a ma-
lo est act' impfect' et secundaria ps ei'. Et idō
est qz ps ei' material sine qua n pt ee ps forz
malis dpletua. Sz obicit' qz sup id psal. di-
uerse a malo et fac bonū dicit glo. illd vitat
culpā hoc meret' vitā et palmā. Sed quelibz
ps virtutis meret' vitā et palmā g' rē. h' q d
cliare a malo h m qd ponit' ps iusticie nō im-
portat negacōz purā qd nō est facere malum
hoc em nō meret' palmā h m vitat penā. Im-
portat ac motū voluntatis repudiāns malū ve-
re rōn delicti oī'. Et h e meritoziū pncipue
cū aliq ipug' vt malū faciat et r' h' h' tho

Ircā scdm qrun' pl'a. s. v. trasgressio
sic spale peccatu. h' q sic nomē em tras-
gressiois deriuatū est a motibz cozpalibz ad
act' morales. dicitur autē aliquis h m motū
cozporalē trasgredi quia gradit' vltra pefi-
xuz terminū sibi Moraliter vero qz graditur
vltra terminū qui sibi pefigit' per pceptū ne-
gatiuū. Et idō trasgressio pncipue dz qn aliqz
agit cōtra pceptū negatiuū q qdē materialiter

pt ee cōe oib⁹ spetieb⁹ pētōz. qz p qualibet
spēs pētī trāsgredi⁹ hō pceptū aliqd dīmū. Si
vō sumat⁹ formaliter. s. hō illā rōz spālē q est
facere cōtra pceptū negatī sic est spālē pētī
dupl. vno⁹ hō qd oppoīt⁹ generib⁹ pētōz. a
lijs vōtib⁹ oppoītis. sic em ad ppaz rōz iusti
cie pīnet atcedere debitū pceptū ita ad ppaz
rōz trāsgressōis pīnz atcedere cōtēptū pceptū
Alio⁹ hō qd dīstīguīt⁹ ab omīssōe q cōtraria⁹
pcepto affirmatio. Est aut sciēdū q sic iusti
cia legal ē oīs vō subiectīe et qī materialit
ter. ita etiā iusticia legal ē materialiter omīe
pētī. Et sic dīffīnit ab eo. pētī. s. hō. rōz ius
ticie legal dīcēs pētī ē trāsgressō leg dīne
hec tho. Vt omīssio sit spālē pētī hō q
sic. pportat em ptermīssionē debitū hōi qd qdē
pīnet ad iusticiāz ppe. Ad generalē qdē si su
mat⁹ debitū i ordīe ad legē dīmā l huānā. Ad
spēcialē vō si i ordīe ad pīmū. vñ eo mō quo
iusticia ē vō spēcial vō supra dētī ē. est et o
mīssio spālē dīstīctū pētī a pētīs oppoītīs v
tutib⁹ alijs. Eo vō mō qd facere bonū cui op
ponit⁹ omīssio ē qdā spālīs pō iusticie dīstīct
ēta a declīnāōe mali cui oppoīt⁹ trāsgressō
dīstīguīt⁹ etiā omīssio a trāsgressōe. Est aut o
mīssio pētī actuale pū negacō act⁹ reducīt
ad gen⁹ actus. Ad hō nota q qz null⁹ tenet⁹
ad ipossibile iō nll⁹ omīttit n faciēdo qd nō
pōt. Et hō dīco si sit ipocēs pter suā culpā. si vō
sit ipocēs ppter ei⁹ culpā pcedēte vō cū qz in
ebriatē se de sero et n pē surgere ad matūā
vō dō. ē pētī omīssōis. qd qdē icipit ei impu
tari ad culpā qñ ē tēp⁹ opandi ppter cāz tam
pcedēte ex q volūtaria reddīt omīssio hō tho.

Nota sīm alex. an. p tūc dō omīssio ppetrari
cū qz applicat se ad actū illicitū. impossibilē
cū illo actu ad quez tē vō si iste tenet⁹ ire ad
matūā et se inebriet l i sero i colloqō ifrus
ctuofo hō hōi ppter qd n surg⁹ ad matū
tās tē omīttit. Si vō se applicz alicui opī bo
no ad qd tē. et ex hō lassus dormiat ppter qd
nō surgit n omīttit. Si vō sit act⁹ indifferens
tū ipeditiū ei⁹ ad qd tē omīttit. Si qd si n
surgat n ppter alīquā cām in ipō hō tē qz uis
sensibil est in eo legata. nūquid omīttit dōz
mīdo. hō q n tenet⁹ em surgere cū audierit
signū. Sī si nō surzerit ex cā q fuerit i eo o
mīttit cū ppetrat cām illā. Ad hō addi pē de
ocio qd ocīū pē dīcī mltīpliciter. pīo mō ē
ocīū sīm gō. qd carz rōe iuste necessitatis vō
inrencōne pīe vtilitatis et sic est peccatū vel
dīspōitio ad ipm. Et sic dō M. xij. de oi vō o
ciolo qd locu. fu. hō. red. rōz i die iudicij. 2°
dō ocīū vacacō ab his q sunt ppe vite actūe
sīm. d. luc. x. Maria optimā pte ele. Et sīm hō ē
ocīū cōtēplacōis. et hō mō est bonū qñ fit iusta
decā. 3° mō dō indrns sīm q vacare ab his q
sunt ppe vite actūe fieri pē bono fine l n ho
no. Et qd ocīū sīm qd dō iproba volūtāl qescē
dī ab ope iuste necessitatis l pīe vtilitatis est
peccatū vīale si qes sit ifra deū. Si vō ppoā
t⁹ dō est mortale. Vt trāsgressō sit gūius
peccatū omīssōe hō q sic simp⁹ et ab olute
loquēdo. licz aliq omīssio possit esse gūioz ali

qua trāsgressōe. pēt. n em intm ē gūe inqntū
dīstāt a vīute. Cōtrarietas aut ē maxia dīstan
cia vō dō. v. mecha. vñ cōtrariū magis dīstāt a
cōtrario q simplex ei⁹ negacō sic nigz magis
dīstāt ab albo qm simpl. x n albū. cū ē em ni
gz ē nō albū sed nō ouert⁹. Trāsgressō au
te cōtraria. alicui vōtū. omīssio vō importat
negatōz ei⁹. v. i peccatū omīssionis ē siqz re
uerētiam debitā parētib⁹ nō exhibeat. pētī
vō trāsgressōis est si iniuriā eis inferat et sic
patet ppositum. Ad hō nota q dēlictū cōmū
niter sumptū significat quacūqz omīssōz. qñz
vō strīctē sumit⁹ p eo q omīttit⁹ fieri aliqd
de his q pīnet ad deū. vel quādo scienter et
quali cum quodā cōtēptū dēre inqz homo il
lud qd facere dō. Et sic habet quandā grauī
tatem racōne cuius indiget expīacōne maio
ri vō patet leuitic. v. hō tho. Vt vtrumqz
sit pētī mortale hō sicut omīssio oppōitū
pcepto affirmatiuo. Ita trāsgressō pceptis ne
gatiuis. Et iō vtrumqz pīe sumendo impor
tat racōnez peccatū mortāl. Dōtēst etiā vōtū
qz cōmūiter sumi ex eo q aliqd sit pter pē
pca affirmatiua l negatiua dīspōit ad oppo
sitū ipsoz. Et sic vtrūqz eoz potest esse ve
niale peccatū. hō tho.

De vōtib⁹ āneris iusticie i cōmūti. xxi.

Ende dō dōradam est d pīb⁹ iusticie
potētiōalib⁹. i. d vōtib⁹ ei āneris. Et
pīo q vōtutes annectūtur iusticie. 2° d
singulis ipfarū. Circa pīmū sciēdū q ptes
potētiōales iusticie sunt mltē. qm. vj. af
signat tullī⁹ in scdo retho. sue que sunt reli
gio. pietas. gratia. vindicta. obf. uantia. veri
tas. Et iō ptes potētiōales possunt dīcī qz i
aliquo cū iusticia dūeniūt et ad plenā racōnez
iustīe nō attingūt. Cū iusticia qdē dūeniunt
in hō q sunt cōa opatōs ad alterum. Ad pfectā
aut racōe ei⁹ dīficiūt in hoc q pfecta rō iustī
cie in hoc dīstīt. s. p alteri. reddat⁹ qd ei de
bet⁹ ex legis necessitate et sīm equalitatē pīdi
ctaz aut vōtū qdam dīficiūt a rōne equalis
qz p eas non reddīt egle. qdam aut a racōe
debitū qz et si p eas reddat⁹ aliquo mō debitū
illō tū non ē debitū ex legis necessitate qd ē
debitū pfecte. sed ex qdam mōz. honestate.
pīe sunt religio pietas et obseruācia. p reli
gionē em reddīt hō debitū ex legis necessita
te. sed nō pē reddere equale. In quo etiā dōe
dat pl⁹. viij. ethi. vōsus finē. Et tullī⁹ dīcīt in
scdo retho. p religio ē que supioris cuiusdā
nature quā dīuinā vocāt curam. certimonīaz
vō cultū affert. p pietatē vero reddīt hō pen
tib⁹ et patrie q est aliquo mō pīncipiū gene
racōis debitū ex legis necessitate sed nō red
dīt egle qz sīm plm vbi supra his honozibus
q ad deos et pētes pīnet nllus secūdū dīg
tatē aliquādo tribuet. Et de hac dīcīt tullīus
vbi. ē. pietas est p quā sanguine iūctis patrie
qz beniuolis officiū et diligēs cultus tribuīt
Der obseruāciam etiā reddīt homo vōtūta
dīgnitate supra eū cōstitūtis et ipsuz inducen
tib⁹ ad vōtūtes misterio et exēplo debitū ex le
gis necessitate. s. nō reddīt equale vō etiā vōte

Ly 201

II

pl. iii. ethi. c. ix. De hac dicit tullius ubi. s. q. obsequia e p qua hoies aliq dignitate antecederes cultu quodam et honore dignatur Tres aut alie sut. f. gra. veritas. et vidicaco. p veritate ho se tale exhibz pxio i vobis et factis qlis e qd n dz pxio ex aliq legis necessitate sz ex qda mox honestate vt habe ex vobis pl. iii. ethi. c. xiiij. Et de hac die tullius ubi supra q veritas e p qua imutata ea q fuerunt aut sunt aut erut dnr. Per graz aut aliqs opesat alicui bona szm ea q recepit ab eo de hac tullius ubi. s. gra e i q aicciarum et officioz aliter memoria alteri remuneradi volutas d tunc. p vidicacoz vero defededo et vlscendo do pulsat violencia et iniuria moderate. no in tededo malu iniuriatis sz ei emedatioz l corhibicooz l alioz qere ad iusticie obsequioz et dei honore. Et de hac dicit tullius ubi. s. vidicaco e p qua vis et iniuria et ome qd offutuz e defededo l vlscendo pulsat. Aliqd vero debitu e necessariu sic dferes ad maiore bonefate sine quo tn honestas szuari pt. qd qde de bitu accedne liberalitas et amicitia et alia hu iusmodi q tullius ptermittit i numeratode pdr eta q paru hnt de debitu racoe. Obed. et a vo qua aliq ponit inter pres iusticie icludit in obsequia qua tullius poit qz pcellubz psonis debet et reuerentia honoz et obedta. Epichepa vo qua poit pl. v. ethi. iusticie adiueta ptermittit a tullio qz n adiugi iusticie p ticulari sz legali. Aliq at ponit qnqz pres iusticie. f. obediaz respectu supioz disciplinam respectu iferioz eqilitate respectu eqliu. fide et veritate respectu oim. De qb aliq no ponitur a tullio nisi veritas. Circa qd sciendu q obedta icludit i obsequia qua tullius poit psois em excellenbz debet et honoz reuerentia et obia vt pdctm e. fides aut p qua dicta frut icludi i veritate qntu ad obsequia pmis f. veritas aut i pl. se lz vt infra pateb. Disciplina vo n debe ex debito necessitatis qz iferioz iquata e iferioz n e aliqs obligat. pt tn supioz obligari vt pvideat iferioz szm i. v. xxiiij. fidelis suus et pzu. q. co. do. zc. et id ptermittit a tullio. Equalitas vo sub epichepa siue aicicia dnter. Numerationes aliaru ptiu annexaru iusticie que a quibusda ponuntur omitto gra breuitatis.

De dulia ti. xxiij.

Ostea dndradu e de singul pdictaz vtutu. Est aut sup tractatu d pceptis Et dictu de religioe i prio ptepto et d pietate i 2o pcepto. Vn nuc restat dicere d obsequia. gra vidicaco veritate aicicia. liberalitate et epichepa. De istis igit septē dicēdu e szm ordinē szm quem sunt pnumerate. Circa igit obsequia sciēdu q p ea cultus et honoz exhibet psois i dignitate constituis. Pmo em psois rōe excellēte debe honoz q est qdā recognico excellēte alic. rōe vo officij gubernatōis debet cultus q in quodā obsequio dnter. duz. f. aliqs eoz ipio obedt. et vice bnficij eoz repedit. Et ideo obsequia due sūt pres. f. dulia q exhibz supioz ho-

noz et obedta p quam impio eoz obedt. prio aut dicēdu e d dulia postea de obia q. o aut dulia sumit ml. pliciter et quo dnt a latia bitu e s. li. i. c. d latia. Quātū at ad pns eū dulia exhibeat hoies supiozibz qnt vtz honoz sic aliqd corle l spuale sz honoz qn dā testificacoz ipoztat d excellētia alic. vñ volētes honozari testioniū sue excellētie qnt vt vult pl. viij. ethi. Testioniū at reddi deb corā do l corā hoibz. corā do sufficit testioi um dscietie. Et io honoz q ad deū dsciere pt in sclo itenoz motu cordis dū. f. aliqs recogitat l dei excellētia nē etiā alteri hois corā do. Quātū aut ad hoies n pt aliqs testificari nisi aliqbz signis exterioribz. l vobz. f. excellētia alic pntiādo. l factoz. f. se iclian do obuiādo l hmoi l oblationū exteriorū rez. f. exemonz l munerū aut etiā instit. tois r. maginū l ali. hmoi. Et szm h honoz dnter i exterioribz signis corpālibz. Differt aut honoz a laude dupliciter. prio qz laus tantū dnter i signis vobz. honoz aut i quibuscūqz exterioribz signis et szm h laus icludit i honoz. Secdo qz p exhibitōz honozis testificam d excellētia hois alic absolute. p laudē vo i ordie ad finē. laudam em hū opantē ppter finē. honoz at e optimoz q n ordian ad finē sz iā sunt i fi. vt vult pl. i. ethi. Gā aut e ef fecit honozis et laudis qz ex hoc q testificamur de bōitate alic. clarescit ei bōitas i noticia plimoz. vñ gla dz qī clara vñ ad rō. i. di. glo. abzo. gla e clara cum laude noucia. Differt aut honoz a reuerentia qz ex vna pte reuerentia e pncipiū motiū honozis iquātū. f. aliqs ex reuerentia qua hz ad aliqū honozat eū. Ex alia vo pte e finis honozis i qntū. f. aliqs ad hoc honozat vt ab alijs i reuerentia habeat. h. the. Ad h nota q dulia pt sumi dupliciter. vno cōter szm qd exhibz reuerentia cuiuscūqz hōi rōe cuiuscūqz excellētie. Et sic dnter sub se pietatē et obsequia et qcuqz hu iusmodi vtutē q exhibz hōi reuerentiam et sic hz pres spē diuersas. Alio dulia sumit stricte put. f. szm eā seru exhibz reuerentia dno et sic n diuidit i diuersas spēz sz e vna specie rū obsequia q tullius poit eo q alia rōe sz reueret dnm. miles ducem discipul mgrm et sic de alijs. hec the.

De obediētia ti. xxiij.

Ostea dndradu e de obia et vicō sibi oppōito. f. inobia. Est aut h dndradu cō d obia i cōi. Nā ifra li. vi. considera bit i spali de obia q debet platis ecclesiasticis. Et etiā de obia religiosoz. prio aut h cōsiderādū e d obia. 2o d inobia. Circa vo obediam qrunz pl. a. f. vñ vñ hō teneat alce ri obedire. sz q sic. vñ ad heb. vltio. pcpit obedite ppoitis vris et subiactere eis. sic em ex ordie naturalī rez dnter instituto. inferiora in rebus naturalibz necesse habēt subici motiū supioz ita etiā in rebz hūanis ex ordie iuris naturalī et dim tenent inferiozel su is supiozibz obedire. sz obicit qz bonum op si ex debito obedie fieret videre e minz

Handwritten notes in a smaller script, possibly a later addition or a different hand, located in the right margin of the page.

July 24

primi i qntu subtrahit et obediã debitã sibi
 ¶ **V**erã iobediã sit guissimũ pãtm hã q nã guis
 us em pãtm e dẽnere pãpiere q pceptũ .vñ
 gutoria sunt pãtã q sũt dtra psonaz pãpiere
 ut blasphemã et hõicidiũ q iobediã. Et si obi
 ciat uld .i. he. v. q i scelõ ydolatrie e nolte
 acqescere. ydolatria aut e pãtm guissimũ. g
 zc. dicẽdũ q ibi li qsi nã e eqlitatis hã silitudis
 nis. qz iobediã redũdat i dẽpãtũ dei sic ydo
 latria sed ydolatria magis.

¶ **D**e gũtudiẽ et igratitudiẽ ti. xxiiij.
 ¶ **E**inde dõsiderãdũ e de gra siue gũtudi
 ne et postea d ingũtudiẽ. ¶ **S**ciendum
 igit q gũtudo ut pãt ex pãdictis e dẽp
 que bñfactoribz gãz recõpẽsar hã religio est
 qdaz pãcellẽs gũtudo. vñ et gũtãz actio ad
 deũ e pãita supra iter pãnẽtia ad religionem
 Siqz aut bñficiũ dedt nã ut debuit. nõ dõ oio
 recipiẽs a gũtãz actiõẽ cessare. Minõ tñ tene
 q si mõ debito dedt qz et bñficiũ e miõ. qz ut
 dic seneca. ij. d bñfi. mlũ celeritas fac. Dõ
 aut hõ bñficiũ recõpensare statũ qntũ ad affe
 ctũ hã spõ optunũ bñfactori dõ expectare qn
 tũ ad donũ. ¶ **V**t em dic seneca. iij. de bñfi. q
 felliat rñdere nã hã aim gũ hõis hã debitoris.

¶ **D**õ etiã accẽdere magis affẽctũ q donũ ul fa
 ctũ ut vult seneca. i. d bñfi. ¶ **D**ebet etiã ali
 quid magis retribuere sũ suum posse ut vult
 phus. v. ethj.

¶ **E**quitũ videre d scdo. s. d igratitudine d q q
 runt pla. s. vñ sp sit pãtm hã q sic. vñ
 h. thj. iij. dnumerat alijs pãtis cũ dõ ingratũ
 scclẽstũ. Ex hã em aliqõ e pãtm qz repugnat vñ
 tñi. sic aut dictũ e s. debitũ gũtudiã e qdã
 debitũ hõestãtis quã vñ reqrit. vñ pãt q ing
 titudo est sp pãtm. ¶ **V**erã ingũtudo sit pecca
 tũ spãle hã q sic hã gũtudo e dõ spãlis cui
 oppomẽt sũ defectũ. hã em diuersos gõdõ ses
 cudũ ordiẽz eoz q ad gũtudiẽz reqrunt. quo
 rũ primũ e q hõ acceptũ bñficiũ rãgnoscat
 scdm e q laudes et gũas azat. terciũ e q p
 loco et tpe sũ facultatẽ suã retribuãt. Sz qa
 qd e vltimũ i generaciõẽ e primũ in resolone.
 iõ primõ gõdõ igratitudis e ut hõ bñficiũ nõ
 retribuãt. scõdõ e ut distilẽt q nã demõstrãt se
 bñficiũ accepisse. terciõ e guissimõ e q nõ re
 cognoscat siue p obliuionẽ siue quocũqz alio
 mõ quos tres gõdõ põit seneca. iij. d be. Et qz
 i affirmatiõẽ oppõita itelligit negatiã iõ ad
 primũ igratitudis gõdum pãnet q aliqz retri
 buãt mala p hõis. ad scdm q bñfactorẽ vitu
 pet. ad terciũ q bñficiũ q i malefactũ reputz

¶ **N**õ hã nota q i quolibz pãtõ e materialis in
 gũtudo ad deũ put. s. hõ aliqõ fac qd pãt ad i
 gũtudinẽ pãnere. formaliter aut ingratitu
 dõ e qn actualiter bñficiũ dẽnit. Et hã e spã
 le pãtm. hã tho. ¶ **V**erã igratitudo sit peccatũ
 mortale. hã ut patz ex dictis aliqz dõ ingra
 tus dupliciter. vno mõ p solã omisionẽ ut qz
 nã recognoscat. l nã laudat l nõ retribuit p bñ
 ficõ suscepto. et hã nõ e sp mortale pãtm. qz ut
 s dictũ e debitũ gũtudiã e ut hõ aliqõ et li
 beraliter tribuat ad qd nã tenet. Et iõ si pãter
 mittit iõ nã peccat mortaliter. Est tñ veiale pec

catũ. qz hã pucit ex qdã negligẽtia l idispõis
 tiõẽ aliq hõis ad vutẽ. ¶ **P**otest etiã dõ gere q
 tal igratitudo sit mortal vñ pãter iteriorẽ cõ
 tẽptũ. pãter dõitiõẽ eiõ. s. qz subtrahit qd
 ex necessitate debet bñficõ siue simpliciter si
 ue in aliquo cau necessitatis. ¶ **A**lio dõ aliqz
 igratõ qz nã tñ pãtermittit gũtudiã implere de
 bitũ hã etiã agtõtrariũ. Et hã etiã sũm dõitiõẽz
 eiõ qd agit qnqz e veiale. qnqz mortale. ing
 titudo tñ q pãter ex mortali hã pãctãz igratit
 dis rõz q vñ ex veiali ipfectã hã tho. ¶ **N**õ hã no
 ta q dic seneca. ij. d bñfi. hã lex bñficiõ e q als
 ter statz dõ obliuisci datũ. alter eẽ memoz ac
 ce pã. ¶ **O**bliuisci. i. nã iactare. ut id expõit. vij.
 de bñfi. ¶ **V**erã igrãtis sint bñficia subtrahẽda
 hã cãa igratu duo sũt dõsiderãda. pãio qd sit
 dignõ pati et sic mere subtrahẽdõ bñficiõ. 2º
 qd optet facere bñficiũ. pãio em nã dõ eẽ facit
 ad iudiciãdõ igratudiẽz qz sepe ut dõ seneca q nã
 reddidõ gõ e. qz forte nã occurrit ei factas
 aut debita oportunitas reddẽdi. ¶ **S**ẽdo dõ ad hã
 tẽdere q d igrãtõ faciat gũtũ. qd si nã pãt pãio bñ
 ficõ forte faciet. si vñ ex bñficiõs mltiplica
 tis ingũtudiẽz augeat et pãioz fiat a bñficiõs
 cessare debet. hec tho.

¶ **D**e vindicatiõẽ. ti. xxv.
 ¶ **O**stea dõsiderãdũ e dõ vindicatiõẽ. ¶ **D**e q
 qntũ vñ sit licita. hã q nã hã pãtõ e a
 deo expectãda dõ em leui. xvij. dõ nã
 faciet vidictã electõz suõz clamãtũ ad se.
 q. d. pãmo faciet. Nõ e inquã licita pãuate p
 lone leui. xix. nõ qres vltõẽz nec memoz erõ
 iniurie ciuũ tuõz. Est aut licita pãone publi
 ce. s. iudiciõ. et hã ex caritate et zelo iusticie nã
 ex odio et libidie vidice. Ex dõsiderio correcti
 onis nã ex desiderio afflictõis. et hã e qd dicit
 aug. sup. m. v. nã phibe vidictã que fit ad
 correctõz. hã etiã nã dõcedi nisi et cui pãtas ex
 ordie data e et sine ira ut pãi i filiu. ¶ **A**d cuiõ
 euidẽciã dõsiderãdõ q vindicatiõ sit p aliqõ ma
 lũ penale iflictũ peccãti. Est ergo i vindicati
 one accẽdẽdõ animõ vindicatiõ si em itẽtio eiõ
 ferat ad malũ eiõ dõ qd vidictã suit. et ibi qes
 scat e oio illicitum. qz repugnat caritati. Si
 vero pãcipaliter ferat ad eiõ emẽdatiõẽ l sal
 tẽ cohibitiõẽ et alioz qetẽ et iusticie dõseruati
 onẽ et di honozẽ. pãt eẽ vindicaciõ licita alijs e
 ciũstãciõz debitis obseruatis. ¶ **S**z obicit qz e
 so. dicit sup. m. discamõ exẽplo xpi iniurias
 nãas magnanimiter sustinere. dei aut iniurias
 nec vsqz ad auditũ sufferre. ergo zc. hã q in
 iuria q ifert alicui pãone qnqz redũdat i deũ
 et ecclesiã et tũc dõ vltisci pãriã iniurã. vñd
 helise maledixt pueris iridẽtibz cũ. iij. he.
 ij. Et siluester papa exõmũica eos q miserũt
 eũ i exiliũ ut habe. xxiiij. q. iij. mãntũ vñ i
 iuria illata alicui pãnet ad eiõ pãsonã. dõ si ex
 pãdiãt tolerare eã paciẽter. hãmõ em pãcepta
 paciẽtie debet itelligi sũ pãparatiõẽ ai ut dic
 augustinus in libro de ser. do. m mõ. ¶ **O**bi
 citur iterum quia super illud. Mathei. xiiij.
 finite vtraqz cresce vsqz ad mellez zc. dõ glo.
 q mltitudo nõ e exõmũicanda nec pãnceps
 ergo nec alia vindicaciõ est licita hã qn tota

25 q 1000

habere qd n̄ habet qd nō estimet vl̄ n̄ dicat se habere qd habet. hec tho.

De ypocrisi et simulatōe ti. xxvij.

Ossea cōsiderandū ē de vicijis oppositū
veritatū q̄ sunt mendaciū simulatio siue
ypocrisis iactātia et vicū sibi opposi
tū. s. ironia. De mendacio aut̄ dictū ē sup li. j.
vñ restat hic cōsiderare de reliquis et p̄cio de
simulatōe siue ypocrisi. Et circa hāc querunt̄
plura scz vtz ypocrisis sit id q̄ simulatō. h̄c
q̄ sic. vnde psidorus li. ethi. dicit q̄ ypocrita
grece d̄: simulatoz latine qui cū intus malus
sit se bonū palaz oñdit. ypo em̄ falsum. crisi
iudiciū. Est ergo ypocrisis simulatio s; n̄ ois
simulatio sed tm̄ illa qua quis simulat psonā
alteri? vt cū simulat psonā iusti. vñ sup illud
M. v. sic faciūt ypocrite d̄ glo. ypocrita ē q̄
simulat qd n̄ ē representatoz alteri? psonē. h̄ ē
cū vult videri bon? et n̄ ē. Et nascit̄ ypocri
vt dicit gg. xxxj. moza. ex inani gloria cū ad
eā vt ad finē ordinet̄. Vtz geres habitū san
ctitatis vel religionis n̄ tm̄ hñs meritum pfe
ctiōnis sit ypocrita. h̄c q̄ n̄ nam habit? san
ctitatis vt religionis vel clericat? significat
statū quo q̄s obligat̄ ad opa pfectiōnis. Et
ideo cū q̄s habitū sanctitatis assumit intēdēt
ad statū pfectiōnis se trāsfere si p infirmita
tē deficiat n̄ ē simulatoz. vel ypocrita. qz non
tene? manifestare suū peccatū sanctitatis hab
bitū deponēdo. vñ greg. xxxj. moza. sic aliq̄
qui et sanctitatis habitū tenet et pfectiōnis
meritū exequi n̄ valēt. quos n̄ ē credendū i nu
mero ypocritaz. curzere. qz aliud ē infirmitas
aliud malicia. Si aut̄ sanctitatis habitū q̄s as
sumeret vt se iustū ostēderet ypocrita esset. Et
similiter si bona opa ex genere ad di seruitiū
p̄tinentia ad inanē gloriā faceret vt ec̄ habe?
ex verbis greg. ibidē. Vtz aliq̄s possit se si
mulare maluz. h̄c quidā dicūt q̄ nō qz facit
aut opa bona p q̄ nullus simulat se malū. aut
opa mala et tūc ē mal?. Et hui? positōis fuit
alex. an. in suo scdo. Sed scd; aliquos hec rō
n̄ cogit. Notest em̄ aliq̄s se simulare maluz p
opa q̄ n̄ sunt in se mala. hñt tm̄ quāda; specie
mali. S; tm̄ ipsa simulatio ē mala. cū rōe men
daci; cū ratione scādali. Et licet p h? fiat ma
lus n̄ tm̄ sic mal? illa malicia qua simulat. Et
qz ipa simulatio ē scd; se mala n̄ rōe ei? de q?
ē siue sit de bono siue de malo peccatū ē et h̄
ē positio tho. Vtz ypocrisis opponat̄ v̄tuti
veritatis. h̄c q̄ sic. cū em̄ ypocrisis sit quedā
simulatio q̄ quis se simulat habere psonā quā
n̄ habet vt dictū ē cōsequēs ē vt formaliter ec
directe oppo? veritati qua quis exhibet se ta
lē vita et sermone ql̄is ē vt dicit. iij. ethi.
Vtz omnis simulatio sit peccatū. h̄c q̄ sic.
Simulatio em̄ ipe ē mēdaciū qd̄daz in signis
factorz exteriorz cōsistens. Non refert aut̄ v̄
trum quis mentiat̄ verbo vel facto vt supra
dictū est. vñ cū omē mendaciū sit peccatū vt
habitū est s. li. j. cōsequens ē q̄ omnis simula
tio ē peccatū. Sed obi? qz nullū peccatū est
v̄tile. sed vt dicit hiero. v̄tile simulatōem ec
in tēpore assumendā h̄peu nos docz exemplū

qui sacerdotes baal interfecit se fingēs p̄do
la velle colere. iij. Re. x. Et dauid immutauit
faciē corā rege geth. j. Re. xxj. Non ergo ois
simulatio ē peccatū. h̄c hiero. large vñ no
mine simulationis p̄ quacūq; fictione. immu
tatio aut̄ dauid fuit fictio figuralis vt expo
nit glo. in ps. benedicā dñm in omni tēpore.
Simulationē vero h̄peu n̄ oportet excusare a
peccato vl̄ mēdacio qz fuit malus vt pote ab
ydolatria ieroboam n̄ recedēs. laudat̄ tm̄ et
remunerat̄ a deo t̄paliter n̄ p simulatōe s; p
zelo quo baal cultū destruxit. Ad h̄ nota q̄
sicut dicit̄ aug. in questionib; euāgelij qñ fin
gimus illud qd̄ uibit significat ē mendaciū.
cū aut̄ fictio nostra aliq̄d significat n̄ ē men
daciū s; aliqua figura veritatis sic dñs finxit
se longi? ire luc. vl. ad significandum q̄ ipse
longe erat ab eoz fide. vt dicit greg. Abra
am ec̄ gen. xxij. dicens famulo postq̄ ad oza
uerimus reuertemur ad vos vt dicit ambro.
p̄phetavit qd̄ ignorabat qz dñs p eum locut?
fuit. Nota ec̄ scd; bon. in 3o suo. et alex. an.
q̄ ē triplex simulatio. p̄ia ē cautele et hec fu
it in h̄peu et dauid. scda ē instructionis hec
fuit in x̄po cum finxit se longius ire in quo e
rudiuit exhibendū officiū hospitis quo coege
rūt eum apud se manere p qd̄ meruerūt etiam
eū cognoscere. Tercia ē duplicitat̄is et h̄ est
in ypocritis. Et hec tertia tenet rōez mēdaci;
nō aut̄ p̄ia et scda. Et addit alex. iij. men
beum scz q̄ ē simulatio significatōis vt cū ia
cob simulauit se esse esau. Vtz ypocrisis sic
peccatū mortale. h̄c in ypocrisi sunt duo. scz
defectus sanctitatis et simulatio ei?. si ergo
ypocrita dicat̄ ille cui? intētio fer? ad v̄rū
qz. s. vt nō curet sanctitatē habere sed tm̄ san
ctus apparere sic sumi solet i sacra scriptura
sic ē peccatū mortale. Et sic d̄ iob. xiiij. n̄ veni
et in cōspectu eius omnis ypocrita. Si aut̄ di
cat̄ ypocrita ille qui intēdit sanctitatē simu
lare a qua deficit p peccatū mortale. tunc li; z
sit in peccato mortali ex quo p̄iuat̄ sanctita
te vite n̄ tm̄ ipsa simulatio ē semp ei peccatuz
mortale. s; qñq; ē veniale. h̄ aut̄ ē discernendū
ex fine qui si repugnat caritati dei l̄ p̄mi e
rit peccatū mortale vt cū simulat sanctitatem
vt disseminet falsam doctrinā vel cōsequat̄ in
dignus dignitatē ecclīasticā vel qcunq; alia
t̄palia bona in quib; cōstituit finem. Si vero
finis intētus n̄ repugnet caritati erit peccatū
veniale. vt cū quis in ipsa fictione delectat̄
de quo d̄ iij. ethi. q̄ magis vñ vanus q̄ ma
lus. Eadē em̄ rō ē de mendatio et simulatiōe
Contingit qñz q̄ aliquis simulat p̄fectionem
sanctitatis q̄ ē de necessitate salutis et tal̄ si
mulatio nec semp ē peccatū mortale nec sp ē
cū peccato mortali. hec tho. Quid si aliq̄s
simulet sanctitatē ad dei honozē et p̄rimoz
edificatōz. h̄c si faciat h̄ tm̄ p̄dicta intētiōne
nō peccat s; mere? si sic i caritate. vt cū aliq̄s
religiosus maiorē religiositatē ostendit corā
secularibus q̄ coram suis fratribus vt magis
edificent. Quare dñs tm̄ et totiens ypocri
sim detestat. h̄c p̄pter tria. p̄imo qz illi p̄bei

h

et scribe quibus dominus loquebatur plurimum
erat ypocrite. scdo qz ypocrita e dtrarij opi
diuino vt em dicit aug. in encl. domini ordi
nat malu in bonu. ypocrita aut duerit bonu
in malu. 3o qz e dtrarius toti trinitati. s. patre
vsurpat em gloriã q attribuit patri. et filio q
e veritas et vita. quid em e ypocrisis nisi fal
sa vita apparet bona et exns mala. et spuisan
cto cui bonitas attribuit qz bonis opibus ab
uitur. h alex. an. Qui sunt fructus ypocri
tarum p quos cognoscunt de quibus Mt. vii. de
a fructibus eorum cognoscetis eos. h duplex
e arbor siue intentio vel volutas. et scdm hoc
e duplex fructus. vna e intentio generalis fa
ciendi bonu in genere. Et huius fructus sunt
opa bona in genere. Et ab his n pt cognosci
malicia ei. Alia e specialis q vult videri bo
nus ppter humanu fauore vel laude humanã
vel questu tpalez. q quide tria sunt ei fructus
qz istis pncipaliter intendit frui. Et ab eis co
gnoscit malicia ei. qz postqz hec dsecut fu
erit vel dsequi n posse viderit. vel ea habere
desiderit ab opibus exterioribus cessabit vt ha
bet sententialiter ex verbis aug. ibidez. et sic
tuc apparere incipit vt lupus vel ovis fuerit
hec alex.

De iactantia et prouicia. xxviii.

Emde considerandum e de iactantia et pro
uia sibi opposita. et pmo de iactantia.

Circa qua querunt plura. s. vtz iactan
tia opponat virtuti veritatis. h q sic. scdm
plm. ij. et. iij. et. iij. et. iij. Iactantia em ppeie videt
importare q homo se verbis extollat. que em
vult ho longe iactare eleuat in altu. tuc aut
ape se extollit qn de se supra se aliqd dicit. h
aut dtingit duplr. Quandoqz em aliqs loquit
de se supra illud qd e in opinione hoim qd a
postolus refugies dicit. ij. cor. xij. pso neqs
existimet me supra id qd videt in me aut audi
uit aliqd ex me. qnqz vo sup illud qd est in se
qz magis e iudicandū aliqd scdm qd est in se
ideo magis ppeie dicit iactantia qn aliqs ef
fert se sup illud qd e in se licet vtroqz mo ia
ctantia dici possit. Et io iactantia ppeie dicta
p moduz excessus oppo veritati. hec tho.

Quid sit iactantia satis patet ex pdictis. pt tñ
sic subscribi iactantia e ostentatio ppeie laudis
cū veritas n subsit. Et hº alio noie de arrogã
tia cuz quis attribuit sibi qd n hz. Quandoqz
tñ extenso noie de ostentatio vana ppeie lau
dis etiã cū veritas subest. vt dicit greg. scdm
illud si accepisti quid gloriaris qñ n accepis
tñ et hoc pt dici iactantia de eo q n e licet em
habeat bonu. a se tñ n habet. h alex. Vtz
iactantia oriat ex supbia. h sic frequentius.

Ex hº em q aliquis p arrogantiam interiº ele
uat supra se. q e spes supbie. sequit plerūqz
q exteriº de se iactet qdam maiora. licz qnqz
quis se iactet n ex arrogãtia sed ex quadã va
nitate et in h delecte qz e scdm habitū talis
Et ideo greg. xxi. moza. ponit iactantiã iter
spes supbie. Intendit aut iactator sepe vt per
suã iactantiã dsequat gloriã. Et io scdm greg.
xxxj. moza. orit ex inani gloriã scdõ rõz finis

Orit e qnqz ex diuiciis occasionalit dñ scz a
liquis de eis supbie. Et io signater puer. viij
opes dñr supbe. Orit e qnqz ex eis p moduz
finis. dñ scz aliqs de se iactat ea ex qbus lu
crari pt vt q e sapiens vl medicus vl diuinus vt
dz. iij. et. iij. Vtz iactantia sit peccatū moza
tale. h iactantia pt dupliciter sumi. vnoº p
ut e qdã mendaciū. et sic qnqz e mortale pec
catū vt qn aliqs iactat de se pfert aliqd qd
e oera gloriã dei. io dz ecc. xxvii. cito dixisti
deº ego suz. l aliqd qd e oera caritate primi
vt cū qs se iactado prumpit in dcmelias a
lio. vt phariseus luc. xviij. dicebat n sum sicut
ceteri hoim rap. iniusti. adul. velut ec h pub
licanus. qnqz e veniale vt cū aliqs de se talia
iactat q n sunt oera deū nec oera primi Alio
mº pt dñsiderari scdm causaz suã. Et sic si pce
dat ex supbia l inani gloriã mortalit erit. moza
talis. alioquin erit venialis. si vo ex appetitu
lucris iam pñere videº ad primi deceptoem
et damnū io magis e mortalis. vñ phus iij.
et. iij. dicit q turpior e qui se iactat cã lucris q
qui cã glorie l honoris. Non tñ erit sp h mº
mortalis. qz pt esse tale lucrū ex quo n erit al
teriº damnū. h tho. Ad h nota e scdõ tho.
q si qs se iactat oera caritatez dei vel primi
aut scdm se aut scdm cãm suã e mendaciū pñi
ciosum. si vo iactet se qñ h ipso delectat re
ducit ad mendaciū ioculosi. nisi forsan h dile
ctiõni dei pponeret in quo solo mēs nra qesce
re dz vt in vltimo fine. Si aut se iactet gra va
ne glorie vel lucris vt pñere ad mendaciū of
ficiosum dñ tñ h sit sine primi dano qz tuc p
tineret ad pñciosū. Scdm aut alex. an. aliqs
se iactat aut de bono qd n hz et h vel ex sur
reptoem et sic e veniale. vl ex deliberatoem rõis
et tuc vt esse mortale si hoc fit cū icentõz dñ
nificãdi aliū iniuste. Aut iactat se d bono qd
hz. et h l leuiter sine alteriº de pñsione et sic e
veniale. l ita q pponit laudē suã laudē diuie
et sic e mortale Vtz pfectõz sit vitare tñ
iactantiã siue ostentatõz. h licz omã decliare
possint opis ostentatõz p sermonē cū tñ e ostē
tatõ opis p sermonē. n tñ e quozulibet h pfe
ctõz vitare vane glorie motū. Vñ g3. valde
pfectõz e sic ostēto ope autoris gloriã qñere
vt d illata laude puata nesciãt exultatõz gau
dere. Et io opa studio occulten necitate pub
licet. vt eorum occultatio sit custodia ppa. et e
orum publicatõ vilitas aliena. Et sic p3 q oēs
pñt et tenen vitare motū iactantiẽ cū e moza
lis. nec hñt necessitatē ad motū iactantiẽ veia
lis licz sit aliqua pñitas dcupie ad ostentatõ
nem sermonis. hec alex.

Circa scdõ. s. prouicia qñan e plura. s. vtz
prouicia p qua qs d se fingit moza sit pec
catū. h q aliqs de se moza fingat duplr cõ
tingere pt. vnoº salua vitate dñ scz moza q
sūt i se tacet et qdã moza detegit q tñ i se ed
agnoscit. et h n e prouicia nec e pctm scdõ gñº
suū nisi p alicuiº circũstãtie corruptõz Alioº
declinãdo a vitate vt cū de se asserit aliqd vi
le qd de se n agnoscit. aut cū negat de se ma
gnū aliqd qd tñ in se esse pãpit et sic e prouia

et e semp peccatu. Vñ gg. icante se humiliat
 qui metedo se illaqant Ad h nota q amos
 vij. n mentat dices n sum ppheta. h em dicit
 qz n erat de genere ppheta. Nec sal on pu.
 xxx. vbi a do ofortat ofite se esse stultissima
 h em dicit sedz humana reputatoz qz scz mu.
 dana q hoim sapietia qrit dtenit Vñ pro.
 ma sic min p m q iactata. h vtraqz metu
 tur vel vbi l quibuscuqz extenozib signis
 circa ide scz circa oditoe m psona. vñ rōe ma.
 terie siue obiecti circa qd sunt. sūt eglia pctā
 s vt plurimū iactātia pcedit ex turpiori motū
 no. s. ex appetitu lucri vl honoris. pronia vo
 ex hoc p fugit licz iordinate p elatōz et quo
 ad i d e gūius. Et sedz h dē. iij. ethi. q iactā.
 tia e gūius peccatū pronia. Conangit tñ qñz
 qz hec minora de se fingit ex alio motuo pu.
 ta vt dolose decipiat. et tuc pronia e grauior
 Et sic dē ecē. xiiii. e qui neqter se humiliat ite
 riora aut eius plena sunt dolo

De amicitia et adulatione et litigio ti. xix

Ostea osiderand e de amicitia et de vi
 cijs sibi oppositis. Et prio de ipsa ami
 citia. scdo de adulatione. tercio de liti
 gio. hec em duo opponunt virtuti amicitie.

Circa primū sciend q p virtutē amicitie or
 dmat hō ad alios hoies in cōi dversatōe taz
 in factis q i dictis. s. vt ad quēlibz se habeat
 scdz qd decet. Dicit ec hec virt affabilitas
 cui etia act pcpit ecē. iij. dgregatōi pau
 perz affabile te fac. loquit aut pbs. vij. ethi.
 de duplici amicitia quaz qlibet osistit pici
 paliter i affectu quo vn d diligit aliū. Et hec
 dsequi pē qcunqz virtutē qz qlibet vrus e cau
 sa amicitie. qz bonū oibus e amabile. vt dic
 dyo. iij. c. de di. noibus. Et sedz h dicit pbs
 viij. ethi. q amicitia pfecta e q e ppter virtu
 tē. q aut pineant ad hāc amicitia infra dice
 cū de caritate age. Alia vo osistit in solis ex
 terioribz verbis vel factis. Et h n hz pfectaz
 amicitie rōem. sed quādā eius similitudinem
 in pte scz quis deceter et delectabiliter se hz
 ad eos cū quibz dversat. Non quidē dversat
 tionē lasciuā quā virtus cauet sed honestā se
 eundū illud pē. ecce q bonū et q io. ha. fra.
 in vnū. Quādoqz tñ ppter aliqd bonū dseqnū
 vl aliqd malū excludēs n refugiet virtuosus
 eos quibz diuinit dtristare vt dē iij. ethi. ne
 scz videat eoz peccato dsentire et peccandi
 audaciā mstrare. vñ ecē. vij. filie tibi sunt ser
 ua cozp illaz et n ondas faciē tuā hplarez
 ad illas.

Equit videre de scdo. s. de adulatione. Cir
 ca quā qrunr plura. s. qd e adulatio. h
 scdm alex. an. adulatio e pctm ex sermone va
 ne laudis alicui exhibite intēone placēdi.
 Sunt aut qtuoz differēte ei. vna e q bonum
 n habitū attribuit. Scda e q bonū habituz ex
 tollit pl q sit. Tercia e q malū nutrit laudā
 do et dicēdo malū bonū Quarta e q malū nu
 trit dimmuēdo ipsuz. hec alex. an. Vñ a
 dulatio sit peccatū. h q sic amicitia em vbi
 oportet ppter aliqd bonū dsequendū l malū
 vitandū n veret dtristare vt supra dictuz e si

ergo aliquis in oibus velit ad delectatōez al
 teri loqui excedit modū in delectatōe. et ideo
 peccat p excessum. Esi facit h ex intēone tñ
 delectatōi dē placidus scdm plm. si aut intē
 tione alicuius lucri dē blanditoz siue adula
 toz. Cōmuniter tñ nomē adulatōis attribui so
 let oibus qui supra modū vtrius volūt alios
 verbis vel factis delectari i cōmuni dversat
 tione. Ad h nota q dūngit aliqū laudare
 et bene et male scz put debite circūstantie l
 seruant vel ptermittunt. si em aliqz velit a
 liquē delectare laudādo vt ex hoc eū conso
 let ne in tribulatōe deficiat vel etiā vt in bo
 no pficere studeat alijs debitis circūstantijs
 seruatīs hoc pinebit ad virtutē amicitie. per
 tinebit aut ad adulatōz si velit aliqū lauda
 re in quibus n e laudādos qz forte sunt mala
 scdm i d pē. laudat peccatoz in desi. ani. s. zē.
 vel qz n sunt certa scdz i d ecē. xvij. an sermo
 nē ne laudes virū. vel etiāz si timeri possit ne
 hūana laus ad vanā gloriā eū puccet scdz il
 lud ecē. xi. an morte ne laudes hoiem. Sil r
 velle placere hoibus ppter caritatē nutriēdā
 et vt in eis spūaliter pficere possit e laudabi
 le q aut aliquis hoibus velit placere ppter
 vanā gloriā vel ppter lucz vel etiā in malis
 h esset peccatū scdm illud pē. dñs dissipauit
 ossa eoz qui ho. placet. hec tho. Vñ adu
 latio sit pctm mortale. h sedz alex. an. multi
 plex e adulatōis gen. vnū e qd dicit malū bo
 nū fouēdo scz peccatozē in peccato. et hoc e
 peccatū mortale. Alia vo aliqz adulat aut
 intēdens alicui pdesse et nulli obesse. et tuc
 e veniale. Aut alicui obesse licz alteri pfit et
 tuc e mortale. vñ aut h fieri ex libidine mor
 tali Si aut n obest nec pdest h dei generat d
 temptum ppter assiduitatē tunc e mortale. Si
 vero fiat ex libidine veniali vt cum quis lau
 dat ex surprēone aliqū in bono aut quē de
 bet nec intēone placēdi ppter se. tunc e ve
 niale. Et de tali adulatione loquitur aug. in
 can. numerās eā inter peccata minuta Esto
 q aliquis p adulationē impetrauerit bñficiū
 nunquid resignare tenet ipsum. h sup h di
 uersi diuersimode rñdent. vide camē secund
 alex. an. q adulatio debeat ad munus ab ob
 sequio reduci. vnde si ei in alio non seruiret i
 digne reciperz et resignare deberet sicut ille
 qui seruit de officio turpi. Offitium turpe dē
 pprie cui e peccatū annerū. Et ad hoc facere
 videt q dicit psidorus. s. q tria sunt munera
 quibus puerū homo. s. fauoz amicitie. adula
 tio laudis. et manus rei cozporalis. Ad h
 nota tria remedia contra adulationem vnū
 intra nos. s. testūmonium bone consciētie que
 semp de se minus estimat. Et in agendis suis
 timet nequid reprehensibile inueniat. Reliq
 duo sunt ex nos. vnū ex pte hominis mali
 scz detractio ne in bonis extollamur. sed ma
 gis humiliemur. Alterū e arguitio boni no
 stri nequid in bonis nostris repñsibile iue
 ueniat. primū et terciū remediū ponunt sup
 illud pē. oleū aut peccatozis zē. scdz vero po
 nit grego. hec tho. et alex.

Laudare aliq. qm p. h. b.

adul.

adul. veniale

Equitur videre de tercio. scz de litigio. Et de hoc querunt plura. s. vtz opponatur virtuti amicitie siue affabilitatis. h. q. sic ut vult phs. iij. ethi. litigiu em pprie in verbis consistit cu scz vnus alteri tradidit. In hac autem contradictione duo pnt attendi. qnz em dicitur tradidit ppter psona dicentis cui tradidit cens desentire recusat ppter defectu amoris a nimos vnientis. Et hoc videtur ad discordiaz p tinere caritati contraria. Quandoqz rone plone qua aliquis desistere n veret. et sic fit litigiu qd opponit amicitie ad qua pnet delectabiliter alijs coniuere. vñ phs dicit. iij. ethi. q. qui ad oia contrariant causa eius qd e desistere neqz qd cumqz curates. discoli. et litigiosi vocant. Vtz litigiu sit min⁹ peccatu q adulatio. h. de his duobus possumus dupliciter loqui. vno mo considerado specie vtriusqz. Et scdm h tanto graui⁹ e aliqd viciu qz tomagis repugnat opposite virtuti. Amicitia autem tedit principalit⁹ ad delectandu q ad cotristandū. et id litigiosus qui supabudat i cotristando grauius peccat q adulator qui supabudat in delectando. Alio scdz aliqua exteriora motiua. Et scdm h adulatio e qnz grauior. ut qn intendit p deceptoz indebite luciz vel honore acquirere. Quandoqz litigiu e grauius ut cu quis intendit vel veritate ipugnare vel dicente in contemptu adducere

De largitate auaricia et pdigalitate. rrr.

Deinde considerand⁹ e de liberalitate siue largitate et vicijs oppositis. et primo de ipsa largitate. scdo de auaricia. 3o de pdigalitate. hec em duo opponunt largitati. Circa primu sciendū q largitas e virt⁹ habitas eu in quo e abutendū bn et dueniēter bonis ab eo possessis tā in sumptib⁹ respectu sui q in dationib⁹ respectu primi. vñ dicit phs. iij. ethi. q liberalitas videtur esse quedā mediocritas circa pecunias. p pecunias itelligēs oia quoz dignitas nūmismate mensurat⁹ ut patet ibidē. dicit⁹ em ibidē q consistit circa dationes et sumptus. Quia tñ ad virtuosum panet n tñ dueniēter vti materia sua vel instrumento. s. etiā oportunitates pparare ad bn vtendū. ideo ad liberalitatē pnet n tñ vti pecunia sed etiā eam pparare et conseruare ad pdoneum vsum.

Equitur videre de scdo. s. de auaricia de hac querunt plura. s. vtz sit peccatu. h. q. sic. p eo q vult diuitias retinere vel acquirere supra debitū modū. vñ tullius dicit q auaricia e immoderatus amor habedi. Ideo dicit ad heb. vlti. sint mores sine auaricia. s. obiicitur qz ea que naturaliter adueniūt nō sunt peccata. sed auaricia naturaliter desequi⁹ sententem ut dicit. iij. ethi. ergo zc. h. inclinaciones naturales sunt regulade scdm rōnem. Et ideo licet senes ppter defectū nature auaricius subsidia rez exteriorz requirant n tamē a peccato excusant⁹ si circa diuitias debitam rōnis mensurā excedant. Vtz auaricia sit speciale peccatū. h. q. sic. s. scdz qd e immoderatus amor habedi possessiones que nomine

pecunie designant⁹. ex qua sumit⁹ auaricie nomen. vñ scdm psi. ethimo. li. auarus dicit⁹ quasi audus er. s. i. pecunie. vñ ho. j. dnumerat⁹ inter peccata specialia vbi dicit repletos omni iniquitate et malicia for. auaricia zc. Vtz qz verbū habendi qd scdm primā impositionē ad possessiones panere videtur deriuat⁹ ad alia mēta sicut hō dicit⁹ habere sanitate vxozē velles et huiusmodi. ut patet in pdicamentis et p cosequens etiā nomen auaricie ampliatur e ad omnez immoderatu appetitū habendi quacumqz rem. vñ dicit greg. i quadā omel. q auaricia e non tñ pecunie sed etiā scientie et altitudinis cuius sublimitas supra modū ambit⁹. Et sic auaricia nō e peccatū speciale. et sic dicit aug. iij. de li. ar. auaricia q dicit⁹ phylargia. i. amor argenti n tñ in argento vel nummis s. in omnibus rebus q immoderate cupiunt⁹ intelligēda e. Vtz auaricia opponat⁹ liberalitati. h. auaricia ipoztat quandā immoderāciam circa diuitias tripliciter. vno mo circa ipsam acceptionē et deseruationē eaz. s. in qz cum aliquis acquirit pecuniā vltra debitum aliena surripiendo vel retinēdo et sic opponitur iusticie. Alio mo circa affectōnes diuitiarum ut cu quis nimis amat vel desiderat diuitias aut in eis nimis delectat⁹ etiā si nolit rapere aliena. et sic opponit⁹ liberalitati q moderat⁹ affectōne hui⁹ ut dicit⁹ e. Scienduz autē q auaricia scdm qd opponit⁹ iusticie nō habz viciū oppositū qz auaricia consistit in pl⁹ habendo qz debeat scdm iusticiam. Cui opponitur minus habere. qd nō habet rōem culpe sed pene. Ideo phs vult. v. ethi. q auaricia nō habet viciū oppositū. scdm autē q opposit⁹ liberalitati habet viciū pdigalitates oppositū qz liberalitas est virtus media inter duo vicia ut patet ex scdo et tercio ethi. Vtrum auaricia semp sit peccatū mortale. h. q. sic scz de genere suo. et hoc scdm qd opponitur iusticie sic em ad auariciā pnet iniuste alie num accipe vl retinere. Alio mo p sumi auaricia scdm qd opponit⁹ liberalitati. Et sic dicit⁹ inordinatū amorē diuitiaz qui si crescat tñ q ppter ipm n vereat⁹ quis facere contra amorē dei et primi erit mortalis si aut infra h sistat e venialis. Ad h nota verbū basilij Est in qe panis famelici que tenes. Nudi velus quam seruas. Egētis argentū qd possides quo circa tot iniurias facis quot exhibere valeres. Loquit⁹ aut in casu quo aliqs tene⁹ ex debito legali bona sua paupibus erogare vl ppter necessitatis piculū vl ppter supfluitatē bonoz. Vtz epus multa dgregare possit ad tuitōz sue ecclesie. sic rex ad tuitōne sui regni. Respondet alex. an. in scdo suo i ca. de auaricia q n e sile qz rex ad h e dstituet⁹ vt subditos i pace teneat et ab aduersarijs defendat. Et ideo p ad h res regni dgregare et dnuare. s. ep⁹ dz dvertere res ecclesie in vsuz ecclesie qd facit paupib⁹ dando. vñ n dz dgregare. Vtz auaricia sit peccatū spūale. h. q. sic ut dicit greg. rrr. moza. n em qrit circa suū obiectū delectatōz corpalem sed spūalem pnt scilicet

Auaricia sit peccatū

Auaricia sit peccatū

Deinde

Deinde

homo delectat in h q se diuitiaz considerat
 possessore rōe tñ obiecti qd ē corpale ē mediū
 iter peccata pure spūalia et pure carnalia qz
 illa querūt delectationē spirituale circa obie
 ctū spirituale. vt supbia circa excellentiā. et
 incipantia delectationez pure corpalem circa
 obiectū corpale. **Vt** avaricia sit viciū ca
 pitale. **Et** q sic vt habitū est supra ti. viij. Et
 filie eius sunt septē vt dicit 88. xxxj. mo. f. p
 ditio. fraus fallacia. piuriū. inquietudo. viole
 tia et obduratio cōtra misericordiam. Avaricia em̄
 excedit in retinēdo. et sic ex ea ori^r obduratō
 Et in acquirēdo scdm qd ē in affectu. et sic o
 ri^r inquietudo mētis. vel scdm qd ē in effectu
 et sic qñqz vicitur violentia. qñqz dolo qui si
 fiat in verbo simplici erit fallacia. Si aut in
 cludat iurationē erit piurium. Si vero fiat do
 lus in ope q̄tum ad res erit fraus. si quantuz
 ad psonas erit pditio. **Ad** h nota q sic libe
 ralitas ē circa mediocres pecunias ita et illi
 beralitas. Et iō tirāni qui magna p violentiā
 auferūt nō dicunt^r illiberales sed iniusti p
 ter qd dē inij. ethi. q tirannos ciuitates deso
 lātes et sacra pdantes n̄ dicim^r illiberales s̄
 auaros. **Nota** isup q avaricia scōz apostolū
 ep̄. v. e pdoloz seruitus qd dicit p tanto qz
 veraqz subicit^r quis creature exteriori n̄ tñ eo
 dem mō. quia p pdolatriā ei subicit^r exhiben
 do cultū diuinū. per avariciā vō eam imodes
 tate occupando ad vsu

Sequit^r videre de tercio. s. d pdigalitate
 de qua querunt^r plura. s. vtz opponat^r
 avaricie. **Et** q sic. vt patz ex scdo ethi. In mo
 ralibus em̄ attendit^r oppositio vicioz ad in
 vicem et ad virtutes scdm supabundantiā et
 defectū. sic aut dnt pdigalitas et avaricia.
 qz avarus in affectione diuitiaz supabūdat
 eas plus debito diligēdo. pdigus aut deficit
 min^r debite sollicitudinē eaz gerēdo. Circa
 vero exteriora pdigus excedit in dādo et de
 ficit in retinēdo et acquirēdo. Avarus vero
 ecōtrario deficit i dādo et excedit in acqui
 rēdo et sic patet q opponunt^r. **Vt** pdiga
 litas sit peccatū. **Et** q sic. cū mediū liberali
 tatis corūpat. Est aut minus peccatū q̄ aua
 ricia. vt vult phs inij. ethi. qd etiā patz p hoc
 q avaricia magis differt a liberalitate. mag
 em̄ pūnet ad largū dare in q̄ excedit pdig^r
 q̄ recipit l̄ retinere i quo excedit avar^r.

De epichepa.

Ostea dñderandū e de epichepa de q̄
 querunt^r plura scz vtz sit virtus. **Et** q̄
 actus huani de quib^r leges dan^r i cō
 tingenabus singularib^r consistunt que modis
 infinitis variari pnt. Et iō n̄ p̄t aliqua lex in
 stitui que i nullo casu deficiat. sed legistato
 res ad illud qd in plurib^r accidit attendunt et
 scōz hoc legē ferūt. quā tñ in aliqbus casib^r
 seruare ē cōtra equitatē iusticie et cōtra bonū
 omune qd lex intendit sic lex instituit depōsi
 tū reddi et tñ gladius a furioso deposit^r non
 ē ei dum ē in furia reddendus. et ad hoc ordi
 natur epichepa que dē apud nos equitas. vñ
 patet q est virtus vt vult phs v. ethi. **Vt**

epichepa sit pars iusticie. **Et** q sic. vt em̄ di
 cit phs ibi aut ē pars subiectiua iusticie cō
 muniter dicte et p̄prie corūndet iusticie lega
 li. et qdammodo dñetur sub ea et qdammo
 excedit eaz. Si em̄ iusticia legalis dicat^r quia
 obtempat legi siue quantū ad verba legis si
 ue quantū ad intentionē latozis que ē potioz
 sic epichepa ē pars potioz iusticie legalis. Si
 vero iusticia legalis dica^r tñ que obedit ver
 bis legis sic epichepa non ē pars eius sed est
 ps iusticie omuniter dicte cōtra iusticiaz lega
 lem diuisa sic excedens ipsam. vnde p prius
 dicit^r iusticia de ea q̄ de iusticia legali quia
 iusticia legalis dirigit^r scdm epichepam. vñ
 epichepa est quasi superior regula actū hu
 manozum.

De passionibus anime ti. xxxij.

Consequenter dñderandū ē de fortitu
 dine et tempantia. **Hec** autē virtutes
 et eaz ptes habent esse circa passioēs
 anime. Et ideo p̄mittenda sunt breuiter qdaz
 de passionib^r anime magis necessaria. Et pri
 mo quot et que sunt passiones anime. Sciēd
 igit^r q in vi occupabili anime sunt tres diuga
 tiones passionū. s. amor et odium desiderium.
 et fuga gaudiū et tristitia. Similiter in irasci
 bili sūt tres scz spes et desperatio. timor et au
 dacia et ira cui nulla passio opponit^r. Sunt er
 go om̄s passiones anime. xj. sex in occupabili
 li et quinqz in irascibili sub quibus om̄s pas
 siones anime dñentur. Passiones tñ p̄ncipi
 pales omuniter dicunt^r esse quatuoz scz gau
 dium et tristitia. spes et timor. vt vult boeti^r
 in fi. j. li. de solatione. Quarū p̄ime due dī
 cunt^r p̄ncipales quia sunt cōpletive et fina
 les simpliciter respectu omniū passionū. vñ
 sequunt^r ad omnes passiones. Timor autē et
 spes sunt p̄ncipales n̄ quidē quasi cōpletive
 et vltime simpliciter sed tñ in genere motus
 appetitiui ad aliqd. vñde sunt aliquo mō ter
 mini passionum occupabilis q̄ consistunt i mo
 tu. Nam respectu boni incipit motus i amore
 et p̄cedit in desiderium et terminat^r in spe. re
 spectu vero mali incipit in odio et p̄cedit ad
 fugam et terminat^r in timore. Inter passiones
 aut irascibilis spes ē p̄ima respectu boni. ti
 mor respectu mali. spes em̄ p se ē respectu bo
 ni. desperatio aut p accidēs. et p̄pter aliquid
 annexum in ratione mali apprehensum. Simi
 liter et timor ē p se respectu mali audacia aut
 p accidēs. s. p̄pter victoriā vel aliquid aliud
 apprehensum in rōne boni. Ira aut ē respectu
 boni et mali simul. Obiectum aut eius ē vin
 dicta de iniuratione. appetit em̄ irat^r vindi
 ctam vt bonū et hoc de iniuriāte que apprehē
 dit vt sibi maluz. p̄supponit aut audaciam et
 spem vindicte cū nullus irasca^r p̄pter iniuriā
 illatā nisi sperans vindictā et audens iniuri
 anti resistere vt dicit auic. vj. de naturalibus
 Cum igit^r qd ē p accidēs non possit dici p̄nci
 pale sed potius illud qd ē p se desperatio et
 audacia n̄ pnt dici passiones p̄ncipales nec e
 tiā ira q̄ ē quidā effect^r audacie. vñ restat q̄
 inter passiones irascibilis spes et timor sunt

principales passiones irascibilis. Potest igitur numerus quatuor passionum sumi secundum ordinem presentis et futuri. motus enim respicit futurum sed quies est in aliquo presentis. de bono igitur presentis est gaudium. de malo presentis tristitia. de bono autem futuro est spes. de malo autem futuro timor. Omnes autem alie passiones que sunt de bono vel de malo presenti vel futuro ad has completive reducuntur. unde etiam a quibusdam predictis quatuor passionibus dicuntur principales que sunt generales quod est verum si spes et timor designent motum appetituum communiter tendentem ad aliquod sperandum vel fugiendum Augustinus autem xiiij. de ci. loco spei ponit cupiditatem. que veritas est respectu futuri boni. Potest autem hic queri utrum aliqua passio secundum speciem suam sit moraliter bona vel mala. Hec passio considerari potest dupliciter. vel ut est in genere nature. vel in quantum est in genere moris. primo modo nulli passioni convenit secundum speciem suam esse moraliter bona vel mala. scilicet naturaliter. sic enim illa passio secundum speciem suam est bona que motui vitali convenit ut gaudium et illa mala que ei repugnat ut tristitia. de enim. iij. ethi. c. vlti. que tristitia stupefacit et corrumpit naturam habentis. Et sic de. ij. ethi. c. v. que secundum passionem non dicimur studiosi vel pravi nec secundum eas laudamur vel vitupamur. Secundo vero modo. scilicet in quantum est in genere moris quod convenit ei ex ordine ad rationem et voluntatem. sic aliqua passio est moraliter bona secundum suam speciem ut illa que est respectu debiti obiecti in operatione ad ordinem rationis. Et que per operationem ad ordinem rationis malum proximi est obiectum debiti tristitie. id est passio misericordie que est tristitia de malo proximi est moraliter bona secundum suam speciem. que etiam expectatum iustum est debiti obiectum timoris in ordine ad rationem ideo erubescencia que secundum dam. li. ij. c. xxviii. est timor expectati iusticiam est moraliter bona. unde dicit ibidem que est optima passionum. que etiam bonum proximi est indebitum obiectum tristitie per operationem ad ordinem rationis. id est invidia que est tristitia de bono proximi est secundum suam speciem moraliter mala. h. rich.

De fortitudine virtute et eius actu principalis scilicet martirio ti. xxxiiij.

Orde considerandus est de fortitudine et temperantia. et primo de fortitudine circa quam primo considerandum est de ipsa. secundo de vicijis oppositis. tercio de partibus eius.

Circa primum primo dicendum est de ipsa fortitudine. secundo de principio eius actu. scilicet martirio.

Circa primum sciendum est vera fortitudo est vera virtus. Est autem vera fortitudo ut habet ex. iij. ethi. c. ix. per quam quis mediocriter timet et audet ad hoc inclinatus ex habitu propter bonum finem qui est conservatio boni communis in periculis mortis. Aliquis autem agens licet fortiter agere videatur non tamen secundum virtutem fortiter agit. unde fortitudo eius non est vera sed apparatus. Potest autem fortitudo dupliciter sumi. uno modo secundum quod dicitur quaedam animi firmitas et sic est additio cuiuslibet virtutis. que ut de. ij. ethi. ad virtutem requiritur firmiter operari. Alio modo secundum quod dicitur firmitatem animi in sustinendis et repellendis quibusvis periculis.

lis. unde tullius in sua rethorica dicit que fortitudo est considerata periculis susceptio et laborum propressio et sic est specialis virtus non habens determinatam materiam. Item hec virtus perficit animam ad sustinendum quocumque pericula et non sufficit dare fiduciam evadendi quocumque pericula sed habet spiritus sanctus infundit contrarium timorem excludens. et huiusmodi fiducia parat ad fortitudinem que est donum spiritus sancti. Ad hoc nota est secundum philosophum de ce. et m. nomen virtutis refertur ad ultimam potentiam. Dicitur autem uno modo potentia naturalis secundum quam aliquis resistere potest corruptionibus. Alio modo secundum quod est principium agendi ut de. v. metha. Et que habet secundam acceptio est communior. ideo nomen virtutis secundum quod dicitur ultimam potentiam talis est commune. Virtus enim communiter sumpta nihil aliud est quam habitus quo quis bene potest operari. Secundum autem quod dicitur ultimam potentiam primo modo dicitur que modus est magis specialis attribuitur virtuti magis specialis scilicet fortitudini ad quam pertinet firmiter stare contra quocumque repugnantiam. unde sap. viij. ubi dicitur per sapientiam sobrietatem et prudentiam. et veritatem. pro virtute per fortitudinem. Est autem fortitudo ut de. ij. ethi. circa timores et audacias quasi cohibita timoribus et moderata audaciis. Et quidem circa timores periculorum moris est fortitudo simpliciter ut vult andronicus. circa vero alia est fortitudo secundum quod. Actus autem fortitudinis principalior est sustinere. id est immobili ter sistere in periculis que aggredi. ut enim de. iij. ethi. in sustinendo tristitia marie dicitur aliquid fortes.

Equi videtur de secundo scilicet de martirio. circa quod plura geruntur. scilicet verum martirium sit actus fortitudinis. Responsio que est elicitive actus fortitudinis. scilicet gaudeat. que in martirio confirmatur homo in bono operibus dei. scilicet fide et iusticia non deserit propter imminentia pericula mortis. Ideo de ipsis martiribus dicitur hebr. xj. fortes facti sunt in bello. Est etiam actus iusticie in quantum est in casu necessitatis sustinetur ut quando oportet fieri iudicium veritatis iusticie que est per fidem vel per sustinentiam martirij predicta veritati testimonium ferre tunc est sustinentia martirij est ex necessitate legis divine. Et per iusticiam que est per fidem intelligo omnes veram iusticiam que observatio omnis talis iusticie mediate vel immediate refertur ad fidem formatam. Et per fidem dirigimur ad talis iusticie observantiam. Potest igitur dici que martirium operatur ad fidem ut ad finem quo aliquis confirmatur. Ad fortitudinem vero vel ad iusticiam vel ad veritatem sicut ut ad habitum elicentem. Ad caritatem vero ut ad impantem. ex quo etiam habet que sit meritozium h. rich. Verum martirium sit in precepto. Hec martirium de secundum affirmatores. Et id per loco et tpe est in precepto ut cum quis impugnat ut faciat aliquid contra fidem vel iusticiam vel cum quis videt per mortem suam per fidem vel iusticiam conservari aliter periret. Est etiam quocumque in consilio ut quando est impugnationis personalis non videtur nec timeat de subversione fidei vel iusticie. si corpore non exponatur morti. Si tamen placet ecclesie videret ex hoc per fugeretur ex eo que non opponeret quod dispendium in ecclesia generari fidei vel iusticie. tunc tamen nescit se opponere et morti se exponere ne non pastor sed mercenarius habere. sic fecit beatus etho. catuarientis. Quocumque autem nec est in consilio nec in precepto ut quando homo non videt que ex sua morte fidei

In iusticie fructu accrescat scdm illud ps. que
valitas in sanguine meo dñi zc. Quot et q̄
sūt necessaria ad pfectionē martiriū. Itē q̄ tria
sunt sic ex descriptōe quā omuniter ponūt ma
gistri ostēdit scz q̄ martiriū ē volūtaria susti
nentia mortis p̄ xpo. s̄ beat⁹ bern. dicit p̄ vi
tate et sumit⁹ ex glo. sup ill⁹ ps. qm̄ ppter ce
mora. tota die. hec autē tria sūt volūtas patiē
di. hanc in puulis innocētib⁹ xps p̄ quo pas
si sunt opleuit. Actualis sustinētia mortis. Et
d̄bita causa. Nota tñ q̄ martiriū d̄ triplici
ter. p̄cio mō largissime. s̄. patiētia in passioni
bus quas pat⁹ ois qui pie viuit in xpo. Et sic
dicit aug. in sermone de beato lauretio. omis
vita xpiani hois si scd̄z euangeliū viuat cruz
atqz martiriū ē. scd̄o large scz actualis volū
tatis p̄paratio ad suscipiendū p̄ xpo mortē si
ue p̄ veritate. sic accipit⁹ in illa aneth. o san
ctissima aia quā et si gladi⁹ p̄secutoris nō ab
stulit palmā tñ martiriū n̄ amisit. tercio stricte
et p̄prie. s̄. volūtaria sustinētia mortis p̄ xpo
sue p̄ veritate scd̄m qd̄ veritas distinguit⁹ in
vitate vite iusticie et doctrine sic sumit⁹ apoc.
xviij. vidi mulierē ebriā de sanguine sanctorū
et de sanguine martirū xp̄i hielu. Vtqz tpe
legis nature et tpe legis scripte fuerūt aliqui
martires. Itē vt dicit bern. i quadā epla tam
bi qui secuti sunt passionē xp̄i. q̄ bi qui p̄cesse
runt. si p̄ veritate mortui sunt martires fuerūt
sed dr̄nter vt em̄ dicit bern. ibidē martiriū tē
pus cā genusqz discernūt. Nam cū martir sic
idē q̄ testis et testis n̄ dicit⁹ p̄prie nisi testi fi
cet⁹ de re q̄ fuit. id n̄ fuerūt ita opetētes mar
tires veteris testamēti sicut noui. Genus etiā
sue forma discernit inter ipsa qz martires ve
teris testamēti passi sunt. vel ppter inuidiā vt
abel. vel ppter doctrinā qz redarguebāt opa
tirānoꝝ. vt p̄sa. hiere. et alij plures. S̄z mar
tires noui testamēti passi sunt qz fidē negare
noluerūt. Et qz quidā martires veteris testa
mentū dueniūt in forma cū martirib⁹ noui te
stamēti vt sancti machabei qui passi sunt qz
deū celi et legē suā noluerūt negare et p̄uari
cari idō de eis ecclesia solennizat. Vtqz de
fēso rei t̄p̄alis sic iusta causa martiriū. Itē cir
ca huiōi t̄p̄alia tria p̄nt cōsiderari scz iusticia
possidēdi et v̄sfruendi. Et actus possidēdi et
v̄sfruendi. Et iniusticia verūqz ipugnādi. Et
quidē iusticia ē quid sp̄uale. Iniusticia vō est
defect⁹ eius. Actus autē t̄p̄alis ē singulariuz
p̄sonaz. Dicend⁹ ergo qz legitima causa expo
nendi se martirio ē defensio iusticie ex pte su
stinentis. Et obuiatio iniusticie ex pte iferen
tis referēdo in deū scd̄m ill⁹ eccl. iij. vsqz ad
mortē certa p̄ iusticia. hoc ē v̄t p̄cipue qm̄
iusticia p̄inet ad ecclesiā vel rempublicā v̄t
miserabilē p̄sonam sic opposuit se beat⁹ tho.
iusticie regis. Actus vō v̄sfruēdi p̄t respi
cit singularē p̄sonā q̄ victū aliunde p̄t habe
re n̄ ē ita iusta causa exponēdi corpalem vitā
Vtqz aliq̄s possit esse martir occidēdo se. Itē
aliquis p̄t sibi mortē inferre triplici motiue.
p̄cio ex desperatōe vt cū imaginat⁹ aliqd̄ ter
ribile sibi supuenire qd̄ putat p̄ mortē euades

re. scd̄o ex verecūdia alicui⁹ fame quā vult p̄
mortē purgare. Et v̄tro qz mō n̄ martiriū s̄z ma
gis suppliciu d̄z dicit. 3° ex vicij detestacōe. Et
qz talis mors p̄t fieri aliqñ instinctu sp̄s̄san
cti. aliqñ ex illusionē dyaboli. ideo dubitat⁹
de ipsa si tñ facta sit ex instinctu sp̄s̄sancti ē
martiriū. vt patet in sampsonē iudic. xiiij. Si
autē ex illusionē dyaboli eternū ē suppliciu et
hec sentētia habet⁹ ex v̄bis aug. p̄cio de ci. dei
De timore itimiditate et audacia ti. xxxiiij.

Et inde cōsiderand⁹ ē de vicijs oppositis
fortitudini. et p̄cio de timore. scd̄o de
itimiditate. 3° de audacia. Circa p̄ci
mū scz timorē querunt⁹ plura. s̄. v̄t timor sic
peccatū. Itē timor inordinat⁹ ē peccatū vt qm̄
appetit⁹ p̄ timore fugit ea q̄ ratio dicit⁹ esse
sustinēda siue p̄sequēda vel desistit ab his q̄
p̄sequi d̄z. vñ. iij. nolite timere eos q̄ occi
dunt corpus. Qui vō refugit ill⁹ qd̄ ē scd̄m
rōem fugiendum non est inordinatus nec est
p̄ctm̄. Vtqz peccatū timoris opponat⁹ forti
tudini. Itē timor inordinat⁹ includit⁹ in quo
libet peccato vt auar⁹ timet amissionē pecu
nie et int̄patus amissionē voluptatis et sic de
alijs. sed timor p̄cipuus ē mortis. vt p̄ba. iij
ethi. et idō inordinatio talis timoris oppo
titudini q̄ ē circa picula mortū ppter qd̄ etiā
anthonomatice dicit⁹ timiditas opponi forti
tudini vt ec̄ vult ph̄s iij. et iij. ethi. Vtqz ti
mor sic peccatū mortale. Itē inordinatio timo
ris qn̄qz consistit tñ in appetitu sensitiuo et sic ē
tñ venialis. qn̄qz attingit appetitū rōnalem
qui d̄z volūtas et tunc qn̄qz ē mortalis vt cū
quis ppter timorē sic ē disposit⁹ vt faciat cō
tra dei p̄cepta. vñ et timidus debet⁹ pena infer
ni scd̄m illud apo. xxi. timidus ps erit in sta
gno ignis zc. Qn̄qz ē venialis vt cū q̄s timo
re retrahit⁹ a bono qd̄ est de p̄fectione cōsilij.
Quādoqz vō n̄ ē peccatū vt cū q̄s h̄z rōnabi
lem cām timoris scd̄m tho. et alex. an. Vtqz
timor excuset a peccato. Itē si q̄s ppter timorē
vt fugiat mala scd̄m rōem magis fugiēda. nō
refugit mala minus fugiēda n̄ ē peccatū sicut
mors corporalis magis ē fugiēda q̄ amissio rez
rū. Siquis autē ppter timorē ecōtrario faceret
totaliter excusari a peccato n̄ posset. qz talis
a mor inordinat⁹ esset. peccatū tñ ei⁹ dimini
qz min⁹ ē volūtariū qd̄ ex timore agit⁹. vnde
iij. ethi. ph̄s dicit. Fuiusmōi q̄ fuit ex timo
re sunt ex volūtario et inuolūtario mixta. vñ
j. q. j. d̄stat. d̄z qz vim passus et inuitus ab he
reticis ordinat⁹ colorē excusatiōis habz. Vt
terius ad pleniorē euidentiā h̄z materie notā
dum qz duplex ē metus siue timor. vnus est ti
mor iustus siue p̄babilis. alter ē n̄ p̄babilis
siue leuis. p̄babilis ē qui cadit i v̄t d̄stātez
et aiosum et hic excusat vt metus grauis dā
ni rez. Et scd̄m gof. graue damnū rez dicit⁹
damnū omniū rerū vel maioris p̄tis ar. ff. de
excusa. tu. l. ppter licem. Et met⁹ mortis. sc̄z
p̄te seruitutis. cruciatus corporis. minaz qm̄
scz p̄sona potens minat⁹ magnū malū et veri
sile ē qz implebit ill⁹ Bern. tñ dicit qz reliquit⁹
arbitrio iudicis an mme v̄t potētia hominis

sint iusta causa timoris. ff. ex quib⁹ cau. ma. l. iij. Et met⁹ excōicatiois. ex. de resti. spo. oli. inter scdm host. Gof. vō dicit qd met⁹ excōica. tiois n̄ excusat. aut em̄ ē iniusta et sic n̄ ligat apud deū. aut ē iusta et tūc imputet sibi qd sic meruit excōicari. Lewis metus ē qd cadit in virū pusillanimē. et hic n̄ excusat in matrimonio ex. de spon. venies. Nec i voto ex qui clerici c. ultimo. In electione tñ excusaret et eā vici. at. hec gof. et bern. ex. de his qd ui. c. penl. et ex. qui clerici c. vl. Itē nota scdm gof. v. q. vj. c. j. qd metus damni excusat in dato qd repe. titur. Et i pmissio qd n̄ soluit. Et in remisso qd petit. sed n̄ excusat in cōmissio. qd ob metū dā. ni n̄ debet mortale omitti quin pot⁹ debent mala oia tolerari. xxxij. q. v. itane Insup nota qd cū quis icidit metū sine culpa subuenit sibi Et ea qd p metū facta sunt si sint pfecta re. scindunt⁹ p actionē qd me. ca. qd pbato metu restituit⁹ qd dedit. Si vō sint impfecta rescin. dunt⁹ p exceptōem qd absoluet⁹ a pmissio. ff. qd me. ca. l. metum. Si autē icidit ex culpa sua sic n̄ subuenit sibi nisi i casib⁹ de quib⁹ dictū ē s. li. j. ti. de iuramto ar. vij. q. vij. cca. fi.

Equit⁹ videre de scdo. s. de intimitate de qua qrun⁹ plura scz vtz sit peccatū. h̄c qd esse ipavidum ē viciosum siue causet⁹ ex defectu amoris. vt cū quis min⁹ debito amat vitā ppiam et ea que ordinant⁹ ad eā siue cau. set⁹ ex elatōne animi de se psumētis et alioa dremētis siue causet⁹ ex stoliditate qd tamē si sit muncibilis excusat a peccato Vtz in timiditas opponat⁹ fortitudini. h̄c qd sic vt dē iij. ethi. et h̄ ppter defectū amoris in quā tū n̄ timet qd timere oportet sic timiditas op. ponit⁹ fortitudini p excessum timoris in quā tū scz timet vbi n̄ oportet.

Equit⁹ videre de tercio. s. de audacia. Cir. ca quā sciendū qd audacia ē viciosa scdm qd dicit excessum passionis qd dē audacia. vñ ecē. vij. audacis societas dissuadet. cū auda. ce inq̄ n̄ eaf in via vñ pz qd oppo⁹ fortitudi qd ē circa timores et audacias vt dictū ē supra. De pibus fortitudis in omuni ti. xxxv.

Ostea cōsiderandū ē de pibus fortitu. dinis. Et primo i omuni. scdo i spēali. Circa primū sciendū qd tullio in sua re. thozica ponit quatuor ptes fortitudis. s. ma. gnificentiā patientiā fidentiā et pseuerantiā Ad cuius euidentiā sciendū qd fortitudini se. cundū qd ē virtus spēalis n̄ pnt assignari par. tes subiectiue. qd n̄ diuidit⁹ in multas virtutes specie drites qd ē circa materiā valde spēalē Assignant⁹ autē ei ptes quasi integrales et potē. tiales. Integrales quidē scdz ea qd oportet cō. currere ad actū fortitudis. potēnales vō se. cundū ea qd fortitudo obseruat circa difficulti. ma. s. mortis picula. Alique autē alie virtutes obseruat⁹ circa quāsdā alias materias minus difficiles que quidē vutes adiungunt⁹ forti. tudini sic scdarie picipali. Sicut autē dictū ē supra duplex ē actus fortitudis. s. aggredi et sustinere. Ad primū duo reqrun⁹ quoz vñ p. tinet ad pparatiōez. vt. s. aliq̄s pmpū hēat

animā ad aggrediendū. Sed ad opis execu. tionē scz ne deficiat in executiōe eo qd fidu. cialiter inchoant⁹. quātū ad primū poit tullius fidentiā p̄tū ad scdz magnificentiā. h̄ i qd duo si coartent⁹ ad picula mortis erunt q̄s p. tes integrales fortitudis. Si autē referant⁹ ad aliq̄s materias min⁹ difficiles adiungent⁹ ei sic scdarie picipali sic magnificentiā. iij. ethi. ponit⁹ circa magnos sumpt⁹. Magnanimitas autē qd vñ idē esse fidētie cca magnos honores Ad actū etiā sustinēdi duo requirunt⁹. vñ ē qd p difficultate n̄ deficiat. Altez ē ne ex di. uturnitate desistat. p̄tū ad primū ponit pati. entiam. quantū ad secundum pseuerantiā h̄ etiā duo si coerceant⁹ ad ppiā materiā forti. tudis erūt q̄s ptes integrales ei⁹. si autē ad q̄s cunqz materias min⁹ difficiles referant⁹ erūt virtutes a fortitudie distincte et tñ adiungen⁹ ei sicut scdarie picipali. Ad has etiā p̄dictas quatuor ptes fortitudinis reducunt⁹ alie ab alijs posite.

De magnanitate et vicijs oppositis ti. xxxvj.

Emde cōsiderandū ē de pibus fortitu. dis in spēali. Et p̄tio de magnanitate quā pl̄s ponit in loco fidētie. Et p̄tio de ipsa. scdo de p̄sumptōne. 3o de ambitōe. qd to de iani gloria. quito de pusillanitate. h̄ ei iij. opponunt⁹ magnanimitati Circa primū sciendū qd h̄ virt⁹ vt habe⁹. iij. ethi. ē circa ma. gnos honores. Est autē et alia virt⁹ circa ho. nores mediocres qd ē innominata Nominatur autē ex suis extremis qd sunt philothomia. i. a. mor honoris et aphilotōia. i. sine amore ho. nozis. lauda⁹ em̄ qnqz qui amat honore. qnqz autē qui n̄ curat de honore p̄t scz vtrūqz mo. derate fieri p̄t. Pertinet autē ad magnanitatē fidētia quā tullio poit. qd magnanitas ē p̄te circa spem alicui⁹ ardui. Euidicia autē ipoztat qd dā robur sp̄i pueniēs ex aliq̄ cōsideratiōe qd facit vehemētē opionez de bono aliq̄ asse. quēdo. Securitas vō qd dicit pfectā q̄tez ai a timore imediate p̄tinet ad fortitudinē. Consi. derandū tñ ē qd sic spes ē cā audacie ita timor ē cā desperatiōis. et idē sic fiducia ex cōsequēti ad fortitudinē p̄tinet in p̄tū vñ audacia. Ita et securitas ex cōsequēti p̄tinet ad magnaitatē in p̄tū repellit desperatiōem.

Equit⁹ videre de scdo. s. de p̄sumptione.

Circa quā sciendū qd oppo⁹ magnanitati p excessum vñ. ij. et. iij. ethi. dē qd magnanita. ti p excessum oppo⁹ capm⁹ l ventosus quē di. cim⁹ p̄sumptuosū. vt em̄ dictū ē sup magnani. mitas cōsistit in medio scdz p̄portōez ad p̄am facultatē. n̄ em̄ in maiora cedit qd ueniat si. bi p̄sum ptuosus autē scdz p̄portōne sue facul. tatis excedit. Viciosus autē ē et p̄tū q̄s exns cōtra naturalē ordinē qd aliq̄s assumat ad agē. dū ea qd p̄ferunt⁹ sue vcuti qd p̄tinet ad rōem p̄sumptōis sic et ipm nomē manifestat vñ pz qd ē peccatū Si obicit⁹ qd p̄sumptio po⁹ spes peccatū in sp̄sanctū qd n̄ opponit⁹ magnani. mitati sed magis caritati ergo zc. h̄c n̄ q̄libz p̄sumptio ponit peccatū in sp̄sanctū. s. illa qua qd diuinā iusticiā dremnit ex inordinata

confidentia diuine misericordie. Et talis presumptio rōe materie. s. inquantū p eam contemnit aliqd diuinū oppo^o caritati vel potius dono timoris cui⁹ ē deū reuereri. Inquantū tñ talis contemptus excedit pportionez ppe facultatis p^o opponi magnanimitati. Nota tñ q n̄ multū solet dici q^o presumptuosus si in aliquo modico ppeias vires excedat si tñ dicat. talis psumptio n̄ oppo^o magnanimitati s; illi virtuti q̄ ē circa mediocres honores.

Equit^o videre de tercio scz de ambitione circa quā sciendū q^o ambitio opponit^o magnanimitati p excessum. Importat em̄ inordinatum appetitū honoris. hoc autē attingit tripliciter. vno mō p hoc q^o appetit testimoniū de excellentia quā n̄ habet. Alio mō p hoc q^o sibi cupit fieri honore n̄ referendo in deū. tercio^o p hoc q^o appetitus ei⁹ in honore quiescit n̄ referens eū ad alioz utilitatē. Intm̄ em̄ debet testimoniū alioz de eius excellentia placere i quantū alijs ex hoc p^odesse. vñ p^o q^o ambitio ē sp̄ peccatū qd̄ etiā patz ex h̄ q^o repugnat caritati scdm̄ illud. i. cor. xij. caritas non ē ambiciosa.

Equit^o videre de quarto scz de inani gl'a Et circa hanc querunt^o plura. s. vtz ap^o petit^o glorie sit peccatū. h̄ appetit^o glorie de se n̄ noiat aliqd̄ viciosum vt em̄ dicit cullus in sua rethorica. gloria ē frequēs de aliq^o fama cū laude. Et ambrō. dicit q^o gloria ē clara cū laude noticia. Appetere autē laudabilez famā n̄ ē peccatū quinimo vñ esse laudabile scdm̄ illud eccl̄. xj. curā habe de bono noie. et flo. xij. puidentes bona n̄ solū corā deo sed etiā corā hoibus. Sciendū autē q^o ad pfectioz hois pūnet q^o ipse se cognoscat sed n̄ q^o recognoscat^o ab alijs. Et ideo p se nō ē appetēda potest tñ appeti in p^otu ē aliquid vtile. s. l̄ ad h̄ p alij pfiat^o ex bono qd̄ cognoscūt i alio vel ad h̄ p ipse homo in bonis q in se cognoscit p testimoniū alioz. studeat pseuerare et ad melioza pficere. Et scdm̄ hoc laudabile ē q^o curā habeat de bono noie n̄ tñ defectetur inaniter in hominū laude. sic em̄ dicit aug. v de ci. sam⁹ videt qui laudis amore viciū esse cognoscit. Appetitus autē inanis glorie viciū importat. Nam qd̄libet vanū appetere viciosum ē scdm̄ illud psal. vt quid diligitis vani. et qri. mē. Potest at̄ dici vana gloria tripliciter. vno mō ex pte rei de qua quis gloriā qrit vt de eo qd̄ n̄ est gloria dignū sicut de aliqua re fragili et caduca. Alio mō ex pte ei⁹ a quo gloriā querit vt hois cuius iudiciū n̄ ē certū. Tercio mō ex pte eius qui gloriā appetit. qui scz appetitū glorie sue n̄ refert in debitū finē vt ad honorez dei vel salutē pximi. h̄ tho. et duenit cū eo alex. an. Vtz ianis gloria opponat^o magnanimitati. h̄ q^o sic. vt em̄ dictū ē. gloria ē quidā effectus honoris et laudis. Ex hoc em̄ q^o aliq^o laudat^o vel ei reuerētia exhibet^o clar⁹ in noticia alioz reddit^o. Et quia magnanimitas ē circa honores. osequēs ē q^o sit circa gloriā vt scz sic honore ita et gloria moderate vcat^o. et ideo inordinat^o appetitus

glorie oppo^o magnanimitati directe. Vtz ianis gloria sit peccatū mortale. h̄ ex h̄ aliq^o qd̄ peccatū ē mortale q^o contrariat^o caritati. hoc autē peccatū scdm̄ se n̄ videt^o contrariari dilectō ni pximi sed p^o contrariari dilectioni dei dupliciter. vno mō rōe eius de quo quis gloria^o vt de aliquo qd̄ contrariat^o diuine reuerētie scd̄z i. i. cor. xij. quid gloriaris q^o n̄ accepis. Alio mō ex pte gloriatis qui scz in gloria tan^o p in ultimo fine quiescit p quo etiā osequēdo nō p^omittit facere etiā ea q̄ sunt contra deū. et vtroq^o mō ē peccatū mortale. Si autē amor humane glorie licet sit inanis neutro p^odicto^o modoz repugnet caritati ē venialis. vñ crisost^o. dicit sup̄ Mt. q^o inanis gloria etiā locum h̄z in seruis xp̄i. in quib⁹ tñ nullū ē peccatū mortale. h̄ tho. Itē scdm̄ alex. an. inanis gloria erit venialis. tñ ppter surprēptōez. tñ ppter maximā occupie punitatem. signat^o em̄ p puluere de quo dicit Mt. x. ap^olis. excutite pul. de pe. vñ dicit greg. p^odicatio vit sine aliqua mixture pulueris trāsit. p^odicans em̄ aut ad indignationē trahit^o si contemnit. aut ad inanē gloriā si ab auditorib⁹ honorat^o. Constat autē q^o apostoli a pfectōe ppter huiōi inanē gloriā n̄ cadebant. Quoc et q̄ sunt filie inanis glorie cū sit viciū capitale. vt habitū ē supra h̄ q^o sunt septē scdm̄ greg. xxxj. mora. s. inobediētia. iactantia p^oceris contēto. p^otinacia. s. p^ote sentētie. discordia. scz volūtatis ab alijs et nouitatū psumptio. Nota q^o iactantia vt dictum ē supra p^o iter species supbie. quo ad interiorē eius causam q̄ ē arrogantia. Ictantia vero exterior vt dicit iij. ethi. ordinat^o qn̄qz ad lucrū. s; sepius ad honore vel gloriā. Et sic orit^o ex inani gloria

Equit^o videre de v. s. de pusillanimitate circa quā sciendū q^o directe oppo^o magnanimitati scdm̄ defectū qz sicut magnanim⁹ ex animi magnitudine ad magna tendit. Ita pusillanimis a magnis ex animi puitate retrahit^o. Sicut autē p psumptōem aliq^o excedit pportōnem sue potētie dū nitat^o ad maiora q̄ possit. Ita etiā pusillanimis deficit a pportione sue potētie dum recusat in illud tendere qd̄ ē cōmensuratū sue potētie. Et ideo sicut psumptō ē peccatū ita et pusillanimitas

De magnificentia et puificētia ti. xxvij. Osta considerandū ē de magnificentia et puificētia. Circa qd̄ sciendū q^o materia magnificentie sunt magni sumpt^o vt vult phus iij. ethi. qz intēdit ad aliqd̄ magnū opus faciendū et requirit pportionatos sumptus. Potest etiā dici materia magnificentie ipsa pecunia qua vtit^o ad faciendū magnos sumpt^o et amor pecunie qua magnific^o moderat^o ne magni sumpt^o impediant^o. Opponitur autē ei puificētia scdm̄ phm scdo et q^oto ethi. magnific^o em̄ vt habe^o ex. iij. ethi. p^ocipaliter intēdit magnitudinē operis. et secundario magnitudinem sumptus quam vitat vt magnū faciat opus. puific^o autē ecōuerso p^oncipaliter intēdit ad puitatem sumpt^o et p osequēs puitatē opis et sic deficit a pportione q̄

de esse scdm rōem inter sumptus et opus. et ita ē
viciosus. Paruificēte autē oppo^o viciū q̄ quis
expedit vltra debitū modū. Et de grece bo-
nauia a furno dicta. qz scz ad modū ignis q̄
ē i furno consumit oia. vñ latic p̄t d̄supao dici.
De paciencia et longanimitate ti. xxxviii.

22 918
Einde d̄siderandū ē de paciētia. Circa
quā sciendū q̄ paciētia p̄tū ad habitū
ponit virtus p̄ quā mala equo aīo tole-
ram⁹ vt dicit aug. li. de paciētia. Quantū ad
delectatōem quā hz in actu po^o inter fructus
Gal. v. Et p̄cipue p̄tū ad hoc q̄ anim⁹ p̄ pa-
ciētiā p̄seruat ne tristitia obzuar⁹. p̄ hoc autē
qd̄ d̄z iac. j. paciētia op⁹ p̄fectum hz. habe⁹ q̄
paciētia ē p̄fectior scdm qd̄ alijs v̄tutib⁹. s. p̄
tū ad tolerantiā aduersorū. n̄ autē q̄ sit p̄fectior
simpliciter. Causa⁹ autē paciētia scdm qd̄ ē vir-
tus a caritate scdm illud. j. cor. xiii. caritas
paciēs ē. h̄ autē haberi n̄ p̄t nisi p̄ gratiā scdm
illud Ro. v. caritas dei diffu. ē in cordi. nr̄is
p̄ sp̄m̄sanctū q̄ dat⁹ ē nobis. vñ p̄ q̄ paciētia
sine auxilio gr̄ie n̄ habe⁹. Non ē autē paciētia
idē q̄ longanimitas. Sicut em̄ magnanim⁹ tē-
dit i magna sic et lōganimis tēdit i aliqd̄ qd̄
dilat in longinquū. Et iō sic magnanimitas
magis respicit spem tendentē i bonū p̄ auda-
ciā vel timorē vel tristitiā q̄ respicit malū. ita
et longanimitas. vñ magis videt⁹ d̄uenire cuz
magnanimitate q̄ cū paciētia. Scd̄z tū q̄ sub rōe
mali d̄tristitatis respectu cui⁹ ē paciētia. p̄t cō-
p̄hendi et dilatio boni sperati q̄ p̄net ad lō-
ganitatez. Et labor que sustinet hō in d̄cunna-
ta executōe opis boni. q̄ p̄nz ad d̄stantiā tā
lōganitas q̄ d̄stantia d̄p̄hendunt⁹ sub paciē-
tia. De p̄seuerantia et d̄stantia et vicijs oppositis
ti. xxxix.

Ostea d̄siderandū ē de p̄seuerantia. Et
p̄tio de ipsa. scdo de vicijs oppositis.

Circa primū sciendū q̄ p̄seuerantia ē q̄-
dā virt⁹ sp̄ialis ad q̄ p̄net in opibus v̄tuo-
si. diurnitate sustinere put ē necessē. vñ d̄c
tulli⁹ in rethorica sua q̄ p̄seuerantia ē in rōne
bene d̄siderata stabilis et p̄petua p̄mātio. Quā
autē dicit aug. li. de p̄seuerantia q̄ null⁹ potest
dici p̄seuerantiā habere dū viuunt nisi p̄seueret
vsqz ad mortē. sumit p̄seuerantiā p̄ actu eius
d̄sumato. Conueniūt autē d̄stantia et p̄seuerantia
in fine. qz ad vtrūqz p̄net i aliquo bono fir-
miter p̄sistere. Differūt autē qz p̄seuerantia p̄pe-
facit p̄sistere d̄tra difficultatē q̄ p̄uenit ex di-
urnitate act⁹. d̄stantia v̄o d̄tra difficultatē
q̄ p̄uenit ex alijs impedimentis exteriorib⁹.

Querit⁹ autē vtrū p̄seuerantia indiget auxilio gr̄-
tie. h̄ p̄ sic. vñ aug. li. de p̄seuerantia dicit al-
ferimas esse donū dei p̄seuerantiā q̄ vsqz in fi-
nē p̄seuera⁹ in xp̄o. Vt em̄ p̄ p̄dictis p̄seue-
rantia d̄z dupl^r. vno mō p̄ habitu p̄seuerantie
scd̄z qd̄ ē virtus et sic indiget dono habitualis
gr̄ie sicut et cetera v̄tutes infuse. Alio mō p̄
actu p̄seuerantie vsqz ad mortē durate. Et scd̄z
hoc indiget n̄ tū gratia habituali. s. etiā gra-
tuito dei auxilio d̄seruatiōis hominē i bono vs-
qz ad finē vite. qz cum libere arbitriū de se sic
verabile et hoc n̄ collat⁹ ei p̄ gr̄az habitualē

p̄nās vite n̄ subest p̄tāi liberi arbitrii ec̄ p̄ gr̄-
tia iformata vt se immobil^r i bono statuāt. licz
in eius p̄tāte sic q̄ hō eligat. plerūqz em̄ ē in
p̄tāte nra electio nō autē executio. hec tho.

Equit⁹ videre de scdo scz de vicijs oppo-
sitis p̄seuerantie. s. de mollicie et p̄nacia
De mollicie igit⁹ sciendū q̄ oppo^o p̄seuerantie
vt vult p̄hs. vii. ethi. d̄z autē p̄prie scdm p̄hm
molliis qui reced⁹ a bono p̄pter tristitias cau-
sacas ex d̄fecta electionū q̄ cedēs debili mo-
uenta. S; obi⁹ qz sup illud. j. cor. vii. nec ad-
ulteri nec molles dicit glo. i. muliebria paciē-
tes. sed h̄ oppo^o calitatis ergo rē. h̄ p̄dicta
mollicies dupl^r causa⁹. vno mō ex d̄suetudie
cū em̄ aliqs d̄suevit voluptatib⁹ frui difficil-
lius p̄t eis carere. Alio mō ex naturali dispo-
sitiōe qz scz hz animū min⁹ d̄stantē p̄pter com-
p̄lexionis fragilitatē et sic d̄pat⁹ feia ad mas-
culos vt d̄z. vii. ethi. Et iō illi qui muliebria
paciunt⁹ dicunt⁹ molles q̄si effecti muliebres
p̄tio mō mollicies oppo^o p̄seuerantie. scdo mō
calitatis. De p̄nacia autē sciendū q̄ opponit⁹
p̄seuerantie vt vult tulli⁹ i rethorica sua. sic em̄
dicit p̄sid. li. ethi. p̄nar d̄z qui est ip̄rudēter
tenēs q̄si oio tenax. et idē d̄z p̄nar. qz in suo
pposito ad victoriā p̄seuerat. p̄seuerat em̄ i p̄-
p̄ria sententia plus p̄ oportet. molliis min⁹ q̄
oportet. p̄seuerās autē quantū oportet

De t̄pantia et int̄pantia et sensualitate ti. xl.

Onsequēter d̄siderandū ē de t̄pantia.
Et p̄tio de ipsa postea de p̄tibus eius.

Circa primū primo dicendū ē de t̄pantia.
scdo de vicijs oppositis. Circa primum
sciendū qd̄ nomē t̄pantie dupl^r sumi p̄t. vno
mō scd̄z d̄munitatē sue significatiōis et sic est
virtus generalis qz significat quandā tēperi-
em. i. moderatōz quā rō ponit in humanis op-
eribus et passionib⁹ qd̄ ē d̄mune i omni mo-
rali v̄tute. Alio mō anthronomaticē scdm qd̄
refrenat appetitū ab his q̄ maxime alliciūt ip-
sum et sic ē sp̄ialis virt⁹ vt pote h̄ns materiaz
specialē. Est em̄ circa delectatōes maximas cu-
iusmodi sūt delectatōes tact⁹. s. ciborū et po-
tuum et venereorū. n̄ ē autē circa delectatōes a-
liorū sensuū p̄ncipaliter s; ex d̄sequēti. s. inq̄-
tū referunt⁹ ad delectatōes tactus

Equit⁹ videre de scdo. s. de vicijs oppo-
sitis tēperantie circa qd̄ sciendū q̄ oppo^o ei
int̄pantia scdm excessam et ē viciū maxie ex p̄-
habile. vt vult p̄hs. vii. ethi. p̄ eo q̄ ē circa
delectatōes d̄manes nobis et brutis et p̄t ali-
quā esse p̄tū mortale aliquā veniale vt p̄ se p̄z
Opponit⁹ etiā ei insensibilitas scd̄z defectū vt
vult p̄hs scdo et iii. ethi. siqs em̄ int̄m d̄lecta-
tionē refugeret p̄ n̄cīa ad d̄seruatōz nature
id̄uidai l̄ species p̄mitteret peccaret q̄ re-
pugnās ordini naturali et h̄ p̄net ad viciū i
sensibilitatis. Sciendū tū p̄ ab hui⁹ d̄lecta-
tōibus d̄sequētib⁹ hui⁹ opatōes q̄nz ē lau-
dabile l̄ ec̄ necessariū abstinere p̄pter aliquē
finē vt p̄pter sanitatē corpālē vel p̄pter alie⁹
officij executōz. l̄ p̄pter aīe recipiendā salutē
l̄ p̄pter diuini d̄replatōz nec aliqd̄ p̄dictorū
p̄net ad insensibilitatē qz sūt scd̄z rēctā rōem

De p̄seuerantia h̄ p̄ qz v̄tū n̄
v̄tū n̄ qz qz d̄mū
De p̄seuerantia h̄ p̄ qz v̄tū n̄
v̄tū n̄ qz qz d̄mū

De partibus continentie in omni ti. xli.
 Eiusdem considerand est de partibus continentie.
 et primo in com. scdo in special. Circa
 primu sciend qd tulliu in retho. ponit
 tres virtutes continentie. scz continentia. clemencia et
 modestia. Macrobiu vo sup somniu scipionis
 ponit multo plures. scz modestia verecundia
 abstinentia castitate honestate moderatione
 parcitate sobrietate et pudicia. Andronicu
 aut dicit qd familiares continentie sunt austeritas.
 continentia humilitas simplicitas ornatu et bona
 ordinatio et p se sufficientia. hanc aut virtutu
 due sunt pres integrales continentie scz verecundia
 p qua aliqs refugit turpitudine continentie contra
 ria. v. sumat verecundia no p passione s3 pro
 habitu. Et honestas p qua aliqs amat pulcritu
 tudine continentie. pres vero continentie subiective
 sunt quatuor. continentia em est circa delectationes ta
 ctus. quaz qdam ordinant ad nutrimentu.
 et i his quantu ad cibum est abstinentia. quantu
 ad potu e pprie sobrietas. quedam vero ordi
 nant ad generatōez. et in his quantu ad delectatione
 pncipale ipi coitus e castitas. qn
 tu vero ad delectationes circumstantes q scz sunt
 in osculis tactibus et amplexibus attendit pudicia.
 Partes vo continentie potentiales. quedam
 refrenat appetitu in interioribus motibus aie.
 qdam in exterioribus motibus corporis. quedam in
 reb9 exterioribus. Prater motu aut concupiscen
 tie que moderat et refrenat continentia tres mo
 tus inveniunt in aia tendentes in aliqd. pmo
 qdez e motu voluntatis amore ex spe respectu
 passionis. et huc refrenat continentia ne scz ho
 nimis vincat. Aliu e motu spei et audacie q
 osequit ipaz que refrenat humilitas. Terciu e
 motu ire tendens in viciu que refrenat ma
 suetudo siue clemencia. Motus aut et act9 cor
 poris refrenat modestia qua andronicu diuis
 dit in tria. ad quoz pmo pertinet qd et q ordi
 die sit agend et qd dimittend. et quo ad h po
 nic bona ordinatōez. Aliud e qd ho in hoc qd
 agit decentia sernet et sic poit ornatu. terciu
 e in colloquijs amicor9 vl qbuscuqz alijs ee
 sic ponit austeritatem. Circa vo exteriora du
 plex e moderatio adhibenda. primo contra super
 flua et sic ponit parcitas vel p se sufficientia.
 scdo contra nimis exquisita et sic ponit mode
 ratio vl simplicitas.

De continentia et gula ti. xliij.

Ortea considerand e de singul partibus con
 tinentie. et qdez de partibus eius integrali
 bus scz verecundia et honestate suffici
 ant dicta in ti. pcedenti. Vn dicend e de partibus
 eius subiectivis. et pmo de abstinentia. scdo de
 sobrietate. terciu de castitate. Circa pmo pmo
 dicend e de abstinentia. scdo de vicio sibi oppo
 sito scz de gula. De ieiunio vo q e act9 eius age
 tur infra tractatu de penitencia. Circa primu
 sciend qd nome abstinentie ipoztat subtractōez
 cibor9. h aut scz qd considerat absolute signi
 ficat qd dā mdris. scz aut qd e rōe regulata
 significat virtutis habitū l actū et h signat. ij.
 pe. j. vbi dicitur in scia abstinentia. h em
 ostendit ut hō a cibis absterneat put optet. ve

scz qd dicit aug9 hō faciat p congruentia hoim
 cu quib9 vivit et plone sue. et p valitudine
 sue necessitate.

¶ Equit videre de scdo scz de gula. Et cir
 ca hac qrun pl'a scz vtz gula sit pētū
 scz q sic qz reddit appetitu ededi et bibedi
 iordinatu scz qd ab ordie rōis recedit ut dicit
 greg. xx. mo. q ad ofliciu spūal agonis nō
 assurgit nisi pzi hostis itra nos positus scz
 gula deuincat. **¶** Vtz sit pētū mortale. scz
 si sit tāta iordinatio ei9 qd hō sit parat9 facere
 contra dei pceptū ppter hmoi delectatōez erit
 pētū mortale. Et sic dicit greg. xxx. mo. qnqz
 dnante gula omē qd hoies foriter egerūt p
 dūt. Si vo ei9 iordinatio sit infra deū ut qz sit
 cet nimis concupiscat qd cibor9 delectatōez nō
 tū ppter h aliqd faceret contra dei legē e pētū
 veniale. Et sic dicit aug. i sermōe d purgatorio.
 quoties aliqs in cibo et potu plus accipit q
 necesse sit ad pētā minuta noueis pūnere.

¶ Quot et q sūt spēs gule. scz q sūt quoz vt
 dicit greg. xxx. mo. et hnt de dsc. di. v. et cō
 tiner i hō vsu. ppropere laute nimis ardēter
 studiose. ppropere. i. an debita hora. laute. i.
 quantu ad pncipalitē cibi. nimis. i. in quāta
 te. ardēter. i. nimis aude et gulose. studiose.
 scz qtu ad nimia curā pparatōis. Et he vdi
 tōes imoderatōis attendunt cōir in cibo et in
 potu. **¶** Bz qn i dictis spēs9 gule e pētū ve
 niale et qn mortale. scz in pzia specie scz pze
 ppere. nō e pētū nisi voluptas cibi sit in cā.
 si em sit ex aliq nccitate ifirmitatis l iuueria
 vel hmoi nullū est peccatū. Et etiā qn volup
 tas est in cā adhuc nō e peccatū mortale nisi
 appetit9 esset adeo immoderat9 qd hō se qret
 eū etiā si esset contra dei vl ecclesie pceptū. In
 scda specie scz laute pparatōe si fiat ex nccita
 te ifirmitatis vl pncipalitē vsuetudis nō e pec
 catū. cū hoc aug9 in regula sua dcedat. alia
 peccatū esset. Bz si immoderātia appetit9 eēt
 causa ei9 esset peccatū nō tū mortale. nisi ap
 petitus adeo esset effrenat9. vt etiā contra dei
 vl eccie pceptū cibis illicitis sine nccitate l
 dispensatōe tpe ieiunij vesceret. In terciā spe
 cie nō est peccatū si nō sūmat9 scienter vltra
 pportione sumētis. In qrtā specie si sit ex sola
 natura nullū e peccatū. si vo tali delectatōi
 rō pl9 q optet ihereat e pētū veniale. si at ta
 lis delectatio omib9 alijs pponat9 sicut esau
 ppter escā vendidit primogenita ppter qd re
 pbat9 fuit hebre. xij. est pētū mortale. In quī
 ta vo specie e peccatū mortale qn tot9 aim9
 e deditus tali cure. Cura vo hec est peccatū
 veniale vel etiā nullū peccatū cū scz hoc re
 qrit infirmitas vl vsuetudo vl honestas siue
 dignitas alicui9. **¶** Vtz gula sit viciū capi
 tale. scz q sic quia ei9 hnt sūt quoz vt vul
 greg. xxxi. mo. scz inepa leticia scurrilitate.
 id e iocularitas qdaz pueniēs ex defectu ra
 tōis. Immūdicia q pū attendi scz iordinatā
 emissionē qru libet supfluitatū. vl specialiter
 quantu ad emissionē seminis. vnde sup illud
 ephe. v. fornicatio autē et omnis immūdicia
 sc. glo. id e incontinentia pūnens ad libidine

quocūq; mō. multiloquiū et ebetudo mentis
circa intelligentiam scz ppter fumositates ci
borū pcurbantes caput.

De sobrietate et ebrietate ti. xliij.

Einde cōsiderandū est de sobrietate. et
p̄mo de ip̄a. sc̄do de vicio sibi oppo
sito scz ebrietate. Circa p̄mū nota

q̄ oīa que ad t̄panā p̄p̄ie p̄tinent sūt neces
saria vite p̄nā et excessus eorū nocēt. et ideo
in omnib⁹ necessariū est habere mensurā qd̄
p̄tinet ad sobrietatem. vñ dicit⁹ sobri⁹ quasi
briam. i. mensurā seruās. ideo noīe sobrieta
tis t̄panā significat⁹. Sed modicus excessus
in potu scz q̄ p̄t inebriare pl⁹ nocet q̄ in alijs
et ideo ebrietas ē sp̄aliter circa potū. Re
quirit⁹ aut̄ hec virtus in aliq̄ib⁹ duplici ra
tōe. vno mō qz sunt p̄nozes ad d̄cupiscētiās
vt iuuenes p̄pter feruorē etatis. et mulieres
p̄pter fragilitatē mētis. vñ s̄m maximū vale
riū mulieres apud romanos nō bibebāt anti
quitus vinū. Alio mō qz est magis necessaria
eis ad p̄p̄iā op̄ationē ip̄orū. Vinū aut̄ immo
derate sumptū p̄cipue impedit rōis vsū. Et iō
in senib⁹ in quib⁹ ratio vigere debet ad eru
ditiōnem aliorū et in ep̄is et in alijs ecclesie
ministris qui deuota mēte debēt insistere spi
ritualib⁹ officijs. et regib⁹ qui p̄ sapientiam
debent subditos gubernare. specialiter d̄z in
eis sobrietas esse. Ideo d̄z ad t̄ptū. ij. exhorta
re senes ut sint sobrii. et. j. t̄bi. iij. optet ep̄m
sobriū eē. et p̄. xxxj. noli regib⁹ dare vinū.

Equit⁹ videre de sc̄do scz d̄ ebrietate. cir
ca qd̄ sciendū q̄ ebrietas dupl⁹ p̄t sumi.
vno mō p̄ defectū q̄ puenit ex nimia vini po
tatione. et sic ē pena d̄sequēs ex culpa. Alio
mō p̄ actū quo quis incidit in illū defectū.
et ille actus dicit⁹ causare dupl⁹ ebrietatē.
vno mō ex vini fortitudine p̄ter opinionē bi
bens et sic p̄t esse sine peccato. Alio mō ex
iōrdinata d̄cupiscētia et vsu vini et sic ē pec
catū. Est aut̄ qnqz peccatū mortale vt cū quis
bene aduertit q̄ potus est potēs inebriare et
talis p̄p̄ie d̄z ebrius. qñ vero nō aduertit tūc
p̄t esse cū peccato veniali. Nota tñ q̄ cū ali
quis multū comedit et bibit s̄m medicie d̄si
liū ad vomitū puocandū. nō ē reputand⁹ su
p̄flū⁹ potus uel cib⁹. potus tñ aque etiā tes
pide causat vomitū et iō p̄pter illā nō excusa
ret⁹ ab ebrietate. Querit⁹ vñ ebrietas ex
cusat a peccato. s̄c̄ in ebrietate duo attēdun
tur. scz defectus d̄sequēs et actus p̄cedens.
Primū excusat peccatū inquātū inuolūtariū
causat⁹ p̄ ignorantia. Circa sc̄dm vō distigūe
q̄ si ex actu illo secuta sit ebrietas sine pecca
to. tūc peccatū sequēs a culpa totaliter excu
sat⁹. vt forte accidit in loth. q̄ excusat⁹ ab in
cestu p̄pter ebrietatē eo q̄ nō discreuit q̄ es
sent filie sue. vt dicit aug. xxij. li. c̄tra faustū
Si aut̄ actus p̄cedens fuit culpabil⁹ sic excu
sat⁹ nō a toto peccatū sequēs p̄ eo qd̄ reddi
tū volūtariū ex volūtate act⁹ p̄cedētis. s̄z a tāto
qz diminuit⁹ ibi rō volūtarij. Quia tñ ex ebri
etate respublica multū dānificat⁹. Ideo etiā
s̄m aliq̄s leges positiuas facientes aliq̄ tur

pia ex ebrietate puniunt⁹. Et qz tales oī pec
cato se exponūt. iō alicubi magis puniūt⁹ q̄
si nō essent ebrii vt magis solite ab ebrieta
te caueant. et credit nich. q̄ ebrius occidens
homine est irregularis.

De castitate ti. xliiij.

Ostea cōsiderandū ē de castitate. et p̄mo
de ip̄a. sc̄do de v̄ginitate q̄ est p̄
castitatis. tercio de luxuria q̄ opponit⁹

sibi. Circa p̄mū sciend⁹ q̄ nomē castitatis su
mit⁹ ex hō q̄ p̄ rōem d̄cupiscētia castigat⁹ q̄ ē
ad modū pueri refrenāda. vt patz p̄ pl̄m. iij.
ethi. vñ castitas inquātū ē s̄m rōez op̄antis
ē v̄tus. Inquātū vō habz delectatōez in actu
suo d̄numerat⁹ iter fruct⁹ gal. v. Potest autē
castitas sumi dupl⁹ scz p̄p̄ie et sic ē specialis
v̄tus h̄is sp̄alē materia. s̄. delectatōez vene
reas. et methaphorice et sic ē castitas sp̄ual
q̄ ē qñ mens hoīs delectabiliter diūgit⁹ deo.
s̄m i. i. cor. xj. despōdi vos vni viro v̄gi
ca. xvi. xpo Si aut̄ delectabiliter c̄tra debitū
ordis diuini diūgat⁹ q̄buslibet reb⁹ alijs di
cet⁹ fornicatio sp̄ualis. s̄m illud hiere. iij. tu
aut̄ fornicata es cū ama. ml. Sc̄do mō accipiē
do castitatē ē virt⁹ general⁹ qz p̄ quālibet v̄
tutē mēs retrahit⁹ ne reb⁹ illicitis delectabi
liter diūgat⁹ p̄cipaliter tñ h̄mōi castitatis
rō d̄sistit i v̄tutib⁹ theologics q̄b⁹ mēs diū
git⁹ deo. S̄z quō se h̄z pudicitia ad castita
tē. s̄c̄ pudicitia d̄z a pudore in quo verecun
dia significat⁹. Et iō optet q̄ pudicitia p̄p̄ie
sit circa illa de q̄b⁹ hoies magis verecūdat⁹
vt de venereis. int̄m etiā ut dicit⁹ aug. q̄ vere
cūdia nō careat d̄cupiscētia diūgal. Et hō qz mo
tus illoz mēbzorū nō subdit⁹ imperio rōis.
Verecūdat⁹ aut̄ hō nō tñ de mixtōe venerea s̄z
etiā de q̄buslibet signis ei⁹ ut dicit⁹ pl̄bus i. ij.
retho. vt sūt aspect⁹ impudici. tact⁹. oscula.
Et qz h̄ solēt magis rephēdi. iō pudicitia ma
gis respicit h̄mōi signa exteriora. castitas aut̄
magis ip̄az d̄mixtionē. et iō pudicitia ad cas
titatē ordinat⁹ n̄ qñ v̄t⁹ ab ea distincta s̄z sic q̄
dā circūstantia ei⁹. qñz tñ vnū p̄ alio poni⁹.

De v̄ginitate ti. xlv.

Ostea dicendū ē de v̄ginitate. et p̄mo
de ei⁹ essentia et q̄dditate scz qd̄ est et
vñ d̄z. sc̄do de ei⁹ amissione. tercio de
p̄mo aureole v̄ginitati debite. q̄rto de v̄gi
nitati d̄secratōe. Circa p̄mū sciend⁹ q̄ s̄m
rich. v̄ginitas p̄t dupl⁹ sumi. vno mō impp̄ie
p̄ integritate carnis. et sic q̄libet mulier nati
uit⁹ virgo. et sic nō ē virt⁹ qz tota essentia cu
iuslibet v̄tutis ē in aīa s̄m aug. j. de ci. dei. c
xviij. Alio mō p̄t v̄ginitas sumi p̄ habitū quo
nisi rōnabil⁹ n̄citas assit vacādi copl̄e carna
li. determinat⁹ volūtās ad respuendū p̄mpte
et facilliter oēm delectatōez venereā etiā lici
tā. ut mēs liberius sp̄ualib⁹ vacet. qz ut dicit⁹
tur. j. cor. vij. virgo cogitat q̄ dñi sunt ut sit
sancta corpore et spiritu. Et sic dicit⁹ aug. li.
de nuptijs et d̄cu. q̄ v̄ginitas ē in carne cor
rupabili incorruptōnis p̄petua meditatio. p̄
meditatōez itelligit⁹ p̄positū rōis q̄ d̄z eē p̄pe
tua qz ad hō q̄ sit v̄e v̄go d̄z h̄ gerē i p̄posita

ut i b^o pfeueret ppetuo. et hoc mō uirginitas
 ē virtus. Ex p̄dictis p̄ q̄ uirginitas carnis nō
 ē de essentia uirtutis uirginitatis. s; ē q̄dā ei⁹ de
 cor accēdētis extrinsecus existēs p̄pter q̄d p̄di
 p̄t sine diminutōe uirtutis uirginitatis ut p̄ in
 uirginib⁹ uolenter opp̄ssis s; m̄ aug. j. de ci.
 dei. c. xvij. et. xx. Vbi dicit expresse q̄ si i uo
 lenter opp̄ssis pudicitia p̄iret animi uirt⁹ nō
 esset. Similiter habet. xxxij. q. v. in principio
 et. c. tolerabili⁹. hec rich. Addit aut uirgini
 tas sup castitate diuigalem statū p̄fectionis.
 Et s; m̄ aliquos nō distinguit ab ea p̄ essentia
 sed differūt sicut uirtus p̄fecta et imp̄fecta.
 Et hui⁹ sententie fuit nich. Scdm̄ uero alios
 est uirtus specialis distincta ab ip̄a p̄ essen
 tia p̄pter specialem difficultatē quā habet et
 huius sententie fuit tho. in scda scde. Sed
 obicit cōtra p̄dicta. quia nulla uirt⁹ p̄ditur
 sine peccato. sed uirginitas p̄ditur sine pec
 cato p̄ matrimoniū. ergo nō est uirtus. Ad h^o
 respondet tho. q̄ licet sine peccato p̄di possit
 integritas carnis nō tamē uirginitas s; m̄ q̄d
 est uirtus. q̄ importat p̄positū uoto firmatū
 integritatis p̄petuo seruande. dicit em̄ aug⁹
 li. de uirginitate q̄ p̄ uirginitatē integritas
 carnis deo uouet⁹ osecrat⁹ et seruat⁹. et sic pa
 tet q̄ nō p̄ditur sine peccato hec tho. Aliqui
 tamen dicūt q̄ status p̄fectionis quem dicit
 ultra castitate diuigale p̄di potest sine pecca
 to. Potest etiā dici et meli⁹ q̄ si modo neces
 sitas immineret uacādū copule carnali ex p̄
 cepto dei. si uirgo p̄pter hoc tantū carnaliter
 copularet⁹ firmiter p̄ponēs q̄ hac necessitate
 cessante oimode cōtineret. in ea uirginitatis
 habitus non minueret⁹. et adhuc uere uirgo
 esset mente licet nō s; m̄ oimū uisū s; m̄ quem
 dicit⁹ uirgo q̄ copule carnali nunq̄ osensit.
 hec rich. Nō solū aut uirginitas est uirt⁹ sed
 est maxima uirtutū in genere castitatis. Et q̄
 castitati attribuit⁹ decore. ideo p̄ osequens at
 tribuit⁹ uirginitati excellentissima pulcritu
 do. Vñ ambro. li. de uirginitate. pulcritudine
 maiore q̄s estimare potest decore uirgin
 nis que amat⁹ a rege p̄bat⁹ a iudice dedicat⁹
 dño. osecratur a deo. Et ideo s; m̄ hiero. attri
 buit⁹ uirginitati fruct⁹ centesim⁹. uiduitati
 sexagesim⁹. et matrimonio tricesim⁹. s; p̄o
 p̄ter excellentiā uirginitatis ad illa duo. Qd
 aut dicit aug⁹ de bono diuigali. q̄ uirginitas
 iohannis nō p̄fertur merito diuigio abrae in
 telligit⁹ respectu p̄mij substācialis nō accidē
 talis. Videt⁹ aut nomen uirginitatis sumptū
 a uirore. q̄ sicut illud dicit⁹ uirens in suo ui
 rore p̄sistere q̄d nō est excessu calozis aduistū
 Ita etiā uirginitas importat q̄ p̄sona cui iest
 sic immunis a ocupiscentie aduisione q̄ uidet⁹
 esse in osumatione delectatōis uenerie. vñ
 ambro. dicit li. de uirginitate. q̄ uirginitas
 est expers cogitōis de carnali delectamen
 to integritas.

Equitur uidere de scdo s; de amissione
 uirginitatis. circa q̄d sciendū q̄ tūc solū
 uirginitas p̄dit⁹ s; m̄ aliquos q̄ uolūtaria et
 p̄curata delectatio carnalis in actū pollutō

nis oplet⁹. et tūc etiā corpus corūpi dicit⁹.
 Corruptione inquā uicij siue passionis. s; ex
 laxatōe uenarū et uia⁹ p̄ quas reatus uolun
 tatis explet⁹. Requirit⁹ aut q̄ talis delectatō
 sit uolūtaria. s; ex uolūtate opante uel osten
 tiente uel nō dissentiente uel nō quantū p̄t re
 tinente s; ut et si corp⁹ nō potest defendere
 saltē nō osentiat delectatōi ocupiscentie. ut
 siqua patit⁹ pollutionē dormiendo. uel aliq̄d
 turpe imaginando. uel dū tangit⁹ a uiro non
 tamē ad h^o data opa nec ex p̄posito. recupare
 p̄ penitentiā uirginitatē poterit et inter uigi
 nes osecrari. licet etiā ei post h̄mōi pollutio
 nez placuerit taliter esse pollutā. Scdm̄ uero
 alios nō tūc p̄ditur uirginitas quādo uolūta
 rie pollutio oplet⁹. sed etiā quādo sine ea coi
 tus pficit⁹. sicut facit qui ante temp⁹ seminis
 p̄ sui turpem tactū h̄mōi delectationez in se
 pficit uel ab alio in se fieri p̄mittit. et huius
 sententie uidet⁹ hu. fuisse. Item cū dicit⁹ aliq̄
 inuolūtaria cognosci. Inuoluntariū nō ē hic
 iudicandū s; m̄ aliquos in ip̄a delectatione
 ubi ratio absorbet⁹ s; ante et post. Alij uero
 dicūt ocrariū. Quid de puellis que in ānis
 puerilib⁹ ante p̄ incipiant pubescere agunt
 h̄mōi turpia. h̄ non debent dici corrupte q̄
 in talib⁹ ante ānos discretionis cum necdū
 sciunt in hoc esse bonū uel malū. nec polluti
 tio nec delectatio coitus esse potest. Quid
 de feminis fluxū patientib⁹ seminis. h̄ nō
 debent ex hoc dici corrupte. q̄ talis distilla
 tio non fit in eis ex p̄posito quimō cū sint in
 sancto p̄posito sentiūt distillationē humoris
 Suadendū est tamen eis q̄ se t̄pent a collo
 catione et aspectu uiroz que eis occasio pos
 sūt esse. S; nūquid p̄ pollutionē in somnis
 p̄ditur uirginitas. h̄ q̄ nō quia tūc uolūtas
 et deliberatio talis delectationis nō habet⁹
 nec haberi potest. Credunt tamen aliqui q̄ si
 delectatio pollutionis nocturne placeat de
 liberate ante uel post uirginitas p̄ditur. Idē
 credunt de eo qui causam dat in uigilia tali
 pollutioni p̄ osum in talem delectationez
 uel actum. Quid de mulierib⁹ que in ebrie
 tate uel dormientes a uiris ognosunt⁹. h̄
 dicit tho. sup. iij. senten. di. xxxij. q̄ similia
 ratio est de his et de pollutōe in somnis nisi
 forte hac intentōe iuerint dormitū uel se in
 ebriauerint ut a uiro ognoscerent⁹. Quid
 de his que a demonib⁹ incubis ognosunt⁹.
 h̄ tho. dicit ibidē q̄ nō p̄dunt uirginitatem
 si tamen quantū possūt mente renitant⁹. Ad
 h^o nota. q̄ sicut dicit⁹ triplex humor fluit de
 genitalib⁹ mēbris s; semen. uirina. et humor
 similis semini qui est medius inter semen et
 uirinā. et distillat quādoq̄ p̄pter solū femine
 tactū uel aliquoz turpiū auditū. p̄dit⁹ autē
 uirginitas p̄ solam seminis resolutionez q̄ ip̄a
 sola locū coitus supplet uel eius delectatio
 nem oplet. Quid de illa que uolenter cor
 rupta fuit. h̄ p̄ hoc uirginitatem nō amittit
 dumodo p̄positū seruandi eam p̄petuo custo
 diēs illi actui nō oenserit ullo modo. Et h^o
 siue p̄ fide siue quacūq̄ alia causa uolenter

corrupta sit. s; si p fide ad martiriū p̄tinebit
vñ beata lucia dixit si me iniuriā violare fece-
ris mihi castitas duplicabit ad coronā. Intel-
ligēs q̄ ex hoc duplex p̄miū reportaret. vnū
p̄ virginitate seruata. aliud p̄ iniuria illata
his concordat aug⁹. j. de ci. dei. c. xix. dicens de
vi. lenter corruptis q̄ p̄posito animi manēte
p̄ qd̄ etiā corp⁹ sanctificari meruisset. nō au-
fert ip̄i corp̄i sanctitate violētia libidinis alie-
ne quā seruat p̄seuerātia sue d̄nitie. Sic em̄
integritatē mētis de⁹ restaurare p̄t mētis cor-
rupte penitētia. licz nō possit facere quin fue-
rit corrupta. ita integritatē carnis de⁹ restau-
rare p̄t licz facē n̄ possit quin fuerit corrupta
quāuis integritas carnis ad illd̄ qd̄ ē de essen-
tia virginitatis nō sit necessaria. hec rich.

Quid de illa q̄ fuit corrupta tm̄ mēte s; nō
carne. h̄c talis ut etiā tactū est in q̄stione p̄-
cedētū p̄ verā penitentiā ad plenū recupabit
in corruptione mētis. et si in tali p̄posito i f̄ie
vite fuerit aureolā habebit. qd̄ em̄ d̄ virgini-
tas meditatio p̄petue incorruptōis. refert̄ ad
finalē incorruptiōnē ex p̄te mētis. Ex p̄te vō
carnis optet esse p̄petuā incorruptiōnē quātuz
est de volūtate mētis hec alex. an.

Equit̄ videre de tercio scz de aureola vir-
ginitatis scz qd̄ ē et cui debet̄. Circa qd̄
sciendū q̄ aureola est qd̄dā p̄miū p̄uilegiatū
respōdens victorie p̄uilegiatē. Et ideo s̄m
qd̄ sūt tres victorie p̄uilegiatē eo q̄ sint ce-
teris alijs excellētiōres. In trib⁹ pugnis im-
minētib⁹ cuiuslibet homini sic sumunt̄ tres au-
reole. Nam potissimā victoriā obtinet virgo
c̄tra carnē. martir̄ c̄tra mundū. doctoz c̄tra
dyabolū. dū nō tantū a se sed etiā ab alijs re-
mouet ip̄m. Et ideo his tribus aureola p̄prie
dicta debet̄. Debet̄ aut̄ aureola tm̄ illis vir-
ginib⁹ q̄ p̄positū seruādi p̄petuo virginitatē
habuerint. et hoc s̄m rich. siue p̄positū illud
firmauerit voto siue nō. licz illd̄ p̄positū aliū
de fuerit interruptū integritate tamē carnis
manēte. dūmō in tali p̄posito inueniat̄ in fi-
ne vite. Tho. vero videt̄ velle q̄ optet illud
p̄positū esse voto firmatū vt patz ex dictis in
primo articulo in solutiōe argumētū ibi positū
vñ debet̄ corruptis sola mēte dūmō vere pe-
nituerint et in tali p̄posito reperiant̄ in fine
Debet̄ etiā violēter vel nō volūtariē corrup-
tis sola carne nō mēte vt etiā patet ex dictis
in scdo articulo. Debet̄ etiā s̄m rich. his q̄
sūt virgines ex necessitate vt sunt naturaliter
frigidi et eunuchi si volūtate habuerint i cor-
ruptionē p̄petuo seruādi etiā si facultas ad-
esset coeundi.

Equit̄ videre de q̄rto scz de c̄secratione
virginū. Et circa h̄ q̄runt̄ pl̄a. scz quare
sol⁹ ep̄us c̄secrat et virgines velat. h̄c sic p̄
matrimonii carnale representat̄ matrimoniu⁹
sp̄uale inter xp̄m et ecclesiā quantū ad fecun-
ditatē. Ita p̄ virgineā velationē representat̄ ma-
trimoniū sp̄uale quantū ad ei⁹ integritatē vt
patet p̄ oia q̄ ibi gerunt̄ et p̄ferunt̄. Et iō so-
lus ep̄s cui ecclesie cura c̄mittit̄ v̄gines ve-
lādo despōsat. nō sibi s; xp̄o q̄ si paranimph⁹

et amic⁹ sp̄osi. S; q̄re sole v̄gines et nō vi-
due c̄secrant̄. h̄c qz in d̄nitia virginali p̄t
esse integritatis significatio plena. s; i vidua
li est semiplena. Ideo viduis dat̄ aliqd̄ velū
sed nō cum illa solennitate cū qua virginib⁹
dat̄. Quo tempore sunt virgines c̄secrāde
de h̄o quere infra li. vi. ti. de tpe et loco quo
debent ordines c̄ferri. Vt in c̄secratione
virginū gratia detur. h̄c s̄m tho. iij. sen. di.
xxviii. q̄ sic. sicut in v̄nitione regum et alijs
h̄mōi benedictiōib⁹ nisi sit impedimentū ex
p̄te recipientis. S; tamen nō dicunt̄ sacramē-
ta qz nō sūt ad curationē morbi peccati sicut
alia sacramenta instituta. Vt occulte cor-
rupte debeāt c̄secrari p̄pter vitatiōnē sc̄dali.
li. h̄c in c̄secratione illa fiūt et dicunt̄ aliq̄
que p̄tinent ad eius substantiā vt verba q̄ ex-
primūt virginitatē. et benedictō veli s̄m for-
mā c̄secrationis et modū velandi. Et aliqua
que p̄tinent ad eius solennitatē. vt accensio
candelarū. denudatio capitis et come cū p̄-
ducunt̄. Dicūt ergo c̄muniter omnes q̄ in ve-
lando occulte corruptas siue a viro siue alio
modo nullo mō licet simulare vel vere face-
re vel dicere ea q̄ sūt de substantia c̄secratio-
nis. cum qz circa ecclesie sacramēta vel sacra-
mentalīa nulla debet interuenire scienter fal-
sitas vel simulatio qz fieret iniuria sacramen-
to. tū quia esset c̄tra decretū. xxj. q. j. de iuris
Circa vero ea que p̄tinent ad solennitates
c̄secratiois adhiberi p̄t caucela p̄pter vitatiō-
nem sc̄dali et infamie s̄m aliquos et h̄o per
ep̄m cui mulier debz secrete dicere suū statū.
poterit em̄ disponē q̄ talia fiāt et caute sub-
ticere verba q̄ sūt de substantia c̄secratiois ve-
li et nomē virginitatis in nomē castitatis mu-
tare. Alij dicūt q̄ tales corrupte nullo modo
debēt se sociare sacris virginib⁹. in c̄secratio-
ne etiā quantū ad ea que sūt de solennitate cū
talē sanctitatē simulare sit ypocrisis maria
Possūt aut̄ suā infamiā vitare aut se humiliā-
re dicendo se nō esse dignas tali c̄secratione
p̄pter periculū infirmitatis hūane ne i poste-
rū c̄secratio c̄tamineat̄. Et sic magis honorat̄
q̄ infamet̄. qz omnes si vellēt se sic excusa-
re possent. aut tpe c̄secrationis sumendo ne-
gociū aliqd̄ impediēs c̄secrationē. Aut etiā
tūc infirmitatē simulādo iacēdo in lecto vel
aliqd̄ simile saluo meliori iudicio v̄traqz opi-
nio est satis tolerabilis. sed sc̄da videtur esse
tutior. Quid de violenter oppressis. h̄c qz
loca genitaliū sūt valde neruosa. Ideo tact⁹
eorū titulationē causat. et p̄sequens ad vo-
luptatē inclināt. hoc aut̄ alliciat ad c̄sensum.
vel ad min⁹ impedit ne homo totaliter conē-
ad c̄terariū. Et ideo cū de pleno dissensu c̄sta-
re nō possit ecclesie statutū est vt tales humi-
liter abstineāt a c̄secratioe. xxij. q. v. ille fa-
milie. et. xv. q. j. si quis nō iratus.

Circa vero ea que p̄tinent ad solennitates

c̄secratiois adhiberi p̄t caucela p̄pter vitatiō-
nem sc̄dali et infamie s̄m aliquos et h̄o per
ep̄m cui mulier debz secrete dicere suū statū.
poterit em̄ disponē q̄ talia fiāt et caute sub-
ticere verba q̄ sūt de substantia c̄secratiois ve-
li et nomē virginitatis in nomē castitatis mu-
tare. Alij dicūt q̄ tales corrupte nullo modo
debēt se sociare sacris virginib⁹. in c̄secratio-
ne etiā quantū ad ea que sūt de solennitate cū
talē sanctitatē simulare sit ypocrisis maria
Possūt aut̄ suā infamiā vitare aut se humiliā-
re dicendo se nō esse dignas tali c̄secratione
p̄pter periculū infirmitatis hūane ne i poste-
rū c̄secratio c̄tamineat̄. Et sic magis honorat̄
q̄ infamet̄. qz omnes si vellēt se sic excusa-
re possent. aut tpe c̄secrationis sumendo ne-
gociū aliqd̄ impediēs c̄secrationē. Aut etiā
tūc infirmitatē simulādo iacēdo in lecto vel
aliqd̄ simile saluo meliori iudicio v̄traqz opi-
nio est satis tolerabilis. sed sc̄da videtur esse
tutior. Quid de violenter oppressis. h̄c qz
loca genitaliū sūt valde neruosa. Ideo tact⁹
eorū titulationē causat. et p̄sequens ad vo-
luptatē inclināt. hoc aut̄ alliciat ad c̄sensum.
vel ad min⁹ impedit ne homo totaliter conē-
ad c̄terariū. Et ideo cū de pleno dissensu c̄sta-
re nō possit ecclesie statutū est vt tales humi-
liter abstineāt a c̄secratioe. xxij. q. v. ille fa-
milie. et. xv. q. j. si quis nō iratus.

De luxuria et eius sp̄ib⁹ ti. xlvj.

Ostea dicendū est de luxuria. et primo
de ip̄a. sc̄do d̄ adulterio qd̄ ē qd̄dā ei⁹
species de quo pl̄ix⁹ dicet̄ p̄ d̄ alijs
specieb⁹ eius. vñ de ip̄o erit titul⁹ specialis

Circa primū primo dicendū ē de luxuria et de spēb⁹ ei⁹ in cōi. scdo in spēali de simplici fornicatōe. Tercio d stupro q̄rto de raptu. q̄nto de icestu. sexto de saclegio. septio de vicio contra naturā. **C**irca primū sciendū sic dicit p̄li. l. et h. luxuriosus dicit aliq̄s q̄si solutus in voluptates. voluptates autē maxime veneree soluit animū hoīs. et iō luxuria ē p̄cipaliter in eis. sedario at̄ d̄z esse in q̄busdā alijs p̄tineat ad excessū. vñ ad gal. v. di⁹ glo. q̄ luxuria ē quedā supfluitas. p̄tinet autē ad rationē ei⁹ ut excedat circa venerea ordinē rationis et ideo ē p̄t̄m. Est at̄ luxuria viciū capitale. ut dicit greg. xxxi. mor. ut habitū ē supra. Et s̄m eundē ibidē ex ea oriunt̄ octo filie. s. cecitas mētis. incōsideratio. incōstantia. p̄cipitatio. amor sui. odiū dei. affectio p̄ntis secl̄i. horroz siue desperatio futurū. Scdm̄ vō p̄sid. ex ea oriunt̄ q̄tuor. s. turpiloq̄a. scurzilias. laudicia. et stultiloq̄a. que q̄tuor nascunt̄ ex p̄ter sermonis. sermo em̄ d̄z esse decens contra qd̄ est turpiloquiū. Licet̄ d̄z contra qd̄ ē scurzilias. Ex pedēs contra qd̄ ē ludicia. Et sale scz sapiētie d̄z contra qd̄ ē stultiloquiū. Spēs at̄ luxurie sūt sex. ut habet̄ xxxvi. q. j. scz fornicatio simplex. adulteriū. incest⁹. stuprū. raptus. et viciū contra naturā. **Q**uid autē sit vniq̄d̄q̄ istoz habitū ē sup li. j. a. xxxi. et habetur in sequētib⁹ articulis.

Equit⁹ videre de scdo scz de fornicatōe simplici. Circa qd̄ firmiter tenendū q̄ fornicatio simplex ē peccatū mortale. qd̄ patz p̄ h̄ qd̄ ap̄lus ad gal. v. p̄missa fornicatōe et q̄ busdā alijs vicijs subd̄t q̄ q̄ talia agūt regna dei nō possidebūt. Ab hoc autē nihil excludit nisi peccatū mortale. **S**ciendū at̄ q̄ fornicatio q̄nq̄ sumit̄ ḡnāliter p̄ quocūq̄ peccato mortali. ut i psal. p̄didisti oēs q̄ forni. abs te. Aliq̄n p̄ peccato carnis. ut. j. cor. v. fugite fornicationē. q̄nq̄ spēaliter p̄ coitu soluti cū soluta. et sic diuidit̄ contra alias spēs luxurie. q̄nq̄ p̄ scdis nuptijs. et sic dicit crisostomus q̄ accipe vxorē scdaz ē fornicatio. s. h̄ vltio mō nō ē peccatū s̄ incōtinētie signū. **S**z qd̄ de tactib⁹. amplexib⁹. osculis et h̄mōi illecebris alijs nūq̄d̄ ē ibi peccatū mortale. **S**z ali qd̄ dicit̄ esse peccatū mortale dupl̄r. vno mō s̄m spēm suā. et sic talia s̄m rōem suā nō sune peccata mortalia. possūt em̄ fieri sine libidine vel p̄pter patrie dsuetudinē vel p̄pter necessitate aliquā vel p̄pter eam̄ rōnabile. Alio mō ex sua causa ut cū q̄s dat elemosinā ut aliquē in heresim̄ iducat mortal̄ peccat p̄pter intentionē corruptā. dictū ē at̄ sup q̄ dsensus n̄ t̄m in actū s̄ etiā in delectationē peccati ē peccatū mortale. Et ideo cū fornicatio est peccatū mortale. dsensus est q̄ dsensus i delectationē ei⁹ ē mortal̄. Et iō cū p̄dicta fiūt p̄pter delectatōez h̄mōi sūt peccata mortalia. et sic t̄m dicunt̄ libidinosā. Dre. ipe etiā aspectus libidinosus ē mortal̄. s̄m illd̄. Math. v. q̄ viderit muli. ad occupi. eā iā mecha. ē eā in corde suo. vñ aug. ipudicus ocul⁹ impudici cordis est nūcius. ergo multomagis alia q̄ sunt

illi actui p̄p̄nquiora sunt mortalia. **N**ota s̄m aug. nō ait q̄ occupauerit s̄ qui viderit ad occupandū. i. ut occupat qd̄ ē plene libidini dsentare. Est em̄ occupare dupl̄r. s. ex motu subito sine deliberatōe vel intentione perficiendi. et hoc ē veniale. et cū deliberatōe et intentione pficiendi et hoc ē mortale. qui mortus scdus meli⁹ exprimit̄ p̄ ad occupandū. Sumit̄ autē visū nō t̄m p̄ sensu exteriori s̄ etiā interiori. Et qd̄ dicit de muliere intelligit de quacūq̄ alia re cui⁹ abusus ē contra dei p̄ceptū. qd̄ ergo dicit greg. nō licet intueri qd̄ nō licet occupari. est vñ q̄ visū diūgit̄ intentione siue dsensus. et p̄ visū intelligit etiā alios sensus. Intueri em̄ est int̄tueri vel int̄tēdere. et hoc est peccatū mortale.

Equit⁹ videre de tertio scz de stupro. Circa qd̄ sciendū q̄ stuprū ē illicita defloratio virginū sub cura parentū existentū. s̄z nūmeri. v. vbi d̄z si latet adulteriū et testib⁹ argui nō p̄t. q̄ nō ē inuēta in stupro scz. stuprū sumit̄ cōiter p̄ om̄i coitu viri diūgati cū alia muliere q̄ cū vxore. Inuariat̄ autē stuprator et virginē et patri eius et ideo satisfacere tenet̄ utrobiz. ut habet̄ exo. xxi. et deutro. xxi. **Q**uid de illo q̄ deflorat virginē solutā nūquid ducere vel maritare tenet̄ eā s̄m qd̄ dicitur ei videt̄ ex de adult. c. j. s̄m rod. si deflorat eā volūtane nō tenet̄. si autē inuitā aut dolo inductā ad dsensū. inuēndū ē ei in foro penitētie q̄ ei satisfaciatur vñ cū ea dponat. ad penā autē illi⁹ decre. nō tenet̄ in foro ciuili. Et exponit̄ eā glo. de raptore q̄ a domo p̄ris virginē seducit. i. seorsū ducit et vi extrahit. Accusat̄ autē stuprū infra quinquenniū q̄ sine vi est omissū. si autē vi sit oppressus mascul⁹ p̄ femina sine p̄finitōe t̄pis accusat̄. ff. e. marit. q̄ quinquenniū. et. vlt. Puniet̄ quoq̄ stuprator si sit honest⁹ s̄m leges punitione meretricis bonoz suoz. huilis vō religat̄ et i corpore coerct̄. Insti. de publi. q̄ itē lex mltū de adult. et hoc q̄ sine vi q̄s opprimet̄. si autē vi decapitat̄. ut patz ibid. s̄m at̄ p̄ vim. Idē fit q̄n amittit̄ etiā sine vi in puerz. C. e. cū vir. Itē si tutor stuprauerit eā cui⁹ ē tutor deportat̄ et ei⁹ bona publicant̄. C. e. si quis eā. Scdm̄ vero can. stuprator puellā dotabit. C. de dote cau. nō nu. l. ij. et eā ducet in vxorē si pater dsenserit. si autē pater renuerit subaudi. et puella alias contra. ex. de adult. et stu. c. penit. r̄nso. j. Tenet̄ dote assignare s̄m modū s̄m quē virgines solēt accipe. ex. d. adult. c. j. scz dsiderata dsuetudie regionis et facultate assignatis et dignitate virginis ad arbitriū boni viri. ar. xxx. q. v. nullus. Si eā vero vxorem accipe renuit verberat̄ excōicatus. scz quo ad cōionē sacramtoz quousq̄ videbitur iudici reuocādus. et in monasteriū ad agendam penitentiā p̄petuo detrudend⁹. ex. de adult. puenit.

Equit⁹ videre de q̄rto scz de raptu. Circa qd̄ sciendū q̄ rapt⁹ put nūc de eo loquimur q̄nq̄ in idem coincidit cū stupro ut cum quis virginē violenter deflorat q̄ violentia

plac h̄mōi

guyth 620

quod inferitur et virgini et patri. quod patri
tamen. Item puella quod de domo parentum violenter
educitur et violenter corripitur. quod violenter edu-
cta volenter corripitur vel fornicarie vel ma-
rimonialiter. Et utrobique est raptus. quod etiam in-
uenitur raptus sine stupro et quod stuprum sine rap-
tu ut per se patet. Sed cui rapte restituuntur. Item
si sint alij despōsate. sūt spōsis restituēde. si
nō sint despōsate sūt pmo pri restituēde. et tūc
d' voluntate parentū possūt eas uxores accipe-
re alit' mrimoniū illicitē contrahi' nō tūc iā contractū
dirimet'. Vñ illd' dicitur meldehis placuit ubi
vī dicit' dicitur abrogatū. Quid si quis vio-
lenter spōsaz suā d' domo pentū auferat et car-
naliter agnoscat. Item sponsus ius aliqd' hz in
spōsa sua ex despōsate et iō hz peccet violen-
tiā inferēdo excusat' tamē a crimine raptus.

Que est pena raptoris. Item hz leges decapi-
tat'. et e' substantia rapte applicat'. s. i. foro iu-
diciali. et h' si rapiat mulierē honestaz. sec' e'
si meretricē. ff. d' furt. l. nullū. Sec' e' e' si ra-
piat ancillā l' libertā qz tūc tūc decapitat'. Et
h' et plā alia hnt'. C. d' raptu virg. l. j. hac
pena puniūt' comites raptorū. Et q' al' dāt' eis
auxiliū. Serui at' et acille h' facti culpabiles
oburūt'. et d' demnato appellatio denegat'. ut
patz ibid'. Hoc aut' delictū vidicare pnt' pa-
rentes rapte. d' sanguinei. tutores. et curatores.
et forte comites eoz. Idē forte e' et si feia ra-
puerit virg. Nec p't p' remittē iuriā istā. C. e'
l. qz parentū. qd' e' v' p'cio h' p'ciū. sic hz
host. e. ti. Nec p't rapta d'ortū raptoris eli-
gē. et si h' fecerit. raptoris subām a lege sibi
datā pdit'. i. autē. de rap. nu. q' rap. nu. col. ix.
Sed hz can. raptor fit seru' raptē nisi se velit
redime. xxxvj. q. j. de rap. d'z etiā cū suis fau-
torib' excōicari. e. q. c. j. et. iij. h' si rapta ve-
lit p't cū raptore contrahē. e' e. accedēs. licz e'
pentes d'radicāt. Nec ex h' p'd' dominiū rex
raptoris. qz lex sup'dicta abrogata est. e' de
scōdis nup. d'ns. Raptores at' puerorū. cā abus-
sus exq' sitis penis capitalib' puniūt'. hz leges.
C. ad. l. iul. de adult. l. cū vir. Si vō p'ri
ceps d'mittat ecclesiastico iudici puniōez tā-
liū citra mortē l' mēbz trūcatōez l' sanguifef-
fusionē scz enormē potent' iubere talē icarce-
rari l' flagellari v' pecunia multari. et h' e'
v' hz h' host. si nō accusat'. si at' accusat' nō
p't diminuerē penā. et ideo d'z eā p'ncipi re-
seruare. e' e. in archiepiscopatu.

Equit' vidē de. v. scz de incestu Circa qd'
sciendū q' d' sanguineaz. et affiniū abusus
athonomatice d'z icest' p' p'uatōez scz castita-
tis. Sed pone q' deficeret gen' hūanuz sic tpe
noe. nuqd' tūc si supstitēs essent fr' et soroz li-
cite copularent'. Rndet alex. an. in. ij. q' h' nō
liceret eis facere autoritate p'pā qz h' phibe'
lege diuina. h' h' fieret eis licitū dispōsate di-
uina. Puniet' at' incest' si d'mittat' d'ra leges
sciēter ead' pena hz leges q' adulteriū. Si vō
p' ignozātiā iuris a viro d'mittit' pena mitiga-
tur. et sic exaudiri debz qd' d'z puniēdi corze-
ctōe icestū excusari. ff. e. si adulteriū. Si aut'
d'mittat' a feia p' ignozātiā iuris natural' vel

gēuū puniet' ut mascul' Si vō p' ignozātiā iu-
ris ciuil' excusat' in totū. Et idē e' de miorē ut
d'z ibidē. Sed et si distrahatur illicita d'unctiōe
anteq' accusat' hac pena nō tenet' ut ibidem
Et e' h' p'licitū quinquēniū ut in lenocinio. ff. e'
l. mariti. Scdm at' can. q' macula icest' e' pol-
lut' e' ifamis et etiā qlibet d'sentiēs sibi. ij. q'
iij. Et h' ifamia p' penitētiā nō delet'. xxxv. q.
vj. si duo. Et dū stat' i' crimie vsqz ad missaz ca-
thecūnoz. i. vsqz ad fursū corda tūc i' ecclia
admittit'. et cū eo nec cib' sumi d'z. xxxv. q. iij.
de his. et h' dicta sufficiāt ad p'ns d' icestū qz
de ipō infra l. viij. de impedimēto criminis
aliqua dicentur.

Equit' videre de. vij. scz de sacrilegio. cir-
ca qd' sciend' q' d'mittit' i' re sacra. Res at'
sacra e' uel p'sona sacra q' d'cupiscit' ad d'cu-
bitū. et sic p'inet ad luxuriā. vel q' d'cupiscit'
ad possidēd'. et sic p'inet ad inlicitiā. Potest
etiā sacrilegiū p'cinere ad irā. ut si quis iniuriat'
ex ira sacre p'sone. v' si cibū sacru' assumat ga-
lose saclegiū d'mittit'. Speciali' at' sacrilegiū
luxurie at'ribuit' q' castitati opponit'. Ad e'
obseruatiā aliq' p'sone spēaliter d'serāt'. Nō
ponit' tūc saclegiū iter spēs luxurie. xxxvj. q.
j. qz ibi numerat' illa q' sūt spēs luxurie hz se-
ipaz. saclegiū at' e' spēs luxurie hz qd' ordia'
ad finē alteri' vicij. Et p't d'currere cū d'uisis
spēs luxurie. Si quis em' abutatur p'sona sibi cō-
iuncta hz spūalē d'gnatōez d'mittit' sacrilegiū
ad modū icest'. Si v' gine deo sacra q' iquatur
e' xpi spōsa e' saclegiū ad modū adulteriū. In qn-
tū vō e' sub cura spūalis p'ns e' qd' d'az spūale
stuprū. Et si vis iferat' e' spūalis rapt'. q' etiā
hz leges graui' puniet' q' alius raptus.

Equit' videre de. vij. scz de vicio d'ra na-
tura. Circa qd' sciend' q' h' p't multup' d'ū-
gere. vno mō si i' se pollutio p'curet'. et sic d'z
immūdicta l' mollicies. Alio mō p' coitū ad rē
alteri' spēi et d'z bestialitas. Tercio ad rē eius-
dē spēi idebiti sex' et d'z sodomia. q'ro si nō
seruet' natural' mod' coeūdi. l' quātū ad instru-
mentū nō debitu' l' quātū ad mōstruosos d'cū-
bēdi modos. Peccat at' h' h' faciēdo mag' cū
vxoze q' cū meretricē. qz mag' tene' cauere ma-
lū vxoris q' alteri' mulieris. Est at' viciū cō-
tra naturā maximū inter spēs luxurie v' vult
aug' li. de adulterinis diugijs. post h' icest'
vñ adulteriū viciat' ab icestu ut d'z aug'. qd'
e' v' accipiēdo vtrūqz i' suo sumo. Mai' est
em' peccatū coire cū matre q' cū alteri' vxore
Adulteriū vō e' gūi' stupro et vtrūqz ag'ua'
p' violentiā. ido rapt' v'ginis e' gūi' p'ctm stu-
pro. Et raptus vxoris adulteriū. h' etiā vicia
oia ag'uant' hz rōez sacrilegi'. Infimū vero
p'ctm iter spēs luxurie e' fornicatio simplex q'
d'mittit' sine iniuria alteri' p'sone. Inter vicia
vō d'ra naturā infimū e' p'ctm immūdictē. gra-
uissimū at' e' bestialitas. post h' aut' e' sodomia
deinde e' p'ctm in quo nō seruat' d'cubēdi de-
bitus modus. Magis aut' si nō sit vas debitu'
q' si sit inordinatio hz aliqua alia p'inentia
ad d'cubitus modū. Punietū aut' fuit hoc pec-
catū ante leges incendio. gon. xix. Et in lege

Ly 21 28

veteri gladio iudic. xix. Ergo multo magis
 mo tpe gratie in quo assumpta est humana na-
 tura a filio dei. et hmoi viciu igne et gladio
 est puniendū. imo etiā omni genere tormen-
 torū exterminandū a seculari potestate q̄ nō
 sine causa gladiū portat ro. xij. Ab ecclesia
 stica vero potestate omni genere coertōis et
 abiectōis ab ecclesia velut putridissimi sunt
 tales a corpore abscidendi vñ tales nō tm̄ q̄ fa-
 ciunt. sed etiā qui suadent sodomiam s̄m leges
 capite puniunt. Sacri vero canones sub silē-
 tio transeūt in detestationē tāti criminis et fla-
 gicij qd̄ nō debeat noian. d̄z tñ iudex eccle-
 siasticus ip̄m pena gūiozi q̄ scelera punire.

De adulterio et lenocinio ti. xlvij.
 Einde cōsiderandū est de adulterio. et
 primo qd̄ est et vnde dicit. scdo de pu-
 nitōne adulteri. tercio de lenocinio.

De his vero q̄ p̄ninent ad accusationē adu-
 lteri sufficiat illa q̄ dicunt infra li. viij. ti. xxxv
 cetera vero relinquunt iurisperitis. Circa
 primū sciendū qd̄ adulteriū ē alieni thori vio-
 latio. xxxij. q. v. nō mechaberis uel sui thori
 decurpato. qñqz em̄ omittit adulteriū respec-
 tu viri et mulieris. qñqz respectu viri tantū
 quādoqz respectu mulieris tantū. p̄prie tamē
 loquendo adulteriū in nupta omittit. ff. e. l.
 inter liberas. §. lex iulia. Extenso etiā voca-
 bulo dicit adulteriū aliquādo cū p̄pria vxorē
 re. et hoc s̄m quāda iuris interpretationem
 s̄m illud hiero. ardentior amator vxoris est
 adulter. ut q̄ndo ita diligit vxorē q̄ eā agno-
 sceret etiā si alteri vxor esset. Dicit autē adul-
 teriū quasi accessus ad alteri thori. vñ p̄prie
 dicit ut dictū est qñ accedit ad coniugata.

Equit̄ videre de scdo. Circa qd̄ sciendū
 qd̄ p̄ adulterio s̄m leges imponit pena
 mortis. C. e. l. quāuis femina aut a viro ver-
 berata in monasterio includit quā itra bien-
 niū viro recipere licet. biennio vero trāfacto
 vel viro mortuo anteq̄ vxorē de monasterio
 educat adultera tonsa monastico habitu sus-
 cepto. ibi dū viuit maneat. duabus partibz
 p̄prie substantie liberis applicādis et tercia
 monasterio. Si autē liberos nō habeat paren-
 tibus eius peccato nō cōsentientibz applicet
 p̄ tercia. et due monasterio parentibz at nō
 extantibz tota substantia applicabit monaste-
 rio pactis dotaliuz instrumentoz omni casu
 seruatis. ut in autētica ut nulli iudic. §. mani-
 festa coll. ix. et ponit in. C. de adult. §. hoc
 die si vir in p̄bādo deficiat tenet ad rationē
 ut ibidē. §. adult. §. s̄m h̄ vir volēs ab vxorē
 separari indirecte cōsequi poterit qd̄ directe nō
 p̄t. accusabit em̄ vxorē de adulterio calūnio-
 se etsi deficiet in p̄batōe in monasteriū detru-
 det. Et sic indirecte ab vxore sepabit. h̄ nō
 tūc h̄ fiet s̄m autē. h̄ aliter vir puniet scz vñ
 in bonis suis vel castigādo aliter l̄ aliter nō
 cōsequet. qz erit in voluntate mulieris sibi re-
 cōciliare viruz ut p̄dictū est sup̄ etiā de viro.
 scdm̄ aut̄ vetus testamentū. mulier de adul-
 terio coniecta lapidabatur nō autē vir. xxxij. q. v.
 huius imago. Scdm̄ vero can. in foro ecclesia

stico agi ad separationē. et de pcur. tue. Et ad
 dotis uel donationis amissionem. et de dote
 post diuor. resti. plerūqz. Scdm̄ vero can. cle-
 ricus adulter deponit. et laicus excoica di-
 lxxxj. si q̄s clericus. ar. vj. q. j. illi q̄. Ad h̄ no-
 ta qd̄ ea q̄ ministrat in cāpo nō p̄t accusari de
 adulterio. C. e. l. qui adulteriū. Et h̄ qz p̄so-
 nas hmoi vite vilitas nō credit legū obserua-
 tione dignas. ut dicit ibidē. qd̄ s̄m can. non
 p̄cedit ut dicit gōf.

Equit̄ videre de tercio scz de lenocinio.
 Circa qd̄ sciendū leno est qui adulteriū l̄
 adulteriū subicit vñ p̄ operto stupro pecuniā
 accipit vñ damnatā de adulterio accipit siue
 ducit. vel questū de adulterio vxoris facit. l̄
 dephensam adulteriū reanet. Secus est si ha-
 beat eā suspectā et p̄textu incredulitatis igno-
 rantia valeat obūbzare. Sed et pena lenonis
 tenet is cuius ope uel auxilio vel cōsilio dolo
 malo factū est ut dephensi in adulterio se pe-
 cunia redimeret vel interuenire alia pacte de
 C. e. l. ij. et. l. castitati. Est at eadē pena leno-
 nis q̄ est adulteri. ff. de micribz auxiliū.

De continentia et incōtinētia ti. xlvij.
 Oītea cōsiderandū ē de p̄tibz potēciali-
 bus t̄pantie. Et primo de continentia
 scdo de clementia. tercio de modestia
 Circa primū videndū primo de ip̄a cōtinētia.
 scdo de incōtinētia sibi opposita. Circa pri-
 mū sciendū qd̄ nomē cōtinētie dupl̄ sumitur
 a diuersis. quidā em̄ cōtinētia noiant p̄ quā
 aliquis abstinet ab omni delectatōe venerea
 vnde ap̄lus ad gal. v. eam castitatem coniungit.
 et sic cōtinētia p̄fecta et principalis est virgi-
 nitas et scdaria viduitas. Vnde s̄m h̄ eadem
 ratio est de cōtinētia q̄ de virginitate q̄ sic vir-
 tus. vñ et andronicus sic loquēs de cōtinētia
 dicit qd̄ est habitus inuictus a delectatōe. Alij
 dicūt cōtinētia esse p̄ quā resistit aliq̄s cōcupi-
 scentijs p̄auis q̄ in eo vehementer existūt. et
 sic accipit. vij. eth. et in collatōibz pat̄z et
 hoc modo cōtinētia habet aliqd̄ de rōe vir-
 tutis inquantū scz ratio firmata est p̄ eā cōtra
 passiones ne deducatur ab eis. Nō tamē at-
 tingit ad p̄fectā rationē virtutis moralis. scdm̄
 quā etiā appetitus sensitiuus subdit rōi. sic ut
 in eo nō insurgāt vehemētes passiones cōtra-
 rie rationi. et ideo dicit. ij. ethi. qd̄ cōtinētia
 nō est virtus sed quedam mixta scz inquantū
 habet aliquid de virtute et in aliquo deficiet
 a virtute. et in septimo cōdiuidit virtuti scz
 inquantū deficiet a virtute. Large tamen acci-
 piendo virtutē p̄ quolibet p̄cipio laudabi-
 liū operū dici p̄t cōtinētia virtus. Est autem
 cōtinētia p̄prie circa cōcupiscentias delecta-
 tionū tactus. Est em̄ circa eadē circa q̄ ē t̄pan-
 tia. ut dicit. vij. ethi. In his em̄ est optimū et
 difficilimū cōtinere. cōmuniter autē et s̄m qd̄
 p̄t dici in quacūqz alia materia.

Equit̄ vidē de scdo scz de incōtinētia. de
 qua q̄rit an sit peccatū. Incōtinētia
 potest accedi circa aliquid dupl̄. vno modo
 p̄prie et simpliciter. et sic est circa cōcupiscentias
 delectationū tactus. et sic ē p̄ctm̄ duplici

ratione. sicut dicitur vij. ethi. q. incontinentia vituperatur non tantum sicut peccatum quod scilicet est per recessum a ratione. sed sicut malicia quedam scilicet inquam sequitur occupacionem pravam. Alio modo incontinentia dicitur circa aliquod appetitum in quantum homo recedit ab eo quod est secundum rationem sed non simpliciter. ut cum aliquis non servat modum rationis in occupacione honoris divitiarum et aliorum huiusmodi que secundum se videntur esse bona. Circa que non est continentia simpliciter sed secundum quid. sicut supradictum est de continentia et sic incontinentia est peccatum non quidem ex eo quod aliquis ingerat se occupacionibus pravibus sed ex eo quod non servat modum debitum rationis in occupacione de rebus appetendis.

De clementia et mansuetudine et vicij oppositis titulus xliij.

Et inde considerandum est de clementia et mansuetudine. et primo de ipsis. scilicet de

de crudelitate que opponitur clementie. tertio de ira que opponitur mansuetudini. Circa primum sciendum quod ex passione ire provocatur aliquis ut graviores inferat penas. Ad clementiam autem pertinet directe quod sit diminutio penarum quod impeditur non potest per excessum ire. Et ideo mansuetudo in quantum refrenat impetum ire occurrit in eundem effectum cum clementia. differunt tamen in quantum clementia est moderata exterioris punitionis. Mansuetudo autem proprie diminuit passionem ire. et inde sequitur alia differentia quam ponit seneca. ij. li. de clementia scilicet quod clementia est lenitas superioris ad inferiores scilicet in constitutione penis. mansuetudo autem est cuiuslibet ad quemlibet. Nota etiam quod misericordia et pietas cum his conveniunt in quantum in eundem effectum occurrit qui scilicet est prohibere mala proximorum. sed differunt quantum ad motum. quia pietas hoc facit ex reverentia quam habet ad aliquem superiorem scilicet deum vel parentem. Misericordia vero hoc facit ex amicitia quam habet cum proximis. mansuetudo in quantum remouet iram incitantem ad vindictam. Clementia vero hoc facit ex animi lenitate in quantum iudicat equum esse ut quis amplius non puniat. Dominus autem mansuetudo siue mitis inter beatitudines Math. v. Et inter fructus ad gal. v. Nam beatitudines sunt actus virtutum fructus autem sunt delectationes de actibus virtutum. Et ideo nihil prohibet mansuetudinem poni et beatitudinem et fructum. secundum quod nomen eius diuersimode sumi potest.

Equitur videre de secundo scilicet de crudelitate circa quam sciendum quod hoc nomen sumptum esse videtur a cruditate. sicut autem ea que sunt decocta et digesta solent habere dulcem et suavem saporem. ita cruda habent asperum et acrem. dictum est autem supra quod clementia dicitur quando animi lenitate siue dulcedine per quam quis est diminutio penarum. et sic crudelitas directe opponitur clementie. Nomen autem seuitie et feritatis a similitudine ferarum sumitur. que etiam seue dicuntur. et ideo proprie loquendo feritas vel seuitia dicitur secundum quam quis in cruciatu alicui delectatur et sic sub bestialitate continetur. talis enim delectatio non est humana sed bestialis. Crudelitas vero

culpa in eo que puniatur attendit. sed in puniendo modum excedit. et ideo differt a seuitia sic malicia humana a bestialitate. ut dicitur vij. ethi. unde seuitia non opponitur directe clementie sed excellentiori virtuti quam philosophus vocat heroicam vel diuinam. et secundum nos dicitur potest per directe opponitur dono pietatis. Severus autem dicitur quasi seuus et verus ut dicitur psalms li. ethi. que sine pietate iusticiam tenet.

Equitur videre de tertio scilicet de ira. et circa hoc queruntur plura scilicet ut ira sit peccatum. Ira ut dictum est supra est proprie quedam passio. passio autem appetitus sensitivi intantum est bona in quantum ratione regulatur. si autem ordinem rationis excludit est mala. Ordo autem rationis in ira potest attendi quantum ad duo. primo quantum ad appetibile in quod tendit quod est vindicta. unde si quis appetit quod secundum ordinem rationis vindicta fiat. laudabilis est appetitus ire. et dicitur ira per zelum. Si autem appetat quod fiat vindicta quilibet. quia contra ordinem rationis est ira per vicium. Alio modo attenditur quantum ad modum irascendi ut scilicet motus ire non immoderate feruescat interiorius vel exteriorius quod si permittatur non erit ira sine peccato. etiam si quis appetat iustam vindictam.

Unde omnis ira sit mortalis. Ira que non. unde super illud psalms. Irascimini et non peccet. dicitur gloria. venialis est ira que non producit ad effectum. motus enim ire potest esse peccatum dupliciter videlicet dictum est. uno modo ex parte appetibilis. ut cum quis appetit vindictam et sic ex genere suo est mortalis quia detrahatur iusticie et caritati. possit tamen talis appetitus esse venialis propter imperfectionem actus. et hoc vel ex parte appetentis ut cum actus ire pervenit iudicium rationis. vel ex parte appetibilis. ut cum quis appetit se in aliquo modico vindicare quod etiam si inferatur non erit mortale. ut si quis parum trahit aliquem puerum per capillos et huiusmodi. Alio modo quantum ad modum irascendi et sic secundum se non est ex genere suo mortalis. posset tamen esse mortalis puta si ex vehementia ire excidat a dilectione dei vel proximi. Verum Math. v. dominus ponat agrum tres modos vel gradus ire. Ira illi gradus ire non pertinent ad diversas species ire. sed accipiuntur secundum processum actus humani in quo primo aliquis corde decipit. et sic dicitur qui irascitur fratri suo. et loquitur de illo qui vult graviter proximo nocere. talis enim ira est mortalis. Si vero motus lenis esset cui ratio non consentiret venialis esset. Secundo per aliqua signa manifestatur exteriorius etiam antequam prumpat in effectum. et sic dicitur qui dixerit fratri suo racha. quod est interiectio irascens. tertio peccatum interius conceptum producit ad effectum. Est autem effectus ire nocentium alterius sub ratione vindictae minimum autem nocentium est quod fit solo verbo et secundum hoc dicitur qui dixerit fratri suo facie. et sic per quod secundum addit supra primum. et tertium super verumque. unde si primum est mortale peccatum in casu in quo loquitur dominus ut dictum est multo magis alia. Et ideo singularis eorum ponuntur correspondencia aliqua pertinentia ad condemnationem. sed in primo ponitur iudicium quod est minimum

q: ut dicit aug⁹. in iudicio adhuc dat^r defen-
 sionis locus. In scdo ponit^r consiliu in quo iu-
 dices inter se cōferūt qua pena sit puniend⁹.
 In terciō ponit^r gehēna ignis q̄ ē odemvato
 certa. Nota q̄ h̄ dē p̄ q̄ndā similitudinē. cum
 em̄ q̄s dicit^r de delicto iudex eū iudicat eē
 puniend⁹. et h̄ est illi magna pena scz q̄ scit se
 ad penā iudicand⁹. h̄ vltim⁹ ē sibi ḡuioz pena
 q̄n̄ scit sibi determinatā esse penā. h̄ adhuc ē
 et grauior pena q̄n̄ fert^r penē sentētia. primū
 vocat^r iudiciū. scdm̄ consiliū. terciū gehēna. qz
 tūc est pena ḡuissima. et sicut gradatim h̄m̄ h̄
 tria crescit pena. Ita ire h̄m̄ illas tres d̄ias
 maior et mior debet^r pena. et h̄ oia habent^r ex
 glo. sup^r M^o. v. Vt ira sit viciū capitale.
 h̄ q̄ sic ut vult greg. xxx. mor. Sciend⁹ tū q̄
 de ira possim⁹ loq̄ dup^r. vno mō p̄ accūs scz
 inquat^r impedit iudiciū rōis p̄ qd̄ h̄o retrar-
 hit^r a malis. et sic p̄t esse p̄cipiū peccatoz.
 vñ sup̄ illud puer. xix. vir iracūduz puocat
 iras. dicit glo. Iamua oim̄ vicioz ē iracūdia.
 Alio mō directe et p̄ se et sic est cā aliquoz
 specialit^r p̄ctōz q̄ sūt filie eius. Et he sūt sex
 h̄m̄ greg. xxx. mor. scz rixa. tumor mētis. ota-
 melia. clamor. indignatio et blasphemia. Sa-
 mie at̄ hic tumor mētis nō p̄ supbia h̄ p̄ quō
 dā conatu seu audacia hoīs mētantis viciū
 ctā. blasphemia vō i quā aliq̄s ex ai omōtōe
 prūpit ex ira p̄cedit. blasphemia vō in quā
 q̄s deliberate prūpit ex supbia hoīs se otra
 deū erigētis p̄cedit. Odiū vō et si nascat^r ex
 ira h̄z tū aliquā potiozē cāz ex q̄ directe p̄ce-
 dit vel ozit^r scz tristitia. sic ecōtrario amor na-
 scit^r ex delectatōe. Ex tristitia aut̄ illata q̄n̄q̄
 in irā q̄n̄q̄ i odiū aliq̄s mouet^r. vñ dueient^r
 fuit odiū ponere oziri ex accidia. licz aug. di-
 cat in reglā q̄ ozit^r ex ira Vt sit aliqd̄ vi-
 ciū oppositū iracūdie p̄ueniens ex defectu ire
 h̄ ira p̄t dup^r intelligi. vno mō simplex mo-
 tus volūtatis quo aliq̄s ex iudicio rōis penā
 illigit. et sic defect⁹ ire est p̄ctm̄. et sic sumit
 crisō. irā sup^r M^o. dices q̄ cū cā n̄ irascit^r pec-
 cat. paciētia at̄ irrationabil^r vicia semiat. ne-
 gligētā nutrit. et nō malos tūc h̄ etiā bonos
 ad maluz inuitat. Alio mō sumit^r ira p̄ motu
 appetit⁹ sensitiui q̄ ē cū passione et trāsmuta-
 tōe corp̄ ilī. Et h̄ mot⁹ nccio d̄sequit^r in hoīe
 ad simplicē motū volūtatis. qz appetit⁹ infer-
 rior naturaliter sequit^r motū appetit⁹ superio-
 ris nisi aliqd̄ repugnet. et id̄ n̄ p̄t total^r defi-
 cere mot⁹ ire i appetitu sensitiui nisi p̄ subtra-
 ctōez nel debilitatē mot⁹ volūtatis. et id̄ ex
 d̄sequētī etiā defect⁹ passionis ire est viciol⁹
 sicut et defect⁹ volūtarij mot⁹ ad puniendā
 h̄m̄ iudiciū rationis.

De modestia et eius spēs in cōi. ti. l.
 Oītea d̄siderand⁹ ē d̄ modestia. et p̄mo
 i cōi. scdo de spēs eius. Circa primū
 sciend⁹ p̄ diuersimode aliq̄ vident^r loq̄
 de modestia. vbiq̄z em̄ d̄siderauerit aliqua
 spēalez delectatōez boni uel difficil^r i moder-
 rādo subtraxerūt illd̄ modestie reliquētes eā
 circa miora. Manifestū ē aut̄ oib⁹ q̄ refrenas-
 tio delectatōz tact⁹ quādā speciale difficul-

tate h̄z. vñ oēs t̄pantiā d̄stinxerit a modestia
 tullio vō qz d̄siderauit qd̄dā spēale eē bonū
 in moderatōe penāz. ido etiā clementiā sub-
 traxit modestie pones modestiaz cca oia alia
 q̄ relinquunt^r moderāda. hec aut̄ vident^r esse
 q̄tuoz. quoz vñ ē mot⁹ ai ad excellētā ali-
 quā quā moderat^r huilitas. scdm̄ ē desideriu
 p̄nentiū ad cognitōem. et in h̄ moderat^r stu-
 diositas. terciū p̄inet ad corpales mot⁹ et
 actōes. vt scz decenter et honeste fiat. q̄rtū ē
 qd̄ p̄inet ad apparatū exteriorē. Dicit^r at̄ mo-
 destia a modo. mod⁹ em̄ q̄ cōiter seruat^r in oī
 v̄tute specialiter v̄tuti q̄ ponit modū in mini-
 mis appropziat^r. sicut nomē cōe āgeloz ap-
 propziat^r infimo ordini angeloz.

De humilitate et supbia ti. l.
 Einde d̄siderand⁹ ē de spēs modestie
 q̄ sūt q̄tuoz vt patz ex p̄dictis. et p̄mo
 de humilitate. Circa quā p̄io dicend⁹
 est de ipā. scdo de supbia sibi opposita. Cir-
 ca primū sciend⁹ q̄ huilitas h̄m̄ q̄ est v̄tus di-
 cit in sui rōe quādā laudabilē delectōem ad
 ima. h̄ aut̄ fit q̄n̄q̄ tū h̄m̄ signa exteriora. et
 h̄ est falsa huilitas. de q̄ dicit aug⁹ in q̄dam
 ep̄la q̄ ē magis supbia. q̄n̄z aut̄ fit h̄m̄ icerio-
 re motū aie. et h̄ huilitas p̄prie ponit^r virtutē
 qz v̄tus p̄cipaliter d̄sistit in electōe mētis.
 vt patz. j. ethi. Respicit autē huilitas p̄cipue
 subiectōez hoīs ad deū h̄m̄ quā etiā alijs hu-
 miliādo se subicit. vñ qlibet h̄o h̄m̄ illd̄ qd̄
 suū in eo se subicere debz cui libet p̄io quā-
 tū ad id̄ qd̄ ē dei in ipō. hoīs em̄ est defectus
 dei aut̄ est qd̄qd̄ boni ē in hoīe. osee. xij. poi-
 tio tua israhel ex te ex me tam̄ auxiliū tuū. p̄t
 tū aliq̄s reputare aliqd̄ boni esse in p̄io qd̄
 ipē n̄ h̄z. vel aliqd̄ mali in se esse qd̄ i alio nō
 est ex quo p̄t ei se subicere p̄ huilitatē. Donit
 aut̄ an̄z. p̄ij. grad⁹ quoz prim⁹ est se d̄cepti-
 bilē esse d̄gnoscere. scds de h̄ dolere. tercius
 h̄ d̄fiteri. q̄rtus h̄ psuadere scz ut velit h̄ cre-
 di. quitus ut patienter sustineat h̄ d̄ici. sextus
 ut patiat^r se d̄ceptibiliter tractari. sept⁹ ut h̄
 amet. glo. vō M^o. iij. dicit q̄ p̄fecta huilitas
 h̄z tres grad⁹. prim⁹ ē subicere se maiori et n̄
 p̄ferre se eq̄li q̄ est sufficiens. scds ē subdere se
 eq̄li et nō p̄ferre se miori h̄ est abūdās. terci⁹
 ē subesse miori qui est p̄fect⁹. S; isti grad⁹ n̄
 accipiunt^r h̄m̄ naturā humilitatis sed p̄ d̄pa-
 rationē ad hoīm gradus.

Equit^r videre de scdo scz de supbia. et
 circa h̄ac querunt^r plura scz vtrū supbia
 sit peccatū. h̄ q̄ sic. sicut em̄ dicit p̄fido. li.
 ethi. supbus dicit^r qui sup̄ vult videri q̄ est.
 hoc autē est otra rationē. et p̄ d̄sequēs ē pec-
 catū. qz h̄m̄ d̄po. c. iij. de diuinis noib⁹. ma-
 lū anime est p̄ter rationē cause. vnde patz q̄
 supbia est peccatū. Vt supbia sit specia-
 le peccatū. h̄ supbia p̄t duplicit^r sumi. vno
 modo h̄m̄ p̄prie specie quā habet ex rōe p̄prie
 obiecti. et sic est speciale peccatū qz habz spe-
 ciale obiectū. est em̄ inordinatus appetitus
 p̄prie excellentie ut dictū est. Alio modo h̄m̄
 quādā redundantiā in alia peccata. et h̄m̄ h̄
 habet quādā generalitatem scz inquantū

ex ea oriri pnt oia pctā. et hoc dup^r. vno mō
p se inquātū. s. alia peccata ordinant^r ad finē
supbie q̄ est p̄p̄a excellentia. ad quā ordinari
p̄t om̄e qd̄ q̄s appetit inordinate. Alio mō idi
recte et q̄si p̄ accidēs. s. remouēdo p̄hibens
inquātū scz hō p̄ supbiā cōtēnit legē diuinā p̄
quā p̄hibet a peccādo. s̄m illd̄ b̄iere. ij. ofre
gisti iugū meū. Intelligendū tñ q̄ pctā nō sp̄
oriunt^r ex supbia qz nō sp̄ fit peccatū ex cōtem
ptu s̄ q̄nqz ex infirmitate et q̄nqz ex ignorātia
et iō dicit aug⁹ li. de natura et gra. q̄ multa
pctā sunt q̄ nō fiūt ex supbia. Vt supbia
fit peccatū mortale. s̄ p̄ supbiā hō se extol
lit sup̄ illd̄ qd̄ est sibi p̄fixū a deo et ita aliq̄li
ter nō subdit^r deo et regule ei⁹. hō autē ē auer
ti a deo. Et ideo supbia s̄m gen⁹ suū ē pctm̄
mortale. aliqui tñ motus supbie sūt veniales
p̄pter eorū impfectionē. dū scz ei rō n̄ cōsentit
Vt supbia fit viciū capitale. s̄ supbia
dupl^r p̄t sumi ut dictū est sup̄. vno mō p̄t ē
spectale peccatū. Alio mō ut h̄z quādā gnali
tatē. Vicia autē capitalia ponunt^r esse quedāz
peccata sp̄ealia ex q̄b⁹ oriunt^r multa pctōz
gnā. Et ideo qd̄az cōsiderātes supbiā p̄zio mō
ponūt eā eē viciū capitale vt p̄fido⁹ et cassia
nus. greg. vō cōsiderās eā scdo mō poit ip̄az
reginā et matrē oiz viciōz. xxx. moz. Ad hō
nota q̄ greg. xxiij. moz. poit q̄tuoz sp̄s sup
bie. p̄zia ē cū q̄s bonū qd̄ h̄z a se h̄re estimat.
scda cū dat^r sibi desup̄ p̄ suis meritis dari pu
tat. tertia cū se iactat h̄re qd̄ n̄ h̄z. q̄rta cū de
spectis ceteris singulariter appetit videri ha
bere qd̄ non habet.

De studiositate et curiositate. ti. liij.

Osia cōsiderandū est de studiositate. et
p̄zio de ip̄a. scdo de curiositate opposi
ta. Circa p̄mū sciendū q̄ studiū ē vhe
mēs applicatio mētis ad aliqd̄. mēs at nō ap
plicat^r ad aliqd̄ nisi cōgnoscedo illd̄. et iō stu
diū p̄ p̄rio respicit cōgnitōz. et p̄ poster⁹ q̄cū
qz alia ad q̄ op̄ada directōe cōgnitōis indige
m⁹. et iō studiositas q̄ d̄z a studio p̄p̄e d̄z cca
cōgnitōz. s. acq̄rendā. vñ p̄p̄e p̄tinet ad eā mo
dari appetitū p̄t tēdit ad cōgnitōē acq̄redā.

Equit^r vidē de scdo. s. d̄ curiositate. h̄ at
ē appetit⁹ imoderat⁹ cōgnitōis acq̄redē
q̄ q̄dez dup^r p̄t esse viciū. vno^o p̄t diūgit^r ei
p̄ accēs malū. vt q̄n q̄s studet addiscē ad su
p̄biendū uel aliter peccandū. Alio mō ex ip̄a
iordinatōe appetit⁹ et studij addiscēdi veri
tatē. Et h̄ qd̄dup^r. vno^o inquātū p̄ studiū mi⁹
vūle retrahit^r aliq̄s a studio qd̄ sibi nccio in
cūb^r. scdo iquātū aliq̄s studet addiscē ab eo
a quo n̄ licz. vt a dyabolo. tercio inquātū nō
refert q̄s ad debitū finē. s. dei cōgnitōē. q̄rto
iquātū q̄s studet cōgnosce veritatē sup̄ igenij
p̄p̄ij facultatē. qz p̄ h̄ q̄nqz q̄s facile labi^r in
errozē. et h̄ dicta sūt quātū ad cōgnitōz itelle
ctiū. quātū vō ad sensitiuā dup^r p̄t eē viciū.
vno mō inquātū cōgnitio sensitiua nō ordinat^r
in aliqd̄ vūle s̄ magis auertit hoiez ab aliq̄
vūli cōsideratōe. Alio mō iquātū cōgnitio sen
sitiua ordinat^r ad aliqd̄ noxiū. ut inspectio mu
lieris ordinat^r ad cōcupiscendū. et diligēs inq̄

stio eorū q̄ ab alijs fiūt ordinat^r ad detrahē
dū. Siq̄s autē cōgnitōē sensitiuā intēdit ordi
nare p̄pter necessitatē nature sustentande uel
p̄pter studiū veritatis immediate sua studio
sitas est virtuosa.

De modestia in exterioribus motibus
corpis ti. liij.

Einde cōsiderandū ē d̄ modestia p̄t cōsi
stic in exteriorib⁹ motib⁹ corpis q̄ se
rie agunt^r. et h̄ p̄mo de ludo. scdo de scurili
tate siue de stultiloq̄o q̄ solēt in talib⁹ admis
ceri. Circa p̄mū q̄run^r p̄la vtz i talib⁹ pos
sit esse vire⁹ et viciū. s̄ viciū moral⁹ cōsistit in
hoc p̄ ea q̄ sūt hois p̄ rōez ordinant^r. manife
stū ē at q̄ exteriores motus hois sūt p̄ rōez or
dinabiles. qz ad imperiū rōis exteriora m̄bra
mouent^r. et ideo circa mot⁹ eorū p̄t esse vire⁹
moral⁹. s. si sint p̄ rōez ordinati puta modestia.
et viciū si sint deordinati. Vt in ludis pos
sit esse aliq̄ viciū. s̄ p̄ sic hō em̄ idiget q̄re
aliq̄n ad ai fatigati recreationē. q̄s aut aie
ē delectatio. vñ di^r p̄hs. viij. et h̄i. p̄ delecta
tio si sit foras expellit tristitiā. et iō cōtra aie
fatigatiōē op̄ez adhibē remediū aliq̄ā de
lectatōez ouementē itermitta intēctōē insisten
di opib⁹ siue studio rōis. cui⁹ exēplū h̄et in
io. euāgelista i ei⁹ legēda. Dicta at l̄ facta i
talib⁹ vti ad q̄ndā q̄re ai. et h̄ est qd̄ d̄z. iij.
et h̄i. p̄ in h̄ vire ouersatōe qd̄ā rēq̄s habe
cū ludo. Circa hoc tñ sūt p̄cipue tria cauēda
quoz p̄imū et p̄cipale ē q̄ p̄dicta delecta
tio i aliq̄b⁹ op̄atōib⁹ vbi turpib⁹ l̄ noxijs n̄
q̄rat^r. d̄ tñ em̄ ioco d̄ tullij li. d̄ offi. q̄ ē fla
giciofus et obscen⁹. scdm̄ ē ne total^r aie gū
tas resolua^r. vt di^r abzo. li. d̄ offi. tertiū est q̄
cōgruat p̄sone tpi et loco et s̄m alias debitas
circūstācias ordinē vt tullij di^r ibid. h̄mōi
at s̄m rōis regulā ordinē. h̄icus at s̄m rōz
ordinās siue opans ē v^r moral⁹. et iō cca lu
dos p̄t aliq̄ v^r esse quā p̄hs eutrapeliā vocat
a bona ouersioe. qz. s. bñ ouertit i solaciū ali
qua dicta l̄ facta. et iquātū hō p̄ istā v̄tutem
refrena^r ab imoderāta ludoz sub modestia
cōtinet^r. Vt in sup̄fluitate ludi possit esse
pctm̄. s̄ p̄ sic sup̄fluū em̄ i ludo d̄z qd̄ regu
lā rōis excedit. et h̄ p̄t esse dup^r. vno^o ex ip̄a
sp̄e actionū q̄ assumūt i ludo. vt sūt turpia v̄
ba l̄ facta. v^r ec p̄rio noxia et sic ē ibi pctm̄
mortale. Alio^o s̄m defectū debitarū circūstā
ciaz. et sic p̄t ibi esse pctm̄. q̄nqz mortale ut cū
q̄s delectatōem ludi p̄ponit dilectioni dei.
q̄nqz v̄iale. vt cū q̄s nō tñ afficit^r ad ludū q̄
p̄pter h̄ cōmittere velle et aliqd̄ cōtra p̄ceptū di
v^r eccie. Ad h̄ nota q̄ risus aliq̄s p̄ueit ex
serenitate cōscie et p̄gustatōe suauitatis diuie
et ille p̄tinet ad fructū spiritus q̄ est gaudiū.
Aliq̄s ex affectōe celestis glorie. p̄. v^r. rī
debit in die nouissimo. Aliquis ex māfuetudi
ne nature. et sic attestat^r bonitate nature. Ali
quis ex iordinatōe inepte leticie. d̄ q̄ eccle.
vij. melior est ira risu. et sic ridere nō est sine
peccato. Si l̄ lud⁹ uel saltatio q̄nqz p̄uenit
ex sp̄uali iocūditate. et sic est meritoz⁹ sicut
dauid lusit et saltauit coram archa domini.

hijus p̄ vlti^r

quādoq; aut puenit ex recreatione qñz p ceter
 citatione et sic potest esse sine peccato. qñz ex
 dissolutione mentis lasciuie. et sic est peccatu.
 h alex. an. in 2º Quid de inspectorib? ludozz
 vel ioculationū. hē inspectio quedā est in trā
 situ nō tendēs vltē ad delectatōz pēti moz
 talis vt fornicatōis et hec ē venialis. quedā
 est studiosa in q se3 ē fomentū pēti mortalis.
 et h qñz ē mortalis. Itē ioculatō qdaz ē histri
 omica quedā corealis muliez lasciuaz. que
 daz causa exercitiij l fastidij tollēdi siue acci
 die vitade fit. Inspectio ergo studiosa iocula
 tōis prime et scde vergere pt in pētm morta
 le. terciē vō et quarte pt eē veialis. h alex. an
 in 2º Quid de coreatricib? nūquid peccant
 mortaliter ducēdo coreas. hē rod. credit q
 sic. h faciāt hoc vt se l alios icitēt ad libidiez
 l h faciāt h de dsuetudine licet n corrupta in
 tenuōe qz talia de se habēt ad libidiez incita
 re. Si aut aliq raro sine intētiōe corrupta core
 is se immisceat. dubitat an mortaliter peccet
 cū exponat se piculo alios ad libidinem puo
 candi. et exempla f̄ beat alijs similia faciēdi
 Quid de histrionib? hē vt sup dictū ē lu
 dus est necessari? ad dservatōz vite hūane ad
 oia aut q sūt vtilia hūane dservatōi pnt aliq
 officia licita deputari. et id officiu histrionū
 qd ordina? ad solatiū hoim nō ē h̄m se illicitū
 dūmō ludo vtant? moderate se3 nō vtendo ali
 qbus verbis vel factis illicitis et nō exhiben
 do ludū negotijs et rpibus indeb itis. vñ illi
 qui moderate eis subueniūt nō peccāt h̄ iuste
 faciūt dū eis mercedē sui misterij tribuūt. Si
 qui aut in tales supflue sua dsamūt vel susti
 neant illos histriones q ludis illicitis vtunt?
 peccant qī eos in pēto fouendo. vñ aug. sup
 jo. dº q donare res suas histrionib? viciū est
 immane. nisi forte aliq̄s histrio esset in extrema
 necessitate in qua ei subueniēdū essz hec tho.
 Vtz aut corpus xpi sic dandū histrionibus
 reqre infra li. iij. c. xvij. ar. iij. Vtz in de
 fectu ludi dsistat aliqd peccatu. hē q sic vñ
 p̄hs. iij. et h. ponit defectū in ludo esse vicio
 sum. est em̄ dera rōez q aliq̄s exhibeat se alijs
 onerosum dū se3 nihil exhibet de se delectabi
 le et etiā delectatōes impedit aliōz. Et dicū
 tur tales duri et agrestes vt dz. iij. et h. vnde
 señ. dicit sic te geras sapiēter vt nullus habe
 at te quasi aspez. nec dremnat qī vilem.
 Equit? videre de scdo se3 de scurzilicate si
 ne turpiloqo. et circa hoc querūt? plura
 se3 vtz sic idem scurzilicas q stultiloqum. h̄n
 det alex. in 2º q hec pprie loquēdo differunt
 qz stultiloquiū refert? ad discretōz rōis. scur
 zilicas ad lasciuā affectōis pnt tñ in iuicem
 incidere et vnū alterz dūnere. Vtz scurzili
 cas semp sic peccatū. h̄spōdet idem q scurzil
 itas pprie dicta est pētm. sumit? tñ aliqñ pro
 vrbantate sermois et hoc impprie. et tunc si
 assit debic? finis vt dservatio bone amicicie.
 vel remotio secularis tristicie vel accidie non
 est peccatū. dūmō nō fiat p turpia verba. Si
 aut fiat p vba turpia l iucilia et tñ risum inoz
 dinatū puocantia pētm erit et sic dz ad eph.

v. nō noietur i vobis sic decet sanctos dei.
 turpitudine aut stultiloquiū aut scurzilicas que
 ad rem nō p̄inet. i. nulli? est vtilitatis. Vt
 terius nota q talis sermo pcedere pt ex lubri
 citate lingue et impetu irascibilis et dsupisci
 bilis et surzeptōe rōis vel ex deliberatōe rōis
 et mala assuetudie lingue. et puerfa affectōe
 irascibilis et dsupiscibil et scdm hoc refertur
 ad libidimē mortale vel veniale tanq ad radi
 cem et scdm hoc erit mortalis vel venialis
 Quid d auditorib? talū. h̄ndet idē q illi qui
 sustentāt turpiloquos vt talia dicant? magis
 peccāt q turpiloq. Auditorēs em̄ sceleris sūt
 magis i culpa q mistri. ex maiori em̄ libidine
 peccāt. qui vō casuali? audiūt tñ hnt dsplacē
 tiā min? peccāt. Crisost. vis ostēdere maifeste
 q in talibus nō letaris nō audire patiaris.
 De modestia i apparatu exteriori ti. liij.
 Ostea dsiderand est de modestia h̄m q
 dsistit in exteriori apparatu. et circa h̄
 qrun? pla se3 vtz posset ibi eē v̄tus et
 viciū. hē q in ipis rebus exteriorib? quibus
 vitē hō nō est aliqd viciū. h̄ i hoie q immode
 rate vitē eis. et hoc pt esse dup?. vno mō p cō
 patōnez ad dsuetudines hoim cū quibus viuūt
 aliq̄s. dicit em̄ aug. li. iij. dsessionū q turpis
 est ps ois suo nō dsgruēs vniuerso. Alio mō ex
 iordiatō meās affectu. et h̄ pt esse dup?. vno
 mō h̄m excessuz vt qñ aliq̄s i supfluo cultu ve
 stiū hoim gl'am vel eē carnis delicias qrit. vñ
 etiā nimiā sollicitudinē appoit. vñ crisost. nō ē
 simul corpus et aiam ornare. qd ē vtz scdm
 alex. an. qñ est tanta libido in ornatu corpis
 q de ornatu aie nō curat. Licz tñ scdm eūde3
 et h̄m tho. vñ vestib? p̄ctōis h̄m psone nobi
 litatē h̄m terre dsuetudinē. et h̄m officij l mi
 sterij dignitatē dūmō abste libido i volūate
 et scandalū in exteriori ope. Alio? pt eē inoz
 dinat? affectus i exteriori cultu h̄m defectū
 vt qñ hō ipz plus debito ex pigricia negligit
 vel etiā in defectu tali gl'am qrit. vñ aug. li.
 de ser. do. i mō. dº q in vestib? sordidus iactā
 tia pt esse. Siq̄s tñ vestib? vilicib? vcat? q a
 lii ppter carnis maceratōz et spūs huiliatōne
 hoc p̄inet ad tpantie v̄tutē. hoc autē p̄cipue
 duenit his q alios verbo et exēplo ad p̄niam
 vocant. vt p̄phetis de quibus dz hebre. xj. cir
 cuierūt i melois in pellib? caprinis. Vtruz
 ornatus muliez possit esse sine pēto mortali.
 hē cultus muliebris viros ad lasciuā puo
 cat h̄m illud puer. vij. mulier occurrit illi or
 natu meretricio p̄parata ad capiēdas aimas.
 potest tñ mulier diugata licite opam dare sci
 licz ornādo se vt placeat viro suo ne p eius d
 temptū in adulteriū labat. vnde. j. cor. vij.
 mulier nupta cogitat que sūt mudi quō piace
 at viro. Mulier autē que nec virū h̄z nec vult
 habere et ē in statu nō habendi si se ornet vt
 alios ad dsupiscendū puocet peccat mortā?
 si aut ex quadā leuitate vñ etiā vanitate ppter
 quadā iactātā nō est semp peccatū mortale
 sed veniale. Si autē sic mulier virgo nubilis
 liquaten? plus h̄re debet de ornatu. q tamē
 nō puocet ad libidimē sed h̄eat in se decentiā

muliebrem. vñ aug. ad possidomū. nolo ut de
 ornamentiis ppriā habeas in phibēdo sententiā
 nisi in eas q neq3 coniugate sūt neq3 coniugij ca:
 paces q cogitare debet quō placeant deo Qd
 aut dicit ciprian⁹ li. de hieū vginū. man⁹ dñi
 infirmāt. qui illd qd ipē formavit reformare
 dēdūt sc3 adhibēdo aliqd quo pulciores vi:
 deant. loq̄tur in cāu quo fit hoc ppter lasciu
 am vel in dei dētemptū. tūc em̄ ē peccatū mor:
 tale. et eodē mō debent icelligi similes auto:
 ritates. **¶** Nota tñ q aliud ē fingere nō habi:
 tā pulcritudinē aliud ē tegere turpitudinē ex
 aliqua cā puenientē. hoc em̄ licet. hec tho. et
 alex. an. **¶** Vñ femis liceat vti veste virili l
 viris veste muliebri. h̄ hoc ē de se viciosum
 qz vt dictum ē supra. cultus exterior dpetere
 debet additioni p̄sone s̄m dūnem dsuetudine3
 et p̄cipue qz hoc p̄t esse cā lasciuie et sp̄aliter
 phibetur deut. xxiij. qz gentiles vtebant ca:
 li habitus mutatiōe ad sup̄stitō3 pdolatricē. p̄t
 tñ hoc qñ3 licite fieri ppter aliquā necessitatē
 Qd aut dicit raban⁹ qz dtra naturam est virū
 muliebria facere. Expone scd3 alex. dtra natu:
 rā. i. dtra nature decenciā. **¶** Quid de artifici:
 bus hui⁹i ornamentiis. h̄ mulieres vt visum
 est supra licite se possūt ornare vel vt dseruēt
 decenciā sui status vel etiaz aliqd supaddere
 vt placeant viris suis. Et ideo artifices taliū
 nō peccant in vsu talis artis forte inueni:
 endo aliqua supflua et curiosa.

De fide et articulis eius .i. lvi.

¶ Consequēter d̄siderandū est de virtuti:
 bus theologice et vicij3 eius opposi:
 tis. Circa qd sciendū q virtutes theo:
 logice sunt tres scdm̄ illud. j. cor. xiiij. Nunc
 aut manent fides spes caritas tria hec. cuius
 ratio est qz deus est obiectū cui⁹libet virtuti3
 theologice. Deus aut nō p̄t esse obiectū virtu:
 tis nisi sub rōne sūmi veri vel sūmi ardui. vel
 sūmi boni. primo mō est obiectū fidei. secūdo
 spei. tercio caritatis. p fidem em̄ vnit⁹ rōnalif
 cū deo. p spem irascibilis. p caritatem d̄cupi:
 scibilis. p quas tres potentias sum⁹ vnibiles
 cum deo. Dicunt⁹ aut he tres vtutes theo:
 gice. tum qz deuz hnt p obiecto inq̄tū p eas
 recte ordinant⁹ in deū. tum qz sola dei reuela:
 tione in sacra scriptura tradunt⁹. Max. autem
 triū virtutū prima est fides vt patet in p̄missa
 auctoritate. et iō p̄io dicēdū est de ea et de vi:
 cijs sibi oppositis. De fide aut primo dicendū
 est qd sit. scdo de eius obiecto qd ē credibile
 tercio de eius actu. q̄rto de eius subiecto.

¶ Circa primū sciendum q fides scdm̄ aplm̄ ad
 hebze. xj. est substantia rez3 sperāda3 argum̄
 tum non apparentiū. Dicit⁹ aut fides substan:
 tia rez3 sperāda3 methaphozice. qz sic sub:
 stantia est subiectū oim̄ accidentium et cā exi:
 stentie eoz3 sic fides est toti⁹ sp̄ualis edificij
 fundamentū et dispositō qua res sperande iaz
 aliquo modo existunt in nobis et existent i fu:
 turo realiter. Et qz hoc esse nō posset nisi p ha:
 bitū bonū ideo in hoc implicite cōtinet⁹ qz fi:
 des est habit⁹ bonus. qz etiā argumentū ē ma:
 nifestatū. intellect⁹ aut est manifestatōis sub:

Thom. 1. 2. p. 109

Argumentum

iectū. Deo cū dicit⁹ fides est argumentū impli:
 catur q fides est manifestatā et q intellectus
 est ei⁹ subiectū. Res aut nō apparētes sc3 per
 aliquid existens infra facultatē rōnis natura:
 lis sunt fidei obiectum. res aut sperande sūt
 eius finis. cum ergo d̄ fides est substantia rē:
 sensus est. fides est habit⁹ bonus totius edifi:
 cij sp̄ualis fundamentū existens ad res sperā:
 das ordinatus. manifestatū3 veritatis trāscē:
 dentis facultatem nre d̄gnitōis naturalis. Et
 ergo fides habitus v̄tuosus. et quidē si sit fir:
 mata est simpliciter virtus. qz om̄ia d̄ueniunt
 sibi que requirunt⁹ ad plenū esse virtutis qz et
 hntem et actū credendi p̄ficiet et p eam ipē a:
 ctus refert⁹ debito mō in finē vltimum. fides
 aut informis h̄ nō facit et ideo nō est p̄prie v:
 tus potest tñ large dici virtus p̄t virtus di:
 citur quicūq3 habit⁹ determinas potentā ad
 aliquē actum r̄spectu obiecti debiti s̄m nich.
 Om̄es alie diffinitōes a p̄dicta sūt explicatio:
 nes diffinitōis p̄dicte. Qd em̄ dicit aug. qz fi:
 des est virtus qua credunt⁹ que nō vident⁹ ē
 idem cū eo qd ibi dicit⁹ argumentū nō appa:
 rentiū et idē esset facile videre d̄ diffinitōib⁹
 alijs. Distinguit⁹ aut fides p hoc q dicitur ar:
 gumentū ab op̄ione suspitōne et dubitatione
 p que intellectus nō adheret firmiter ad ali:
 qd. Per hoc vero qd dicit⁹ nō apparentiū di:
 stinguat⁹ a scia et intellectu p que fit aliquid
 apparens. p h̄o qd dicit⁹ substantia sperāda3
 rez3 distinguit⁹ virtus fides a fide d̄uiter su:
 pra que nō ordinat⁹ ad beatitudinē speratam
 et sic fides p ea que ponūt⁹ in diffinitōe apli
 distinguit⁹ ab oibus alijs q p̄tinent ad intelle:
 ctū. **¶** Nota insup q argumentū p̄prie d̄ me:
 dium in cui⁹ virtute d̄inet⁹ totus p̄cessus ar:
 gumentatōis. vñ dicit boet⁹. ij. top. q argu:
 mentatō est argumēti p orationē explicatō. Et
 inde trāslatū est nomē argumēti ad om̄ez bre:
 uem p̄libatō3 narādo3. et sic breues plogi:
 in epl̄as pauli dicūt⁹ argumēta. Et inde vltē:
 rius trāslatū est ad om̄e lumē. intellect⁹ ma:
 nifestatū3 veritatis p̄i⁹ in d̄gnite. et hoc ter:
 cio mō fides dicit⁹ argumentū s̄m nich. vel p̄t
 dici q argumentū ibi sumit⁹ p effectu argum̄
 ti s̄m tho. p argumentū em̄ inducit⁹ intellect⁹
 hois ad inherendū alicui vero. vñ ipa firma
 adhesio intellectus ad fidei veritatē nō appa:
 rentē d̄ hoc argumentū vñ alia litera h3 d̄i:
 ctio. qz sc3 p diuinā auctoritatē intellect⁹ cre:
 dentis d̄vincit⁹ ad assentiendū his q nō vident⁹

¶ Equit⁹ videre de scdo sc3 de obiecto fidei
 Circa qd sciendū q duplex ē obiectum fi:
 dei sic et cui⁹libet alterius habitus d̄gnitū3
 sc3 formale et materiale. obiectū fidei forma:
 le est prima veritas. nō em̄ fides de qua loqui:
 mur hic assentit alicui vero. nisi inq̄tuz est re:
 uelatum a deo. vnde innitit⁹ veritati prime si:
 ue diuine tanquā medio. vnde dicit d̄ponisius
 .viij. c. de di. no. q fides ē circa simplicē et sp̄
 existentē veritatē. hec aut ē veritas prima. Ob:
 iectū aut materiale fidei ē n̄ tñ ipē deus h̄ ec:
 multa alia que tñ sub assensu fidei nō cadunt
 nisi scdm̄ qd habent alique3 ordinē ad deum

scd

put scz p aliquos deitatis effectus homo in-
uatur ad tendendū in deū. et ideo etiā ex hac
parte obiectū fidei est qđāmodo veritas pma
sicut etiam obiectū medicine est sanitas quia
nichil cōsiderat nisi i ordine ad sanitatem. hec
aut que sūt fidei obiectū materiale per certos
articulos distinguuntur. **A**rticon aut grece qđ
dicitur articulus latie sigt coaptatiōz aliquarū
pūū distinctarū. vñ credibilia fidei dicūt p
articulos distinguuntur in pres quasdam
diuidūt hñtes aliquā ad inuicē coaptatiōem
Est aut obiectū fidei aliqd nō apparens siue
nō visum vt dictū est supra. et ideo vbi occur-
rit aliqd rōne spēali nō visū. ibi ē spēalis arti-
culus. vbi vō sunt multa sūm eandē rōz cōgni-
ta ibi nō sunt articuli distinguēdi. sic aliā dif-
ficulatē req̄rit ad videndū p deus sit passus
et aliā q mortuus resurrexit. et ideo sunt di-
uersi articuli. q aut sit passus mortu⁹ et sepul-
tus sūt similiter difficilia qz credito vno nō ē
difficile credere aliud. Et ideo hec omnia p̄-
nent ad articulū vnū. ratō em̄ formalis obie-
cti fidei p̄ sumi dupl̄ scz ex pte rei credite. et
h est vna oim credibiliū scz veritas p̄ria. Et ex
pte nra et h est vt sit nō visū. et ex pte hui⁹ se-
cūde rōis et nō p̄ime articuli distinguuntur vt
dictū est. **S**ciendū aut q aliq̄ sunt credibi-
lia de quib⁹ est fides sūm se. alia vero sūt cre-
dibilia de quibus fides nō est sūm se. sed tm̄ i
ordine ad alia. sic etiā in alijs sciētijs quedā
ponūt vt p se intenta. et quedā ad maifestan-
dū alia. qz vero fides p̄ncipaliter ē de his q
videnda speram⁹ i patria. scđz illud fides est
substantia sperandaz rex. ideo p se p̄cipet ad
fidem illa q̄ directe nos ordinat ad vitaz eter-
nam vt sūt tres p̄sone oipotentia dei. misteriu
incarnatiōis xp̄i et alia huiōi. et sūm hoc arti-
culi fidei distinguūt. quedā vō p̄ponūt in sa-
cra scriptura nō q̄ p̄ncipaliter intēta sed sic
alioz maifestatiā vt qđ abzaā duos filios ha-
buit et q ad tactū ossiū helysei mortu⁹ suscita-
tus fuit. et alia huiōi q narzant ad maifesta-
tiōne diuine maiestatis vel incarnatiōis xp̄i.
et sūm talia distinguere articulos nō oportet
Ex p̄dictis p̄z q articuli fidei distinguūt scđz
ea quoz visione et in p̄ria p̄fruem⁹. et p q ad
patriā p̄ducemur. **D**uo aut nobis ibi vidēda
p̄ponūt scz occultū deitatis cui⁹ visio beatus
facit. et misteriu hūanitatē xp̄i p qđ in glam
filioz dei accessum habem⁹ vt dē ad Ro. v.
vnde Jo. xvij. hec ē vita eterna vt cōgnoscat te
vex deū. et que misisti ihm xp̄m. Et ideo p̄ria
distinctio credibiliū est q quedaz p̄tinent ad
maifestatē deitatis. qđā ad misteriu hūanitatē
xp̄i. **N**ō primū p̄tinent tria scz vnitas deitatis
de qua est articulus primus. et trinitas p̄sona-
rum de qua sūt tres articuli scđm tres p̄sonas
et tria opa p̄ria deitatis scz creatio quo ad ef-
se nature hois. sanctificatiō quo ad esse gratie
et carnis resurrectio et vita eterna quo ad eē
glorie de his tribus sūt tres articuli. et sic se-
ptem articuli p̄tinet ad deitatē. **S**ilr ad hūani-
tatē xp̄i p̄tinent alij septe articuli. prim⁹ ē de
incarnatiōe siue cōceptiōe. scđs de natiuitate.

terci⁹ de passione morte et sepultura. q̄reus d
descensu ad inferos. quitus de resurrectiōe.
sextus de ascēsiōe. septim⁹ de aduētu ad iu-
diciū. Omnes aut p̄dicti articuli ponūt in sim-
bolo miozi qđ a sanctis. xij. aplis cōditū fuit
qđ quid fuit necessariū cōponere. vt em̄ dē ad
hebre. xj. accedentē ad deū oportet credere.
nō p̄t aut q̄s credere nisi veritas credibilis ei
p̄ponat. et iō necm fuit fidei veritatē in vnuz
colligi vt facili⁹ oibus possit p̄poi neq̄s p̄ ig-
rantia deficeret a fidei vitate. et ab huiōi col-
lectōe fidei sumit nomē simboli qđ dē a sym-
bolū qđ ē sil et bole qđ est snia. vñ symbolū q̄i sen-
tētia sil a plibus cōstituta dē. **C**ōtinet aut suf-
ficiēter in p̄dicto simbolo doctrina xp̄i. Sic
etiā in alijs sciētijs sūt quedā p̄ncipia dūia
q̄ supponūt vt digtates. qđā sic p̄ncipia p̄ria
illaz sciaz. vt sūt p̄ncipia intrinseca suaz d
monstratiōnū. quedā dñā vt sūt cōclusiōes cōz-
relarie. sic etiā in doctrina fidei quedā sūt an-
tecedētia vt ea que sūt de dictamie iuris natu-
ralis. licet em̄ respectu p̄ncipioz iuris natu-
ralis nō sit act⁹ credēdi p̄pter euidētia eoz.
tm̄ respectu cōclusionū ex p̄ncipijs illis sequē-
tiū p̄t esse actus credēdi in illis q̄ nesciūt eli-
cere illas sūm nich. quedā sūt p̄ncipalia vt il-
la ad que directe dirigit illuatiō fidei. et hec
dicūt articuli. quedā sūt cōsequētia vt illa q̄
ex articulis p̄t elici et ad eos hñt sequi. **D**o-
ctrina ergo fidei q̄tū ad ea q̄ sūt in ipa p̄nci-
palia et p̄ria vt sūt articuli sufficiēter in p̄di-
cto simbolo cōtinent. hoc aut p̄z dupl̄. primo
ex pte articuloz cōstitutoz eo mō quo dictūz
est supra. 2o ex pte autoz cōponentiū qz ibi cō-
uenit vniuersitas aploz quā n̄ latebat aliqd
p̄tinent ad fidei cōplementū. et vt maiore ha-
beret firmitatē singuli posuerūt ibi suas p̄tes
et omes insimul singulas apphauerūt vt vna
ecclia sup aplos fudata. vna fidei credulita-
tem et cōfessionē hñt q̄ diceret fides catholi-
ca. i. vñ qz scz vniuersis data. et ab vniuersis
aplis qui erāt fundamētū vñs ecclie cōstitū-
ta. **V**ideam⁹ igit quis apls quā posuit p̄te
breuē vt oportet expositōz adiciētes. **S**ciē-
dū ergo q petrus posuit primo suā p̄tes dicēs
Credo in deū pa. o. crea. ce. et terze. In qua q̄
dē p̄tula tres articuli cōtinent scz articulus
de vnitate deitatis articulus de p̄sona patris.
et articulus de creatōe. **C**redo m̄qt in deū iste
articulus exponit in simbolo maiozi vbi dē.
credo in vnū deum. vbi excludit error genti-
lium q̄ nō credūt in deū h̄ i pdolū vel aliquā
creaturā. vel error maicheoz q̄ dicūt esse plu-
res deos seu plā p̄ncipia. **S**z nūqd existēs
in pctō mortali dicere p̄t sine peccato credo i
deū videt q nō. qz d̄ aug. q credere in deum
est credēdo tēdere i eū. credendo eū amare. et
credēdo ei in cōpari. et ita videt q talis mē-
tia cū dicit credo in deū. **C**ōfessio fidei tra-
dit in simbolo q̄i ex p̄sona totū ecclie. fides
aut ecclie ē fides formata q̄ ē in oibus illis q̄
sunt de ecclie numero et merito et iō cōfessio
fidei tradit i simbolo sūm q̄ duenit fidei for-
mate. vñ existens i pctō mortali nō mentitur

dicendo credo i deū cū nō sic sūmo ei⁹ s; ecclie
Sequit. patrē oipotentem. hic q̄ banē plura
alia osequētia. si em̄ e oipotēs p̄t creare celū
et terrā. et p̄t dimittere pctā et sic de alijs. Et
licz oipotētia sit oīs totū trinitatē. tñ p̄ apper
atōz attribuit patri. et sūm rich. hec oipotētia
includit omēm sciam et summā bonitatē et ex
osequēti puidentiā respectu oim. Sequit. crea
tozē celi et terre. hoc exponēs manus symbo
lū addit. visibiliū oim et iuisibiliū. Celū ei su
mit dup. est em̄ celū qd̄ videt. et ē celū qd̄ n̄
videt. ut p̄ba p̄ illd̄ ps. Celū celi dño. qd̄ ni
hil esset dice. nisi admin⁹ essent duo celi. vtrū
q; 8º creauit de⁹ cū vtrūq; sit celuz. ut d̄ scri
ptura. In primº creauit de⁹ celum et terrā s̄r
et oēta ab eis. Celū em̄ iuisibile d̄inet iuisi
bilia ut anglos. celū vō visibile d̄inet visibi
lia ut corpalia. Ideo agrue sūm qd̄ expoit sūm
bolū manus p̄ celū icelligunt iuisibilia oia q̄
nobis celant. et p̄ terrā oia visibilia. sic videt
ps. dicere. terrā aut dedit filijs hoim. Et licet
creatio sit oīs totū trinitati tñ p̄ apperiationē
attribuit p̄ri. S; q̄re dicit h̄ creatorē. et in
maiori simbolo factorē. h̄ creare ē de nihilo
facere. Facere vō dūiter dictū ē dūe ad op
ari aliqd̄ de nihilo et ad opari aliqd̄ de mate
ria. ut ergo ostenda⁹ opatoz nō tñ factorē de
nihilo ut angeloz aiaz. et materie prime s;
ec̄ oim p̄ductoz. ex aliqº d̄ficem⁹ nō tñ crea
tozē s; ec̄ factorē. Secdo posuit andreas. Et i
ihm̄ xp̄s fi. ei⁹ vni. d. n. Eius. i. p̄ris. Aug. li. d̄
symbolo. cū audis filiū dei agnosce deū. si ei
ē ver⁹ filius ē i⁹. qd̄ ē p̄. si ergo p̄ ē de⁹ fili⁹
est deus. Vnicū. i. vnicū. in quo oñdit q̄
licet a p̄re p̄cedat fili⁹ et spūsanct⁹ tñ ē tñ
vnus fili⁹ q̄ p̄cedit a p̄re p̄ mod̄ gn̄atōis. Ibz
xp̄m dñm nrm̄ scz iure creatōis gubernatōis
et vltim⁹ redēptōis. Est aut dñm̄ increatus
et hoc nō appatur filio cum dicat athanasius.
dñs p̄r dñs filius dñs spūsanct⁹ et est dñm̄
creatū. et h̄ appatur filio ut etiā in xp̄tū hō cre
dat dñs creature. M̄. vlt. data ē mibi ois po
tēstas i celo et in terra sūm alex. an. nrm̄ dicit
p̄pter p̄cipatōz nre nature scz hūane et p̄pter
executōz millerij redēptōis in assūpta carne.
Ad hui⁹ aut articuli expositiōz mai⁹ simbolū
addit pl̄a dicēs. Et i vnu zc. Exp̄imūt at̄ ibi
de filio sūm deitatē. v. ad excludendum quicq;
errores arianoz. prim⁹ ē q̄ nō ē eiusdē sub
stātie cū p̄re. oētra qd̄ ibi d̄ et i vnu repete de
um cū p̄re. sedus ē q̄ fili⁹ est mior p̄re. cōtra
qd̄ d̄ dñm̄ ih̄m xp̄m. i. equalē patri et spūscō
in dñio et potētia. terci⁹ ē q̄ nō ē filius natu
ralis s; adoptiu⁹. oētra qd̄ d̄ filiū dei vnicē
tum. q̄rtus ē q̄ nat⁹ est ex tpe nō ab eterno. o
tra qd̄ d̄ ex patre natū an̄ oia secula. quic⁹ q̄
est pura creatura. D̄ em̄ q̄ si fili⁹ esset a patre
ut fili⁹ natural cū null⁹ p̄r sine sui dimini
tione et decisione generet filiū equalē sibi et i⁹
de deo dicere sit absurdū. Restat q̄ de⁹ pater
nūp̄ habuit filiū naturalē oētra qd̄ d̄ deus de
deo lumē de lumie. sic em̄ lumē sine sui dimi
nutōe generat aliud lumē sic pater filiū. Cau
sa at̄ erroz̄is eoz̄ ē qz qd̄ ē creature attribuē

deo sine creatori. Ex p̄dictis at̄ erroz̄is ic̄ de
rūt in p̄fūdū erroz̄. ut dicerēt xp̄m esse purā
creaturā. et nō esse deū natura s; adoptiuē
p̄ grām. oētra qd̄ d̄ deū vnz. de deo vero gei
tū nō factū o sub. pa. i. ei⁹ d̄ s̄bē cū p̄re. p̄ quē
oīa facta sūt. Aug. si p̄ ip̄m facta sūt oia. iā
nō ē fact⁹ iā nō ē creatura. d̄ tñ fili⁹ factus
sūm hūanitatē ad ro. j. et in plib⁹ alijs locis.
Tercio posuit iohes. Qui d̄cept⁹ ē de spū
sc̄to nat⁹ ex maria virgie. Et sumit h̄ ex m̄. i.
inuēta ē i vtero h̄ns de spū sc̄to. Nota q̄ am
d̄ li. d̄ spū sc̄to. qd̄ ē ex aliquo aut ē ex ei⁹ sub
stātia ut fili⁹ a p̄re. aut ex ei⁹ p̄tate ut ex deo
oia. sic sumit h̄ic de. qz p̄tate et opatōne spū
sc̄ti d̄ceptus ē xp̄s. iō xp̄s nō d̄ fili⁹ spū sc̄ti.
In simbolo vero maiori explicat ille articū
sic. q̄ p̄pter nos hoies zc. vltq; ibi. et hō fact⁹
est vbi nota q̄ descēdere d̄ de filio dei n̄ p̄e
s; trāsūptiue ad significandū incarnatōz. sic ei
qui descēdit de sursum i deoz̄us. tēdit. sic cū d̄
fact⁹ ē homo. deus q̄ est sup̄ oia ifamā sibi na
turā vnuit. Nihil ergo ē aliud h̄ic descēdere
q̄ in carne huili apparere. Quarto posuit ja
cobus maior. Passus sub pontio pilato cruci
fixus mortu⁹ et sepultus. huic articulo nihil
addit simbolū mai⁹. Quito posuit thomas
Descēdit ad inferos terci die resurrexit a mo
tuis. In hac p̄te d̄inent duo articuli. vnus ē
descēdit ad inferos scz sūm aiam q̄ p̄mittat in
maiori simbolo qz circa eā null⁹ erroz̄ erat ex
ortus. Et iō nō oportuit circa h̄ explicatōz ali
quā fieri. Alter est resurrexit a mortuis cui ni
hil addit mai⁹ simbolū ad explicatōz. Sex
to posuit iacob⁹ mior. Ascēdit ad celos sedet
ad dexterā dei p̄ris oipotētis. huic articulo
nihil addit simbolū mai⁹. Si querat sūm quā
naturā ascēdit. Dicendū q̄ si li sūm designat d̄
ditōz ascēdentis sic ascēdit sūm qd̄ hō siue se
cundū naturā hūanā q̄ loco d̄inet et motui
subici p̄t. nō aut ascēdit sūm naturā diuinā
q̄ est alior vniuersis. et ē immobilis et illoca
bilis. Si aut designet cām ascēsiōis sic ascē
dit nō sūm qd̄ hō. s; sūm q̄ deus. qz ascēdit ex
virtute diuitatis. s; nō hūanitas. Vñ aug. in
sermōe de ascē. de nro fuit q̄ fili⁹ dei in cruce
p̄pedit. de suo q̄ ascendit. Ascēdit aut xp̄s
ad summā p̄tem celi sup̄mi. qz cū sit nob̄ ilmi
mū locatū debet esse i nobilissimo loco q̄ ē su
pior locus celi sūm. Et sic icelligi d̄ illd̄ ps.
ascēdit sup̄ celū celi. et i⁹ ad eph. iij. ascen
dit sup̄ omēs celos. Nō tñ aut ascēdit corpus
xp̄i sup̄ omēm creaturā corpale s; ec̄ sup̄ omēs
spūale qz p̄pter dignitatē vniōis eas omēs ex
cellit. eph. j. d̄stituit illū sup̄ omēm principa
tū et p̄tatem et sup̄ omē nomē qd̄ noiat i hoc
seculo siue in futuro. Potest ec̄ exponi q̄ xp̄s
ascēdit i celum sūm glo. eph. iij. qui descē
dit ip̄e est q̄ ascēdit. ibi glo. ad equalitatē pa
tris sc̄dm̄ diuitatē nō in re s; in noticia. tūc tñ
innocuit hoibus eū esse equalē patri. q̄ autēz
xp̄s sc̄dm̄ q̄ homo in loco sup̄radictō. reside
at ita q̄ nūp̄ alibi ad modicū tpus se transfe
rat nō est asserendū sūm rich. cū post ei⁹ ascen
sum narretur aliqñ apparuisse aliquib⁹ i hac

vita. Nec apparet aliqua rō cogens. quare nū
quā ad alia ptem celi se trāferat. Die eē credi
pt q xps in celo nullū habeat retro se s om̄s
electi aspiciūt in faciē ei? Sequit̄. sedet ad
dexterā zc. Circa qd nota q p dexterā intelli
git̄ vel glā vel honoz diuitatis s̄m dām. iij.
li. l. b̄tudo p̄s s̄m ang. li. de s̄mbo. s̄m
i^o p̄s. Delectatōes ei? i dextera ei? Vel iudi
ciaria p̄as s̄m aug. in quodā s̄mone de s̄m
bolo. Sessio vō s̄m aug. ibidē designat l̄ ba
bitatōz siue quietē vel regiā vel iudiciariam
ptatem. Sic igit̄ si li s̄m designet dicitōez na
ture xps sc̄z q deus sedet ad dextraz patris
.i. inequalitate p̄s. sc̄m aut q hō sedet a de
xtris p̄s. i. in potiorib? bonis p̄s. p̄ ceteris
.i. in maiori beatitudine. et h̄ns iudiciariā p̄a
tem. Si vō designet vnitatē suppositi sic etiā
s̄m q hō sedet ad dexterā s̄m equalitatē ho
noz sc̄z in q̄tū eodē honore veneram? filiu
dei cū natura assūpta. Ex p̄dictis p̄z q quocū
qz p̄dictōz modoz sumat̄ sedere ad dexterā
signat h̄re beatitudine quadā d̄natiua p̄tate.
qd nulli alij nec angelo. nec hoi d̄uenit. nisi
soli xpo. vñ hebre. j. ad quē aliqñ dixit ange
loz sede a dextris meis. i. s̄m glo. in potiori
bus bonis. vt li s̄m d̄notat diuitatem. Dicit̄
tñ dicit q oīs sanct? qui ē in beatitudine ē s̄si
tur? ad dexterā di s̄m i^o M^o. xxx. statuer oues
a dextris Sz nūq̄d posset dicit pater sedere a
dextris filij. s̄m q nō. qz li ad denotat cū per
sonali d̄stinctōe ordine originis. filij aut et
sp̄s sanct? originat̄ a patre nō ecōuerso. Sed
et sp̄s sanct? p̄t p̄prie dicit sedere ad dexteram
patris vel filij. licet s̄m quādaz a p̄p̄tōz attri
buat̄ filio cui a p̄p̄t̄ equalitas. Vñ aug. d^o
q in p̄e est vnitatis. in filio eq̄litas. i sp̄s sc̄tō
vnitatis et equalitatis d̄nerio. Septio poit
philipp? Inde r̄curus est iudicare viuos et
mortuos. i. eos q in etus aduentu viui reperiē
tur q in momēto morient̄ et postea resurgē
tū eis qui p̄io erāt mortui. huic articulo ad
dit s̄mbo. maius cui? regni nō erit finis se
eundū i^o luc. j. et regni eius nō erit finis O
ctauo bartholome? ponit. Credo in sp̄m sc̄tū
hoc expoit mai? s̄mbo. addens. d̄m et vi
uificantē. q ex patre zc. Vbi exprimūt. v. de
sp̄s sc̄z p̄as qz d̄m. honitas qz viuificantēz.
jo. vj. sp̄s est q viuificat. D̄stinctio p̄sonalis
qui ex patre filioqz p̄cedit. Equalitas. q cum
p̄e et filio s̄l̄ adozat̄ et glōzificat̄. Et p̄ h̄ q̄tu
oz p̄dicta excludit̄ erroz et heresis euticis et
nestozij. q dixerūt sp̄m sanctū eē seruū p̄s et fi
lij. Et q de filioqz. addiderūt latini p̄pter er
rorem grecoz. quito exprimi? doctrina. q lo
cutus ē p̄ p̄bas d̄tra erroz quorūdā qui dix
erūt q p̄phete locuti sūt sic fanatici vt monta
nus et quidā alij Nono poit matheus. san
ctā eccliam catholicā. loco cui? dicit s̄mbo
lū maius. et vnā sanctā catholicā et apostoli
cam eccliam. Decimo poit s̄mbo. cbanane?
sanctoz d̄munionē r̄missionē p̄ctōz. loco c?
dicit s̄mbo. mai? d̄fiteoz vnuz baptisma in
remis. pec. Et hec ps s̄mbois et mathei p̄nēt
in vnū et eundē articulū. q sc̄z de op̄atōne dei

est p̄ quā dat nobis eē gratie. et ē sensus. Cre
do in sp̄m sanctū facientē. sanctā siue sanctita
tē eccliam catholicā. i. vltz in qua ē cōio san
ctoz et remissio peccatoz. vñ nō debet dici
in sanctā vt dicit leo papa. s̄ sanctā. vel ē sen
sus. credo catholicā eccliaz esse sanctāz sc̄z p
op̄atōz dei. Eccliaz in q̄ h̄ntēz d̄munionē san
ctoz et rem. f. pec. Ea q dicit s̄mbo. maius
quo ad hūc articulū sic expone. Et vnā sic sc̄z
in fide et caritate. aplicam. i. sup aplōz. do
strinā fundatā. Cōfiteoz vnū baptisma in re
pec. Nota qz baptis? dari p̄t ab oibus i
necessitate ideo fit magis mentio de eo q̄ de
alio sacramēto in s̄mbo. fidei qd p̄nēt ad
om̄es. nec fit hic mentio de cōione sc̄tōz. qz
intelligit̄ p̄ h̄ qd d̄z ibi vnā. Vna em̄ est eccle
sia nō tñ fide et caritate. s̄ ec̄ sc̄tōz. p̄ticipa
tōe que ē cōio sanctoz. Vñ ad hūc articulū
reducit̄ fides de sacramētis. qz in eis cōicāt
fideles et sūt instrumēta sanctificādi et ex cō
sequēti peccata remittēdi. Vndecimo ponit
iudas thadeus. carnis resurrectōz. Duodeci
mo poit mathias. vitā eternā. Et ē sensus. Cre
do q deus resuscitabit nos et dabit nobis vi
tam eternā. et isti sūt duo articuli loco quoz
dicit s̄mbo. mai? Et expecto resurrectōnez
mortuoz et vi. ven. s̄li. Et ex quo deus tanq̄
iustus iudex bonos remunerabit vita eterna.
sequit̄. q ec̄ rephos p̄nēt pena eterna. et ido
nō ponit ecclia sp̄ale articulū de punitōne
maloz. Ad h̄ nota q credere deliberatūā
trāsgressiōne diuinōz p̄ceptoz esse mortale
peccatū est ad salutē n̄c̄m tanq̄ aliqd qd est
de d̄ctamie rōis naturalis. Et sic v. eē de an
tecedentib? ad fidem. Sed q de hoc l̄ illud
p̄ceptū designatis aliqb? singularib? p̄ceptis
q sacra scriptura narzat deū p̄cepiss. magis vi
dent̄ iter illa q ad articulos d̄sequūt. h̄ n̄ch.
Nihil ac ponit h̄ qd paulo et barnaba app̄ie
tur. qz fuerūt electi post diuisionē aplōz ad
p̄dicandū vt p̄z in actib? aplōz. Tñ aut diui
sionē s̄mbo. d̄sticti debuit ab om̄ib? aplis
in siml̄ d̄gregatis Sz q fuit rō d̄ponēdi alia
s̄mbo. post s̄mbo. aplōz cū i ipō d̄tine
at̄ sufficēter doctrina fidei vt visum ē. et qd
ipōz ē p̄cipalib? s̄mbo. q s̄mbo. aplōz est
p̄cipaliter vñ ec̄ dicit̄ mai? nō quidē scriptu
re quātitate. s̄z pot̄ ē s̄mbo. h̄ min? qz est ad p̄
cisam articuloz exp̄sionē. Alia vō duo sunt
ad maiore fidei explanatōz et heresū d̄futati
onē vnde sūt q̄ explanatōes illi? sed s̄mbo.
lū athanasij est maxime d̄tra erroz arizij. Et iō
maxime exprimit vnitatē essētie et trinitatez
p̄sonaz vt q est equalis patri filius s̄m diui
nitatē et minor p̄e s̄m h̄anitatē. s̄mbo. lū
vero niceni d̄cilij siue sanctoz patrū fuit cō
ditū ad d̄futatōz multumodaz heresuz pullu
lantū. et ideo hec duo sunt maiora in scriptu
ra. Illud tñ licet i scriptura sic minus. est tñ ec̄
d̄z mai? tū qz pl? d̄tinet de sentētia i virtute
tū rōne plenioris d̄nētie articuloz fidei vt
p̄z ex p̄dictis. tū rōne maioris autoritatis ipō
rum d̄ponētiū. Ex p̄dictis p̄z que fuit ratio
d̄ponēdi alia duo s̄mbo. Sciendū est aut

q̄ symbola apl̄oꝝ dānet fidei fundamentum
ideo in ecclia quotidie d̄z. et hoc sumisse q̄ d̄
ditum fuit tpe veritatis nōdū p̄pate. Et ma
ne et sero cōtra tenebras erroꝝ p̄teritoꝝ et fu
turoꝝ. Alia v̄o duo dicūt t̄m in dieb̄ solen
nib̄ q̄n̄ populus ad ecclias d̄uenit Et hoc al
te q̄z fut ad declarandū illd̄ apl̄oꝝ et d̄pescē
dū garzilitatē hereticoꝝ. et q̄z fuerūt d̄dita
tpe veritatis maifestate et ecclia pacē haben
te. **S**ed cui⁹ est exponere symbolū fidei. **S**
solius pape vel ec̄ romane ecclie ad quā sunt
deferende cause maiores v̄lis ecclie v̄n̄ p̄ti
net t̄m ad eam d̄gregatō generalis cōcilij ve
habet̄ di. xvij. generalia Et maxime ess̄ ad eā
deferēda dubitatō de via salutis si oziret̄ vt
patet ibidem. nec licuit. vnde si nccitas emer
gerz adhuc ecclia romana symbolū ali⁹ facē
posset vt ec̄ habet̄ ex snia ans. li. de p̄cessu spi
rituall̄i versus finē. Si aut̄ obiciat̄ q̄ athas
nadius nō fuit papa sed p̄riarcha alex. et tam̄
d̄didit symbolū. Dicend̄ q̄ ip̄e n̄ d̄posuit maī
festatōz fidei p̄ modū symboli sed magis per
modū cuiusdā doctrine vt patz ex mō loquen
di. q̄z t̄m fidei veritatē breuiter tradidit. eius
doctrina est autoritate pape recepta vt habe
atur quasi fidei regula.

Sequit̄ videre de tercio scz de actu fidei.
et primo de act̄ u interiori q̄ est credere.
sc̄do de act̄ u exteriori qui ē d̄fessio. Circa pri
mū videndū est de quidditate credēdi vel ne
cessitate. Sciendū igit̄ q̄ s̄m̄ aug. li. de p̄de.
sanctoꝝ. credere est cū assertōe cogitare. et su
mit̄ hic credere p̄ actū intellect⁹ deliberan
tis. licet em̄ fides nō habeat inq̄sitōz rōis na
turalis demōstrāus illd̄ qd̄ credit̄. h̄z t̄m inq̄
sitōz quandā eoz p̄ que inducit̄ hō ad crede
dum puta q̄z sunt a deo dicta et miraculis cō
firmata. Assensus vero sumit̄ hic p̄ actū itel
lectus s̄m̄ q̄ ad vnū p̄ voluntatē determinat̄
s̄m̄ tho. Si ergo credere ē vni p̄i firmiter ad
herere. in quo d̄uenit cū actū sciendi et intel
ligendi. nō t̄m est d̄gnitio p̄fecta p̄ visionem
manifestā in quo d̄uenit cū actū dubitādī. su
spicandi et opinandi. et sic actus credēdi di
stinguit̄ ab oibus actib̄ intellectus q̄ sūt cir
ca verz et falsum. Sc̄dz aut̄ aug. li. de verbis
d̄n̄i. et sup̄ jo. et habet̄ etiā. ij. li. sen. di. xiiij
tripliciter contingit credere. Est em̄ credere
deo. credere deū. et credere in deum. credere
deū est credere q̄ verz est deū esse. credere do
est credere q̄ vera sunt que ip̄e dicit. credere
in deū est credendo amare credendo in eū ire
credēdo ei adherere et ei⁹ mēbris incorpari.
Et p̄dicti quidē tres actus credēdi s̄m̄ bon̄. p̄
tinere p̄nt ad eundē habitū et ad diuersos ha
bit⁹. Respiciūt em̄ vnā et eandem veritatē scz
diuiniā s̄z diuersimode. q̄z credere deum respi
cit eam vt obiectū. Credere deo vt motiū. Cre
dere in deū vt finē vltimū. que quidē tres cō
patōes habet̄ circa eundē habitū repiri. Et q̄z
fides nō tendit p̄fecte in deū nisi s̄m̄ q̄ ē cō
iuncta caritati. ideo act⁹ credēdi in deū diffi
nitur ab aug. li. de p̄desti. sc̄tō. ex quo p̄dicta
verba sumunt̄ p̄ actū amandī nō tanq̄ p̄ actuz

pprium sed tanq̄ p̄ actū annexū. Et ponit aug
in illa diffinitōe quoz actus ad quos ordiat
fides put est caritati d̄iuncta scz credēdo ama
re quo ad effectū. credēdo in eum ire quo ad
opus bonū. credendo ei adherere quo ad tole
rantā mali. credendo eius mēbris incorpari
quo ad dilectōz p̄mi. Possūt etiā p̄dicti act⁹
ad diuersos habit⁹ p̄tinere. p̄t em̄ homo cre
dere deū ex habitu naturali siue ex ductu ra
tōis naturalis. Credere deo p̄t ex habitu acq̄
sito p̄ doctrinam theologice s̄m̄ i⁹ jo. si moyfi
credereis. crederetis forsitan et mihi. de me
em̄ ille scripsit. Credere aut̄ in deū p̄t ex habi
tu infuso. et de hoc credere dicit aug. ibidem
qd̄ ē in nobis a d̄o. ita q̄ nec cogitare nec assen
tire ē a nobis. de quo jo. xiiij. creditis in deū
et in me credite. v̄n̄ v̄. crede deo credasq̄z deū
plus credo valere. Si credas in eū q̄ vel ei v̄l
eum. **V**iso qd̄ est credere videndū ē de nccī
tate actus credēdi. Circa qd̄ sciendū q̄ neces
sariū est hoi ad salutē credere aliqd̄ sup̄ rōem
naturalez ad hebze. xj. sine fide impossibile est
placere deo. Vltima em̄ beatitudo hois confi
sit in quadā sup̄naturali visioe dei ad quā p̄
tingere nō p̄t nisi p̄ modū addiscētis a deo. s̄m̄
illud jo. vj. ois qui audit a patre et didicit ve
nit ad me. hui⁹i vero discipline fit hō p̄iceps
successiue s̄m̄ modū nature sue. om̄is at̄ talis
addiscens oportet q̄ credat vt ad p̄fectā sciē
tiam p̄ueniat. sic et plūs dicit q̄ discētē op
tet credere. v̄n̄ vt homo p̄ueniat ad beatitudi
nē oportet q̄ credat deo sic m̄gro. Non t̄m at̄
est hoi necessariū credere ea que sūt sup̄za rōez
sed etiā aliqua que rōne naturali possunt p̄ba
ri. vt deū esse vnū et incorporeū vt citius et d̄
uenientius et cert⁹ hoies diuina d̄gnoscant.
hec tho. **S**i querat̄ que sūt illa que credere
necessariū est ad salutē. Dicendū q̄ om̄s xp̄ia
ni post aduentū xp̄i credere tenent̄ om̄es art
iculos fidei. **H**oc aut̄ tripliciter p̄t esse scz aut
om̄es credere implicite aut om̄es credere ex
p̄licite. aut aliquos implicite aliquos explici
te. Credere om̄es implicite est fidei diminute
Adeo em̄ noīcia quozdā articuloꝝ est mani
festa q̄ nullus h̄ns v̄sum rōnis eos ignorat n̄
oīno negligat et d̄temnit dei cultū et suam sa
lutez. Credere aut̄ quosdā articulos implicite
et quosdam explicite est fidei ad salutē neces
sarie. potest etiā simpliciū fidei sufficere. te
nent̄ em̄ ad illos explicite credēdos quos eis
maifestat nō t̄m p̄dicatq̄ s̄z etiā ecclastica cō
suetudo vt ad v̄nitatē et trinitatē quā nosce
re p̄nt ex actū d̄signatōnis d̄signant em̄ se ho
mies in noīe p̄ris et filij et sp̄s sancti. Sic etiā
est de natuitate passione et resurrectōe quas
possunt noscere ex ip̄is festis. sic etiā ē de pec
catoꝝ remissione quā noscere p̄nt ex actū p̄sb̄i
teroz. ideo null⁹ rōe vtens ab ignozātia ta
liū excusat̄ q̄z nō p̄t esse talis ignorātia sine
negligentia et d̄temptu. Credere aut̄ om̄es ar
ticulos explicite et distincte est fidei iam pro
uecte et nō de generali fidei necessitate. sed si
hoc est necessariū alicui necessariū est illis q̄
d̄gnitōne fidei p̄fecerūt. et sp̄ealiter illis qui

De act̄ u interiori

Agrippa dicit
Agrippa dicit

fidem alijs manifestare tenent. vel etiam qui officium docendi et predicandi assumpserunt. hec boni. et cum eo dicit rich. Si autem essent aliqui quibus christus locutus non esset nec per se nec per alium nec per inspirationem interiorum non tenerent credere explicitate secundum rich. nisi illud quod credebatur in lege nature. unde christus dicit iudeis ioh. xv. si non venissem et locutus es mihi peccata non haberent sed de hoc quod non credebatur in eum ut dicit glo. **Sed** obicitur quilibet tenetur vitare quolibet errorem contrarium cuiuslibet articulo. sed hoc non potest facere nisi agnoscat quem libet articulum ergo etc. **Unde** rich. quod vitare errorem siue non sentire errorem est preceptum negativum non obligat semper et per semper. Credere autem articulum explicitate est preceptum affirmativum. unde non obligat per semper sed per illo tempore quo homo non credit deo illi explicitate sententiarum errorum. **Vel** potest dici secundum aliquos per minores non credendo aliquos articulos explicitate possunt errores illos contrarios eis ab aliquo suaviter vitare vel recurrendo ad orationem vel ad viros probatos in doctrinam vel tenendo se in hoc generali scilicet quod hoc credant quod tenet ecclesia. hec rich. unde simplices non debent errari de subtilibus fidei nisi quando habent suspitionem quod ab hereticis sint depravati si tamen tales non adhereant pertinaciter prave doctrine sed potius ex simplicitate deficient eis non imputatur sicut dicitur. minores namque fidem implicitam non habent in fidem maiorem. nam quatenus maiores adherent doctrine diuine. unde et apostolus. iij. cor. iij. dicit. imitatores mei esto te sicut et ego christi. unde si qui maiorem a doctrina diuina deficient non imputatur fidei simplicitatem quam credunt eos rectam fidem habere nisi pertinaciter adherent erroribus eorum in particulari contra fidem vultus ecclesie. que non potest deficere domino dicente luc. xxi. ego rogavi pro te petre ut non deficiat fides tua. hec tho. **Ad** hoc nota quod obiectum fidei per se est illud quo homo fit beatus ut dictum est supra. per accidens autem vel secundario se habent ad obiectum fidei omnia que in scriptura diuina tradita continentur. ut quod per Isaac duos filios habuit. et huiusmodi sicut dicitur. ergo quatenus ad prima credibilia que sunt articuli fidei tenetur homo explicitate credere sicut et tenetur fidem habere. **Et** si homo non potest hoc ex se potest tamen cum auxilio gratie dei. quod quidem aliquibus ex misericordia datur. aliquibus ex iusticia non datur in penam peccati precedentis sicut originale. ut dicit aug. li. de cor. et gratia. **Alia** vero credibilia in diuina scriptura contenta non tenentur homo credere nisi implicitate scilicet in fide maiorem vel in preparatione ad in quantum preparatus est credere quidquid est in diuina scriptura. sed tunc huiusmodi tenentur credere explicitate cum scilicet obstitit ea in doctrina fidei dantur. **De** certitudine quoque fidei loquitur rich. de sancto vic. primo li. de tri. c. ij. sic dicit. vana attendent iudei et pagani cum quanta securitate sciscie per hac parte ad diuinum iudicium poterimus accedere nonne confidenter poterimus dicere deo digne si error est. a te decepti sumus. nam ista in nobis tantis signis et talibus confirmata sunt

que non nisi per te fieri potuissent. certe a summe sanctitatis viris nobis sunt tradita. et cum summa et autentica attestacione probata tempore cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. **Ma**ximus etiam episcopus in sermone plurimum martirum loquens sic ait magni periculi res est si post prophetarum oracula. post apostolorum testimonia. post martirum vulnera. veterem fidem quam nouellam dicere presumas. et post tantos duces in errore permanens. et post morientium sudores occiosa disputacione contendas. **Quid** de puero ab infanzia in carcere saracenorum incluso. nunquid dabitur quia non habet fidem. **Unde** alex. an. i. ij. quod talis cum ad etatem adultam venerit non habet oimopotentiam credendi. quod si faciat quod in se est deus illuabit eum per occultam inspirationem aut per angelum aut per hominem. **Videtur** tamen per aug. li. de questionibus noui et veteri testamenti. quod si non fuerit a quo didicerit nec ad eum rumor doctrine fidei peruenit immunis erit. **Sed** hoc intelligi debet de doctrina exteriori vel interiori. oportet autem quod faciat quod in se est scilicet utendo ratione per quam apprehendere potest deum esse et dei adiutorium inuocare. **Dicit** enim beda quod quilibet intelligere potest esse deum et iudicium eius venturum de incarnatione autem si faciat quod in se est vocabitur interius et si non exterius. **Sed** nunquid etiam ante aduentum christi necessarium fuit ad salutem credere mediatorem. **Et** quod sic. unde aug. i. encl. c. penult. nec quicumque antiquorum iustorum potuit propter christi fidem inuenire salutem. hec aug. euz. em gratia et veritas per ipsum christum facta. et liberatio a peccato a deo sit per christi merita. et hoc non extendat se nisi ad eos qui fuerunt eius membra et ei copulantur per fidem. impossibile fuit unquam aliquem saluari post lapsum nisi aliquo modo scilicet explicitate vel implicitate crederet in christum vel ipse per se si esset adultus. vel aliter per eos si esset paruulus. ut enim habet ex verbis huiusmodi. li. de sacramentis pre. x. c. v. semper in ecclesia dei fuit post lapsum fides incarnationis et passionis christi que etiam in sacrificiis illius temporis significabatur. **Et** ad hanc fidem explicitate habendam tenebantur maiores quibus hoc fuit diuinitus reuelatum. **Alij** autem tenebantur habere fidem illam saltem implicitam in hoc quod tenebantur maioribus assentire. **Et** tanto penitentia ad christi ministerium distinctius cognouerunt quanto christo propinquiores fuerunt. hec omnia ex summa huiusmodi. **Sed** obicitur quod multi gentiles adepti sunt salutem per ministerium angelorum ut dicit dno. c. ix. ecclesiastice ger. et tamen fidem non habuerunt de christo ut videtur quod eis nulla reuelatio fuit facta ergo etc. **Et** imo multis fuit reuelatio facta de christo. ut patet per ea que de christo predicta sunt. Nam iob. xix. dicit scio quod redemptor meus uiuit etc. **Sibil**la etiam quedam de christo predicta sunt ut aug. dicit inuenit etiam in historiis romanorum quod inuentus fuit quoddam sepulcrum in quo iacebat homo lamina nam aurea huiusmodi in pectore in qua scriptum erat christus nascetur de uirgine et credo in eum. si qui tamen saluati fuerunt quibus non fuit reuelatio facta non fuerunt sine fide mediatoris saluati. quod habuerunt implicitam fidem in diuina prouidentia credentes

q̄ infidelitas dupliciter potest sumi. uno n̄ d̄
 s̄m purā negatōz ut sc̄z quis dicat̄ infidel ex
 hoc t̄m qd̄ nō h̄z fidem ut illi qui nihil audire
 rūt de fide. et hoc mō infidelitas nō h̄z rōem
 peccati sed magis pene q̄ talis ignorātia di-
 uinoz est cōsecuta ex peccato primi pentis et
 tales nō damnant̄ p̄pter peccatū infidelitatis
 s̄z p̄pter alia peccata q̄ sine fide remitti nō p̄nt
 unde jo. xij. si n̄ venisset et locut̄ eis n̄ fuisset
peccatū n̄ haberent. qd̄ aū. expoit de peccato
quo nō crediderūt in x̄pm. Alio mō potest in
fidelitas sumi s̄m cōtrarietatem ad fidem. s̄.
inquantuz ei repugnat et cōtemnit̄ cum audit̄
s̄m illud pla. l̄. d̄ne quis credi. audi. n̄ro. Et i
hoc p̄p̄e ratio infidelitatis cōpletur et ozitur
ex sup̄bia ex qua d̄tingit qd̄ hō suū intellectuz
nō vult subicere fidei et sane doctrine patrū.
v̄n̄ ḡ. xxx. moza. d̄. q̄ ex inani gloria p̄suptio
nes ozitur nouitatu. Licet dici possit qd̄ sicut
virtutes theologice nō reducunt̄ ad cardina
les ita nec vicia eis opposita reducunt̄ ad vi-
cia capitalia. et hoc sc̄do mō infidelitas ē pec-
catū. Et cū p̄ eam homo maxie elonget̄ q̄ nō
t̄m quo ad affectionē sed etiā quo ad cōgnitōz
est maius oibus p̄ctis que d̄tingūt in pueri-
tate moza. secus ē de p̄ctis que opponūt alijs
virtutibz theologice ut infra dicet̄. v̄n̄ aū.
sup̄ illud jo. si nō venissem et lo. zc̄. magnū in
quit peccatū qd̄ sub noie generali vult intelli
gi qd̄ sc̄z ē infidelitas. Sic aut̄ habet̄. v̄j. q. j.
v̄n̄. aug. p̄cipitare noluit sn̄iaz de catholico
malo et heretico al. nō peccate q̄s esset peior
q̄ et si peccatū heretici sit grauius ex genere
p̄t̄ t̄m ex aliqua circūstantia alleuari. et econ
uerso peccatū catholici ex aliqua circūstantia
aggruari. licet ec̄ infidelis p̄ peccato infide-
litas ḡm̄ p̄uā q̄ alijs peccatoz p̄ quocūqz
alio peccato considerato genere peccati. p̄
alio tam̄ p̄ctō ut p̄ adulterio ceteris paribus
ḡuius puniet̄ fidelis q̄ infidelis. tū p̄pter no-
ticiam veritatis ex fide. tum p̄pter fidei sacra-
menta quibz ē imbutus peccādo cōtumeliam
facit. S̄z nunq̄d̄ infidelis facere p̄t̄ aliqd̄ bo-
num opus. s̄z q̄ sic sc̄z illd̄ ad qd̄ faciendum
sufficit natura sc̄z opus de genere bonoz. nō
aut̄ p̄t̄ facere illd̄ ad qd̄ requirit̄ gratia sc̄z o-
pus meritoriu. Nec obstat glo. que sup̄ illud
ro. xij. om̄e qd̄ nō ex fide est peccatū est dicit̄
q̄ om̄is vicia infidelitū peccatū est. q̄ p̄ hoc n̄
intelligit̄ qd̄ in om̄i ope suo peccent. s̄z q̄ pec-
cant quocūqz ex infidelitate opus aliqd̄ op̄a-
tur. unde subdit̄ ibidem qd̄ om̄is infideliter vi-
uens vel agens vehemēter peccat. vel etiam i-
telligi p̄t̄ illa glo. q̄ vicia infidelium nō p̄t̄ ee
sine peccato cū sine fide nō tollant̄ peccata.
De cornelio vero de quo in actibz apl̄oz ha-
bet̄. nota s̄m th̄o. qd̄ nō erat infidelis alioqui
eius opa nō fuissent deo accepta cui sine fide
nullus placere potest. habebat aut̄ implicatā
fidem nondū manifestata fidei euāgelij veri-
tate. v̄n̄ petrus ad eum mitat̄ plenij istrudū
Equit̄ videre de sc̄do sc̄z de speciebz infi-
delitatis. circa qd̄ sciendū qd̄ si infidelitas
atcedatur s̄m compatōz ad fidem. species infi-

delitatis sunt diuerse et numero determinate
 sc̄z tres. peccatū em̄ infidelitatis cōsistit in re-
 mittēdo fidei et hoc vel fidei nōdum suscepte
 ut in gentilibz siue paganis vel fidei suscepte
 et hoc vel suscepte in figura ut in iudeis. vel
 suscepte in maiestacōe veritatis ut in heretis
 cis. Si vero sp̄s infidelitatis distinguat̄ s̄m
 erroze in diuersis que p̄tinent ad fidē. sic nō
 sunt determinate q̄z errozes in infinitū multipli-
 cari possunt. ut p̄z p̄ aug. li. de heresibz. Pre-
dictaz aut̄ triū speciebz infidelitatis simplici-
ter est pessima infidelitas hereticoz. tū quia
magis fidei resistit. tum q̄z grauijs peccat qui
nō implet qd̄ p̄misit. p̄ qui nō implet qd̄ nō p̄-
misit. hinc d̄. ij. pe. ij. melijs erat illis nō cō-
sc̄ere viā iusticie q̄ post cōgnitā ferozū cōverti
Equit̄ videre de tercio sc̄z q̄o xp̄iani se
debent ad infideles habere ubi videnda
sunt. v. sc̄z v̄trū cū infidelibz sit publice dispu-
tandu v̄trū infideles sint cogēdi ad fidē. v̄trū
cuz eis possit coicari. v̄trū h̄re d̄n̄um sup̄ fide-
les sint p̄mittendi. et v̄trum ritus eoz sint co-
lerandi. Circa primū sciendū qd̄ in disputa-
tōne fidei duo sūt cōsideranda. v̄n̄ ex p̄te di-
sputantis. aliud ex p̄te audientium. Ex p̄te di-
sputantis attendi debz intentō. si em̄ disputet
tanq̄ dubitans i fide peccat tanq̄ infidelis.
Si vero disputet ad cōfutatōz erroz vel ad ex-
ercitiū est laudabilis. Ex p̄te vero audientuz
distinguendū est q̄z si sint instructi et firmi in
fide nullū piculum est coram eis de fide dis-
putare. Si vero sint simplices. aut sunt solici-
tati siue pulsati ab infidelibz fidem in eis cor-
 rumpe nitētibz et tūc necessariū ē disputare d̄
fide si sint aliqui apti ad cōfutandū errozes p̄
hoc em̄ simplices i fide firmabunt̄. taciturni-
tas vero esset eis occasio errozis. v̄n̄ ḡ. sicut
meanta locutio in erroze p̄rabit ita silentiuz
indiscrētū eos qui poterant instrui i erroze re-
linquit. Aut nō sunt sollicitati ut in terzis in q̄
bus nō sunt aliqui infideles. et coram talibz
disputare d̄ fide ē piculosum q̄z fides eoz ex
hoc est firmior q̄ nihil cōtrariū audiunt ei qd̄
credunt. Ad hoc nota qd̄ nulli p̄sone laice
licet publice vel secrete disputare de fide. q̄
vero cōtra fecerit excoicet̄. v̄j. e. quicūqz. g. j.
Circa sc̄dū nota qd̄ infidelitū quidā nunq̄ re-
ceperūt fidem. ut gentiles et iudei et tales sūt
ad fidem aurozitatibz rōmibus et blandimen-
tis inducendi et non cogēdi. quia credere ē
voluntatis et seruicia coacta deo non placēt
di. xlv. de iudeis. Si tamen cōditionaliter coa-
cti ut p̄ minas. rez. suarū ablationem. p̄ ver-
bera vel similem coactōnem baptisimū recepe-
runt. et postea a fide recesserint cogi debent re-
dire ne fides cōtemnat̄. ut ibidem. Si tamē ab-
solute coacti baptizarent̄ non reciperent sa-
cramentum baptisimū. nec deberent ad fidē co-
gi. ex. de bap. maiorē. tales tamen qui fidez
nunq̄ receperunt debent a fidelibz si possint
compesci. ne aliquo modo impediānt fidē xp̄i
p̄pter qd̄ q̄z cōtra eos bellum mouent. Aliqui
vero infideles q̄z fidem receperunt. ut hereti-
ci et quicūqz apostore. et tales ec̄ corporaliter

in ludo p̄p̄oz...

in ludo p̄p̄oz...

De p̄p̄oz...

in p̄p̄oz...

in p̄p̄oz...

in p̄p̄oz...

no bellū qd̄ eos mouet ut cōp̄ant̄...

cogi debent ut seruent quod p̄miserunt Et sic
dicit aug. contra eplam p̄meniam. q̄nq̄ cuiusq̄
crimen ita notum et oibus execrabile a p̄paret
vel ut nullos p̄sus vel nō tales habeat defē
sores p̄ quos possit scisma contingere nō doze
mias seueritas discipline. **¶** Ad h̄ nota q̄ con
tra xp̄ianos qui ad ritum transierūt vel redie
rūt iudeoz. etiā si huiōi redeuntēs dum erāt
infantes sc̄z mīozes septēnio vel mortis metu
non tñ absolute vel p̄cise coacti fuerunt ba
p̄tati. p̄cedendum est tanq̄ contra hereticos
si fuerint de hoc c̄fessi. aut p̄ xp̄ianos seu iu
deos cōuicti. Et ita p̄cedendū est contra fauto
res receptores et defensores taliū. sic̄ contra
fautores hereticoz. et defensores. l. vj. e. cō
tra. et sic ap̄te d̄ tales puniēdos ut hereticos
ergo eoz bona nō deuoluūtur ad filios. ut l.
vj. e. cum s̄m. Et sic p̄ hoc. c. contra corrigatur
s̄m jo. an. illd. j. q. iij. iudei. ubi dicit q̄ bo
na iudeoz deuoluūtur ad filios catholicos. nec
oportet q̄ lex noua corrigens p̄cedentem
de illa faciat mentione. l. vj. de cōsti. c. j. **¶** Sz
nūquid liceret secrete puulos iudeoz p̄ alio
rum infidelīū baptizare. **¶** credit rod. q̄ sic
si ip̄i puuli essent in articulo mortis alias nō
nō tñ rebaptizarent si postea adulti ad fidez cō
uertant. tñ ne deuozandi lup. i. iudeis relin
quant. tunc patrini taliū laborare debent q̄ i
fide et moribus instruant. **¶** Circa terciū no
ta q̄ cōmunio cū aliqua p̄sona fidelibus inter
dicit dupliciter. vno mō in penā ei⁹ cui cōmu
nio subtrahit. Alio mō ad cautelam ei⁹ cui i
terdicit ne cōmunicet et vtraq̄ cā elici p̄t ex v
bis apli. j. cōm. v. primo mō nō interdicit ec
clesia fidelibus cōmunionē infidelīū qui nullo
mō fidē receperunt sc̄z paganoz. vel iudeoz.
q̄ non habet de eis iudicare iudicio sp̄uali s̄
cp̄ali in cāu. ut cū inter xp̄ianos mortēs ali
quaz culpam cōmittūt et p̄ fideles cp̄aliter pu
niant. sed hoc mō sc̄z in penam interdicit ec
clesia cōmunionē illoz infidelīū qui deuiaue
runt a fide recepta sc̄z eos excōicando. Quan
tū vero ad cautelam distinguendū ē q̄ firmi
in fide nō sunt p̄hibēdi cōiccare cū infidelib⁹
qui fidem nō receperunt et maxime si necitas
cogat. Simples vero et infirmi in fide quo
rum subuersio possit p̄babiliter timeri sūt a cō
munionē infidelium p̄hibēdi et maxime ne
magnam familiaritate habeant cū eis neq̄ si
ne necitate cōmunicent cū ip̄is. **¶** Circa q̄rtuz
sciendū q̄ nullo mō p̄mitti debet q̄ infideles
de nouo instituāt dñi vel p̄lati vel officia
les sup̄ fideles. hoc em̄ cederet in piculum fi
dei quia dñi de facili possunt subditos puerte
re nisi sint magne virtutis. Cederet etiā i fidei
deceptū dum sc̄z ip̄i infideles noscerēt defe
ctus fidelium. Cederet etiā in scandalū et de
trimentū fidelīū dum sc̄z infideles eis sub tali
p̄textu nimīū essent infesti. ex. e. cū sit. et. liij.
di. nulla. vnde et apls. j. cōm. vj. p̄hibuit ne
fideles in iudicio cōtenderent coram iudice
infideli. potest tñ dominus redditus suos v̄s
dere iudeo. deputato custode xp̄iano a q̄ ip̄os
recipiat ita q̄ p̄ hoc xp̄iani nō grauent a iu

deo. Si vero loq̄mur hic de dñio vel p̄latō e
xistente ante distinctōez infidelīū et fideli
um illud dñium vel p̄latō nō tollitur p̄ tales
distinctōez s̄m se cōsideratā. quia dñium et p̄la
tio introducta sūt a iure hūano. Illa vero di
stinctio est ex iure diuino. Ius aut̄ diuinū ē ex
gratia et nō tollit ius hūanū qd̄ est ex ratōne
naturali. Et ideo illa distinctio nō tollit domi
niū p̄sistens infidelīū sup̄ fideles. **¶** Sed p̄
etiā dicit q̄ dñium et p̄latō introducta sūt
ex iure diuino. quia seruit⁹ que nō est sine do
minio introducta est s̄m gof. de iure diuino
di. xxxv. sexto. Confirmata de iur gen. di. j. iul
gentiū. Et appbata de iur canoico. xij. q. ij. si
quos de seruis. Posset tñ ius talis dñij vel p̄
lationis iuste tolli p̄ ecclesie sententiā vel cō
ditionem auctoritatez dei habentis quia in
fideles merito sue infidelitatis merent̄ amit
tere potestate sup̄ fideles. s̄z bec ecclesia q̄nq̄
facit ut patebit infra de seruis iudeoz q̄nq̄
non facit p̄pter scandalū vitandum. sic̄ et dñs
M. xvij. ostendit q̄ excusari poterant a tribu
to quia liberi sunt filij. mandauit tñ solui tri
butum ad vitandū scandalum. Et apls loquē
de dñis infidelibus. j. thi. vj. cum dixisset. serui
dominos suos honorent. subdit. ne nomē dñi
et doctrina blasphemet̄. ¶ Circa quintū sc̄iē
dum q̄ humanū regimē a diuino regimē deri
uatur et ip̄m imitari debet. deus autē p̄mittit
aliqua mala fieri i vniuerso que p̄hibere pos
set ne sublati illis maiora bona tollerent̄ p̄
peiora mala sequerent̄. Sic etiā et i regimē
hūano illi qui possent aliqua p̄hibere tolerā
ne aliqua bona impediant̄ vel ne maiora ma
la sequant̄. sic̄ dicit aug. li. de ordine. Miser
meretrices de mundo et turbasti omnia p̄ libri
dine. Sic igitur licet infideles in suis ritibus
peccent tñ tolerari p̄nt vel p̄pter aliqd̄ bonuz
qd̄ puenit ex eis. vel p̄pter aliqd̄ malum vitā
dum. Et hoc aut̄ q̄ iudei obseruant suos ritus
in quibus olim figurabatur fidei veritas. pue
nie hoc bonū q̄ sc̄z habem⁹ ab eis nostre fidei
testimoniū. Et ideo in suis ritibus tolerantur.
Alioz vero infidelīū ritus qui nihil verita
tis vel vtilitatis habent nō sunt tolerandi ni
si forte p̄pter vitandam aliud scandalum vel
malum vel dissidium qd̄ ex hoc puenire possit
vel impedimentum salutis eoz qui sic tolera
ti paulatim conuertuntur ad fidem.

¶ De iudeis et saracenis ti. lvij.

Deinde considerandum est de iudeis et
saracenis. Et primo qui dicuntur iudei
et saraceni. Secundo quomō se debēt
habere ad eos cristiani ubi plura que dicta
sunt in titulo p̄cedenti in generali explicā
tur magis in speciali. tercio de pena trasgressi
onis. quarto quid iur̄ de seruis eozum si sunt
vel volūt fieri xp̄iani. **¶** Circa primū nota q̄
iudei dicunt̄ qui legem moysi tenēt ad literā
se circūcidendo et alia legalia faciēdo. dicit̄
iudei a tribu digniori sc̄z iude p̄iarche. Sara
ceni vō dicunt̄ qui nec nouū nec vet⁹ testamē
tum recipiūt. qui cū vocari deberent agareni

Saraceni

qz nati sūt d agar ācilla abrae se a fara vxo: e
 ei⁹ et libera noiant saracenos. sunt tñ quidā
 inter eos scz samaritani a samaria ciuitate di
 cti q qnqz libzof moisi receperūt s; n; p; heretico
Qirca scdm no. q xpiani aliquo mō nō de
 bēt cū iudeis comedere nec habitare nec
 eos ad sua cōiuiua recipe. xxviii. q. i. nullus
 omnes. cū saracenis vō pnt comedere. xi. q. iij.
 ad mēsam. Rō hui⁹ diuersitatis est qz iudei si
 dez nostrā magis impugnat p scripturaz ab
 usum et ciboz nostrorū cōtēptū. Quidā tamē
 vt laur. 10. et multi sequaces eoz dicūt indi
 stictē et meli⁹ s; m rap. et gōf. q nec cū sara
 cenis debent xpiani facere p̄dicta qz et ipsi
 hodie iudayzāt. s; se circūcidēdo et quosdam
 cibos discernēdo. vñ eadē est causa phibitio
 nis vtrobiqz. Excipi⁹ tamen casus in quo licz
 vti cibis appositis a paganis xpib⁹ tñ serua
 tis ab ecclesia statutis. vt cū ad p̄dicandū cō
 sti fidē ad eos accederēt xpiani ex. e. quā sit.
 Et sic intelligit illud. xi. q. iij. ad mēsam dū
 mō nō esset dictum eis q illud esset imolatu⁹
 ydolis. qz tunc vt dicit augu⁹. sanctius esset
 fame mori q̄ ydolotico vesci. xxij. q. iij. sicut
 qd est intelligēdū si vesceret ad veneracōne
 ydoli alias in summa necessitate famis posset
 eo vesci. s; p̄stādo q non comederet ad ve
 neracōz ydoli. quia necessitas nō habet legē
 de dse. di. l. sicut. Itē xpiani non debent cum
 sint infirmi iudeos vocare nec ab eis medici
 nā recipe nec se cū eis in eisdē balneis balne
 ari. xxviii. q. i. null⁹ omēs. Item iudei non de
 bēt p̄mitti nouas synagogas erigere sed anti
 quas non tñ latōzes vel altiores vl p̄ciosio
 res solito reficere et suos ritus et solenitates
 seruare ex. e. iudei. c. cōsuluit. Itē i sabbatis nō
 debēt ad iudicia trahi nec alios trahere. nec
 sepulcra eoz effodi obtētū alicui⁹ pecunie
 C. e. die sabbato et ex. e. sicut iudei. nec d̄bēt
 in suis festis p̄turbari vt dicit ibidē. Itē non
 sunt p̄mittēdi in triduo ante pasca et maxime
 in die veneris sancti hostia vel fenestras ap
 tas habere impublicū p̄dire ex. e. qz. Eō q nō
 nulli ex eis die illo solent cristianis illudere
 ex. e. in nonnull. sic ec et alias abhōminatōes
 et abusus phibentur facere ex. e. et si iudeos
 Item cogi debēt in omni cristianoꝝ puincia
 omi tempore tale signū vel habitū deferre q
 distinguantur ab alijs maifeste ex. e. in nonl
 lis. Itē iudei cogi debēt decias soluere p̄dia
 leg ex. de deci. terzis. Item debēt cogi testes
 cristianos cōtra se recipe ex. de testi. iudei. Au
 dei vero cōtra xpianos testificari non possunt
 vt dicit ibidem in glo. et. ij. q. vij. si heretic⁹
 Nec reges nec p̄cipes debent p̄uilegia d̄
 cedere. vel cōcessa seruare. vel seruari p̄mitte
 re iudeis vel saracenis q p xpianos quinci nō
 possint ex. li. vij. d. testi. cū iudei. Item xpiani
 non debēt iudeos grauare ex. e. sicut. nisi fo
 te circa pensionū exactōnes i principio loca
 tiōis non postea. vt sic cogatur ouerti. xxij.
 q. vj. iam vero. Item null⁹ iudeo vel pagano
 potest aliquid in testamēto relinquere. qd si
 fecerit etiā post mortē iudicabit anathema

i. anathematizabit. ex. de here. si quis ep̄s. et
 xxiii. q. ij. sane. Dicit tñ hosti. q̄ vniuersitati
 iudeoz legare non potest. C. e. l. 1. sed singu
 lis forte sic laico sed clerico nō licz etiā si iu
 deus sit frater ei⁹. Eos tñ pascere licet. Rōd.
 vero credit qd siue cleric⁹ siue laic⁹ daret iu
 deis siue legaret eis. marie d̄sangneis vt eo
 rum succurzerz arte necessitati puniri nō debe
 ret. Item si iudei vel saraceni veniūt ad fidez
 nullatenus a possessionibus suis excludantur
 et habeant partem hereditatis sue. Et hoc est
 verum p̄ter seruos qui p̄cesserūt eos in fi
 de quos non recuperabūt. C. de episcopis dō
 nobis. et. ex. e. iudei. i. cū tamen iudei sint s;
 ui non possideant eas vt p̄prias sed vt peculi
 uz vñ possent illis p̄uiri p dominos suos ni
 si cum oueruntur ad fidez. qz tunc nō debēt
 in fidei fauorem nisi eas habeant per vsuraz
 In quo casu restituere debent eas vel p̄tiaz
 earum si compate fuerint de vsura. illis l̄ he
 redibus eoz a quib⁹ eas habuerunt si scian
 tur. alias poterunt sic conuersis tanq̄ paupe
 rib⁹ p episcopum assignari secundum rōd. et
 bern. sup. c. iudei. ij. **I**tem licet domini ter
 rarum res iudeoz cum sint serui possint acci
 pere. vt dictum est non tam debent eis neces
 saria subsidia vite subtrahere. nec exactio
 nis ultra suozum p̄decessozum consuetudi
 nem p̄grauare. si tamen ipsi iudei nichil p̄
 ter vsuras haberent. accepta ab eis ex causa
 lucratua siue ex cā lucri captādi puta p̄ exa
 ctionez donationē et punitionē licite retine
 re non possunt sed illis quib⁹ ipsi iudei resti
 tuere tenebantur si inueniretur restitui. alias
 in pios vsus erogari deberent. Habita vero
 ab ipsis iudeis nichil p̄ter vsuras habentib⁹
 habita inquam ex causa non lucratua siue cā
 damni vitandi vt p̄pter venditionē vel loca
 tionem. possunt licite retineri dum mō non ac
 cipiatur res ipsa vsuraria eadem numero. Et
 idē dicēdum est de receptis a cristianis nich
 il p̄ter vsuras vel furta vel rapinas haben
 tib⁹. Item non permittitur iudeis vel sarace
 nis in domibus suis habere mancipia cristia
 na ex. e. iudei. ij. Itē xpiani p nlla mercede ex
 ponāt se seruicō iudeozū qd intelligit in domi
 b⁹ iudeoz. Et si nolit ab eis discedere sūt ex
 cōmunicādi vt i c. iudei. Et si iudei nolit eos di
 mittere phibet cristianis cōmerciū cū eis ex.
 e. et si iudeos. possunt tamen colere p̄dia. ex.
 e. multozum. Item ecclesia neutros admittit
 ad actus legitimos. ij. q. vij. alieni. sic igit
 iudicat in plurib⁹ iudeos ecclesia licet sint
 infideles. Nec tamen facit cōtra illud. i. cor.
 vj. quid mihi de his q foris sūt iudicare. qz h
 intelligit de p̄a spirituali directe. sic em di
 recte eos nō iudicat. s; eis penā spirituale infli
 gēdo. vl regulas religiōis iponēdo. s; infli
 git eis penā tpalez. s; corporale vl pecuniari
 am. vel etiā spirituale indirecte scilicet cristi
 anos ab eoz comunione remouendo. hec
 alexan. angli. in secundo. Item iudei possunt
 agere et conuenire apud iudices cristianos
 sed nō apud seniores eoz arbitrariuz possunt

Sigilum

Demidur

S. S. S.

S. S. S.

S. S. S.

S. S. S.

S. S. S.

S. S. S.

S. S. S.

S. S. S.

S. S. S.

S. S. S.

eligere iudicium cuius sententiam ordinatus
exequatur. C. e. iudei romāo. Item principes catho-
lici nō debent in terzīs suis pmittere saracenos
alta voce aliq̄ verba dicere in honore macho-
meti. nec aliq̄ saracenu v̄ sanctū venerari
libro. vij. de iudeis. cedit.

Circa terciū sciēduz q̄ trāsgressores oim
dictarū d̄sticōnū i hoc titulo posita-
rum puniūtur hoc mō. Si clerici sint et admo-
niti canonicē satisfacere nolit officio et b̄nifi-
cō sūt p̄uādā. Si vō sūt laici xp̄iani siue p̄ci-
pel̄ exēq̄ nolētes. siue alij ip̄ediētes debent si
admoiti nō satisfecerint excōicari. Si vō sūt
iudei v̄ saraceni tamdiu xp̄iani sūt ab eoz
d̄fortio commercō et d̄mūione sub pena excō-
mūicatiōis si expedierit remouēdi. donec nu-
tices et s̄uicēti xp̄iani al̄ dimiserit et s̄lituerit
ōmia b̄ōa sua illis qui de ritu suo fidē xp̄ianā
elexerūt. et donec etiā in vsus pauperū xp̄ia-
norū s̄m p̄uidētiā ep̄i d̄poc. d̄uertat̄ quicq̄d
a xp̄ianis adepti fuerit occasione officij super
xp̄ianos suscepti. Et hoc intellige d̄ iudeis et
paganis. Statuit etiā ecclesia illos iudeos
publice cedēdos qui subuerrere attēptauerit
ex infidelibz bap̄satos et similes p̄as. Q̄n
q̄ etiā statuit de a tales penas pecuniarias se-
cundū q̄litate delicti moderatōne t̄n habita-
m verberibz q̄ eius statutū in vindictā sang-
nis trāfire nime videat̄. tal̄ em̄ pena indistū-
ctē d̄z relinqui iudici secl̄ari. **O**rd̄bant̄ om̄es
iste pene. xvij. q. i. sepe. et. c. nullus. et. e. e.
sicut et. c. et si iudeos et. c. cū sit. et. e. de rap-
in archiep̄atu et. xvij. q. iij. d̄sticuit. Item xp̄i-
ani p̄hibiti sūt deferre saracenis arma fer-
rum et lignamina. Et cōtrariū faciētes ip̄o fa-
cto sūt excōicandi et. e. quorū d̄ā ad liberā-
dā. Et idē est de illis qui eis galeas v̄ nauel
v̄dūt. aut i nauibz eoz piraticis curā guber-
nacōis exercēt. vel quibusdā alijs machinis
impēdunt eis aliq̄ d̄silū v̄ auxiliū in disp̄e-
dū terze sancte. vt in c. ad liberādam. De h̄
etiā vide infra li. vij. d̄ cen. ec. siue ti. scdo ca-
su. xv. **A**lie vero merces nō sūt p̄hibite tē-
pore t̄reuge et. e. significauit.

Circa quartū sciēduz q̄ seruū iudei aut est
v̄nacu. i. de acilla p̄p̄a nat̄ aut ep̄tici-
us. si v̄nacu. si sit vel velit fieri cristianus
statiz efficit̄ liber nullo p̄cio dato. C. d̄epif.
et. c. deo nobis ar. di. liij. fraternitate. Si
vō est ep̄tici. aut erat xp̄ian. q̄n fu it empt̄
aut pagan. si xp̄ian. id̄iuncte liber efficit̄
nullo p̄cio dato. di. liij. mancipia. Si r̄ ec̄ s̄u-
hereticorū impune p̄nc et d̄nos relinquere et
ad ecclesiā d̄fugere. C. d̄ hereticis. et manich̄
eos. Si aut̄ erat pagan. aut fuit empt̄ cā ser-
uitij et tūc si vult fieri xp̄ian. efficit̄ liber si-
ne p̄cō. di. liij. fraternitatem. Aut cā merci-
monij. et ita si infra tres mēses eū nō exposue-
rit venalē postea si velit fieri cristian. sine p̄-
cio liberabitur. qz p̄sum̄ q̄ emerit p̄ seruicō
si aut̄ eū exposuit infra tres mēses et ip̄e vult
fieri xp̄ian. infra spaciū illd̄ v̄ post dū t̄n p̄-
d̄m n̄ steterit q̄ min. eū v̄diderit infra spa-
ciū i. liberabit̄ reddito p̄cio. xij. sol. di. liij.

fraternitatē. et. e. e. i. et. ij. et. vltimo et. h̄
intellige nisi d̄ns eā nolētem cum diceret se-
velle fieri xp̄ianū circūcideret vel ei. alteri.
secl̄e signū imp̄imeret. tūc em̄ p̄ iniuria cor-
poris p̄p̄ij. sine p̄cio liberabit̄. di. liij. nulla.
Quod aut̄ dictū est d̄ seruis iudeorū idē d̄icēd̄
est p̄ oia s̄m laur. jo. et multos alios d̄ seruis
saracenorū. **M**ug. vero dixit de v̄nacu. i. iu-
deorū. q̄ etiā si fiat xp̄iani d̄ns paganis ser-
uire tenent̄. et sic pagan. p̄t esse d̄ns xp̄iani
s̄ nō fieri vt etiā supra dictuz est in ti. p̄cedē-
ti. **S**ec̄ est d̄ v̄nacu. i. iudeorū p̄pter p̄fidi-
am et maḡ suspectā cohabitatiōne illoz. p̄i-
mū magis plac̄ s̄m ray. et alex. in scdo. quia
hodie eadē suspicō et idē periculū est de v̄nif
q̄ vt etiā supra dictuz est. **S**ed cui. monete
erūt illi. xij. sol. sup̄radicti. **S**ed d̄icūt quidā q̄
bus v̄id. et d̄sentire gos. q̄ solid. ibi accipit̄
p̄ aureo. nisi. de penis. te. li. g. fi. **A**lij dicunt
quibz assentit ray. q̄ erūt illi. monete. q̄ habe-
tur ibi i vsu. ff. de le. tercō. nūm. **S**ed nūq̄d
ille sic redempt. fiet redimētis seru. **S**ed q̄ n̄
sed reddet ei pecuniaz et erit liber. ar. nisi. de
noxā. ac. g. d̄ns. et si n̄ p̄t ei reddere hostiaz
querat v̄ ip̄i redimētis aliquāto tēpore ad ar-
bitrū boni viri seruiat ar. xxxij. q. i. d̄ rapto.
Si t̄n ab aliquo ex pietate redimat̄ aio nō re-
petēdi. nec p̄tū reddet̄ nec p̄ p̄cio seruietur
qz qd̄ ex pietate dat̄ p̄hibet ius ne repetatur
qd̄ semp̄ p̄sumit̄ nisi cōtrariū p̄stet̄. ff. de re-
lig. et. sum. fu. l. siquis. g. interdum. **Q**uid si
plures d̄currāt ad redimēduz. **R**espōdet gos.
et host. q̄ ep̄us loci magis eligat idoneū ar.
ff. de ac. si plures. vel si sint pares ep̄s ḡtifi-
cet cui velit ar. et. de iurepa. cū aduocatus.
Sed nūquid xp̄ian. p̄t emere iudeū vel pa-
ganū. **S**ed sic. et. et si iude. sed iudeū secū m
familia nō habebit. xvij. q. i. sepe et. c. n̄-
lus. Et si ille velit fieri xp̄ian. nō p̄t p̄hib. a-
ri. xij. q. i. due. et. et de renū. nisi cū p̄dē. g.
sed d̄ices. bap̄izat̄ t̄n remanebit seru. domi-
xij. q. i. ecclesiarum seru.

De hereticis titulus. lviij.

Ostea d̄siderādūz ē de hereticis. et p̄i-
mo quis et quot mōis d̄icūt hereticus
scdo q̄ pena feriat̄ heretici. tercō qua
pena feriat̄ur fautores eoz. quarto qua pena
feriat̄ur d̄ni negligētē heresim extirpare. q̄n-
to qualiter ab heresi rediēs recipiat̄. sexto q̄
relapsus cēseat̄. septimo qui notarij et qui tē-
stes i officij inquisitionis admittātur. octauo
quāta et qualis potestas inquisitoribz datur
Circa primū sciēduz q̄ nomē heresis grece
sonat electionem latine. Loquimur aut̄ nūc d̄
heresi s̄m qd̄ ē circa ea que sūt fidei. **E**lectio
em̄ est eoz q̄ sūt ad finē p̄supposito fine. Et
ideo recte dicitur heresis species infidelitatis
pertinēs ad eos qui xp̄i fidē p̄fiterit̄ sed ei.
doctrinā p̄uertunt. **M**ā em̄ xp̄o tanq̄ fini assen-
tiunt sed in eligēdo ea de quibz cristo assen-
tiant d̄ficiūt qz nō eligunt ea que vere sūt
a cristo tradita sed ea que sibi suggert̄ mens
p̄p̄a. **I**nuenit̄ ac̄ heretic. d̄ici multip. d̄z em̄
heretic. et̄zā i fide v̄n au. d̄. p̄ heretic. ē q̄

Quidam aut̄ d̄

falsas opinioes de fide vel gignit. ut heresi
 archa. s. arzi. fabelli. et macedoni. vel seq
 tur ut qui heresi archam imitatur ut arzi. am.
 fabellia et macedoniam. xxiii. q. iii. heretic.
 et c. qdem. dicit aut hereticus ut dicit hiero
 qui scriptura aliter intelligit q spussanctus a
 quo scripta e est lagitac. licet ab ecclesia non
 recesserit. xxiii. q. iii. heresis. h aut facit qui
 exposicioz sacre scripture ad h retorquet qd o
 traria et qd reuelavit spussanctus. Vn eze. xii
 dicit de falsis pphetis. q pseuerauerunt dnr
 mare sermonē sez p falsas ex officioes scriptu
 re. Dicit etia hereticus qui a sacramtis eccle
 sie et omuione fidelium est diuisus. iij. q. i. q
 aut ut excōicat. Dicit etia hereticus qui e sa
 cramentoz puerfor. ut simoniacus qui vidit vel
 emit bona spiritalia vel ecclesie sacramta. ut
 i. q. i. patet. Itē dubiū in fide. e. c. i. vñ in
 leui articulo deuias a fide ceterur hereticus
 C. e. l. ij. Item q conat auferre ecclesie roma
 ne priuilegium a xpo sibi traditū. xxi. di. c. i.
 Omnes pdictos sex modos ponit got. et host.
 Addit autez pdictis hosti. sez q large p dicit
 hereticus ois qui nō tenet articulos fidei. Et
 sic iudei et gēiles sūt heretici. et hoc mō nō
 ois hereticus est excōicat. Itē dicit hereticus
 qui omuionē ecclesie catholice nō recipit.
 in autē. de priuile. doc. here. mu. n. p. post pri
 cipiu coll. viij. Itē q trāsgredit pcepta sedis
 apostolice. di. xix. nullus. Item qui nō recipit
 eas. di. xx. debilis. Et stricte dicit hereticus
 qui aliter sentit de articulis fidei q ecclesia
 romana. xx. q. i. h est fides. Item nō ē docendū
 nec sentiendū de sacramtis ecclesie aliter q
 sentit ecclesia romana. Pñ em q faciūt hoc si
 sit notoriū et oīs alij licz ab inicio occultu.
 erquo singuli epi p suas dioc. cū dñlio cleri
 coruz vel ipsi clerici sede vacante cum consi
 lio si optuerit vicinorū epoz eos iudicauerit
 hereticos sunt anathematis perpetuo vinculo
 innodati. ex. e. ad abolendā. rñlo. i. h hostie.
 Numeratur aut. xxiii. q. iii. quidā. vñ ad fū
 nē qñtionis secte hereticorū. lxxvii. qñ no
 uē vltimas nō noiat actor specialis noie. sunt
 autē oīs hereses hodie dānate ex. e. ad abo
 ledā. Est aut pñtis itēctōis dñderate de hereti
 cis hñ primū modū dicēdi hereticū hñ quez
 etiā modū dicit hereticus q de articulis fidei
 sacramtis ecclesie sentit aliter q romana ec
 clesia. Sciendū aut q sicut dicit aug. et habet
 tur. xxiii. q. iii. dixit apoliol. Si quidā sentē
 tiā suā licz puerfam nulla pñaci animositas
 te defēdūt querūt aut cauta sollicitudine veri
 tate pati corrigi cū inuenerit nō sunt inter he
 reticos dputadi. qz sez nō hñt electioz detari
 am doctrine ecclesie. Siquis autetermiacōi
 vñ ecclesie pñaciter resisteret hereticus cō
 feret. c. qdē autozitas pñcipaliter i papa
 residet. ij. q. i. quoties et. c. h est fides. Et hñ
 patet q nō quicūqz demat a fide. sed q pñaci
 ceter demat pñaci dicitur hereticus. Nūquid
 heresis. ad oia credibilia se extēdit. hñ dñz a
 lex. an. in 2o summe sue q heresis ad tria gē
 nera credibiliū extēdit p opositionē ad fidē

tamē hñ quandam analogiam. Nā recō fidei
 primo et pñcipaliter est circa articulos fidei
 et per oppositum heresis. 2o fides extēditur
 ad illa q docet sacra scriptura circa mores. ut
 q fornicacō est peccatū mortale. et p opposi
 tū heresis. 3o fides extēdit ad historias i bi
 blia dēctas. et p oppositū heresis. qui em af
 fereat aliquam historiā biblie eē flaz et hoc
 pñaciter hereticus censeret. prima credibi
 lia pñ credūtur et postea intelligunt. scda
 simul intelligunt et credūt. tertia credūtur
 et nūq intelligunt. C. Et nūquid excusat a
 liquis ab errore si teneat opioez magistri que
 audit. Et in his q nō pñnet ad fidē vel mores
 potest aliquis sine piculo sequi hñc opinioez
 vel illā. In his vero que pñnet ad fidē vel bo
 nos mores nullus excusat si sequat opionem
 erroneā alic. In dubijs em nō deb; quis de
 facti assentire. Et ut dicit aug. li. iij. de do
 xpiana. deb; dñlere regulā fidei quā de les
 cis planiorib; sacre scripture et autozitate
 ecclesie pcepit q ergo assentit opioni alicui
 manifeste detrahe sacre scripture. vel etiā pu
 blice doctrine ecclesie excusari nō pē ab erro
 re. Et hic nota q hñ alex. an. in scdo sūme
 sue tria dēcurant ad pfectā racō; heresia. sez
 falsa credulitas i rōnali. puerfa volūtas in o
 cupiscibili. et defensionis siue impuznationis
 panacitas ex pte irascibilis. hñ primū atten
 dit illud hiero. s. qui scripturā dē. ut. s. scdm
 primū. et scdm accēdit. dē scripto aug. li. de
 valitate credēdi sez q hereticus est q alic. tē
 poralis dñode et maxie glorie pñcipatusq;
 gratia falsas opinioes vel nouas gignit vel la
 que. Et tāgit hic aug. illd qd frequēter ac
 cidit cū dicit qui alic. dē. Scdm vero tēctuz
 suppositis primo et scdo accēdit diffinicō q
 ponit in glo. sup illd. i. cor. xj. Ratio inter
 vos scissuras esse. q inquit in ecclesia dei pñ
 ua sua dogmata defēlare pñstūt heretici sunt
 Equitur videre de scdo. s. q pena hereti
 ci fenatur. Circa qd nota q puniunt vñ
 tacōe excōicacōe. depositioe. rerū ablatioe
 et militari psecutioe. Duniatur quidē vitacō
 ne. circa qd nota scdm alex. an. in scdo suo q
 multiplex ē omūio. Et sim. licet multiplex ē o
 mūionis priuatio. Est em omūio spūalis. sez
 que est in dñsu vero vel interpretatio. Et hñ
 mō nō est cū hereticis omūicandū sic intelli
 gitur illd. ij. cor. vj. exite d medio corū glo
 spiritualiter. s. ut coruz scelera increpetis. 2o
 est omūio in sacramtis. Et hoc mō etiā non ē
 omūicandū cū hereticis notatis siue noia
 tis. qui etiā licet nō sint notati siue noia
 tum tamen est de se priuatur effectu cōiomis
 sacramtoz. qz ipō iure sūt excōicati. siue sint
 occulti siue maifesti ex. d hereti. excōmūica
 tēctō est omūio in cibo potu et hñoi. Et hoc
 etiā mō nō est cōmūicandū cū illis hereticis
 q pñsi sunt ab ecclesia noia. qro ē cōio cor
 poralis ut cohabitatio in eadem ciuitate. Et
 talis cōmūio non vitabatur in pñcipio p
 ter mulatudinem hereticorum. et etiā adhuc
 alicubi non vitatur. si autem ab aliquibus

De Opprobriis

de hereticis

omni

Scdm Alex. an. pñcip. q. iij. q. iij.

timere de lapsu cuius esset non habitare cum
eis. et sicut hanc distinctionem solum potest si quis obicitur
Sed obicitur illud M. xiiij. ne forte collige-
retur zizania eradicatis simul et triticum fructu
utraque cresce usque ad messem zizania sunt hereti-
ci triticum fideles. messis finis seculi. ergo hereti-
ci sunt tolerandi inter fideles. et non sunt ab
eis sepandi vel vitandi usque ad finem seculi. Illud il-
lud dictum potest intelligi de hereticis occultis quod
rum heresis deprehendi non potest. tales enim etsi excor-
municentur excommunicatione generali non tamen excor-
municantur personaliter. nec exterminantur gladio materi-
ali. nisi cum multitudine infidelium manifestorum in-
veniuntur. Vel intelligi potest de catholicis malis
vnde rabanus habens discretionis exemplum equum inter
tolerare debet malos propter bonos. Sicut autem quod
messis dicitur in tempore quo heretici manifeste corrupti
in aliorum sunt abiciendi evangelica falce. sicut hanc
intelligitur per missio per tempore illo quo non discerni-
tur plene an sit hereticus. cum autem innocuerit
plene ecclesie corruptio sua est personaliter precipi-
denda. vnde Augustinus libro de vera religione dicit sententia-
ter quod in ecclesia tamdiu sustinetur error alicuius
donec accusator inueniat aut opinione pra-
uam pertinaciter defendat. Cum autem dicitur. i. cor-
xiiij. necesse est hereses esse. ibi dicitur. necesse est
illud quod est velle per accensum siue propter intentionem her-
eticorum. s. ad hoc ut ab his qui se exercet in di-
uina scriptura pigritia eam discutiendi excutia-
tur. et magis fidei veritas declaretur. et hoc ha-
betur ex glo. ibidem. vnde et sicut quod habetur ex glo-
sup illud psalmi. vij. h. di. dominus deus etc. semp. s. vel
quod ad finem seculi erunt alii hereses vel malicie
hominum ad exercendum fidelium patientiam et sapien-
tiam Puniantur etiam heretici excommunicatione quod omnia
heretici siue occulte siue manifeste est ipso iure
excommunicatione maiori excommunicantur ex. e. ad abolen-
dam Item depositione. quod indistincte siue sit cler-
icus siue laicus papa vel imperator vel quilibet in-
ferior deponi debet ab omni dignitate di. xl. si
papa. et. xxiiij. q. i. qui contra pacem et ex. e. ad a-
bolendam. Dantur vero presentibus secularibus po-
testatibus aut eorum balium relinquatur animad-
uersione debita puniendi. Clericus per se a suis
ordinibus degradatur. nisi continuo post deprehensi-
onem erroris sponte ac canonicè recuerit ad fi-
dei unitatem. ex. e. ad abolendam et. c. excommuni-
catus. i. et. c. excommunicationem. ij. Degradationem autem in
tali causa siue presbiteri siue alterius in sacris con-
suetudine facere potest solus episcopus duocatus ab-
batibus aliisque prelatibus et religiosis personis ac li-
teratis siue dyoc. de quibus videbitur expedire li. vj. e. c. i. Et sicut in jo. an. per hoc quod dicitur solus non
excludit c. suum. xviiij. q. ij. nulla. Degradati-
one autem celebrata dicitur episcopus potestati quod in su-
um foris recipiat degradatum et sic intelligitur
sibi tradit. per eo tamen debet efficaciter ecclesia ro-
gare ut contra mortem puniat ex. e. de v. sig. no-
uum. Sunt autem heretici sicut leges puniendi vlti-
mo supplicio. C. e. arriani. de consuetudine tam-
crematur Sicut quomodo deprehendit error. Illud di-
cunt aliqui quod error deprehendit aliqui per facti
evidentiam. aliqui per confessionem in iure factam a-
liqui per probationem testium vel instrumentorum. Dixit

runt ergo aliqui quod predicta exceptio scilicet nisi
continuo. intelligitur de deprehensione erroris se-
cundum duos primos modos. Alii autem dixerunt
quod etiam sicut tertium modum. Sicut quod sicut in d. consuetu-
do aliter se habet quam est optima legum interpres
credit ipse rodo. sine iudicio quod loquitur tamen de de-
prehensione erroris in facto scilicet cum inuenitur pre-
dicans vel docens errorem aut faciens reuerentiam
sicut ritum talium quomodo dicitur furtum deprehensum
cum fur deprehenditur in furando vel cum furto ante-
quam se recipiat ad locum destinatum. vnde post ta-
lem deprehensionem licet sic deprehensio ad unita-
tem fidei reuertatur continuo. i. antequam diuertat ad
actum contrarium. vel sic aliqui volunt et alicubi
de consuetudine seruatur continuo. i. prima die quod
examinatur ea illa. ita etiam quod hanc faciat sponte
i. non metu probationum vel cruciatuum et canoni-
ce. ita quod patet sic heresim ab iurare et ad man-
datum ecclesie penitere. Siqui autem de predictis
peccatis fuerint deprehensi redire noluerint ad a-
gendum indignam penitentiam sunt impetuo car-
cere detrahendi ex. e. excommunicationem. ij. §. si qui
Item puniuntur reus ablatione quod omnia bona
eorum confiscari debent ecclesie cui seruiebant si
clerici erant et idem est si erant laici ecclesie
temporaliter subiecti. Aliorum vero laicorum bo-
na principibus ex. e. excommunicationem. i. et di. viij.
quod iure. Sunt autem bona hereticorum ipso iure confi-
scata sicut non debet apprehendi per dominum secula-
re nisi prius fuerit denunciatus super crimine per ec-
clesiasticum iudicem quod hoc possit li. vj. e. c. scilicet
Sunt autem confiscata a tempore criminis commissi. C. e. l. iij.
etiam si habeat filios catholicos sicut in jo. an-
quia nec textus distinguit. Non tamen propter her-
esim vixorum dotes uxorum catholicorum confi-
scari debent nisi ipse forte contraxissent cum illis
quos tales tunc esse sciebant li. vj. e. decreuit
Item vasalli sunt ipso iure absoluti a fidelitate
in omni pacto vallato quacumque firmitate
quo hereticis tenebantur. ex. e. c. si. Item mi-
litari persecutione. quod si aliter fieri non potest manu-
militari omnia bona debet eis auferri. quod nisi
lo iure possunt ab eis possideri di. viij. quo iu-
re et. xxiiij. q. vij. c. i. ij. et. ij. Sicut nunc quod ca-
tholici possunt hereticos autoritate propria spo-
liare. Videtur quod sic videtur enim ecclesie eis da-
re generalem autoritatem ipsos exterminandi
Concedit etiam exterminantibus idem privilegium
quod eunibus in terre sancte subsidium est de ces-
sum. xxiiij. q. vj. si vos. et ex. e. excommunicationem. ij.
§. catholici. Tamen satis videtur tutum quod sem-
per fiat ex edicto principis vel ecclesie ne ab
alijs ex cupiditate vel vltione potius quam ex iu-
sticia vel obedientia videantur pugnare. xxiiij.
q. i. quid culpat. Quid si diuertant postea
ad fidem nunquid eis ablata restituantur. Illud quod non
nisi ex gratia. ex. e. vergentis in fi. Quid si here-
tici habeant filios vel alios consanguineos ortho-
doxos. nunquid illi bona sua debent habere
videtur quod sic quod hoc dicitur leges. C. e. maniche-
os. et l. agnouimus. et i. autem. ibi signata id in
nestorianis. Sicut contrarium videtur quod inno. arguens
a minori de crimine lese maiestatis diuine
constituit etiam filios orthodoxos a paterno

Puna hanc

1

2

hanc

bonis penitus excludendos ex. e. vgentis in
 fi. qd vide' intelligēduz h'm ray. cū pater pu
 blice p'dicat cōtra fidē v'l publice p'fiter' vel
 defēdit erroze v'l corā plato suo est dicit' l
 cōfessus v'l sentēcialiter cōdenat' d' heresi. ex
 de v. sig. sup qbusdam. Sed circa h' d'istiguit
 laur. et. jo. q illud c. vgentis corrigē leges
 illas. qd etiāz videt' sensisse ray. et inno. sup
 c. excōicam' ar. ff. de legi. et d'isti. nō ē nouū
 et ex. de cōg. spiri. c. i. Gof. aut dicit q decre
 talis p'ualet legib' in tenis ecclesie romane
 tempaliter subiectis vt in principio dece. in
 nuit' māifeste. leges vero p'ualet in alijs ter
 ris cū cōneāt equitatē decretalis aut rigozē
 Equitas em p'ferenda est rigozē et iuri stricto
 C. de iudi. placuit. ff. l. eos. leges aut puni
 unt filios eoz q cōmittūt crimē lese maiesta
 tis. qz tūmuerūt ne imitarētur patres. vj. q. i
 siquis cū militab'. h' si ecclesia videat p' indi
 cia certa fidē et deuotionē filioz hereticoz
 quo puniet eos cū filij nō debeat puniri pzo
 patre. C. ne filij p' patre. cū etiā oīs debeat
 iuuare et amare. viij. q. i. clemēs. S3 gof. cre
 dit q inno. cōsiderauit q pentes puniūt i pe
 nis filioz. ff. qd me. ca. isti qdem. Et sepe puni
 nit ecclesia tēporaliter p' delicto patris. li. j.
 q. vlti. cū multe. hec gof. Itē emācipatio fili
 oz illoz quoz pentes post emācipacionem
 h'moi apparuerit an ipam ad hereticē supstis
 cōis viciū decliāsse nulla est. velut facta de
 homib' sui iuris qz filij hereticoz nō sunt in
 potestate eoz. li. vj. e. quicūqz. §. iij. Itē reli
 giosi sunt immutacionis pena v'l alia sui puni
 niēdi q' seculares. s. laici v'l clerici si muenti
 fuerit in heresi vel similib' deliquisse li. vj.
 e. accusatus. §. fi. ad h' ar. ex. e. c. penl. §. i.
 de d'ilib' habes li. vj. e. c. accusat'. §. sacer
 dotes Item heretici puniunt' i sepultura et
 in sepeliētib' eos nō em debēt tradi ecclesia
 stice sepulture tradētes vero scienter sepultu
 re hereticos. credētes rēceptatores defēsores
 vel fautores eoz sunt excōicati vsqz ad satis
 factioē idoneā. Nec absoluunt' nisi publice
 p'rijs manib' extrumulēt et piciāt h'moi cor
 pora dānatoz et loc' ille p'petua careat se
 pultura li. vj. e. quicūqz in p'ncipio. p' hoc q
 dicit sciēter patz h'm jo. an. q ignozātia p'ba
 bilis eos excusat. ex. de cli. ex. mi. apostolice
 Item q dicit' extrumulēt. rē. intelligit' esse ve
 rū h'm jo. an. si ossa eoz discerni pnt ab ossi
 b' alioz fideliū alias sec' est ex. de sepl. sa
 cris. It' heretici credētes rēceptatores de
 fensores et fautores eorum ipoz qz filij vsqz
 ad scdaz generaciōz ad nullū ecclesiasticū be
 neficiū seu publicū officiū admittātur. et si se
 cus actū fuerit irritū erit li. vj. e. quicūqz. §.
 ij. Nota h'm jo. an. ibid' q p hoc qd dicit' vsqz
 ad scdaz generaciōz cōprehēdunt' p'rim' et se
 cūd' g'dus. i. filij. et filij filioz in linea pa
 terna. sed extēdit' tantū ad g'dum p'rimū in li
 nea materna li. vj. e. statutū. ij. h' l. i. vñ si ti
 ci' fuit heretic' rēceptatoz v'l huiusmodi et
 habuit filiū et filiā vterqz. s. filij et filia sub
 iacebit istū p'hibicioni et etiā filij filij. nō aut'

filij filie. Item si mulier aliq est heretica et
 habeat filios ipi in hac p'hibicioe includunt'
 nō aut filij filioz. et h' e verū si pater sit ca
 tholic' et nō habeat ei' respect'. et intelli
 gitur hoc d' filijs nō infectis. filij em infecti
 de pctō p'prio punirētur. Itē quicūqz viri
 ecclesiastici ad p'ces h'moi p'fuleiū p'fonarū
 p'fonatus dignitates et quecūqz alia b'nificia
 sunt adepti. ipis sic acquisitis ipō facto sunt
 p'iuati ita q etiā habitis p'petuo carent. Esti
 receperūt illa sciēter. s. qz sciebāt ipos esse ta
 les nō sunt ad alia v'l filia postea admittēdi
 li. vj. e. quecūqz. §. ij. Item qui fuerit inuēti
 sola suspicioe notabiles de heresi nisi ad arbi
 triū ep'i se purgauerint sentētie simli subiace
 bunt ex. e. ad abolendā. §. laic'. et ex. de sen
 ex. vt sane. Item h'm hosti. suspect' ex dissiden
 tia moz vel alias. si vocat' d'fiter' timore p
 bacōis et sperat' d' correctioe potest ei iudex
 iniūcta sibi penitētia salutari p'cere et multo
 magis si venerit spōte. Si aut diffiteret' et sit
 infamat' si non p't cōuinci expurgabit se qd si
 non fecerit puniet' vt dicit'. Infamat' aut qz
 de heresi ec' argumto leui. i. p'babili. i. si nul
 lo mō velit iurare v'l h'moi. Itē si suspect'
 de heresi vocatus ab eo cui' interest vt de fi
 de respōdeat excōmunicat' fuerit p' eo q pa
 rere subterfugit v'l cōtumaciter se absentauerit
 et excōmunicatōz p' animum sustinuerit aio
 p'iuaci. extūc velut hereticus cōdenet' li. vj.
 e. cū cōtumacia. Et h'm jo. an. notat' ibidē per
 hoc dicit' vocatus vt de fide respōdeat. Ad
 hoc q decretū habeat locū requirit' q h' sit
 exp'ssum. s. vt de fide veniat responsur'.

Equitur videre de terco. s. de pena credē
 tiū et fautoz hereticoz Circa qd sciend'
 q p'ter penas p'imo sup' taxatas credētes
 rēceptatores defēsores et fautores eoz. ipō
 iure sunt excōicati maiori excōicatiōe. ex. e.
 excōicam'. Item siquis taliū post' fuerit ab
 ecclesia excōicatiōe innodat' nō satisfecit in
 fra annū a lata snia ipō iure extūc est infamis
 effect' nec exercē p't aliqd officiū legitimuz
 i. qd a iure sortit' effectū. est fecerit nō vale
 bit quicqd p' eū dictū v'l factū fuerit. Si vero
 fuerit clenc' ab oi officō et b'nificō suspēdat'
 Esti aliquis cleric' h'moi pestulētib' ecclesia
 stica sacramēta exhibuerit vel eos sepulture
 tradiderit vel oblatiōs eoz l' elemosinas re
 ceperit p'iuari debz officō suo ad qd nūq' re
 stituet' sine indulgētia sedis apostolice speci
 ali. Et idem est nō obstāte aliquo p'iuilegio
 de regularib' obseruandum ex. e. ad abolen
 dam. vrgentis.

Equitur videre de q'rto. s. q' pena feriant'
 rectores negligētes hereticos extirpare
 Circa qd sciendū q tales sunt monēdi estī ne
 cesse fuerit p' ecclesiasticā censurā cogendi o
 mnes hereticos ab ecclesia innodatos de su
 is p'ouintijs bona fide p' suis viribus exter
 minare. Et cum de nouo quis eligit' in recto
 rem perpetuū v'l t'palem debet hoc ipm iura
 re. Si vero p'cepter suam negligētiām excon
 municat' fuerit et infra annū nō satisfecerit

Quo infamatus per hereticos

significari dicitur dno pape ut ipse vasalles omnia
ad eius fidelitate denuntiet absolutos. et tertia
exponat catholicis occupanda. et illud si vide
bit expedire deponat a sua dignitate. Sed
numquid ante denuntiationem hmoi statim cum es
set excommunicatus erunt vasalli absoluti. **¶** Unde
hugo qd erunt absoluti vasalli ab exhibitione
eorum qd hmoi fidelitas exegisset non ab ipsa fide
litate sicut notatum est. xv. q. vij. nos sanctorum
iuratos. **¶** Insup episcopi et archiepiscopi qd circa extir
panda heresim negligentes fuerint cum illud in
dicijs certis patebit ab episcopi officio deponan
tur. In quorum loco debent alij substitui qui ve
lint et possint hereticam confundere pravitate.
Oia supradicta p hanc ex. e. si aduersus excō
municat. ij. ite s m hosti. episcopi tenentur saltem
semel in anno p se vel p alios ad h idoneos que
re hereticos ubi est fama eos habitare et co
gere iurare quos credunt de hoc aliquid scire ut
indiceret hereticos siquos habet suspectos p
pter pteclaria ouentacula vel alia signa ex. e.
cu de inuncto. Item illi qd p sunt civitati vel
loco alicui ad pns vel p fuerint in futurum
quocumqz nomine censeantur ad requisitione eo
rum quorum interest debent iurare pncipue attē
dere et inuolabiliter seruare ac facere ab oī
bus suis subditis obsequari toto tpe regimis sui
dilectiones in fauore fidei a sede aplice pml
gatas ac etiā approbatas. qd qui iurare nolu
erit et seruare ut infamis et tāq hereticorum
fautor ac de fide suspectus officio et honore sui
regiminis spoliatur. Nec vltim ad dignitas
tem aliquā vel officium publicum assumat. Nec
teneat aliquid qd fecerit ut potestas baliu
consul vel rector ex. li. vj. e. ut officium. §. statu
im. Item rectores locorum quocumqz noie cen
seantur de crimine heresis non possunt nisi s m
beneplacitū inquisitorum intrmittere. quibus
etiā tenentur in his qd pntent ad suū officium
obedire. et dānatos ab eisdem relictos sibi. sta
tim debita pena puniēdos suscipere. non obsta
te aliq appellatiōe. Cōtrariū vero faciētes et
non parētes eisqz in hoc non fauētes sunt excō
municati. Et si excōmunicatiōz p annū sustinuer
int animo pnciaci debent extunc velut here
tici cōdēnari li. vj. e. ut inquisitores. Ab illa
aut excōmunicatiōe potest episcopus eos ab
soluere. qz non reseruat pape. **¶** Sed quid si e
piscopus et inquisitor in mādato discordeant
qz vnus mandat puniri alter dimitti. **¶** Unde jo
an. qd satis supersedendum videtur donec pa
pa cōsulat li. vj. e. p hoc. Item rectores alicu
ius regni puincie seu loci licet sint excōmuni
cati excōmunicatiōe maiori etiā publice vel
defacto tantum vel non de iure. iurisdictione
habentes et eorum officiales ad requisitione
ordinariorum vel delegatorum ipsorum aut inquis
itorum hereticę pravitate non valēt sine mo
re dispēdio vel negotij periculo ad superiores
recurere qui legitime possunt in his locis iu
sticiā exequi. possunt et debent iusticiā et suū
officiū exercere contra hereticos credentes fau
tores et receptatores et defēsores eorum. Et re
quiretes hmoi excōmunicatos ppter h excōmunicatio

ne hmoi non incidit s maiorē l micre s m jo
an. hō tamē ideo p libatis rectoribus vel offi
cialibus eorūdem in alijs casibus intelligitur
esse excessum aliquid vel pmissum li. vj. e. p h
dētes. **¶** Nota s m jo. an. de hō qd dicit sine mo
re dispēdio qd quando possent h sine more di
spēdio essent excōmunicati eos requiredo qd
cōmunicat excōmunicato est excōmunicat serua
ta distinctione. ex. d. sen. ex. nup. **¶** Ex p dicitur
collige qd principes seculi et dmi tepales non
tū ppter heresim suā sed etiam ppter negligē
tiam extirpandi heresim aliorum sunt excōmuni
candi ab ecclesia deponēdi. de terzis suis ex
pellēdi. et terre eorum occupande a catholicis
possunt exponi. Et ideo si princeps circa re
gnū et iusticiā faciēdas iuentus fuerit negli
gens insufficientis. et ineptus xj. q. iij. si quis d
inceps. et xj. q. i. nullus. et xxxij. q. v. pceptū
Vnde zacharias papa deposuit ludovicū re
gem francoꝝ pdecessorem pipini patris caro
li. xv. q. vj. ali. et inno. octonē imperatorem
facō huius est qz quilibet nullo excepto dicitur
bit for ecclesie ex peccato. ex. de iudi. nouit
potest etiam ecclesia ppter ipsorum iudicū ne
gligētiā de illorum subditis iudicare ex. de fo
ro dpetēti. ex trāmissa. licet ex tenore xxxij. q.
v. admistratiōes. Certum est em qd deus est su
per omnes potestates. di. viij. qd circa mores
in fi. ergo et ei vicari qui vices gerit in ter
ris ex. de trāsla. p. inter corporalia. Vnde dicit
dominus ad hieremiam. ecce dicitur te prin
super omnes gentes et regna. xxxv. di. §. ecce
Et hoc s m gof. marie locuz habet etiā si pzi
ceps de cuius pena queritur alium secularem
superiorem non habet.

¶ Equit videre de. v. s. qualiter ab heresi
redies recipiat. Circa qd sciendum qd si a
licuius hereticus vel hereticorum credēs recepta
tor. fautor. defensor. necnō et de heresi infamatus
vel suspectus ad unitatē ecclesie redire
voluerit. Ad arbitriū episcopi ppter prius ab
iurare dicitur errorē et pmittere et etiā p scriptu
ram firmare. qd tenebit firmiter ad mandatum
ecclesie catholicā fidem. Et hoc publice vel
pziuate s m qd ei crime fuerit publicū l pzi
uatum i. q. vij. quotiens. et de dse. di. ij. ego
b. et ex. e. ad abolendam. postea debet secud
ecclesie formā absolui de q habetur. xj. q. iij.
cu aliquis. et ex de sen. ex. cur. desideres po
stea ei debet imponi qd in talibus solet iniungi
ut in c. quotiens et c. ego. b. Et quando tales
volūt reueri pvideri debet solerter qd sint
vere ouerū si debeāt recipi li. vj. e. ut officium
§. i. Notandum autem s m inno. et hosti. ex. de
sen. ex. sup. c. a nobis. ij. qd heretici in extre
mis agētes non recōciliantur sine solēnitate
pmissa si allic facultas. si autem dicitur non
possunt signa tamē pnie pcesserint tūc ec sine
solēnitate pmissa reconciliantur. lex em qd aliud
statueret ihūana est. Si quis aut taliū post ab
iuratione erroris vel postq ad arbitrium episcopi
ppter se purgauerit dephesus fuerit i heresim
abiurata recidisse seculari iudicō ē sine vlla
audiētia reliquēd ex. e. ad abolēda. §. illos

Et intelligit h scd3 rōdo. quādo dephēdit p
fctū euidētiā l p dffessōz p̄paz vl p testes An
q° caū nō p̄citur ei nec q° ad vitā nec quo ad
tempozalem substātiā. Si autē sine huiusmo
di dephēsiōe occulte a fide recedat et occul
te penitēs ad ecclesiam redeat sibi parceretur
q° ad verūqz. et absolui poterit eē p p̄biterz
simplicē nisi ep̄s sibi talū retinuerit absoluti
one. Nō est autē dtra p̄dicta illd qd dē. xxij.
q. iij. duo illa. scz q ecclesia nlli claudit gre
miū redeūti qz hoc intelligit q̄ntū ad ea q p
tinēt ad salutē aie scz q̄ntū ad ad mīstracōz sa
cramētoz. s. p̄nie et eucharistie si ea humili
ter petierit. et in eis p̄nie maifesta signa ap
paruerint. Ille autē. q. illos intelligit quo ad
penā cozpozalē li. vi. e. sup eo. ¶ Utz at tales
ad fidē duerū possint de iure cōi vl saltez di
spēsatiē p̄moueri vl i ordibz receptis ab her
eticis mīstrare. vide infra tractatu d sacram
to ordīs titulo. a q° ordīs hnt dferri. ¶ Sci
end tñ qz tales. s. ab heresi redeūtes de iure d
muni nō debēt recipi nisi ad laicā dionē. i. q.
vij. c. i. adhibet tñ circa eos qd r̄plex dispē
sat. o scz semiplena. vt recipiāt in ordibz iaz
receptis sublata eis omni spe p̄mouēis. i. q.
i. si quis heretice. Plena vt fieri possint p̄sbiz
teri et nō ultra. i. q. vij. d. uenientibz. ¶ Pl enioz
vt fieri possint ep̄i et archiep̄i s̄ nō primates.
di. xij. nos d̄uetudinē. Plenissima vt ad om̄s
dignitates possint p̄moueri. xxij. q. iij. ipsa
pietas. Quis autē dispēsare possit dicet infra
de sacramēto ordīs n. de dispensationibz.

¶ Equit videre de. vi. f. qz relapsus cēseat
Circā qd nota qz qñ qz est de heresi ac
culat vl suspect et nō plene dtra eū p̄bat
si heresim in iudicō abiurauit. et postea i ip̄a
dmittit. aut erat dtra eū oza suspicō magna
et vehemēs. et tūc d̄z cēseri qdaz iurificatio
ne relapsus. Aut modica et leuis et tūc non
d̄z p̄m̄i p̄a relapsōz in heresim licz sit ḡui
us p̄m̄d̄z qz si nū p̄ abiurass̄ li. vi. e. accusa
tus. r̄nso. i. de hac p̄a ex. e. ad abolēdā. q. il
los quoz. et. q. super eo. fictiōe ideo di. s̄m
jo. an. qz nō p̄t vere dici relapsus de q° nō d
stat an fuerit relapsus. p̄pter tñ vehemētē su
sp̄itionē fingit lapsus. Ita qz post abiuratiōz
redies fingit relapsus. iura em̄ sepe fingunt
talia. de hoc di. l. ferz. Item qui in vna here
sis specie l̄ secta d̄m̄itit aut in vno fidei artī
culo vl ecclesie sacramēto erzauit. et postea
heresim simpliciter vel generaliter abiurauit
si extūc i alia heresis specie siue secta aut artī
culo alio seu sacramēto d̄m̄icē d̄z vt relaps
in heresim iudicari li. vi. e. accusat. q. i. p̄ h
qd dicit simpliciter putat jo. an. qz si abiurat
set tantū i vno articulo licz relaberet in alio
nō diceret relapsus. qz indefinita nō eq̄pol
let vl̄i ad id de p̄m̄il. qz circa. Putat etiā qz
infamatus nō tenet se de oibz purgare. si tñ
h faciat valet. Et habeb̄ postea locū pena re
lapsōz vt sequit in dicto. q. vl̄ p̄t dici s̄m e
undē qz nō quent an sit relapsus in heresim
illā in qua fuerat primo lapsus sed an fuerit
relapsus in heresim post abiuratiōz lapsus li

et i alia specie siue secta dicit relapsus. Itē
ille de cui lapsu in heresim ante abiuratiōz
d̄stiterat vl̄ nūc d̄stat si post abiuratiōē illā
hereticos receperit. deducat. visitet seu associ
et. aut dona vl̄ munera eis donet vel mittat
vel fauore eis impēdat qui excusari nō possit
etiam sine abiuratiōe debz iudicari relapsus
cum illū ex erozis a se p̄p̄i approbati d̄seq̄n
ta nō sit dubiū fecisse talia vt in c. accusat.
q. ij. Nota qz donū et mun̄ differūt qz mu
n̄ ex cā dat. donū vō ex cā et sine cā. ff. d. o.
sig. inter donū. Nota etiā s̄m jo. an. qz dicit qz
non possit excusari qz si p̄pter famis necessita
tem daret. vel qz eos eē hereticos ignoraret
excusaret de primo. di. xlij. q̄scam̄ de scdo
de regu. iu. ignorata.

¶ Equit videre de septimo. s. q. notarij. et
qz testes in officio inquisitionis admittat
Circā qd nota qz d̄cedit religiosis oibz qz cū
essent in seculo notarie officiū habuerunt et
exercuerūt. Et etiā clericis secularibz oibz i
stud officiū habētibz etiā in sacris d̄stitutis
qz libere possint exercere officiū p̄dictū quo
ad faciēdū oia qz in officio inquisitionis p̄tinent
ad officiū notarie nō oblatē aliquo statuto
d̄trario canonis ex. de rescrip. nōnulli. vl̄ oz
dinis q̄nimo et p̄cipit oibz et singulis fratri
bus religionis eiusdē cū inquisitoribz qz in se
culo illud officiū habuerūt et exercuerūt. Et
illis quibz idē officium ratiōe p̄fati negotij
fidei fuit ab aplica sede d̄missum et imposte
rum d̄mitteret li. vi. e. vt officiū. q. ad scriben
dos. Itē cū inq̄rit de heresi excomunicati. Et
p̄cipit vl̄ sc̄ij crimis ad t̄sumoniū admitt
tunt contra hereticos credētes receptatores
fauozes et defēsores eoz. si ex circūstātijs
vera dicere p̄sumatur li. vi. e. in fidei. Secus
est si p̄cedat p̄ modum accusatiōis vel exce
ptionis tūc em̄ tales testes nō admittent vt
dicit idē jo. an. Itē quia in tā graui crimine. s.
heresis oportet cum multa cautela p̄cedi. te
stes recipiendi sup̄ p̄dicto crimine ipsūqz
d̄tingenubz corā duabz p̄sonis religiosis et
discretis debēt examinari et eozundē testiū de
positiones vl̄ p̄ tabellionez si potest haberi l̄
p̄ duos idoneos viros fideliter d̄scribi li. vi.
e. vt officiū. q. verū. Itē licet peritū etiā post
penitētiā a testimonio repellatur. si tamen hi
qui corā inquisitoribz iurantes tā de se qz de
alijs sup̄ factō heresis dicere veritatē eā ce
lando d̄ierāt. et postea etiā ex interuallo as
lias nihil esset h̄ fauozis s̄m jo. an. vt ex. de
testi. co. p̄trea. velint corrigere dictū suū cō
tra se et alios suos d̄plices deponēdo. cū hu
iusmodi crimē sit exceptum si indicijs manife
stis apparuerit tales nō ex leuitate animi aut
fomite odij seu cozruptione pecunie sed zelo
fidei dictū suū velle corrigere in fauorem fi
dei. stari deberet eoz attestatiōibz tā dtra se
qz dtra reliquos nisi aliud obstat. s. qm̄ p̄di
ctū piuriū vt in c. accusat. q. l̄c3. vñ si d̄ fal
so redargueret eoz dicto n̄ stabi ex. de testi.
ex tenore. Itē filij vl̄ heredes illoz qui dum
essent infirmi petierunt hereticos consolatos

ut ab eis p man⁹ impositionē recipere^t solationem sicqz decesserūt. admitti non debent ad probandū qz ipsi defuncti consolationem illā nō sane mētis effecti v^l post pōitā loq^lā recepint si dū viuebāt erāt de heresi diffamati et suspecti aut legitime cōstitit qz sane mētis existētes hōi hereticos petierūt. Alias pōicti filij v^l heredes admitti poterūt ad pbandū pmissa. s. qz tūc sane mētis nō erāt l^l quelā pdiderāt. nec memoriā ordinatā habebāt. Admittētur aut ad pbandū nō qdē p vxo res filios familiares v^l de suis aliquos. sed per alios testes fide dignos et spetialiter fidei zelatores li. vj. e. filij.

Equit⁹ videre de octavo scz qnta et qlis ptās inquisitoribus dat⁹. Circa qd nota qz i negotio inq^litōis pcedi p^t simpliciter et d plano et sine aduocatoz et iudicioz strepitu et figura li. vj. e. statuta i pzi. Et s^m jo. an. p hoc qz dicit sine figura. inq^litōz nullū ordinē iudiciariū seruare tenet⁹ imo sufficit sentētia solēniter pmissa. vñ si ex publicatōne nominū accusatoz v^l testiū. ipis gūe piculū immineret eoz. noia debet exp^rimi nō publice s^z secrete corā epō. v^l eo absente ei⁹ vicario qn inquisitor pced^t qn vero ep^s pced^t corā inq^litōz si omode possit haberi. Et nichilemin⁹ qncūqz pcesserit corā aliqbus alijs psonis puidis et honestis iurisqz pitis qb⁹ etiā totus pcessus debet ite graliter explicari et de eoz. d^lilio ad sententiā v^l dēnatiōz pcedi. et eis p^t ep^s v^l inq^litōz secretū indicere et etiā in eos si reuelauerint excōmunicatōis sententiā pmulgare. Ita tñ qz hac de cā inq^litōz nō excōmunicz ep^m nec ecōuerso. tenet⁹ tñ vterqz p obediētā pape ad hōi pceptū. Cessante aut tali piculo debet accusatoz et testiū nomia publicari li. vj. e. cū s^m jo. an. Si tñ nō publicarentur nō tñ ppter hoc pte tacēte vicaret⁹ pcessus ut di. jo. an. ad hoc li. vj. de accu. c. i. et ij. Itē inq^litōz pnt qntū ad ea qz p^tinent ad suū officiiū citacōnes et sententiāz denūtiacōnes cōmittere. p^tos clerū et populū ut eis assistāt duocare. ctra hereticos qz de sua p^tincia in aliā se trāstulerit pcedere. scripta inq^litōis factā aut pcessus p quoscūqz auctoritate sedis aplice v^l legatoz ei⁹ habitos d^linentia assignari sibi facere. vna cū p^tatis penas d^lmutare et mitigare. dignitatib⁹ et alijs bñficijs eccl^lasticis ac officijs publicis et honorib⁹ quibuscūqz eodē hereticos. credētes receptatores. et defēsores eoz p^tiuare. et p^tiuatos denūtiare. Et hoc fieri d^l quo ad bñficia eccl^lastica de d^lilio epōz vel vicarioz eoz in absentia ipōz nisi ipi sciēter talibus bñficia d^lulissent li. vj. e. vt d^lmissi. **Q**uid d^l eo qz crimē heresia alibi d^lmisit et mo ē i p^tincia hōi inq^litōis. Rēspōdet jo. an. qz potest rē agnoscere ec ctra eū pcedere. qz vbi quis inuenit⁹ de crimie ouenit⁹. C. vbi de c. agi o^l portet. l. i. et sic interdū duo inq^litōz agnoscerēt. **I**te statutu loci cui⁹ qz p qd negotiū inq^litōis directe v^l idirecte v^l quomōlibz retardari posset v^l impediri nullū est ro

boris. Et eius rectorēs quocūqz nomine cēseant cogi debēt p cēsurā eccl^lasticā illd reuocare v^l saltē sic moderari qz p illd pcessus inq^litōis nullaten⁹ impediāt v^l retardetur li. vj. e. statutu. vñ i statuto d^l nō portādis armis excipit⁹ familia inq^litōis et his familia. **N**ota tñ s^m jo. an. qz directe ipediret⁹ si statueret⁹ ne aliq^s illi⁹ loci posset accusari v^l ctra euz inq^lri sup crimie heresis v^l etiā ctra aliu⁹ testificari et hōi. Indirecte vero si statueret⁹ ne aliq^s posset p aliquo crimie aliquem punire v^l cape nisi ptās v^l similia. **I**te of^lficiū inq^litōis etiā re integra non expirat mortuo papa. li. vj. e. ne aliq^s. Item si sint plures inquisitores in eodem loco simul vel sepati aut singulariter possunt i his que re c^lu^lrit officiiū suū pcedere pur vilitas suadebit li. vj. e. vt officium. rñso. i. **I**tem inq^litōz possunt q^ltuarios d^lpecere ab officio p^tdicatōnis nisi d^ligent p negotio inq^litōis congregatōne fieri l^l alias ex hōi idē negotiū impediri li. vj. e. vt officiiū. s. d^lpecēdi. **P**ossunt etiā si indiguerit p suo officio inuocare auxilium brachijs secularis ctra d^lictōz p cēsurā eccl^lastica d^lpecēdo. nō obstantib⁹ aliquib⁹ p^tuilegijs quibuscūqz. sub q^lcūqz forma d^lcessis vel imposturū d^lcedēdis ibidē. s. d^leniqz. **I**te nullū obstaculū inq^litōis officio puenit ex d^lstucōe de duab⁹ dietis edita in d^lilio generali vt ibidē de illa d^lstucōe. ex de rescrip. nō nulli. Et est hoc quoddā speciale fidei fauore qd nō tollit⁹ p d^lstucōz generalem poster⁹ editā li. vj. e. de rescrip. statutu. **I**tem inquisitores de crimie heresis. ctra epōs et supra nequnt inquirere v^l p^textu ei⁹ pcedere sine speciali mādato sedis aplice. s^z si sciue^l rint eos in illo crimie culpabiles esse tenebūt⁹ hōi sedi aplice nūciare li. vj. e. inq^litōz. **I**te p hoc qz negotiū heresis alicui a sede aplice generaliter d^lmittit⁹ diocesanis non derogat⁹ qn et ipi auctoritate ordinaria v^l delegata si habēt possunt pcedere in eodē li. vj. e. p hoc dū tñ pcedāt s^m mod inquisitorib⁹ a sede apostolica datū vt ibidē in fi. Et s^m jo. an. bñ dicit generaliter qz sec⁹ est si certū crimis ec certe p^tone d^lmissio fieret. qz qntū ad cām illā p^tudicaret⁹ ordinarie potestati ex. de offi. le. studiū. **N**ota qz dicit delegata si habēt qz forte habet delegatam v^l ab hoie. qd accidit in ordinaro v^l a iure sicut est videre in hoc crimie sup exēptos ex. e. ad abolēdā i fi. vñ de eodē facto possunt epⁱ et inquisitores inquirere d^lmuniter l^l diuisim. Et si diuisim pcesserint tenētur sibi inuicē cōicare pcessus. vt p hoc possit veritas meli⁹ inueniri. Et nisi in hoc casu in sentētie p^tatione sibi inuicem deferāt p vtroqz simul sentētia pferat⁹ vt in c. p. h. s. i. **S**z quid si pcessus isti sunt ctra r^lij. s^z tūc iudices eos qz dicit p^timioza veritatu d^lsiderabūt et p eoz dicta se informabūt ex. de testi. in nostra. Si autem non oueniunt in sententia p^tferenda p vtroqz. negotium sufficienter instructum ad sedē apostolicam remittat⁹. vt in c. p. h. s. i. **N**unc aut officii⁹

inquisitionis debz exerceri tā p diccesanos
 q̄ p inquisitores a sede apostolica deputatos
 v̄l etiā p alios ad hoc ab eisdem substitutos.
 Quō aut p eisdem d̄z exerceri. et quō hereti-
 ci debēt custodiri et eis necessaria ministrari ha-
 bet. vij. li. de here. multoz. vbi etiā ponit̄
 casus suspensiois et excomunicatiois extra inq̄-
 sitores excessus ibi p̄bictos d̄mittētes. d̄ q̄
 cau reque ifra li. vij. ti. ij. cau. xxi. Itē nulli d̄
 mitti debz officiu inquisitionis hereticoz. nisi
 q̄dragessimū atigerit annū. qui si p̄textu istius
 officij quouisimō illicite pecuniā ab aliq̄o ex-
 toserit v̄l etiā sciēter ecclesiarū bōa ob deli-
 ctū clericoz. filio et ecclesie applicauerit ip-
 so factō excomunicat̄ erit. nec absolui potest
 nisi i articulo mortis donec ei a quo extorsit
 de pecuniā sic extorta plene satisfecerit nullis
 sup hoc priuilegijs pactis v̄l remissioibz va-
 licuris. Notarij v̄o et officiales dicti officij et
 fratres et socij inq̄sitoz v̄l d̄missarioz ip̄oz
 q̄ secrete notauerit eisdē talia d̄mississe tenen-
 t̄ eos ḡuiter arguere in secreto. Et si ea p̄ba-
 re possint p̄lati eoz nūtiare debēt. qui q̄dem
 p̄lati eos inde reos reptos ab officio a moue-
 re. et amotos punire debite siue corrigere de-
 bēt. q̄bus i agere negligētibz ordinarij p̄di-
 ctōz locoz p̄missa oia sedi aplice tenentur
 p obediētā iurare. Dozro inquisitores nō de-
 bēt abuti quolibz d̄cessioe armorū. nec officia-
 les non sibi necessarios habere. talesqz qui
 se d̄ferāt ad sua cū ip̄is officia exequenda li.
 vij. de here. nolētes. Itē inq̄sitores possunt p̄-
 sbiteros et alios clericos q̄ officiu inq̄sitiois
 istruēdo hereticos l̄ eoz credētes citatos de
 celāda veritate v̄l dicēda falsitate seu liberā-
 do eos idēbice fuerit iuēt̄ impedire. s. manife-
 ste vel nō manifeste dūmō de hoc possit ostare
 a talibz d̄pescere et p̄ea debita castigare taz
 p captioz psonarū q̄ alias s̄m exigētā culpe
 li. vi. e. accusat̄. s. sacerdotes. Itē q̄n q̄s p
 eo q̄ hereticos acceptauit v̄l defēdit v̄l eis
 fauit nō t̄n exstēs hereticus obligat̄ inquisi-
 toribz bōa sua ad recipiēdam ab eis peitentiā
 az et d̄plēdaz si talis decedat anq̄ iungat si-
 bi penitentiā illā ei hereditibz satisfactioē i
 ponet. Si vero decedat peitentiā iā icepta nō
 t̄n pacta si p̄ h̄mōi peitentiā on̄ impositū fue-
 rat ad salutē pficiēs i bōis ei t̄palibus exe-
 quēdis vt q̄ fūdaret v̄l edificar̄z ecclesiā ho-
 spitale v̄l aliqd̄ silē. ad d̄plēmetuz ei cogēt
 inq̄sitores heredes l̄ alios ad quos ei bona
 cū suo onere deuenerūt. vt i c. accusat̄. s. si
 v̄o. et. s. porro. S̄z extra h̄o q̄ dicit nō existens
 hereticus vidē esse i d̄. e. c. penl. vbi d̄i q̄ d̄
 fēsores et fautores hereticoz sunt heretici.
 Itē q̄ illd̄ c. s̄m jo. an. loq̄tur d̄ nō fanēte et
 defēdente. s̄z de credēte. Item i cau q̄ herē-
 des ad successionē admitti nō debēt. ob here-
 sim sui actozis puta qz n̄ fuit reicozpat̄ vn̄i-
 uersitati ecclesie. inquisitores post mortē ei
 ad occupatiōz bonoz eiusdē p̄cedere debēt
 nō obstatē q̄ hoc eo viuētē n̄ fuerit eius mor-
 te iteruēte declaratū p̄ sententiā. vt in c. ac-
 cusat̄. s. i eo v̄o. Et q̄ dicit post mortē. icelli

ge vsqz ad xl. ānos. postea em̄ abdicari non
 poterūt etiā ab ecclesia romana a filijs catho-
 licis q̄ illa tāto tpe bōa fide possiderūt. qd̄ ē
 verū si p̄ntes tpe mortis catholici putaban-
 t̄ li. vi. de p̄scrip. c. si. Item inq̄sitores here-
 sis a sede aplice deputati et m̄l̄tomin̄ alij se
 nō debēt itromittere d̄ diuiciōibz et sozile-
 gijs nisi sapēt heresim manifeste vt i c. accusa-
 tus. s. sane. Manifeste aut sapent heresim vt d̄
 jo. an. h. s. circa aras ydoloz. nepharias p̄e-
 ces emittere. sacrificia offerre demones d̄sule-
 re eoz n̄sa recipe et filia. li. ij. q. ij. h. i. q. et
 q. iij. igit̄ gen̄. Et p̄ hoc q̄ d̄i manifeste est
 argu. q̄ i dubio nō h̄nt iurisdicōez. Nō p̄nt
 etiā se itromittere d̄ q̄siōibz vsuraz. mous e
 tiā extra illos q̄bz restitutiōē vsurarū i peni-
 tētia p̄ emie heresim iniūxerit. ac illi se et sua
 ad hoc faciēdū in iudicō ecclesie obligarūt
 vt in c. accusat̄. s. de q̄stionibz. Et si nō poss-
 sunt extra illos. m̄l̄tomin̄ extra alios. Ad h̄
 nota q̄ papa bōifaci⁹ d̄firmat oia p̄ fues an-
 cessores tradita i negociō heretice p̄auitatis
 q̄ nō obuiāt suis d̄stitutiōibz sup eodē editis
 vt in c. cū s̄m i fi. Itē leges p̄ fridericū oli-
 romanū impatorē i fauore fidei facte et caō-
 nibz n̄ d̄trarie approbate sunt et seruande li.
 vi. e. vt inquisitionis in principio.

O De apostotia a fide ti. v. lxxx
 Eiusdē d̄siderādū est d̄ apostotia. et pri-
 mo quid sit apostotia. scdo quot et q̄
 sunt d̄ne ei⁹. postea q̄ pena apostote
 feriātur. et q̄liter reuertētes recipiant. deind̄
 dubitaciōs de apostotia mouētur. Circa pri-
 mū sciēdū q̄ apostotia ē temerari⁹ a statu fidi
 obediētie v̄l religiōis recessus. Et dicit̄ apo-
 stotia q̄ post statio v̄l retrogda statio. xxvi.
 q. vij. nō ob seruetis. vbi d̄z sciat se apostotaz
 i. retro abeūtē. Est aut̄ triplex apostotia. s. p̄fi-
 die. inobediētie. et irregularitatis. p̄fidie. s. q̄
 q̄s reced̄ a fide vt iulian⁹ apostota. d. e. ij.
 q. vij. n̄ p̄t. Inobediētie q̄. s. q̄s trāsgredi⁹ sp̄-
 te p̄ceptū. vt adā et eua. Et q̄ sacris canoibz
 obedire d̄tēnt. de hac. iij. q. iij. alicui. et ex.
 de ma. et obe. si q̄s. Irregularitatis q̄ q̄s a sta-
 tu religiōis assumpte reced̄. vt cū apostotat
 cleric⁹ monach⁹ v̄l aliq̄s religiosus v̄l d̄uer
 sua. de hac di. l. c. fi. et di. xlvij. quātūlibz. et
 xvj. q. i. legi. De prima aut̄ apostotia. s. p̄fi-
 die q̄ simpli⁹ et p̄cipaliter ē apostotia t̄m h̄
 dicit̄ alijs duabz apostotijs ad sua loca res-
 uatis. D̄reter etiā p̄dictos modos p̄t genera-
 liter dici apostota q̄cūqz recedit a deo morta-
 liter peccādo. s̄m i d̄ ecc. x. Iniciū supbie ho-
 mis apostotare a deo. q̄m ab eo recessit cor il-
 li⁹. Apostota a fide est heretic⁹. Et ideo ē sic
 heretic⁹ puniēd⁹ de q̄ p̄ea dictū ē i ti. p̄cedē-
 ti. vñ ē excomunicat⁹ res ei⁹ publicatur. n̄ te-
 stat̄. nec i statu pristinū eē pacta p̄nia reuer-
 tit̄ ifamis ē. et a dignitatibz multiqz alijs re-
 pellit̄ ex. de iureu. q̄relā. et. vij. q. i. ifames.
 et d̄ d̄se. di. iij. celebritatē. Bedentes ab hac
 apostotia cū fuerit heretici tanq̄ reuertētes
 ab heresi sunt recipiēdi. d̄ q̄bz dictū ē supra
 Nec obstat illd̄. xv. q. iij. iulian⁹. vbi dicit̄ q̄

milites catholici obediebāt iuliano apollo:
 te impatori in omib⁹ q̄ non erant contra deū
 quia ipe tolerabat⁹ ab ecclesia ppter scanda:
 lum qd̄ timebat⁹. Potest autē hic dubitari sic.
 ecce multi xpiani residēt in aliquib⁹ ciuitati
 b⁹ saracenoꝝ. Et aliquis eoz⁹ p̄fite⁹ macho
 metū esse nūciū dei ad veneratioꝝ ei⁹ sicut fa:
 ciūt saraceni. Aliq̄s uero ip̄oꝝ osculat⁹ sepul:
 crū quasi ob reuerētiā ei⁹ ac si esset sanct⁹. Ali:
 us publice se gerit p saraceno. et occulte p
 xpiano. Modo q̄rit⁹ vtz isti et similes sint a:
 postore v̄ heretici iudicādi. Ad has q̄stioēs
 r̄ndet rap. et alex. an. in scdo. q̄ si xpiani sp̄o:
 te et ex fide. q̄ scilicet ita credūt p̄fite⁹ il:
 lū esse dei nūciū v̄ ei⁹ osculātur sepulcrū vel
 publice se p saracenis gerūt q̄si deo placere
 p hoc intēdetes tales om̄s indistincte sunt a
 postore et heretici iudicādi et p̄ oseq̄ns excō:
 municati. licet em̄ isti nihil dicant exp̄sse con:
 tra aliq̄e articulū specialē t̄n tacite cōtradi:
 cūt cū dicāt v̄ sentiat verbo v̄ signo illū p
 fidū esse sanctū quē ostat fuisse hereticū. Et in
 caū sili fuit anastasi⁹. q̄nt⁹ de heresi dānat⁹
 di. xix. anastasi⁹. Si v̄o p̄fite⁹ h̄ t̄m v̄bo l̄ faci:
 unt p̄ter victū. sed in corde in nullo deuīat
 a fide nō sunt p̄rie apostote nec heretici nec
 excommuicati p̄t̄m t̄n mortaliter quātūcunq̄
 met⁹ fuerit magn⁹. v̄n possunt dici om̄niter
 apostote. q̄ recedūt a fide ōfessione s̄m alex.
 v̄nde aug⁹. ad mēdatiū in doctrina religionis
 scilicet xpiane dicēdum nulla ōdiōe q̄s debz
 abduci. xxiij. q. ij. p̄imū. Et jo. crisost⁹. nō t̄m il
 le ē p̄ditoz veritatis q̄ palā loq̄tur mēdatiūz
 sed etiā ille q̄ nō libere p̄nūtiat veritate quā
 libere p̄nūtiare oportet. aut nō libere verita:
 tē defēdit quā libere defēdere dicit. xj. q. iij.
 nolite. q̄d̄ dicit inno. et. p̄ me. ca. sacris. Et
 idē dicēdum est de his q̄ p̄pter metū filios su:
 os circūcidūt v̄ circūcidi p̄mittūt. quia licet
 mortaliter peccēt n̄ t̄m p̄pter hoc sunt aposto:
 te vel heretici. nisi aliter habeāt intēcionem
 corruptā. Nec obstat i⁹ de pe. di. i. p̄t fieri. v̄
 bi videt⁹ talis excusari. q̄ illud intelligitur
 post penitētiā v̄ intelligit⁹ de alleviatiōe pe:
 ne p̄pter metū. **Nūq̄d** licet xpiano assumere
 habitū saracenoꝝ. et sic se simulare saraceniū
 Respōdet rod. p hoc fieri p̄t ex racōnabili cā:
 sic sebastiā⁹ sub veste militari miliciā xp̄i ge:
 rebat secrete. Si autē a liq̄d signū v̄ aliq̄s ca:
 racter p̄cipaliter esset ōstitut⁹ ad discernen:
 dū p̄fessores alic⁹ infidelitatis nō liceret ali:
 cui fideli ferre h̄mōi habitū v̄ caract̄erē cui
 eoip̄o p̄fessoz talis infidelitatis se p̄fiteret⁹
 et sic p̄ tale signū mēretur mendacō contra
 fidei professionem

De blasphemijs. ii. lx.

Questia considerandum ē de blasphemia q̄
 opponitur fidei q̄ntū ad actū ōfite⁹ di:
 Circa qd̄ sciēdū q̄ nomē blasphemie
 videt⁹ importare quādā derogationē alicui⁹
 excellētis bonitatis et p̄cipue diuine. de⁹ autē
 ut dicit dionisi⁹. li. de diuinis nōibus est ip̄a
 essentia bonitatis. v̄n quicq̄d deo dūenit p̄ti:
 net ad bonitatē ei⁹. et quicq̄d ad ip̄m non p̄

tinet lōge est a ratiōe p̄fecte boītatīs que est
 essentia ei⁹ q̄cūq̄z igit⁹ vel negat aliq̄d de deo
 qd̄ sibi dūenit. vel asserit aliq̄d de eo qd̄ ei nō
 dūenit dūne derogat bonitati. qd̄ q̄dem dūn
 gere p̄t v̄ secundū intellectū t̄m. v̄ etiā s̄m i
 tellectū et affectū. Et v̄troq̄z mō huiusmodi
 derogatio si sit t̄m in corde ē blasphemia cor:
 dis. si vero sit in ore ē blasphemia oris q̄d̄
 opponitur ōfessionī fidei n̄ p̄ria. blasphemia
 vero sanctoꝝ ex ōnti redūdāt i deū. Est autē
 p̄rie blasphemia in verbis. Extēso t̄n noīe ē
 ec̄ in factis sic ē ōfessio et negacō. licet p̄rie
 sint in verbis. nichilomin⁹ t̄n accipiūtur i fa:
 ctis. s̄m illud ad titū. i. confitentur se nosse
 deum factis autē negant. **Blasphemie** autē se:
 cūdum aliquos sunt tres species. vna ē cū at:
 tribuitur deo qd̄ ei n̄ dūenit. scda cū ab eo re:
 mouet⁹ qd̄ sibi dūenit. tertia cū creature attri:
 buitur qd̄ deo appropriat⁹. **S̄m** vero tho. se:
 cūduz illa tria n̄ p̄nt p̄rie loquēdo distingui
 diuerse species blasphemie. p̄ima em̄ duo n̄
 differūt nisi s̄m affirmatione et negacōe. q̄
 quidē d̄na nō diuersificat habit⁹ in specie. q̄
 p̄ eādē sententiā innotescit falsitas affirma:
 tionū et negationū. Et p̄ eandē ignozātiā v̄
 troq̄z mō ei⁹ rat⁹. q̄ autē ea q̄ sunt di p̄ria cre:
 aturis attribuātur. ad h̄ p̄tinere videt⁹ q̄ ali:
 quid deo attribuat⁹ qd̄ sibi nō dūenit. q̄cūq̄ ei
 est deo p̄riū attribuire h̄ creature est dicere
 deū idē esse creature. Est autē blasphemia pec:
 catū mortale ex genere suo cū repugnet caris:
 tati diuine. q̄ derogat bonitati diuine ut dicit⁹
 etiā ē que est obiectū caritatis. V̄n p̄ni⁹ mo:
 te. leui. xxiiij. q̄ blasphemauerit nomē domi:
 moꝝe moriat⁹. Si autē aliq̄s ex surprētiōe in v̄
 ba blasphemie p̄ruperet. ita q̄ hoc qd̄ dicit⁹
 blasphemā esse nō aduerteret venialiter pec:
 caret. et ratiōz blasphemie p̄rie nō haberet se:
 cūduz tho. et alex. in 2⁹. Est autē maximū pec:
 catū sicut et infidelitas ad quā p̄tinet et etiā
 ip̄am aggrauat si supueniat detestacō volun:
 tatis et adhuc magis si p̄rumpat i verba. hic
 sup̄ illd̄ psa. xviii. ad populū terribilem. et
 dicit glo. q̄ om̄e peccatū blasphemie ōparuz
 leui⁹ est. **S̄** nūquid h̄ peccatū remissibile
 est. videt⁹ q̄ sic. q̄ dicit⁹. Mt. xij. om̄e peccatū
 et blasphemia remittet⁹ homibus. S̄z ōtra:
 riū videtur per hoc qd̄ ibidē immediate sequi:
 tur. spiritus autē blasphemie n̄ remittetur. **S̄**
 blasphemia si fiat ex coactōe peccat⁹ ōtra pa:
 trē. si ex deceptiōe ōtra filiū. si ex certa mali:
 cia ōtra spiritū sanctū. Scdm̄ em̄ veritatē om̄e
 peccatū ē cōtra trinitatē. appropriatē t̄n pec:
 catū ōmissum ex infirmitate dicit⁹ esse ōtra pa:
 trem cui potētia appropriat⁹ ōmissum ex igno:
 rantia ōtra filiū cui sapiētia. ōmissum ex cer:
 ta malicia ōtra sp̄m̄ sc̄m cui boītas appropriat⁹
 atur. **Nō** ec̄ q̄ irremissibile d̄z tripliciter. v̄
 nō mō negatiue. s. q̄ n̄ lo mō p̄t remitti ut pec:
 cata demonuz et dānatoꝝ. Alio mō ōtrane
 s. qd̄ h̄z ōtrariā dispositiōe ad remissionē ut
 p̄tā q̄ fiūt ex certa malitia q̄ dicit⁹ irremissi:
 bilia. i. valde d̄ difficili r̄missibilia. 3⁹ mō p̄ri:
 uatiue. s. qd̄ in se nō est aptū natū vel dignum

apostolo

induct

Exempl

remitti ut quolibet peccatum mortale. Si ergo blasphemia fiat ex coactione vel deceptio de remissibilis quia secum habet causam annexam diuine misericordie prouocatiua ad remissionem. Et de tali blasphemia intelligitur illud omne peccatum scilicet perpetratum in ope et hoc ex infirmitate vel impotentia et blasphemia. i. peccatum perpetratum in verbo et hoc ex ignorantia remittitur hominibus. i. est remissibile. vel remittitur scilicet si peniteat quia ex circumstantia que peccatum attenuat dignum est remitti. Si autem blasphemia committatur ex certa malicia tunc dicitur irremissibilis non quia non possit remitti vel quia non remittatur aliquando sed quia non habet se cum causam motiuam ad remissionem. Et de hac de spiritu autem blasphemie. i. blasphemia illata ex certa malicia et quolibet aliud peccatum factum ex certa malicia non. i. uix siue difficulter remissibile quia nullam excusationem habet. Est autem blasphemia non tamen in uicioribus sed est in danna sicut illud apoc. xvi. blasphemauerunt nomen domini habentis partem super has plagas. non tamen est in eis demeritoria sed pertinet primum ad penam damnationis. Est autem in eis blasphemia cordis quia detestantur iusticiam dei eos punientis. credibile etiam est quod post resurrectionem erit in eis blasphemia oris sicut et in sanctis laus uocalis.

De spe desperatione et presumptione titulus. lxxj.

Qonsequenter considerandum est de spe et uicijs sibi oppositis scilicet de desperatione et presumptione. Circa igitur spei nota quod spes potest quadruplur sumi scilicet per spe sicut quod est passio. et per actum sperandi. et per re sperata. et per habitum per quem elicitur actus sperandi. primis tribus modis non est uirtus. quarto modo est uirtus. Et quidem si sit habitus caritate formatus est simpliciter uirtus. perficit enim habentem eam et actum eius et actum illum debito modo refert in finem ultimum quem requirunt ad plenum esse uirtutis. Est autem illa relatio operatiue per caritatem. Si uero spes sit in formis sic est uirtus secundum quod uirtus diuiter sumitur per quocumque habitum determinante potentiam ad aliquem actum respectu obiecti debiti. Et ueroque modo spes est habitus infusus cum per eam pretendatur appetitio anime in bonum arduum scilicet eterne glorie quod est super omnem facultatem nature. Sciendum autem quod spes large potest dici credulitas probabilis secundum quod dicit aliquis de aliquo quod sperat eum esse futurum bonum hominem et filium et sic pertinet ad cognitionem. Alio modo potest dici spes scilicet quod est quedam pretensio appetitio in bonum arduum ut dicitur est et sic pertinet ad affectionem. et sic est hic intentio de ea diffinit autem eam habere sic et habet li. iij. sen. di. xxvj. spes est certa expectatio future beatitudinis proueniens ex diuina gratia et meritis precedentibus vel ipsa rem sperata vel spe. Et uult per hoc dicere quod ipsa merita per que homo disponit se ad sperandum per cedunt spem vel in re vel in proposito. Cum autem dicitur spes est certa expectatio etc. non est ibi predicatio per essentiam sed per causam. Ad quod nota quod dupliciter contingit aliquem merita sua intuenti. uno modo attribuendo sibi et hoc est superbia et uanitas. Alio modo attribuendo gratie dei et hoc est humilitas

Mentis quoniam Intus?

tia et ueritatis. et hoc modo motus spei ex intuitu oritur merito.

Qirca desperationem sciendum quod desperatio est peccatum imo est maximum peccatum scilicet per se tu est ex parte nostra infidelitas enim et odium dei secundum propria spem sunt grauiora quam desperatio quia illa duo sunt contra deum sicut se scilicet infidelitas que non credit diuine ueritati et odium dei quod contraria tur diuine bonitati sed desperatio est contra deum non sicut se sed secundum quod eius bonum participat a nobis. Sed si predicta tria ad inuicem compentur ex parte nostra sic desperatio est periculosior quia per spem reuocamur a malis et introducimus in bona persequenda et ideo spe sublata irrefrenate homines in uicia labuntur et a bonis opibus retrahuntur. unde per se de summo bono dicitur perpetrare flagitium aliquod mors est sed desperare est descendere in infernum. Oritur autem sicut quod dicitur greg. xxxj. mor. ex luxuria ex qua prouenit quod homo fastidit bona spiritualia. et non reputat ea bona ardua. sed specialius etiam sicut eundem ibidem oritur ex accidia que est tristitia quedam spiritus deiectionis. Remedium autem principale contra desperationem est confidentia de christo passo pro genere humano quod erat in peccato. unde super illud ro. v. per impijs mortuus est dicitur glorie desperes de eius potentia cuius apparet in morte tanta beniuolentia a quo tales aras accepimus quod donauit impijs suam mortem qui seruat iustis suam uitam.

Desperatio

Qirca presumptionem sciendum quod duplex est presumptio uiciosa. una que oritur ex propria uirtute que est species superbie et opponitur magnanimitati. est enim superabundantia eius et oritur ex mani glorie. unde greg. xxxj. mor. ponit presumptionem nouitatum filiarum manis glorie. Alia presumptio uiciosa est que insurgit ex contemptu diuine iusticie que si ex sola electione procedat est peccatum in spiritum sanctum et hec directe opponitur spei. est enim quedam spei inordinatio ex sola electione procedens sicut rich. et hec directe uidetur oriri ex superbia ac si talem quos se estimet quod etiam eum peccantem deus non puniat uel a gratia non excludat. Est autem presumptio ne desperatio peior. quia uoluntas per desperationem totaliter a deo recedit. non enim innicitur misericordie quam demerit. nec iusticie quia quantum potest eam refugit. per presumptionem autem in deum licet inordinate tendit. Ad hoc nota quod presumere quocumque ponitur per sperare. ut iudith. ix. exaudi me miseram et de tua misericordia plumentem. ratio huius est quia spes recta que habetur de deo uidetur presumptio si secundum humanam conditionem mensuret. non autem est presumptio si diuine bonitatis imensitas attendatur.

Presumptio

De caritate et odio titulus. lxxij.

Qonsequenter considerandum est de caritate. Et primo de ipsa. secundo de effectibus. Consequentibus actum caritatis. Et de ipsa caritate primo quantum ad eius essentiam secundo quantum ad eius subiectum. tertio quantum ad obiectum. quarto quantum ad ordinem. v. quantum ad actum. sexto quantum ad oppositum uicium scilicet odium. Circa primum sciendum quod caritas sic diffinitur li. iij. se. di. xxvij. caritas est dilectio

k

Amor
Dilectio
122

Caritas est amor

Caritas est amor

Caritas est amor

Caritas est amor

qua diligit deus propter se et proximum propter deum licet enim caritas et dilectio sine deo in re deum tamen ratione dilectio enim est implus quam caritas unde ostendit dicitur quod amor est naturalis dilectio voluntatis deliberative. unde caritas nominat habitum et dilectio actum. et ita diffinitur caritas per dilectionem sicut minus dicitur per magis dicitur vel sicut habitus per suum actum. quod autem caritas sit simpli virtus imo maxima omnium virtutum patet per Augustinum. xv. de tri. c. xviii. dicentem. quod nullum donum est excellentius dono caritatis. hoc est solum est quod dividit inter filios eterni regni et filios eterne perditionis. Est etiam caritas omnium virtutum forma ut dicit Ambrosius. quod intelligitur in quantum ceterae virtutes quantum ad rationem tendunt in finem ultimum ab ea recipiunt complementum propter quod perfectio meriti attribuitur caritati. quod bene dicitur intelligere apostolus. i. cor. xii. dicens. si tradidero corpus meum ut ar. cari. ac non habuerim nihil mihi prodest unde et glo. sup illud gal. v. fructus spiritus est caritas. dicit glo. quod sine caritate ceterae virtutes non reputantur esse virtutes.

Sequitur videre de secundo scilicet de caritate quantum ad eius subiectum. Circa quod sciendum quod cum virtus caritatis sit virtus infusa sicut illud ro. v. caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Non infunditur secundum capacitatem naturalem. sed secundum voluntatem spiritus sancti distribuentis. unde i. cor. xii. Plec omnia operatur unus atque idem spiritus dei. scilicet. pro ut vult. Potest autem caritas augeri loquendo de caritate vite. unde Augustinus. sup jo. caritas meretur augeri ut aucta mereatur profici. Potest etiam caritas amitti in statu vite. quod non tollit a libero arbitrio veritatem. ideo dicitur. i. cor. ix. quod stat videat ne cadat. Amittitur autem caritas per hoc quod auerit a deo voluntas quod fit per quodlibet peccatum mortale. unde Augustinus. viii. sup gen. dicit quod homo deo propter se sibi illuminatur. absente vero dicitur tenebratur. a quo non locorum intervallis sed voluntatis aversione discedit. Recupatur autem caritas per penitentiam quia tollit aversionem illam. unde Augustinus. li. v. confessionum. penitentia est quedam res optima et perfecta omnes defectus revocans ad perfectum. Recupatur autem caritas maior vel minor secundum quod homo se plus vel minus preparat et divina largitas dispensat. Non potest aliquis existens in hac vita secundum diuinam legem scire certitudinaliter se habere caritatem. tamen propter caritatis et dilectionis acquisitionem similitudinem. ut dicit Bernardus. de amore. tum propter diuinam dispensationem propter quam deus claudit oculos servorum suorum ad ea de quibus potest efferi. hinc dicitur ecc. ix. nemo scit vultus eius vel amore dignus sit. Quod tamen quidam dicunt esse vultus loquendo de amore finali per omnem tempore et absolute. Per susceptum enim penitentiae quod est sacramentum adhibita omni diligentia que ad hoc requiritur ut digne recipiatur. potest per illo tunc scire certitudinaliter certitudine fidei caritatem se habere secundum eos.

Sequitur videre de tercio scilicet de caritate quantum ad eius obiectum. Circa quod sciendum quod formale obiectum et primum principale caritatis ratione cuius diligitur quidquid ex caritate diligitur

est summa bona. unde Augustinus in monol. c. lxviii. dicit quod creatura rationalis nihil diligere debet nisi summam essentiam aut propter illam. plura autem alia sunt diligenda ex caritate propter summam bonitatem et propter deum sub ratione summi boni quorum numerus et etiam ordinem debitum ponit Augustinus. li. ij. de doc. christiana. c. ij. dicens. quatuor sunt diligenda scilicet quod supra nos est scilicet deus quod nos sumus. quod iuxta nos est scilicet proximus. quod infra nos est scilicet corpus. Ad hec quatuor reduci possunt omnia. Angeli enim continentur nomine proximi. ut dicit Augustinus. j. de doc. christiana. corpus vero proximi continentur sub quarto membro quod est infra nos sicut nunc corpus. Ambrosius autem ponit sex diligenda ex caritate dicens. ante omnia deum deinde nos ipsos. postea parentes. deinde filios. deinde domesticos. postea inimicos diligamus. Proximum quinquem membra reducitur ad tertium membrum Augustinus. scilicet ad dilectionem proximi. nec est ibi contrarietas quod Ambrosius consideravit differentias diligibilium accidentales Augustinus vero differentias et gradus magis essentialis ut infra melius patebit. Sciendum autem quod aliquid diligere potest ex caritate dupliciter. uno modo per se sic obiectum ad quod dilectio terminatur. Alio modo per accidens sicut aliquid bonum quod obiecto illi ex dilectione operatur. unde in actu dilectionis eius includitur primo modo diligitur aliquid amore amicitie. 2o amore concupiscentie. Secundo modo non primo diliguntur ex caritate virtutes gratia et gloria eterna. Et quia accidens non facit numerum cum subiecto. ideo ipsa non numerat Augustinus. vel Ambrosius inter diligenda ex caritate. Intendunt enim assignare tamen numerum diligendorum ex caritate amore amicitie. Item aliquid potest diligere ex caritate dupliciter. uno modo ex caritate impante sic diligere debent ex caritate omnia que spectant ad salutem nostram et diuinam laudem. Alio modo ex caritate elicente sic diligitur illud ex caritate ad quod tanquam ad obiectum terminatur formalis et propter actum caritatis scilicet amor amicitie. tale enim non est nisi summum bonum vel illud quod natum est beatificari in summo bono. primo modo creature rationales et inanimatae diligende sunt ex caritate sed non secundo modo secundum aliquos. unde secundum eos eorum dilectio a caritate impatur. sed non a caritate sed potius a naturali voluntate elicitur. sicut vero aliquos a caritate elicitur. unde secundum hos diligende sunt ex caritate elicitive non dilectione amicitie prope loquendo. sed in quantum ex caritate volumus eas conservari ad hominum utilitatem et dei honorem. sic etiam deus eas diligit. secundum 1o sap. xj. diligis omnia qui sunt. prime scilicet sunt bona. sed de nichil. Peccatores autem qui sunt proximi nostri ratione nature secundum quam sunt capaces eterne glorie sunt ex caritate diligendi. sed ratione culpe sunt odiendi. et hoc est perfectum odium de quo propheta. perfecto odio oderam illos. Et propter hoc diligendi sunt homines ut non diligantur eorum errores. Nec obstat quod in scriptura sacra sancti videntur optare peccatoribus mala secundum illud per. conuertantur peccatores in infernum. quod huiusmodi autoritates intelligi possunt. vel per modum pre-nunciatorum ut sit sensus conuertantur. i. conuertentur

Secundum

vel p modum optationis. Et hoc ut desiderium
attendat vel respectu diuine iusticie vel respe
ctu remouende culpe. Diabolus aut et etiaz
demon est nome nature i malicia obstinate. io
cedi no debz s3m rich. q sic diligendus ex ca
ritate nisi rone nature que naturaliter bona e
Non est tn natura ex caritate diligenda amo
re amicicie quo vitam eternā optam9 amato.
sed potius ex caritate debemus in eius eterna
pena dei iusticiaz diligere volendo eaz ad dei
gloria pmanere. Sed qd de inimicis nuqd
tenemur eos diligere s3m affectum. Et dile
ctio inimicorū tripliciter pt intelligi. vno mō
in q̄tum sunt inimici. 2o quo ad naturā in vli.
tercio quo ad naturā in speciali. diligere ini
micos p̄tio mō est p̄uersū. qz hoc est diligere
eos in q̄tum sunt mali. scdo mō est ad salutē ne
cessariū. M. v. diligite inimicos v̄ros. 3o mō scz
vt aliquis in spēali mouea9 amore ad inimicū
nō est de necessitate caritatis absolute sed s3m
p̄parationē aimi scz vt anim9 ad hoc sit par9
si necessitatis occurreret casus. hoc ei p̄ter ne
cessitatē implere est de caritatis p̄fectōne. Et
sic dicit aug. in ench. q diligere inimicos nō
est tante multitudinis quantā credim9 exaudi
ri. cum in oratione dicit9 dimitte nobis debita
nostra. sic rē. Vterius nota q dilectōis
affectus est duplex scz innocētie et beneficē
tie. primo affectu tenem9 omēs inimicos dili
gere ne eis optemus mala p se. i. in q̄tum sūt ma
la. possum9 tn eis p accidens optare mala in
q̄tum credim9 illa eis vel reipublice expedi
re. vnde omēs tenent9 inimicos nō odire et d
eorū malis nō gaudere nisi forte p accidēs vt
dictū est puer. xxv. cū ceciderit inimicus tu9
ne gaudeas. scdus affect9 scz beneficētie est
duplex vnus est principal quē caritas primo
et p se elicit vt optare dilectio bona spūalia.
scz grām et glām. Et hoc affectu tenem9 omēs
diligere eē actu inimicātes. Vter est secūda
rius vt optare bona spūalia. Et hūc impat cari
tas s3 n elicit s3m aliquos. s3m alios vō eē eli
cit sed nō primo et p se et principaliter. sed p
accidens. scz in q̄tum bona spūalia credunt9 ali
quo mō expedire ad salutē aie. Et hoc scdo af
fectu inimicos diligere non est necitatis siue
sint inimici p̄sone siue ecclie. s3 si sunt inimici
p̄sone ē p̄fectōis nisi p accidens scz in q̄tum bo
na spūalia eis vel alijs credunt9 fore nociua.
Inimicis vero ecclie optare p̄peritatem tpa
lem est potius imp̄fectōis q̄ p̄fectōis nisi per
accidens. Nunqd tenem9 diligere inimicos
etiā q̄tum ad effectū. Sic in affectu ita et
in effectū ab eo pcedente distinguendū ē. Di
lectio aut inimicorū s3m affectū admittit i cōi
est de necessitate p̄cepti absolute. In speciali
aut nō est absolute. s3 s3m p̄paratōz ai. vt sup
dictum ē. s3 r etiā dicendū est de dilectōne le
cundū effectū. Itē q̄tum ad effectū innocen
tie omēs tenent9 scz vt inimicis nō inferat ma
la nisi forte p accidens p̄ter bonū p̄sone vel
reipublice. De effectū aut beneficētie distin
guendū est. qz beneficia quedā exhibent9 dū
ter alijs. vt cū quis p populo in cōi orat. vel

ei p̄dicat v̄l aliqd beneficiū ei dat. et talia ex
hibere inimicis est de necitate p̄cepti. Si ve
ro ab huiōi excludant9 inimici hoc p̄inet ad
lucore vindicte. ctra id leui. xix. nō queres vl
tionē et nō eris memoz iniurie ciuū tuorū. Te
netur etiā q̄s s3m rich. eis imp̄dere effectūz
salutatōis que dūter impendit9 nisi in cāu scz
qn timeret eos puocari ctra se vel aliqd ma
lum oziri. Quedā vero beneficia exhibent9 p
ticulariter aliquibus p̄sone. Et hoc exhibere
inimicis nō est de necessitate salutis nisi scdm
p̄paratōem ai. scz vt ei subueniat9 in cāu neces
sitate. et tūc est opus iusticie pot9 q̄ amici
cie. qz vt dicit9. j. jo. ij. qui habuerit substan
tiam hui9 mūdi et viderit frēm scz necesse h̄re
et clau. viscera scz ab eo quo cari. di manet in
eo. Sic etiā intelligit9 illud puer. xxv. si esuri
erit inimicus tu9 ciba illuz. si sit potū da illi
Extra vō casū necitatis huiōi beneficia exhi
bere inimico p̄sone est p̄fectōis. vnde sup id
M. v. benefacite his q ode. vos. dicit glo. be
nefacere inimicis est cumulus p̄fectōis. Et
hoc est v̄x nisi p accidens scz in q̄tum huiōi
beneficiū est sibi vel alteri occasionaliter no
ciū. tunc em subtrahere est meli9. valius em
vt dicit aug. panis subtrahit9 si de cibo secu
rus iusticiam negligat q̄ esurenti panis fran
git9 vt iniusticie seductus acquiescat. Inimico
vero ecclie beneficiū subtrahere p̄fect9 est
et melius nisi p accidēs in q̄tum scz ipm bene
ficiū sperat9 v̄tile fore ecclie. qz p benefici
um speratur recōciliandus ecclie. Predicta
distictio scz inter inimicos ecclie et p̄sone po
nitur a petro in tercio suo. Ad h̄ nota q di
mittere rancorē inimico est necitatis dimitte
re aut rancorem et signa rancoris est p̄fectōis
s3m bonū. vñ ad hoc nō tenet9 hō nisi in cāu. s.
qn deuote et huiliter venia postulat9. scd9 aut
rich. nō tenet9 hō inimico etiā petenti veniā.
remittere satisfactōem siue emendā p iniuria
sed p illa opetit de inre actio in iudicio ctra
iniuriantē. nisi forte sit homo talis status siue
ligatus tali obligatōe ratione cui9 sibi nō
ueniat in iudicio dueniri. Nec obstat p̄dictis
qd dicit9 leui. xix. nō queres vltionē rē. qz p h̄
et similia intendit9 actio ctra iniuriantē zelo
vindicte et nō zelo iusticie. vel sūt similia mo
uentia ad illud qd est superogātōis et nō ne
cessitatis. hec rich. Sed qd est maioris p̄fe
ctōis et meriti scz diligere amicum vel ini
micum. Et sup hoc diuersa scribunt9 a diuer
sis quibus omisissis gratia breuitatis. dicendū
est ad p̄sens q sicut tradit bonū. si loqmur de
istis actibus put pcedunt ab eodem habitu
caritatis qdāmodo sūt equales scz respectu p̄
mij substantialis. et qdāmodo mutuo se exce
dunt scz respectu p̄mij accidētalīs. Nam mo
tus dilectionis erga amicos ē intensior et fre
quentior. erga vero inimicos ē purior et diffi
cilior. Et ideo p̄fectior et melior est simplici
ter ille motus in amicū s3m aliquos. et motus
in inimicū s3m alios. primū vide9 appbare ma
gister sen. li. ij. di. xxx. Scdm vero aug. vide9
p̄blema facere dices in ench. c. xl. magnū est

erga eum qui nihil mali tibi fecit esse beniuo-
lum et beneficū. illud vero multo grauius et
magnificentissime bonitatis est ut tuum dili-
gas inimicum.

Equitur videre de quarto scz de caritate
quantū ad ordinē s̄m quē est ex caritate
vnus plus alio diligend⁹. de quo can. ij. ordi-
nauit in me caritatem. Et quidez ordinē hui⁹
aug. et ambro. ponūt simul cū numero dilige-
dorū ex caritate ex verbis supra positis i prin-
cipio articuli pcedentis. Sed dñt quia ordo
aug. respicit caritatem s̄m se. et ideo attendit⁹
s̄m principales differēcias boni que sunt bo-
num supra nos. bonū intra nos. bonū iux̄ nos
et bonū infra nos que dñt attendunt⁹ penes
bonū magis bonū. et maxime bonū. Ordo vō
ambrosij respicit caritatem p̄t est in natura
quā dirigit et regit. et hic ordo nō attenditur
t̄m penes differēcias boni sed etiā penes rōez
pprii et alieni p̄p̄nqui et remoti. et hic ordo
multiplicat⁹ in sex dñtias vt habitū est supra
ad quas quidem om̄s alie p̄t reduci. pater ei
spūalis reduct⁹ ad patrem carnalē. ceteri con-
sanguinei ad filios. domin⁹ et seruus. discipu-
lus et magister. et etiā s̄m petrū vxor ad do-
mellicos. **S**ciendū igit⁹ p̄ s̄m ordinē quem
ponūt aug. et ambro. de⁹ est sup̄ oia et p̄pter
se ex caritate diligend⁹. cum ip̄e sit sūme bo-
nus. Et res t̄m est amabilis q̄tum est bona. vt
dicit ans. li. ij. cur deus homo. c. xiiij. Itē pl⁹
debet homo se diligere q̄ p̄ximū. qz scd̄z au⁹
xj. de ci. dei. c. xxvij. h̄ est amor in spūalibus
qd̄ pondus in corp̄alib⁹ pondus autē pl⁹ tra-
hit corpus in quo est ad locū sibi debitum q̄
aliud corpus sibi annexū. Nec est cōtra illud
aug. viij. de tri. c. viij. t̄m caritatis debemus
fratrib⁹ impendere quātum nobis. qz ibi t̄m
sumitur p̄ nota similitudis non equalitatis.
Sed nunq̄d debet se homo plus diligere q̄
deum in p̄tū homo. R̄ndet bon⁹. qz hec deter-
minatio in p̄tū. aut importat vnitatem p̄so-
ne et sic xp̄us in p̄tū homo est diligend⁹ su-
pra nos. qz sic est n̄r creator et redeptor. Aut
additōem nature assumptę et sic est n̄r p̄ximus
et iuxta nos diligendus. Et idem dicendū est
de beata virgine. Debet etiā homo se plus di-
ligere q̄ totum aliū mundum. vt expresse dicit
hu. li. de sacramētis. p̄c. xij. c. ex. debz tamē
homo plus diligere p̄ximū q̄ corpus p̄p̄ium
et hoc quātum ad salutem aīme. associatio em̄
in plena p̄cipatione beatitudinis que est ra-
tio diligendi p̄ximū est maior ratio q̄ p̄cipa-
tio beatitudinis p̄ redundantiam que est ratio
diligendi corpus p̄p̄ium. Debet etiā hō ma-
gis diligere vnū p̄ximū q̄ aliū et affectu
et effectu. Deus em̄ tanquā obiectū formale
caritatiue dilectionis. et ip̄e diligens tanquā
efficiens p̄ caritatem. sunt principium carita-
tiue dilectionis. Et ideo s̄m maiorē p̄p̄nquita-
tem diligibilis ad alterū istorū principiorū ē
maior dilectōis affectus. qz in oibus in q̄bus
inuenit⁹ aliqd̄ principii attenditur ordo per
comparationē ad ip̄m. Vnde qz quātō diligibili-
le est melius tanto est dō p̄p̄nquius. tantoqz

magis est diligendū ceteris pa rib⁹. Similiter
quātō diligibile est diligendū p̄p̄nquius. tanto
magis est diligendū ceteris parib⁹. Et sic patz
qz homo debet magis ceteris p̄ibus diligere
p̄ximū magis bonū. et similiter sibi magis cō-
iunctū. Ceteris parib⁹ dico qz vnus ita parū
excedere posset alium in bonitate. et ita parū
excedi ab eo in p̄p̄nquitate qz magis deberet
diligere meliorē extraneū qz minus bonum
p̄p̄nquiorē. Quod aut dicit aug. p̄rio de doc-
xp̄iana. qz om̄s hoīes sunt eque diligendi. In-
telligi debz rōne boni optati scz eterne glorie
quā oibus optare debem⁹. **N**ota tamē scdm
rich. p̄ p̄pter esse qd̄ habet⁹ a penibus nō de-
bet aliquis magis diligere aliquē qz patrem
suū. quātūcunqz excedat eum in bonitate
nō p̄uilegiata. qd̄ dico p̄pter bonitatē hūa-
ne nature xp̄i et beate virginis qui magis de-
bent diligi qz pater et mater. qz p̄ eorū bonita-
tem puenit nobis maius bonū qz p̄ parentes.
Sed qd̄ si parentes n̄ri sint mali. R̄ndet bon⁹
qz duplex est amor scz oplacētie et beneficē-
cie. amore oplacētie diligit quis aliquē qz
app̄at eius facta. sed amore beneficētie dili-
git quis aliquē quando vult ei benefacere. et
amat eum non t̄m qz sit bonus. sed vt sit bon⁹.
In primo amore p̄ponderat bonitas. in 2⁹ p̄p̄-
nquitas. vñ dato qz pater meus sit malus et ali-
us extrane⁹ sit bonus. magis debeo velle et
desiderare et p̄curare qz pater me⁹ sit et rema-
neat bonus qz qz alius extrane⁹. licet eū et fa-
cta ei⁹ q̄diu ē in p̄tō nō debeā app̄bare. Sic
ergo debeo p̄rem meū diligere et affectu icē-
siozi. et effectu maiorē. Debeo t̄m magis dili-
gere illū extraneū bonū rōe boni maioris op̄-
tati. et hoc p̄ illo statu in quo sunt ad p̄ns qz
hoc requirit iusticia dei. dū t̄m p̄ me⁹ ē i statu
vie. debeo velle qz ip̄e pueniat ad bonū statū
et ad maius meritū. et p̄ osequens ad maius
p̄m̄ium. **S**ed quē debet hō magis diligere
scz patrem carnalē vel spūalē. Respondet
rich. qz p̄rem carnalē oibus pensatis magis in
quā. i. itensio et optādo sibi mai⁹ bonū. licz ei
maius bonū recepit a p̄re spūali qz carnali. p̄
t̄m spūalis nō dedit illi nisi ministerialiter. p̄
vero carnalis dedit filio esse nature sic cā effi-
ciens. Exteri⁹ vō debet fieri aliq̄ reuerētia pa-
tri spūali qz nō debet carnali. qz vt dicit ph̄s
ix. et h̄. nō oibus eadem reddendū neqz patri
om̄ia. Diligendus est igit⁹ p̄ sup̄ om̄es alios
p̄rimos et s̄l̄r mater. Vnde diligi debet plus
ex caritate qz filij ceteris p̄ibus. licet filij ma-
gis diligant⁹ dilectione naturali. Et plus qz
vxor c̄mibus pensatis. pater vero diligit debz
plus qz mater ceteris p̄ibus. filij aut debent
diligi plus qz domestici. Domestici t̄m vt dicit
magister sen. li. iij. di. xxiiij. si sint boni sūt ma-
lis filijs p̄ponendi. h̄ aut exponūt aliq̄ nō qz
tum ad affectū. sed quātum ad effectū nec qz
lēcunqz sed illum qui est collatio beneficiorū
vel eleuatio ad regimē aliorū. rpale vel spūa-
le. **D**oest etiā scdm rich. exponi quātū ad af-
fectū. quia beatitudo debet optari bonis do-
mesticis nō aut malis filijs p̄ statu in q⁹ sunt

De p̄ximis q̄m d̄

potest esse etiam tanta malicia in filijs et caritate
 bonitas i domesticis q simp^r ex affectu maio
 ri magis debet diligi pfectus domesticor^m q
 filior^m. **¶** Vñ notandū p licz aliquādo pposte
 rare caritatis ordinē supra dictū. h ei dtingit
 fieri aliqñ ex debita cā. vt cū quis ecclie bo
 nū p^rio bono pponit in t^rpalibus. Ex hoc licz
 videat^r p^rosteratō magis tñ est pfectior ordi
 natio et meriti cumulatio. Aliqñ p^rter cām de
 bitam vt si q^s ex sola liberalitate voluntatis
 sue se magis exhibeat alicui extraneo q do
 mestico et d^rsanguineo et etiā patri suo. d^rsider
 ando i eo magis aliqñā strenuitatē q dei vo
 luntatē vel meriti dignitatē. et in hoc nō me
 recur. Aliqñ d^rtra cām debitā vt si pater meus
 indiget et eo neglecto subueniā extraneo. et
 hoc est peccatū. **¶** Et sic dicit magister sen. li. iij.
 di. xix. peccat qui p^rostere agit. hec bon.
¶ Ad euidentiā aut maiorē hui⁹ materie ē notā
 dum h^m bon. q tripliciter p^r affectus accipi
 Est em affectus passio quedā mulcebris op^rla
 centie qua scz delectoz in alterius bono. Et est
 affectus motus scz quedā rōnalis eligētia et
 ille est duplex. quidā est a caritate elicitus q^o
 scz quis optat alij summū bonū quidā vero ē
 impatus quo scz quis optat alij t^rpale bonum
 ad d^rferatōz nature ordinatū. **¶** Est igit^r triplex
 affectus et primū nime respicit ordo carita
 tis p^rsignat. sic patet q aliquis plus dele
 ctatur et gaudet in respiciēdo socum p^rsentēz
 q in recolendo p^rem absentē. licet magis dili
 gat eum. scdm vero affectum respicit p^rinci
 paliter magis em debet quis optare deum si
 bi q alij. post se at mag^r patri et sic deinceps.
 tertium vero respicit min⁹ p^rincipaliter. vñ
 p diuersis oportunitatibus et d^rditionib⁹ or
 do ille q^rtū ad illum affectum variari potest
 et p^rosterari. Similiter etiā effectus ei⁹ ē tri
 plex scz pcuratio eterne salutis. releuatio t^rpa
 lis necessitatis. et d^rmissio siue collatio benefi
 cij spiritualis scz ecclesiastici. primus et scdm
 respiciūt psonam. sed tertius respicit valita
 tem d^rmunes. primū respicit ordo caritatis p^ri
 cipaliter. p^rimū em hō debet pcurare salutē su
 am q^r p^rimi. et prius patris sui q^r alterius. et
 sic deinceps pcedendo. scdm effectū respicit
 minus p^rincipaliter. vñ scdm diuersas oport
 unitates et d^rditiones potest et debet hō ma
 gis esse beneficus alijs. Tertium effectū mi
 nime respicit ordo caritatis in collatione em
 bñficior^m ecclesiasticor^m pax aut nihil san
 guinis primitas et multū meriti dignitas de
 bet attendi. **¶** Ad hoc nota q ordo caritatis p^r
 assignatus cadit sub p^rcepto. cū em d^r deū. vj.
 diliges dñm deum tuū ex to. cor. t. rē. dat^r in
 telligi q deus debet sup omnia diligi. cum ve
 ro p^ricipitur primus diligi sicut se. p^rfertur di
 lectō sui dilectōni p^rimi. Significatur etiam
 q^r proximiores sunt magis diligendi. Et p illd
 q. 10. 11. debemus p^r fratrib⁹ aimas ponere.
 id est vitā corpalem. Annuitur q plus debem⁹
 diligere primū q corpus n^rm. Et ad gal. vj.
 opemur bonū ad omnes. maxime aut ad domes
 ticos fidei. Annuit^r q inter p^rimos meliores

et proximiores sunt diligendi magis. **¶** Sed nū
 quid p^rdictus ordo caritatis in patria remane
 bit. **¶** h^m rich. et d^ro. q remanebit quantuz
 ad hoc q deus est sup omnia diligendus. **¶** Rōe
 vero boni optati diliget meliores plus q se.
¶ Minim⁹ vero bonos diliget min⁹ q se. h^m ve
 ro intensionem dilectōnis plus diligit se q p
 ximum etiā meliorē sed quo ad ordinē p^rimo
 ruz ad muicē simpliciter diligit q^s magis me
 liorē h^m caritatis amorē. **¶** Cōungz tñ h^m d^ro.
 in patria q aliq^s sibi diunctū plibus rōibus
 diliget. nō em cessabūt ab aimo beati honeste
 cāe dilectōis. Omibus tñ rōibus alijs ratō di
 lectōis ex p^rinquitate ad deum p^rferē. Et h^m
 rich. ceteris paribus intensius vult diunctio
 ni sibi illud bouum qd habet.
¶ Equitur videre de quinto scz de caritate
 quātum ad eius actū. Circa qd sciendum
 q actuū caritatis quidam ab ea impantur. Et
 isti sunt plures et h^m specie differētes qz vo
 luntas p caritatē impat actus oim aliaz vir
 tutum. vñ. 1. cor. xij. dicit^r q caritas oia cre
 dit omnia sperat rē. quidā ab ea eliciūt. et isti
 etiā sunt plures. p ordinē tñ se habentes. Ille
 tñ qui immediate elicit^r a caritate et mediāte
 quo alij actus ab ea eliciūt nō potest esse nisi
 vnus h^m spēm qui est actus diligendi mediā
 te quo elicitur actus d^rsiderādi bonū futurū.
 gaudendi de bono p^ria. odiendi malū d^rrari
 um bono ex caritate amato. et fugiendi illud
 cū est futurū. et tristani de illo cū est p^ris.
¶ Potest aut queri de actu diligendi deū. vñ
 habeat modū. **¶** h^m aliq^s actus tripli^r dicit^r ha
 bere modū scz aut h^m limitatōz essentie. aut se
 cundū determinatōne debitaz circūstantiaz.
¶ Aut h^m p^roportione mediij inter supflū et di
 minutū. primo mō omis actus habet modū. se
 cūdo mō omis actus virtuosus. 3° modo omis
 actus virtutis cardinalis. Actus vero virtu
 tum theologiaz vt caritatis est duplex h^m
 p^rter. Vnus exterior i effectu et hic h^m modū
 Alter interior i affectu et hic nō habet modū
 qz mensurā accipit ex ratōne obiecti mouente
 que est imensa. p^rter qd nulla creatura potest
 deum diligere quātū est diligibilis. vnde dic
 bñ. li. de diligendo deū. cā diligendi deū est
 modus sine modo. vnde nimis se potest homo
 affligere in seruicio dei. sed non nimis eum
 amare. eo q homo exterior p excellentias cor
 rumpit. sed interior reborat. Excellentie em
 sensatoz cor^rumpunt sensum sed nō excellētie
 intelligibiliū intellectu. ex scdo de aia. **¶** Sz
 nūquid modus diligendi deū q attendit h^m
 determinatōz debitaz circūstantiaz. et q p^r
 cipit^r deū. vj. et m. xij. diliges dñm deū tu
 um ex toto corde tuo rē. impleri p^r in via. **¶**
 q sic aliquo mō. diligere em deum h^m cor su
 um potest tripliciter itelligi. vno mō ita q to
 tum cor hominis feratur actu semp in deum et
 hoc erit in patria quia esse nō potest in via p^r
 ter humanā infirmitatē. Alio modo q homo
 studium suū deputer ad vacandū deo et diuis
 omibus alijs p^rtermisissis nisi quantum requirit
 necessitas vite p^rsentis. et hec p^r esse in via. nō

Am. mag. p. 258

An. Diligere dñm sicut quidam

An. p^rter impleri deū.

tamen est communis omnibus habentibus caritatem
tercio modo quod alijs habitualiter ponat in deum
totum cor suum ita scilicet quod nihil velit diuine vo-
luntati contrarium. hec est communis omnibus habenti-
bus caritatem. prima totalitas ut terminus vie
nobis ostendit. secunda consuetudo. tertia precipit. De
primo intelligit illud quod dicit aug. li. de pfe-
ctione iusticie. Et in patria implebit illud. di-
liges dominum deum tuum ex toto corde tuo etc. **C**
Circum modum vero diligendi proximum nota quod homo
diligere proximum debet sicut seipsum. **M. xxij.** di-
liges proximum tuum sicut teipsum. et ibi tangit ratio
dilectionis per se proximum scilicet secundum naturalem dei ima-
ginem et glorie capacitatem. Nec refert utrum dica-
tur proximus vel frater. ut dicit. **1. jo. iij.** vel a-
micus. ut **leui. xij.** quia per hec omnia idem signifi-
catur. Tangit etiam ibi modus dilectionis per
hoc quod dicit sicut teipsum. quod non debet intelli-
gi equaliter sed similiter tibi. Et hoc triplici-
ter. primo ut diligas eum propter deum sic teipsum
diligere debes. secundo ut velis sibi tantum in bo-
nis sicut et tue voluntati satisfacere debes tan-
tum in bonis. tercio ut non diligas eum propter
aliam utilitatem. sed quia vis bonum sibi. sicut vis
tibi. et sic dilectio proximi erit sancta ex pte fi-
nis. Iuxta ex pte regule dilectionis. Et vera ex
parte recte dilectionis. **Sed** nunquid cari-
tatis actus potest esse mercenarius. **Et** tri-
plex est merces scilicet deus et creatura scilicet beati-
tudo qua beatificamur in deo. et merces temporalis
loquendo de prima mercede et secunda actus cari-
tatis potest esse mercenarius. unde quia ad carita-
tem pertinet amare deum tantum non amore amicitie
sed etiam de cupiditate. unde ambrosius. **sup illud**
lu. xxv. quatuor mercenarii etc. multi inquit mer-
cenarii boni sunt qui spe eterno deo seruiunt
Et si obiciatur illud bernardus. **li. de diligendo**
deus. et si sine premio non potest deo seruire ser-
uendum tamen est ei sine intuitu premij. Dicen-
dum quod intelligit amore amicitie. si enim homo
per affectum amicitie amicum sine intuitu pre-
mij diligit ut dicit philosophus. magis vult ho-
mo deo bonum amore caritatis sine intuitu ali-
cuius mercedis. sed per hoc non excluditur quin
caritas optet amore cupiditatis illam sum-
mam mercedem obtinere. Illud quidem desi-
derium non est amoris naturalis nec acquisi-
ti sed potius gratuiti precipue illud de quo di-
cit apostolus. cupio dissolui et esse cum christo. et hec
videtur esse communis opinio. Aliqui tamen di-
xerunt quod cum amor caritatis sit gratuitus non
intuetur premium. sed omnino liberaliter fa-
cit seruire deo sicut patri filius. unde secundum eos
inuitus mercedis non est a caritate. sed bene
potest esse cum caritate et est ab effectu natu-
re caritatem comitante. Loquendo autem de
mercede temporalis non est diligendus deus pro-
pter mercedem sed principaliter. sed diligi po-
test propter talem mercedem sicut propter aliquod
adiuuans ad motum dilectionis sicut distri-
butio quotidiana est ratio aliqua quod canonicus
vadit ad ecclesiam. sed non debet esse ratio principalis
Equit videre de sexto scilicet de odio. quod
opponit dilectioni. **Circa** quod sciendum

quod odium dei est maximum peccatorum. semper enim
quod est secundum se est potius eo quod est secundum aliud. In
odio autem dei voluntas auerit a deo secundum se. In
alijs autem peccatis auerit a deo non secundum se. sed
secundum aliud scilicet in partem appetit aliquam inordinata
tam dilectionem. que habet auersionem a deo
annexam unde odium dei secundum theodoricum. est maxi-
mum peccatum in spiritu sancto. secundum quod pecca-
tum in spiritu sancto nominat aliquod genus speci-
ale peccati. Ideo tamen non computatur inter
species eius. quia in omni eius specie inuenitur se-
cundum theodoricum. Intelligendum tamen quod et si deus ut
apprehenditur in seipso non possit odiri. quia
ut dicit dyonysius. **iii. c. de diuinis nominibus.**
omnibus amabile est primum bonum odiri tamen
potest a pueris secundum quod apprehenditur ut
actor aliquorum effectuum qui repugnant eorum
inordinate voluntati cuiusmodi sunt inflictio
penarum et prohibicio peccatorum. Odium etiam
proximi cum opponatur caritati est peccatum.
unde. **1. jo. ij.** qui odit fratrem suum in tenebris
est scilicet spiritualibus que sunt peccata. imo est
etiam grauissimum peccatorum que committuntur
in proximum grauissimum inquam quantum ad vo-
luntatis deordinationem. licet ea que committuntur
exteriorius sint grauiora quantum ad proximi lesi-
onem. Oritur autem odium ex inuidia directe se-
cundum theodoricum. Et hoc vult **g. xxxij. mox.** Ex ira
vero dispositiue. quidam vero dicunt ut refert nichil
quod potius odium oritur ex iracundia. licet aliquod
odium ex aliqua inuidia oriatur.

**De gaudio accidia et inui-
dia titulus. lxxij.**

Quando considerandum est de effectibus con-
sequentibus actum caritatis principaliter
qui est dilectio. et de vicibus eius opposi-
tis et primo de effectibus interioribus. secundo de ex-
terioribus. Inter vero interiores. primo de gau-
dio. secundo de accidia. tercio de inuidia que duo
gaudio opponuntur. **Circa** primum sciendum quod
amor causat gaudium quod adest amatum. cari-
tas autem est amor dei qui ex hoc ipso quod amatur
est in amante per nobilissimum eius effectum secundum
illud. **1. jo. iij.** qui manet in caritate in deo ma-
net et deus in eo et ideo spirituale gaudium
quod de eo habet ex caritate caritur.

Equit videre de secundo scilicet de accidia. Cir-
ca quod nota quod accidia secundum damianum. est quedam
tristitia aggrauata que scilicet ita deprimit animum
homo ut nihil ei libeat agere. et ideo accidia
importat quoddam tedium operandi. ut patet ex glo-
sup illud psal. omnem escam abbo. est anima eorum.
Et a quibusdam dicitur quod accidia est torpor men-
tis bona meliore negligens. hec autem tristitia
est semper mala et peccatum. unde interdicitur
ecclesiastici. **vj.** non accidieris in vinculis eius
scilicet spiritualis sapientie. Et secundum alex. in secundo scri-
bitur per vnum. **c.** quia dicitur ab accidine. unde
puer. **x.** dicitur. sicut acetum dentibus et sumus
oculis. sic pigris his qui miserunt eum. hinc compa-
tur pigritia siue accidia acetum. quia sic acetum in-
fert dentibus nocumetum corporale scilicet acedine
Ita hoc peccatum infert anime nocumetum spirituale
scilicet quandam acedine spirituale ex qua puenit

Artus...

redium spūale boni spūalis. Scdm vero hu-
dicatur ab aci greco qd est cura siue anxietas
ai scdm vero grecum debet scribi cū aspiratōe
sicut achidia vt dicit frater jo. theutonicus.
Est aut accidia sūm genus suū peccatū mortā-
le. cum sūm p̄p̄iam rōem contrariet̄ caritati. Nā
p̄p̄ius effectus caritatis est gaudiū de deo.
vt dictū est supra. Accidia vero est tristitia de
bono spūali inq̄tuz est bonū diuinū. et iō sūm
genus suū est mortalis. et hoc ē v̄ez qn̄ mot⁹
eius p̄tingit vsqz ad rōem. ita q̄ p̄cedit in su-
gam et horrore et detestatiōem boni diuini.
qn̄ vero sūlit tantū in sensualitate tūc ē venia-
lis. est etiam viciū capitale vt vult ḡg. xxxj.
moz. et eius filie sūt sex sūm grego. ibidē scz
malicia qua q̄s detestat̄ bona spūalia. rancor
scz oīra homies ad bona spūalia inducentes.
pusillanimitas respectu oīlioz. desperatio.
torpor circa p̄cepta. vagatō mēis ēca illicita.

Equitur videre de tercio scz de inuidia.
Circa quā sciendū q̄ sic dicit dām. m. ij.
li. inuidia est tristitia de bonis alienis obie-
ctum em̄ tristicie est p̄p̄iū malū. Et sūm hoc d
bonis alterius p̄t esse tristitia. put app̄ehen-
dit vt malū p̄p̄iū. et hoc facit dupliciter. v̄l
inq̄tum ex eo nobis aliqd̄ piculum imminet
scz vt ab eo ledamur. et huiōi tristitia n̄ est in-
uidia. sed est effect⁹ amoris vt dicit p̄hs i. r̄
rethorice. et p̄t esse sine peccato. vt dicit ḡg.
xxj. moz. vel inq̄tum est diminutiūz p̄p̄ie
glorie vel excellentie. et hoc est qn̄ excedit̄
ab alio in illo bono. et hec tristitia est p̄p̄ie i-
uidia. et est semp̄ p̄aua vt dicit p̄hs ij. retho-
rice et est ex genere suo semp̄ peccatū mortā-
le cum repugnet caritati. qz dolet de bono p̄-
ximi de quo caritas gaudet. job. v. puulū oc-
cidit inuidia. Sunt tñ p̄imi mot⁹ inuidie qn̄z
etiam in p̄fectis v̄inis qui insurgūt ex surprē-
one qui sūt veniales. Et simile est de inuidia
puuloz in quib⁹ nō est vsus rōis. et de motu
inuidie sūm qd̄ ē passio sensualitatis. Scdo p̄t
esse tristitia de bono alterius inq̄tuz deest no-
bis illud bonū qd̄ ip̄e habet. et hec p̄p̄ie est
zelus vt dicit p̄hs ij. rethorice. et si sit de bo-
nis honestis est laudabilis. scdm illud. j. cor.
xiiij. emulamī carismata meliora. si autē sit d
bonis t̄p̄alibus p̄t esse cuz peccato et sine pec-
cato. Potest eē tristitia esse de bono alteri⁹ in-
q̄tum ille est illo indignus. que quidē tristi-
tia vt dicit p̄hs ij. rethorice est de t̄p̄alibus
bonis. et dicit̄ sūm eum nemesis et p̄inet ad
bonos mores. Et hoc ideo dicit. qz reputabat
illa magna. sed sūm fidem nihil sūt respectu
futuroz bonoz que seruant̄ bonis. et ideo
huiōi tristitia p̄hibet̄ in psal. noli emulari in
malignantibus zc. Nota insup q̄ inuidia se-
cundū p̄hm ij. rethorice opponit̄ nemesy et
misedie. s̄ mie directe sūm oppositōz p̄ncipa-
lis obiecti. tristat̄ em̄ de bonis p̄ximi. miseri-
cordia vero de malis. Nemesy vero opponit̄
ex p̄te eius de cui⁹ bono tristat̄. tristatur em̄
de bono dignoz. nemesis vero de malo indi-
gnoz. misericordia aut̄ virtus est et p̄p̄ie ca-
ritatis effectus. vnde inuidia opponit̄ miseri-

cordie et caritati. Est aut̄ inuidia viciū capita-
le vt dicit grego. xxxj. moz. et tñ est filia ina-
nis glorie. dicit em̄ p̄hs. ij. rethorice q̄ ama-
tores honoris et glorie magis inuidēt. et for-
te p̄pter hoc sūm t̄ho. nō ponit̄ viciū capita-
le. Neqz ab p̄si. li. de sumo bono. Neqz a cassi-
ano li. de institutis cenobioz. Sed tñ vt dicit
grego. ibidem vicia capitalia intantū sūt sibi
diuncta vt nō nisi vnū de altero p̄ferat̄. vndē
nō est oīra rōem capitalis vicij qd̄ ex alio ori-
atur. Inuidie vero filie sūm grego. xxxj. moz.
sunt quinqz scz odium insuratiō qua scz quis
diminuit gloriā alterius in occulto. detractō
qua quis diminuit manifeste. Exultatio in ad-
uersis p̄ximi. et afflictio in p̄speris eius. hec
tamē vltima est. vno mō ip̄a inuidia inq̄tū scz
aliquis tristat̄ de p̄speris alicui⁹ sūm qd̄ h̄nt
quandā gloriā. Alio mō est filia inuidie scz
q̄ p̄spera p̄ximi eueniunt oīra conatum inui-
dentis. Emulatio aut̄ et inuidia p̄ eodem ac-
cipiuntur in scripturis sanctis inuidiam gene-
raliter sumendo. sumendo aut̄ vtrunqz p̄p̄ie sic
inuidia attendit̄ in actu interiori. Emulatio
vero in actu vel effectū exteriori. vt d̄ glo.
sup̄ illud ad gal. v. emulationes inuidie.

De pace et vicijs oppositis
titulus. lxiiij.

Ostea considerandū est de pace et vi-
cijs oppositis sibi. et primo videndum
est de pace. scdo de discordia que ē in
corde. tercio de oīentione que est in ore. quar-
to de rixa. quinto de seditione. sexto de scisma-
te. septimo d̄ bello. hec em̄ quatuoz vltima op-
ponuntur paci quantum ad opus. Circa p̄i-
mum sciendum q̄ vbiqz est pax ibi est con-
cordia non tamē ecōuerso si nomen pacis p̄p̄e
sumat̄ Concordia em̄ p̄p̄ie sumpta est ad alte-
rum scz inq̄tum voluntates diuersoz cordi-
um simul dueniunt in vnum cōsensum. Et sic
discordia importat̄ vnionez appetituum diuer-
soz appetentium. et scdm hoc discordia potest
esse aliquoz impioz in malo. Sup̄ hanc aut̄
vnionem qn̄z importat̄ vnionem appetitū et
motuum vnius appetentis. scz appetitus sen-
sitiui. et appetitus intellectiui. et hec nō ē im-
piozum. qz pax non est impijs. vt dicit̄ p̄sa. v.
non est pax impijs. Pax aut̄ vera et p̄fecta p̄-
quam omēs appetitus vniant̄ quietati i vno.
habetur tantū in patria. hec em̄ est vltimus fi-
nis creature rationalis. de qua in psal. qui po-
sunt fines tuos pacem. pax vero que habetur
in via est imp̄fecta. qz et si p̄ncipalis motus
anime quiescat in deo repugnat̄ tamen alij in-
tus et e⁹ qui p̄turbant pacem istam. Appetūc
tamen omnia pacem vt dicit̄ aug. xix. de ci. et
d̄po. c. ix. de di. no. omne em̄ appetens appe-
tit tranquille et sine impedimento puenire ad
illud quod appetit in quo oīstitit rō pacis quā
aug. xx. de ci. dei ordinis trāquillitatē diffi-
nit. nō tamē omēs appetūt verā pacem. s̄ qui
dam apparentē vt mali appetunt iniquā pacē
mō et appetitū sibi oīpetenti. bellantes etiam
appetunt pacē qz bellādo ad p̄fectiorē pacē
quā habeant puenire q̄rūt. Sicut aut̄ vult p̄hs

ij. et b. ad amicitia p̄inet discordia in bonis d̄ferentib⁹ ad vitā et p̄cipue in magnis. vñ et tullius de amicitia dicit q̄ amicorū est idē vel le et nolle. vnde dissensio de mimis et de opationibus nō repugnat imp̄fecte paci que habetur in via. Est autē pax p̄p̄ri⁹ effectus caritatis. s̄m illd̄ psal. pax multa dili. legem tuam.

Equitur videre de sc̄do sc̄z de discordia.

Circa quā sciendū q̄ cum opponat⁹ discordie hoc p̄t esse dupliciter. vno mō p̄ se ut cum quis a bono p̄ximi in quo d̄sentire debz dissensit scienter et ex ientōe. et h̄ est p̄ctm̄ mortale ex suo genere p̄pter contrarietate quā habet ad caritate ex qua discordia catur. vnde ad gal. v. dissensiones. i. discordie ponūt inter opa carnis. de quibus subdit⁹ ibi qui talia agunt regnū dei n̄ subsequūtur. p̄ximi tñ mōt⁹ hui⁹ discordie p̄pter actus imp̄fectionē peccata sunt venialia. Alio mō p̄ accidēs ut qñ aliqui intēdunt aliqd̄ bonū p̄anens ad honorem dei v̄l utilitate p̄ximi. sed vn⁹ existimat hoc eē bonū ali⁹ nō. Et tunc discordia est p̄ accidēs contra bonū p̄ximi ut fuit inter barnaban et paulum act. xv. qd̄ p̄inebat ad defectū hūanum licet hoc ip̄m fuerit ex diuina p̄uidētia p̄pter utilitate d̄sequente ordinatū. Et tūc discordia nō est peccatū nec repugnat caritati nisi sit cū errore circa necessaria ad salutē. vel nisi sit cū indebita p̄tinacia. Est autē discordia filia inanis glorie. ut dicit gg. xxxj. mox. et hoc ē verum loquēdo de discordia p̄ quā quis p̄sequitur qd̄ suum ē. et recedit ab eo qd̄ est alterius q̄ vero ab alterius volūate recedat p̄inet ad inuidiā. Vnde sc̄dm h̄ ab inuidia catur.

Equitur videre de tercio sc̄z de contentione

circa quā sciendū q̄ potest sumi. triplici ter. vno mō put dicit impugnationē veritatis et modū inordinatū sc̄dm q̄ dicit ambrō. q̄ contentio est impugnatō veritatis cū d̄fidentia clamoris et sic est peccatum mortale. Nota q̄ hec clausula sc̄z cum d̄fidentia clamoris ē circumstantia aggrauās vñ etiā sine ea p̄t impugnatō veritatis esse contentio. vñ sc̄dm alex. generaliter p̄t dici contentio impugnatō veritatis p̄sistens in sermōe cā vincendi. hec em̄ contentio videt⁹ poni in glo. ij. thim. ij. sup̄ illud noli contendere verbis. nemo inquit se patit⁹ vinci licet sciat vera esse que audit. Alio mō put ē impugnatō falsitatis cum debita acrimonia. et sic est laudabilis. tercio mō potest sumi pro ut est impugnatō falsitatis cum modo inordinato et sic potest esse peccatum veniale. nisi forte tanta sit inordinatio q̄ ex ea alij scandalizentur. vnde ap̄tus cum dixisset. ij. thim. ij. noli contendere verbis. subdit. ad nihil est vtilē nisi ad subuersionem audientū. Contentio autē de qua dicit⁹ job. xix. nunqd̄ qui contendit cum deo tam facile quiescit. sumitur ibi omniter p̄ disputatōe. Item s̄m alex. contentio potest fieri pluribus de causis. primo causa malignitatis ut cum quis vult iniuste vincere vel animos simpliciu subuertere. et sic est p̄ctm̄ mortale. et p̄hibet⁹. ij. thim. ij. noli contendere verbis. si tñ hoc in his in quib⁹ nō est piculū

ex quadā leuitate fieret p̄ctm̄ mortale nō esset. Sc̄do cā necessitatis sic nō est peccatū. vñ sup̄ illud puer. nō contendas aduersus hoīem frustra. glo. nō vetat contendere contra malefacientē ut corrigat⁹ q̄ hoc frustra nō fit. q̄ certa necessitas cogit. tercio cā exercitatio. sic nō est peccatum mortale. licet aliqn̄ p̄pter indebitū modum d̄tingat esse veniale. quarto cā eruditōis sic nō est p̄ctm̄. quito ex quadā utilitate glorie vel honoris. sic videt⁹ esse p̄ctm̄ veniale. sic videt⁹ accipi luc. xxiij. facta est contentio q̄s eorū videt⁹ esse maior. sexto p̄t dici contentio conatus bone opatōis. s̄m illud luc. xij. contende intrare p̄ angustā portam. Est autē contentio filia inanis glorie. est tamē affinis inuidie sc̄z in p̄tū dissentit ab eo cum quo contendit.

Equitur videre de q̄rto sc̄z de rixa. Circa

quā nota q̄ sic dicit glo. ad gal. v. vbi rixae ponūt inter opa carnis. rixae sunt qñ hoīes ex ira se p̄cutiūt. et iō rixa videt⁹ esse qd̄dam p̄uatu bellū qd̄ agitur inter p̄sonas p̄uatas nō ex aliqua publica auctē. sed magis ex iordinata volūate. et iō semp̄ est p̄ctm̄. et i inuadente iniuste ē mortale. In defendēte vero se qñ p̄t esse sine peccato. ut si solo animo repellēdi iniuriam illatā et cū debito moderamine se defendat. vnde nec rixa p̄p̄rie dici p̄t ex parte eius. Qñz sic cū p̄ctō ut si aio vindictē l̄ odij vel etiā imoderate se defendat. s̄z cū veniali q̄dem qñ animo motus leuis vindictē v̄l odij se immiscet. vel cū nō multū excedit moderatam defensionē. Cum mortali autē qñ animo effrenato insurgit in impugnantē ad occidendū eum vel grauiter ledendū. Inuadentes autē publice potestate nō dicunt⁹ rixari. s̄l r̄ inordinate se defendētes resistendo publice potestati. Est autē rixa filia ire ut dicit grego. xxxj. mox. p̄ner. xv. et. xij. de vir iracund⁹ puocat rixas etc.

Equitur videre de quito sc̄z de seditione.

hec autē importat qñdā contradictōz et in h̄ ouenit cū bello et rixa. s̄z differt ab eis i duobus. primo q̄ illa importat mutuā impugnatōz i actu. s̄z seditio p̄t dici siue hui⁹ impugnatōz siue in actu siue sit p̄paratio ad tale pugnā. vñ ij. cor. xij. d̄ glo. q̄ seditōes sunt tumultus ad pugnā sc̄z cum aliq̄ se p̄parat et intēcant puḡre. Sc̄do q̄ bellū est p̄p̄rie contra extraneos et hostes q̄ multitudis ad multitudinē. rixa autē est vnus ad vnū vel paucorū ad paucos. seditio vero p̄p̄rie est inter p̄tes multitudis vnus inter se dissentientes ut cum vna p̄s ciuitatis excutatur ad tumultū contra aliam. differt autē a sc̄simate. q̄ sc̄sima opponit⁹ sp̄uali vnitati multitudinis sc̄z eccl̄iastice et importat dissensioz sp̄ualem. seditio vero opponit⁹ vnitati multitudinis tp̄ali vel seculari. importat eē p̄paratōz ad pugnā corpale. Est autē seditio p̄ctm̄ mortale ex suo genere. vñ. ij. cor. xij. p̄hibent⁹ seditiones inter illa que sūt peccata mortalia. Et tanto est graui⁹ p̄tō bonū dūne qd̄ impugnetur p̄ seditionē est maius q̄ bonū p̄uatu qd̄ impugnetur p̄ rixam. p̄inet autē peccatū seditōis primo et principaliter ad eos qui seditōz p̄curant q̄ graui⁹ peccat. sc̄do ad eorū sequēs

qui vero resistunt eis p̄ defensione dñis boni
nō sunt dicendi seditiosi. Perturbatio vero re
gimis tyrannici cū non sit iustum. qz nō cedia
tur ad bonū dñe sed ad priuacū. ut patet per
p̄hm. iij. pol. et. viij. et hī. nō habet rōem sedi
tōis. vnde laudat̄ qui multitudinez liberat a
tyrānica p̄tate nisi forte qñ sic inordinate per
turbat̄ regimē tyranni. q̄ multitudo subiecta
patit̄ maius detrimentū ex p̄turbatōe d̄sequē
ti q̄ ex regimie tyrāni. Magis aut̄ tyrānus se
ditiosus est qui in populo sibi subiecto discor
dias et seditōes nutrit ut tuti⁹ dñari possit. H
em̄ est tyrannicū cum sit ordinatū ad p̄rium
bonū p̄sidentis cū damno multitudis. Non cō
putatur aut̄ seditio iter peccata capitalia nec
anter ea que oriunt̄ ex illis ut patz. xxxj. mo.
q̄ d̄inetur sub discordia sic et scisma.

Equit̄ videre de sexto scz de scismate. scif
ma aut̄ scdm̄ p̄h. li. et hī. a scissione d̄z ani
moz. scissio vero opponit̄ vnitati et ideo p̄pe
peccatū scismatis est p̄t̄m spūale ex hoc q̄ q̄
intēdit se sep̄are ab vnitare quā caritas facit
et ideo p̄prie scismatici dicunt̄ q̄ spon̄te et p̄
p̄ria intentōe se sep̄at ab vnitare ecclesie que
est vnitatis p̄ncipalis. vnde scisma a canoistis
describit̄ qd̄ est illicitus ab vnitare vel d̄uita
te discessus. xxiiij. q. j. scisma vnitatis aut̄ eccle
sie attendit̄ in duobz scz in d̄nexione mēbroz
rum ecclesie ad inuicē siue d̄uicatōe. et ordia
tione oim̄ mēbroz ecclesie ad vnum caput
scz xpm̄. cui⁹ vicari⁹ est papa. et ideo scismatici
dicunt̄ qui subesse renunt̄ pape et hoc cum
quadam rebellionē scz cū p̄tinaciter p̄cepta
eius d̄temnunt. et eius iudiciū subire refugi
unt. et etiā illi qui mēbris eius d̄municare no
lunt. Differt aut̄ scisma ab heresi qz heresis
p̄prie opponit̄ fidei. scisma aut̄ vnitati ecclesi
astice caritatis. vnde sunt diuersa vicia. Et p̄
etiā dici qd̄ differūt sic species et genus. qz
om̄is hereticus est scismaticus et nō ecōuerso
nisi scisma durauerit. qz tunc in heresim icidit
In fine em̄ sibi d̄fingit̄ heresim ut recte videat̄
tur ab ecclesia recessisse ut dicit hiero. xxij. q.
iij. inter scisma. vnde infidelitas vel heresis ē
gravi⁹ peccatū scismate in genere suo. qz illa
est cōtra deum scdm̄ qd̄ est in se veritas p̄ma.
hoc aut̄ est cōtra ecclesie vnitatem que ē mi
nus bonū deo. vnde heresis primū locū tenet
in penis. xxiiij. q. vij. qui est in oibus. Posset
tamen d̄ringere qd̄ aliquis scismaticus pecca
ret graui⁹ q̄ aliqs infidelis. vel p̄pter maiore
d̄ceptū. vel p̄pter maius piculū qd̄ inducit v̄
p̄pter aliud hui⁹. Hiero. tñ videtur sentire qd̄
scisma sit graui⁹ peccatū heresi et oī alio pec
cato. qz deus ip̄m graui⁹ punit sicut patet
p̄cipue i chore dathā et abirō. quos viuos ter
ra absorbit numer. xvj. et. xxiiij. q. j. n̄ aufer
amus. Ad qd̄ dici potest qd̄ scisma ex quo ē ra
dicatum et firmatum habet heresim annexam
Vnde peccat̄ cōtra illum articulū fidei. vnam
sanctam catho. ecclesiam. et sic ē idem crimē
qd̄ heresis et pena equalis. vel forte illi de q̄
bus dicit hiero. d̄miserunt scisma ex maiori d̄
tumacia. et d̄ceptu q̄ alij p̄dolatriā p̄pter qd̄

magis peccauerūt et ideo graui⁹ puniti fueŕe
Puniti aut̄ scismatici et a deo ut p̄actum ē
et ab homie iudice scz spūali p̄ excōicatōz. Et
si nō respuerint deponunt̄. di. xxiiij. in nomie
dñi. Et si non possit aliter destrui inuocandum
est brachium seculare. x. q. j. petimus. puniti
etiā pecumaliter. xxiiij. q. vij. q̄ aut̄. Quid aut̄
iur̄ sit de ordinatis a p̄latis scismaticis vide i
fra tractatu de sacramento ordinis. ti. a q̄ ha
bent ordines d̄ferri. Quid etiā iuris sit de ali
enationibz factis a scismaticis. vide infra tra
ctatu de sacramento ordinis. ti. de cāis. et for
ma alienādi res tyales eccliaz. Scismaticus
aut̄ volens redire ad vnitatem ecclie cū om̄e
scisma vix aut̄ nunq̄ sit sine heresi scisma debz
abiurare et ad mandatū ecclie satisfacere. et
recipi cū manus impositōe ut accipiat sanctū
sp̄m qui extra ecclesiam nō est nec dari p̄t. xxiiij.
q. j. dicimus putandū scisma. Si aut̄ recōcilia
tus dicat secuz circa ordinē misericorditer d̄
spensatū p̄bare habet et q̄ ab eo qui p̄t dispē
sare. ex. e. c. vltimo.

Equit̄ videre de septimo scz de bello. de
hoc aut̄ habitū est supra li. j. ti. de bellis
Nihilōi⁹ tñ p̄ter ea q̄ dicta sunt ibi p̄nt̄ h̄ plu
ra queri scz vtrū bellare semp̄ sit peccatū. h̄
q̄ nō nam bellare iuste scd̄z legē diuinā est li
citem et etiā regibus et p̄ncipibz terze p̄ce
ptum. h̄m q̄ dicit aug. ad bonifaciū comitem
sup̄ illd̄ p̄. et nūc reges intelligite rē. quō in
quit reges seruiūt in timore nisi ea que cōtra
dei iussa sūt religiosa seueritate p̄hibendo atz
plectendo. aliter em̄ seruit rex qz hō aliter qz
rex. qz homo est seruit deo viuendo fideliter
qz rex est pugnando h̄m legem iusticie virili
ter. Bellare aut̄ iniuste illicitum ē et p̄hibitū
scdm̄ qd̄ ostendit̄ baruch. iij. vbi dicitur de gi
gantibus qui ab inicio fuerūt statura magni
scientes bellū. nō hos elegit de⁹ rē. Ad ma
iorem ergo euidentia sciendū qd̄ ad hoc qd̄ ali
qd̄ bellum sit iustum quatuor requirūt. primo
auctoritas p̄ncipis cui⁹ mandato est bellum
gerendū. xxiiij. q. ij. c. j. vnde et p̄ncipibz d̄
citur in p̄. eripite pau. et ege. de ma. pec. li.
berate. Scdo cā iusta ut illi scz qui impugnan
tur p̄pter aliquā culpā impugnatōz mereant̄
xxiiij. q. ij. dñs. Vñ aug. in li. lxxij. q̄stionum
Iusta bella solent diffiniri que vlciscunt̄ iniu
rias. sic gens vel ciuitas plectenda est que v̄
iudicare neglexerit qd̄ a suis improbe factū ē
vel reddere qd̄ p̄ iniuriam ablatum est. Sunt
aut̄ iuste cause plures scz maloz cobertio.
bonoz subleuatio. xxiiij. q. j. apud. Rex abla
tarum repetitio. Iniurie a se vel ab alijs apul
satio. xxiiij. q. ij. c. j. et. c. dñs. Patrie defensio
infirmoz. p̄tectio. xxiiij. q. ij. fortitudo. terco
requirit̄ ut intentio bellantiū sit recta. xxiiij.
q. j. quid culpat̄. et capitulo ap̄. vbi d̄ au⁹
li. de verbis dñi. apud vos dei cultores etiā
bella p̄actantes sunt qui nō cupiditate aut
crudelitate sed pacis studio gerūt ut mali co
berceant̄ et boni subleuent̄. quarto requirit̄
modestia. Et hec cōsistit in duobus primo ut
tantū accipiat ut sibi reputet satisfactū et nō

ultra. Miles em habens contra aliquem iustum bellum suum facit licite quidquid capit ab hoste vel ab adiutoribus eius siue subditis siue alijs donec sit sibi satisfactum secundum suam conscientiam de omni damno dato. et labore et opis tam suae quam hominum suorum. vel donec hostis ius offerat et satisfacere velit. ultra hoc autem nihil accipere debet nisi propter immanitatem criminis privari meruerit omnibus bonis. ut propter heresim vel crimen lese maiestatis. sicut Ray. et Rod. Secundo consistit in hoc ut non ledat eos qui in nullo constant aduersarijs suis auxiliu vel fauorem mouens enim iustum bellum potest non tamen aduersariu. sed etiam vasallos et subditos eius. et oplices ledere. et de offi. dele. c. j. Alij dicunt quod non potest res predictorum capere vel personas nisi quando pugnant contra eum. nisi forte de rebus illorum vel edificijs ledere. hec host. et de resti. spo. olim. Si aliquid horum desit est iniustum bellum. Si tamen hec omnia desint et tantum pro rebus repetendis quis bellet non tenetur restituere nisi illud quod abstulit ultra id quod habuit ille de suo. Sed obiicitur contra predicta illud M. xxvj. ois qui acciperit gladium. gladio peribit. et dicit aug. li. ij. contra manicheos. Ille accipit gladium qui nulla superiori aut legitima potestate iubente l. cedente in sanguine alicuius armatus. qui vero ex auctoritate principis vel iudicis si sit persona privata vel ex zelo iusticie quam ex auctoritate dei. si sit persona publica gladio utitur. non ipse gladium accipit sed ab alio sibi commisso utitur. unde et pena non debetur. Nec tamen illi qui etiam cum peccato gladio utuntur semper gladio occidunt sed ipsi semper suo gladio peccant. quia pro peccato gladij eternaliter puniuntur nisi eos peniteat. Obicitur iterum illud M. v. ego autem dico vobis non resistere malo. et dicit aug. li. de sermone domini in monte syon sunt seruanda in preparatione animi. ut scilicet homo semper sit paratus non resistere vel se non defendere si opus fuerit. Sed quandoque tamen aliter agendum est propter commune bonum et etiam eorum cum quibus pugnat. quia ut dicit aug. in epistola ad marcellinum. cui licentia iniquitatis est scriptur vtiliter vincit. Verum iuste bellans possit homines capere et rebus spoliare. et bellum autem est iustum simpliciter aut ex causa. si simpliciter puta ex edicto principis. liberi homines capti. fiunt serui captiuum. et in dominium eorum transeunt res occupate. ff. de capti. et pro liminio reuersis. l. hostes. Et tunc peccat seruus si a domino recesserit. xxij. q. v. dicat. unde res feudales in bello capte erunt occupantis. saluo tamen iure domini innocens. et de here. excoicam. Si vero sit iustum ex causa puta quia sit ad defensionem et persecutionem iuris tunc aut bellans habet iurisdictionem super illos quibus mouet bellum aut non. si sic quia scilicet subditi sunt rebelles tunc potest res eorum inuadere et suas facere. ff. de le. iij. l. j. Si autem non habet iurisdictionem iuste tamen pugnat. quia alius inuadit eum. vim vi repellere potest et hominem percutere cum moderamine inculpate tutele. licet. Non licet autem ei personas

vel bona eius capere vel detinere sed res sibi ablatas potest vendicare. ff. de rei ven. l. i. re actio. hec hosti. et de iureiura. sic. Si autem res eius sint distracte. et ipse loco eorum tantum de rebus illius abstulit restituere non tenetur. Debet tamen penitentia sibi imponi pro rapina sicut dicit de illo qui furatus est. x. li. et qui debebat sibi. x. Vnde clericis et episcopis liceat facere bella. et quod non. sed bella illa que ad sanguinis effusione ordinantur quoniam potius debent esse parati propriu sanguine effundere pro christo ut ope imitentur quod gerunt ministerio altaris in quo sub sacramento representatur christi passio. Et ideo statutum est ut effundentes sanguinem etiam sine peccato sint irregulares. nulli autem alicui officio deputato licet illud pro quod redditur indignus illo officio. hinc dicit petro in persona episcoporum et clericorum. M. xxvj. mitte gladium tuum in vaginam. ac si apertus dicat. actenus tibi cuiusque predecessorum inimicos dei coram tali gladio licuit persequi. decetero autem in exemplum patris et gladium in vaginam ducite. xxij. q. viij. clerici. Possunt tamen prelati et clerici ex auctoritate superioris bellis interesse non ut manus propria pugnent. sed ut iuste pugnantibus spiritualiter subueniant suis cohortationibus absolutionibus et huiusmodi spiritualibus subventionibus. Possunt etiam disponere et inducere alios ad bellandum iusta bella. non enim interdicitur eis bellare quia sit peccatum sed quod non conuenit eis tale exercitium. xxij. q. viij. cohortari. In persona vero propria debent uti armis spiritualibus. secundum illud. ij. cor. x. arma militie nostre non sunt carnalia sed spiritualia que qui defu sunt salubres admonitiones deuote orationes contra peccata sententia excommunicationis. Ad hanc etiam questionem valent ea que dicta sunt li. j. de homicidio. questione. vtrum liceat clericis maleficos occidere. De hac materia hoc. et de sum. tri. sup. decre. in oc. christi dilectio et modo habetur in sexto positus super hoc diversorum sententias in fine sententiarum suarum ponens. dicit quod clerici habentes iurisdictionem temporalem indistincte possunt arma sumere pro sua et suorum defensione. quia hec omnia iura permittunt. et probatur. xxij. q. j. noli. et. q. fi. q. j. his ita. vsq. ad. q. in registro. et. c. scire. Si vero episcopi iurisdictionem non habent. tene quod notauit jo. et alij supradicti sed quod talibus non licet sumere arma in propria persona nisi ad defensionem sui. vel nisi cohortando. ut. xxij. q. fi. q. ecce quod. hec hosti. Vtrum liceat uti insidijs in bellis. et sic aliquo modo in bellis iustis insidie etiam ordinantur ad fallendum hostes. Dupliciter autem potest quis ex dicto vel facto aliterius falli. uno modo ex hoc quod dicitur et falsus vel non seruat ei permittum et hoc nunquam licet. Vnde hoc modo nullus debet fallere hostes. Sunt autem quedam iura bellorum et federa etiam inter ipsos hostes seruanda ut dicit ambrosio. li. de offi. Alio modo ex eo quod non aperit ei propositum hoc autem non semper tenetur homo facere. unde dominus iussit iosue insidias ponere habitatoribus hay. ut habet iosue. viij. Et huiusmodi insidie

non dicuntur pprie fraudes. nec repugnat iusticie nec voluntati ordinate. Esset em inordinata voluntas siqs vellet sibi nihil ab alijs occultari. Vtrum in festis liceat bellare. Observatio festoz non impedit ea que ordinantur ad hominum salutem etiam corporalem. Vn dominus arguit iudeos. Jo. vij. dicens. mihi indignamini quia totum hominem saluum feci in sabbato. multo magis aut est consuanda salus reipublice q salus corporalis vnius hominis. Et ideo p tutione reipublice fidelium licet iusta bella exercere in diebus festis. si tamen hoc necessitas poscit alias non xxij. q. viij. si nulla

De misericordia ti. lxx.

Einde considerandū est de misericordia. huic pprie opponit invidia vt dictum est supra. dicitur autem misericordia quia habetur misericordia super alterius miseria. vnde dicit aug. ix. de ci. dei. misericordia est aliene miserie in corde nostro opassio qua si possumus subuenire cogimur. vnde misericordia non est ad se nisi similitudinarie sic et iusticia scdm q in homie considerantur p res diuerse vt dicitur. v. ethi. Et hinc hoc dicit ecc. xx. miserere aime tue placens deo. Est aut misericordia potissima inter omes virtutes ad proximum ptinentes. sicut est etiam actus potioris. supplere em defectus alicui in q tum huioi est superioris et melioris. vnde sup illd. j. thi. v. pietas ad omia valet. dicit glo. am. bzo. summa discipline xpiane in misericordia et pietate est. Et loquitur quantum ad opera exteriora. Interior tñ affectio caritatis q deo diungit dilectioni et misericordie i proximos pferatur.

De beneficentia ti. lxxj.

Ostea considerandum est de exterioribus actibus vel effectibus caritatis. Et primo de beneficentia. scdo considerandum esset de elemosina que est quedaz pars beneficentie. sed de ipa dicit infra li. v. Tercio de correctione fraterna que est quedaz elemosina. Quarto de offensione et scadalo que opponunt beneficentie et correctioni. De beneficentia autem satis dictum est titulo de caritate arti. iij. et iij. Ad psens autem nota q beneficendum est oibus scdm illd gal. vlt. dum rpus habem opemur bonū ad omes cū beneficentia sit effectus caritatis que se extēdit ad omnes. Et si omibus nō possum facere in speciali nullus tamē est de quo non possit casus occurrere in quo oporteat in speciali sibi benefacere. Et ideo caritas requirit vt homo et si non actu benefaciat habeat tamen in animo suo vt cuiqz benefaceret si loci et tempozis oportunitas adesset. Aliquibz tamen vt excōmunicatis et hostibus reipublice potius sunt subtrahenda beneficia inquātum p hoc arcentur a culpa. si tamen necessitas immineret eis subueniendum esset. modo tamen debito. ne natura deficeret nisi scdm ordinem iusticie paterentur. Licet autem omnibus sic beneficendum p loco et tempore magis ta

men ceteris paribus nobis magis contunctis Gratia em et virtutes ordinem imitant nature quem instituit deus. Est aut talis ordo nature vt qdlibet agens naturale p prius magis diffundat actionem suam ad ppinquiora sibi sicut ignis magis calefacit ppinquiora. et ideo debemus esse magis benefici ppinquioribus nobis. Propinquitas tñ vnius hominis ad aliū attendi potest scdm diuersa in quibus omuncant homines adinuicem vt sanguinei in naturali diuisione. conciuēs in ciuili. fideles in spiritali. et sic de alijs. Et scdm diuersas diuisiones sibi diuersimode diuersa beneficia sunt dispensanda. hoc tamē potest variari scdm diuersitatem locoz et rpm et negocioz.

De correctione fraterna ti. lxxij.

Ostea considerandū est de correctione fraterna. Et primo cuius virtutis actus est correctio fraterna. secūdo quid est fraterna correctio. tertio vt et quo sit aliqf corripendus. quarto de obligatōe pcepti de correctione fraterna. quinto vt pceptum i. M. xvij. si peccauerit in te frater tuus vade et cor. 2c. intelligi debz tñ de peccate occulte. sexto de ordine fraterne correctōis. septimo de testium adductione. octauo vt frater qui lucratus est fratre corripiendo eum inter se et ipm solum. teneatur plato picipienti p obediētiam reuelare ipm correptum. Circa primum sciendum est q duplex est correctio delinquentis vna que adhibet remedium peccato inquātum est qddam malum ipius peccantis. Et hec est pprie correctio fraterna que ordinatur ad emendationem delinquentis. remouere autem malum alicuius eiusdē rōnis est et bonum eius pcurare. pcurare autē fratris bonum ptinet ad caritatem p quam volumus et opamur bonum amico. vnde et correctio fraterna actus est caritatis quia p eam repellimus malū fratris scilicet peccatum cuius remotio ptinet ad caritatem magis q etiam remotio exterioris damni vel etiam corporalis nocuenti. Alia vero correctio que adhibet remedium peccati delinquentis scdm quod est in malum aliorum et pcpue in nocuentum omunis beni. et talis correctio est actus iusticie cuius est seruare rectitudinem iusticie vnius ad alium.

Circa scdm sciendum q sic ex verbis domini. et sanctorz colligitur. fraterna correctio est admonitio fratris de emēdatione peccatoz ex fraterna caritate pcedens. Ad cuius euidenciam sciendum q corripere fratrem est cor eius de malo ad bonum rapere. rapi autem dicuntur que cito et quasi subito auferuntur. Vnde et sillaba corripi dicitur que raptim et quasi subito pnuociatur. Cito aut frater d malo ad bonum trāsfertur dupliciter. primo cuz turpitudine peccati sibi et pulcritudo vel honestas boni ostenduntur. secundo cum pena inflicta sentitur vel infligenda timetur. Et secundū hoc duplex ē correptio. vna est fraterna in qua bonū fratri psuadet a quocūqz. Et turpitudine peccati vel pulcritudo boni dimissi ostenditur. Alia est potestatiua in qua pena

De correctione

infligenda cōminatur vel iam infligitur ut de peccato ad statum bonū correptus reuertat. Et hoc est platoꝝ. prima diffinitio hic et non secunda. Et nota quod cū dicitur correptio fraterna est admonitio fratris. Nōmīe fratris intelligitur omnis homo peccator siue inferior. siue par. siue superior. Omnes enim fratres sumus in xpo potius tñ ponitur nōmīe fratris quā hominis l. peccatoris quod frater est nōmīe amoris et caritatis et huiusmodi. Nec autē correptio fit vel fieri debet ex fraterna caritate. Vnde aug. de verbis dñi sup. l. vj. debemus amando corrigere nō nocendi cupiditate sed studio corrigendi. Ad hoc nota quod correptio interpretatur. i. simul rapere vel corrapere. Nō transfertur autē nec sumitur in hac materia rapere scdm quod sonat in violentiam. sed sicut dicit festinatōz quasi subito d malo ad bonū translatōem. Audito enim a corripiente quod turpe. quod damnosum quod puniendum sit peccatū dimissum. et quantum sit bonum dimissum merito rapit et festinanter debet peccator peccatū dimittere et ad virtutes redire.

Quoniam circa terciū queruntur plura scilicet utrum aliquis sit corrigendus. Et sic scdm illud 1. cor. xviii. si peccator in te frater tuus etc. Est autē frater corrigendus quadrupliciter de causa scdm aug. li. d. cor. et gratia. primo ut peccatū suum et se cognoscat. puer. xxi. virga et correptio tribuunt sapientiam. scdm ut de peccato cognito dolo et rem pudorem et timore habeat. tertio ut peccator se deformem ex peccato videns. reformationē desideret. et deum oret ne in tali feditate permaneat. quarto ut si corrigens in corripito non proficiat tamen corrigere sibi valet ut peccatum effugiat et meritum sibi acquirat. vnde. xxiiij. moꝝ. xx. c. dicit gg. caritatis zelus mala que corrigere nō valet increpare nō desinat ne se principem delinquentium ex consensu taciturnitatis adiciat. Et aug. li. de cor. et gratia. dicit sine desperatōe corripiamus. quod si filius est pacis quē corripiamus requiescet super eum pax nostra sinat ad nos reuertet. **S**ed obicitur quod puer. ix. dicitur qui arguit impiū ipse sibi maculam generat. Noli arguere derisorem ne oderit te. ergo peccator nō est corrigendus. Et salomō loquitur in cāu nō absolute. scdm greg. viij. moꝝ. c. lix. ubi exponit illud verbū quando enim peccator vel derisor creditur probabiliter ex correctōne peior futurus. tūc nō est corrigendus ut dicit ibidem. aliter enim quando speratur correctio est corrigendus. In cāu etiam aliquo quā non speratur correctio. corrigitur tñ ne pcedat plus in malo. Vnde aug. de cor. et gratia. si aliquando timore nō corripiamus ne aliquis pereat cur etiam timore nō corripiamus ne aliquis inde plus pereat. **V**trum correptio fraterna sit dure vel leniter faciendā. Et licet hic sit difficile certam et vnā legem de corrigendo dare. quia lex non potest dari de particularibus in particulari. ut habetur v. ethi. correptio autē est actū singularium scilicet peccatorum. Potest tamen distingui ex parte peccatorum. quia quando peccatum fit ex

ignorantia et infirmitate tunc debemus corrigere leniter et moderate. gal. vj. fratres si pre occupatus fuerit aliquis in delicto vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis quando vero fit peccator ex passione et super inducta mala consuetudine tunc est corrigendum partim leniter partim dure. ut dicitur ethi. iij. iuuenis passionum secutor nō solum persuasionibus et monitionibus corrigendus est. sed etiam obprobrijs et contumelijs frequenter indiget. propter quod hely qui filios suos iuuenes tales leniter corripuit et nō dure. dicitur eos non corripuisse. quod autē leniter corripuerit. habetur. 1. re. ij. Quādo autē peccator fit ex pteruitate malicie et certa de liberatione. tunc corrigendum est autentice et dure. vnde grego. in pastor. nonnulla peccata sunt vehementer increpanda. ut cum culpa ab auctore non cognoscatur quanti sit ponderis ab increpantis ore sentiat. Ex parte etiam corrigentium distingue quia illi qui corrigunt aut sunt prelati. aut subditi. si subditi aut sunt iuuenes et hi corrigere vel monere debent humiliter. si autem sunt senes corrigant iuuenes moderate et mature. alios autem scilicet conseniores reuerenter. prelatos humiliter. Si autem sunt prelati corrigant seniores obsecrando. iuuenes persuadendo. 1. thi. iij. seniozem ne increpaueris. sed obsecra ut patrem. iuuenes ut fratres. hoc dico considerando condiciones corrigentium non conditiones alias peccantium. quod quo ad huiusmodi vix breuis et diuis regula poterit inueniri. Quia tñ generosus est animus hominis. et ideo melius ducit quod trahatur scdm senecam. dico quod correptioni dure semper miscendum est aliquid blandicie saltem ut videatur correptio fieri ex compassione. vnde sen. in puer. semper obiurgationi aliquid blandicie admisce. Quod autē dicit apostolus 1. thi. ij. pcepte doce cum omni imperio exponens gg. moꝝ. xxiiij. c. xxi. dicit quod apulus h dicens scilicet pcepte etc. nō damnationē potentie sed auctoritatem fradet vite. cum imperio quod pcepte suadet quod prius agitur quod dicatur. Nam doctrina suberabit fiduciam quando conscientia impedit linguam. hec gual.

Quoniam sequitur videre de quarto scilicet de obligatione precepti de correptione fraterna. Et circa hoc queruntur plura scilicet utrum illud 1. cor. xviii. si peccator in te frater tuus. vade et cor. etc. sit preceptum vel consilium. Et scdm gual. i. questionibus disputatis. corrigere fratrem non oportet nisi de peccato. scdm illud 1. cor. xviii. si peccator in te et cetera. peccatum autem est duplex scilicet veniale et mortale. correptio autem fit ad lucrandum fratrem amissum pro peccatum. Vnde math. xviii. si audierit te lucratus eris fratrem tuum non amittitur fratris anima nisi per peccatum mortale. patet ergo quod corrigere fratrem est preceptum quādo peccat mortaliter. Et sic dicitur ecclesia. xviij. vni cuius mandauit deus de proximo suo. Est autē consilium quādo peccat venialiter. et hoc videtur dicere aug. li. d. ser. d. dices. audiui admonetē

peccator in te frater tuus

Vnde dicitur

et m
rui
tur d
glo
frat
d
ger
cir
a c
rer
m
mal
q
ma
inc
m
66
re a
ter
riper
per
et c
fere
dum
nis p
er bo
bec
do
du
no
or. N
p
mitt
mō
re a
g
tem
dura
trā
ten
g
q
d
bere
g
les
o
quod
tr
m
m
re
fr
co
ca
leg
bi
le
pe
li
m
oem
legia

T. 29

et magna cura precipientem. si pec. in te frater tuus va. et cor. ipm. Ita q. ad moitio itelligatur de peccato veniali no d. mortali. h. gual. glo. etia sup pdictu verbu dicit. ita peccat q. fratrem videt et tacet. sicut qui peccati no indulget. hec glo. sed pceptu est peccati indulgere. ergo pceptu e fratre corripere. **S**z obicitur q. ang. primo de trini. c. x. dicit. aliqui a corripendis fratribus desistunt homines ppter labore vel ppter verecundiaz vel ppter vitionem nocumeti tpale quavis displiceat eis malu eoz. Nec tm incidut in illam danationez q post hac vita talibz prepa. sz si correptio ffrna esset peccati desistetes ab ea ppter vitadu incomodum tpale incurreret danationis demeritu. ergo talis correptio sub pcepto no e. **S**z h. nich. sup quartu sen. di. xix. q. desistere a correptione fraterna pt dtingere tripliciter. vno mo meritoze. s. qn homo desistit corripere. quia temp no est nec locus. Alio mo perniciose qn scilicet homo pbabiliter sperat et credit q possit suo verbo fratre a peccato retrahere. et h. omittit facere ppter aliqd omodum temporale. tuc em puerat ordine caritatis plus diliges bonu tpale q animu pximi et honorem dei. tertio mo pt hoc omitti ita q hec omisso non sit peccatu nisi veniale. quado scz ppter aliquod teporale omodum habedu vel incomodu vitandum efficitur ho tardior vel mino diliges circa pximoz correptione. No tm i tm qui si costaret sibi q ipsum posset a peccato mortali retrahere. hoc no omitteret ppter incomodu tpale. Et hoc terco mo intelligit autoritas ang. **V**tru corripere aliu sit omnibz pceptu. **S**z notauit. jo. ij. q. i. si peccauerit in te q opt. dicentiu q omis tenentur ad pceptu de correptione fraterna dura est et teneri no debet. eo q dstituit omis trasgressores. Et ideo dicit q madatur hoc extenditur solu ad eos qui sunt in gradu tel magistratu dstituti. **S**z ceteriu huius habe. xxiiij. q. iij. tam sacerdotes. **V**bi dicitur q ta sacerdotem q reliqui fideles omis summa debet habere cura de his qui pereut qten eoz redargutione a peccatis corrigantur si incorrigibiles appareant ab ecclesia sepent vn ad epb. v. dicit omibz nolite coicare opibus infructuosis. magis aut redarguite. **S**z illd autez quod timet. jo. et dicit q si esset pceptum omnibus omis dstitueret trasgressores. **R**espondz gual. q non est veru quia est pceptu affirmatiu ligas tantu p loco et tpe necessitatis. vt patebit infra. **D**icendu est ergo q corripere fratrem peccantem infligedo pena est tm p laton sed corripere admonendo ad sui et peccati correctione est omniu qd patet primo p legem naturalē q dicit hoc fatias alijs qd tibi vis fieri. au. qd tibi vis fieri. i. debes vel le fieri debes aut vel le q aliq te corrigat qn peccas vt te emedes. igit et tu debes hoc alij omicuiqz facere. secudo hoc patet p lege mosayca. deut. xxij. no preterbis boue aut ouem errante sed reduces. h. de benignitate legis est obseruadu ad literam. magis aut te

netur quilibz fratri erranti vel peccanti q boui si ergo bouem errante tenet reducere. ergo et fratrem errantem corripere qd est ad deu reducere. **S**z hoc ptz p legem euagelicā. **M**. xvij. Nam ibi dicitur si pec. in te frater tuus no dicit subditus. Et subdit etia lucrat. eris fratre tuum. quia ergo omnes sumz fratres omnes tenemur inuice corripere quando dngt aliquē nostrum peccare. **S**ed obicitur quia **M**. xvij. dicitur. si pec. i te zc. si ergo peccat in alium vel in deum no teneris eum corripere. ergo corripere no est omniu. **S**z q illd **M**. in te. intelligitur in te sciētem. no in te lesum. Ita q amore cui illu corripias. secundu ang. vel dic q quicūqz peccat in deū vel in quecuqz pximum in te peccat. tum quia deus est caput nostrum. tum quia membra sumus eius. **S**z ego sum omnium timentium te. et custo. **M**. tu. hec gual. et ouenit cum eo rich. **V**tru peccator teneatur corripere delinquentem. **S**z h. nich. gual. aliud e corripere. aliud e sine pctō corripere. **P**rimu pt et d. pctōz pctō n o bstate nā obligatione corripendi tria faciūt que ec in peccatoze possunt esse. primuz est inunctio pcepti. corripere aut **M**. xvij. iniugitur in disticte omni hōi tam iusto q peccatozi. scd3 est cognitio peccati. peccatoz aut potest peccatu fratris sui cognoscere etia meli q ipe. **V**nde etiam in dogmate phoz dicit nescio q infirmitate impedimur vt aliena peccata melius cognoscam q nostra. **T**ertiu est amor pximi licet autem in peccatoze non sit amor caritatis respectu fratris peccantis. est tamen in eo amor naturalis vel amicitie quo potest moueri vt corripiendo subueniat illi. **C**irca secundum principale nota q peccatoz corripitens peccantem in duobus casibus peccat. et in duobus non. peccat em cum ipse maiora mittit et minora quasi graua rephend. vnde hiero. sup illud **M**. vij. quid vides festucā zc. de his inquit loquit qui cuz crimine mortali detinetur obnoxij. minora peccata fratribus non cōcedunt. **S**ecundus casus est quando sic corripiedo peccatum suum palliare itendit. Et in utroqz eum casu scandalizat quātum in se est. vnde crisostomus super **M**. corripere fratrem vt salues ipsum non vt salues te ipsum scz vt p bonam doctrinā malos actus tuos possis opire et scientie lau dem ab hōmibus querere. **N**on peccat autem quando peccatum suū est occultū. et illū corripit ex amore naturali vel amicitie. bonū est eniz qd facit et bonum intendit nec scandalizat hoc faciendo ppter qd non peccat. **T**ertius casus est qn e peccatoz manifestus et corripitens aliu peccatē simul et ingemiscens corripit vel accusat seipsum. vn au. ij. li. de sermoe do. in monte et de verbis domini super **M**. sermone. xvj. si quem vis rephendere vide an ei similis sis. si sic pariter ingemisce. nec tamen ipsum tibi optes obtemporare. sed pariter conari mone. **S**ed obicitur quia **M**. vij. super illd. quid vides festucam. zc. dicit glosa. trabes totius

Vnde et in dogmate phoz dicit nescio q

29

penam infligendo quod est aprie et tantum
 prelatorum. quibus M. xvij. post illd. si pec-
 in te frater tuus etc. dicitur quecumq; liga. su-
 per terram. erit etc. hec gual. et dicitur euz eo
 nich. qui etiam addit q; hac correptione q; est
 actus vindicative iustitie. inferiores corrigere
 non debent superiores. nisi manifeste erra-
 rent in fide. tunc em si no adessent superiores
 vindicantes vel vindicare nolentes p inferi-
 ores possent puniri quia heresis reddit hereti-
 cum catholico inferiori non tantum in foro
 interiori sed etiam exteriori. hec nich. Et sic tñ
 nota. q; subditi nunq; debent sibi assumere
 modum corripiendi prelatorum. nisi in casu pdis-
 cto quia ipsis non licet alios punire sed pre-
 lati possunt et debet nonnunq; assumere cor-
 ripiendi modum aliorum. Debent em aliquan-
do amabiliter monere. aliquando aspere in
crepare aliquando obsecrare. unde grego⁹ i
pastro. vicia subditorum. aliquando sunt leni-
ter corripienda. aliquando aspere et dure in-
crepanda. hec nich. ¶ Sed obicitur quia. ij. q.
vij. paulus petrum reprehendit q; non aude-
ret nisi se non imparem sciret. hoc concludit
q; inferiori superiorem reprehendere no debet
¶ Et resistere coram omnib; in faciem suo supe-
riori inferiori non decet. et ideo paulus no
fecisset nisi aliquo modo par fuisset petro qm;
tum ad fidei defensionem sed in occulto mo-
nisset reuerenter. nec intelligendu est q; pau-
lus par fuerit petro in officio ecclesiastice di-
gnitatis. solus em petrus inter apostolos ge-
rebat primatum vt dicit textus. hec nich. et o-
uenit cum eo gual.

Equitur videre de quinto scz utrum illd
 M. xvij. si peccat in te frater tuus etc. to-
 tum intelligi debeat de peccante occulte. Et
 s; gual. duplex est peccatum occultu scilicet
 et publicum. Occultum autem dicitur tribus
modis. vno mo quod solus deus noui vel ho-
mo per confessionem et de hoc no est questio
quia hoc spectat ad deum no ad nos quo ad
istam correptionis formam unde glo. M. xvij
super illud in te quia si in deum peccat no e
nostri arbitrij. i. solo deo scientes. secundo dici-
tur occultum quod homo solus. i. non cum a-
lio nouit. gen. ij. non est bonum hominem es-
se solum. i. non cum alio. tercio modo dicitur
peccatum occultum. quod solus quis nouit
i. vnus cum paucis familiarib; sicut rex dici-
tur esse vel facere aliquid in occulto vel esse
solus. qm est euz paucis sibi familiarib; treñ.
i. quomodo sedet sola ciuitas plena populo. i.
quomodo que solebat plena esse populo est so-
la. i. paucos habitatores habens. Dico ergo
sine preiudicio q; preceptu de correptione fra-
terna. M. xvij. datum intelligitur de pecca-
to occulto. scdo et tercio mo dicto. Et de pec-
cato publico ita q; quilibet tenetur fratre su-
um corrigere de hoc triplici peccato. intenti-
one tamen et obligatione affirmatiua qua li-
gat p loco et tempore. Ita tamen q; cuilibet
peccato aptetur modus et forma corripiendi
secundum q; oportet. Nam si fratrem peccante

solus non cum alio vidi vel noui. debeo enim
 corrigere inter me et ipsum solum. non euz a-
 liquo alio. si me audit iuratus sum eum. si n
 audit debeo adhibere mecum vnum testem n
 duos. p batio q; possum et q; debeo. q; possum
 patet quia dominus ponit disiunctiuaz dicēs
 adhibe tecum vnum testem vel duos. ergo cu
 de disiunctiua possum eligere partes et imple-
 re sine transgressione possum vnum tantum et n
 plures adhibere. q; autem facere debeam pa-
 tet. quia si duos vocarem quando scirem solus
 et nullus alius posset frater scandalisari. vtpo-
 te quia pluribus dicerem q; solus sciret. Et q;
 etiā videretur q; eum sub testimonio plurium
 vellem capere in verbis et facere per testes
 duos si fateretur manifestum qd fuit occultu
 ¶ Est autem meum periculum quia si coram duo-
 bus sibi dicerem suum peccatum occultu pos-
 set negare et me p illos duos testes a me du-
 ctos coram iudice conuincere q; peccatum sibi
 imposui quod pbare non potui. et ideo ipsuz
 a me diffamatum posset conueni. Nec posset
 me defendere per euāgelium. quia non dicit
 q; adducam duos. sed vnum vel duos. Si di-
 catur igitur mihi licet alterum illoz qd vo-
 luero facere cum sit disiunctiua. Responderi
 potest q; disiunctiua est pbabiliter et ratio-
 nabiliter adaptanda. non em est credendu q;
 dominus nosse ihesus cristus autor omnis pi-
 etatis voluerit q; duos adducerem sup pecca-
 to occulto quod esse possit in fratris scanda-
 lum et in meum periculum. precipue tamen v-
 nus solus adductus cum psona principali suf-
 ficiat ad intencōnem domini psequendam. ve
 infra patebit. q; etiā hoc sit verum probatur
 per illud leui. v. si peccauerit anima et audie-
 rit vocem iurantis testisq; fuerit q; aut ipse vi-
 dit aut conscius fuit nisi indicauerit portabit
 iniquitatem suam glo. interlinearis indicaue-
 rit sacerdoti vel ei qui prosit vel no oblit. Abi
 autem loquitur rex. de peccato qd solus non
 cum alio nouit. Et dicit glo. q; dicat sacerdoti
 non sacerdotibus vl ei no eis. ergo in hoc ca-
 su tantum vnus est adhibendus. Si autem nec
 sic te audierit dic ecclesie. i. prelato tantum
 qui pdesse potest in occulto. et obesse non de-
 bet. Nam si diceres multitudini ecclesie nihil
 valeret imo tibi noceret quia probare no pos-
 ses. sufficit ergo tunc prelato dicere et non a-
 lij qui preest ecclesie. unde aug⁹ in regula
 frater peccans debet in secreto corrigi deind
 si contradixerit prelato ostendi. Si vo sit sic
 occultum q; tu solus non cum multis sed euz
 paucis familiarib; nosti tunc etiam debes te-
 nere formam corripiendi sic. vt primo inter te
 et ipsum solum corrigias. si te no audierit ad-
 hibe tecum vnum vel duos testes qui tecum
 nouerint non alios qui non nouerunt. vt s; m
 augusti. li. de verbis domini. sermone. xvj. v-
 bi malum contagit ibi moriatur. Duos in qua
 testes vt dicit glo. Mathi. xvij. studio cor-
 ripiendi vel conuincendi scilicet q; peccasti. et
 te ad meam correptionem emendare nolui. i.
 si. Si autez te nec alios audierit. dic ecclesie

utrum de occulto 32

id est. prelato. in quantum presidet ecclesie
ut corrigat ad tuam denuntiationem et illorum
qui viderunt testimonium sicut nouerit expe
dire hec qual. et uenit cum eo rich. et qual.
de mara. Si autem peccatum fuerit publicum
tunc sicut rich. et plures alios non est necessa
rium secreta admonitione precedere denuntia
tionem. quod ut dicitur ex. de pe. et re. c. i. mani
festa peccata non sunt purganda correptione
occulta. sed manifesta ut ei? pena alij terrea
tur. Est etiam circa peccatum publicum dicta
forma tenenda sic. p. primo corripas inter te
et ipsum solum. et si te audierit lucratus. f. c.
nec ultra procedens est a te qui solum queris fra
tris correctionem. placet autem qui ex officio de
bet tollere scandalum et alijs dare occasionem
vitandi simile peccatum. potest et debet eum
arguere in publico ut ceteri qui viderint ter
reantur. ut dicitur. i. thimo. v. peccantes coram
omnibus argue ut ceteri timorem habeant. Si
autem te non audierit adhibe tecum testes stu
dio corripiendi vel conuincendi si te audierit
tunc ut prius. si vero non audierit dic ecclesie
i. prelato publice ut publice corrigat eum
publice peccatur. Quod autem hec forma euang
gelica sit in precepto de peccato publico licet
multi h. negent ut dicitur est. t. secundum qual.
probatur per illam decretalem ex. de iudicijs no
uit. et. xj. q. iij. precipue scribit enim nicolaus pa
pa regi lothario de facto publico sic. ceterum
pcaue ne quod nobis sicut preceptum domini duos aut
tres testes adhibeamus. primo nec adhuc sancte
ecclesie dicamus. quod non optamus decetero fi
as sicut ethnicus et publicanus. Sic ergo patet
quod preceptum est fratrem peccantem corripere se
cundum formam in euangelio. M. xvij. datam
de occulto quod solus quis nouit. quod de oc
culto quod cum paucis nouit. quod etiam de publico
Sed quia est preceptum affirmatiuum ligans
semper sed non ad semper sed tantum per tempore
necessitatis quod est quod omnis ille sex conditiones o
currunt. non est timendus multum de transgres
sione homini bone voluntatis. Sed obicitur
quia petrus act. xj. manifeste de manifesto ar
guit ananiam et saphiram dicens. quid tempta
uit sathanas cor tuum mentari te spiritui sancto
et. nec tamen legitur aliqui eos corripuisse i
ter se et ipsum solum. quod tamen ut videtur
fecisset si preceptum domini de peccato mai
festo datum fuisset. ergo non est datum de pecca
to manifesto. sed tantum de occulto. Et quod pe
trus illos duos corripuit inspiratus a domino
qui prius ut creditur eos corripuerat. secundum il
lud apoc. iij. ego sto ad hostium et pulso. Obi
citur iterum quia paulus ad gal. ij. corripuit
tantum manifeste petrum quia aperte deliquit
Vnde dicitur quod in facie sibi restitit. Et quod pau
lus secundum quosdam prius corripuit petrum in se
creto sed postea ad tollendum scandalum aliorum
in publico. vel dicendum quod necessitas fidei con
firmande non permisit differre correptionem
donec in secreto facere posset. h. qual.

Equitur videre de sermo. s. de ordine cor
reptionis fraternelle. Et queritur utrum sit

preceptum quod caritatiua admonitio vel corre
ptio precedat denuntiationem ecclesie faciendam
Et secundum qual. sicut fraternam correptionem e sub
precepto. ita et ordo scilicet quod denuntiationem
precedat secreta correptio vel admonitio. Est
autem fraternam correptionem nobis data sub pre
cepto affirmatiuo ut uisum est supra. Ita etiam et
iste ordo. preceptum autem affirmatiuum li
gat semper. sed non ad semper. sed tantum qua
do illud impleri est necessarium. Sunt autem
quatuor casus in quibus secreta correptionem
premittere non est necessarium. primus est quod
frater uenialiter peccat non mortaliter. quia
non est preceptum nisi de peccato per quod fra
ter amittitur et correptus lucratur. M. xvij.
lucratus eris fratrem tuum. secundus est qua
do corripiens fratrem ex sua secreta correptio
ne peiorum fore formidat. Tertius est quod licet
sit spes correctionis per secreta admonitio
nem tamen mora periculum habet tunc omnia
priuata correptione statim denuntiare debet
Nec hoc est contra formam legis euangelice
datam de correptionis ordine. lex enim inter
tandam est per ualitate illius per quo data fuit et
ex legislatoris intentione. dicit autem quod in
tencio christi legislatoris fuit correctio peccatis
que etiam est ualiras eiusdem correptionis
Et ideo licet quod tu possis corripere fratrem. tamen
mora traheret periculum quod periculum ui
tari possit per denuntiationem. non est contra le
gem correptionis sed secundum illam dimittere
priuata admonitionem. unde tullius primo re
thorice. c. ix. ex ualitate reipublice. non ex le
gis inspectione que in literis est leges inter
pretari debent ob quam instituta sunt. hoc ei
est epichema ut habet. v. et hi. Quartus casus
est quando corripiens sine culpa corripere non
ualet. unde. xij. mox. c. xv. dicitur perfecte
magnitudinis laus est perpeti exterius fortiter
et interius clementer. Nam sunt nonnulli qui
in ipsa familiarium conuersatione corrigi neque
unt sine culpa corrigentis atque ideo cum uel cor
rigentem inquinant. uel non omni modo h. agen
tes aggrauant magna misterij arte dissimula
da sunt recteque dissimulatione toleranda. Sed
obicitur quia ex. de accusa. cum dilectus dicitur
sic. si uobis ostiterit preceptum episcopi non fu
isse premonitum ab eisdem. a denuntiatione eo
sodem repellatis. sed non repellerentur a denun
tiatione nisi fuisset preceptum admonitionem
premittere. ergo premittere eam est preceptum
Et quod licet in foro contentioso pretermittens
admonitionem caritatiua semper a denuntia
tione repellatur. non tamen dicit decretalis
quod pretermittens illam semper peccat. Nam ex ca
et ex caritate aliquando potest dimittere et pre
lato denuntiare saltem in foro penitentie uel
conscientie ubi solum agitur ad fratris corre
ctionem non ad aliquam penam exteriorum. Vel
dic quod homini iura que illum qui non premitit
monitionem repellunt sunt data in fauorem
prelatorum et pacis. quod subditi defacili insur
gunt contra prelatos propter quod ius aliqua
tulit artauit formam correctionis euangelicam

quantum ad forum extrinsecum et publicum non quantum ad forum penitentie priuatum. **O** bicitur iterum quod est de accusa. qualiter et quando dicitur quod sicut accusatione precedere debet legitima inscriptio et denuntiacione caritatiua admonitio. ita inquisitione precedere debet clamorosa insinuatio. ergo illicitum est denuntiare nisi precedat caritatiua admonitio vel correptio. **H**ec ratio verum concludit in forma iuris non in forma priuate denuntiacionis. vel amicabile que fit in visitacione coram placis religiosorum. **V**nde in inquisitionibus visitacionum in religionibus que de consuetudine vel exordinatione aliqua certo tempore fiunt. non oportet obseruare huiusmodi formam sed quod precedat clamorosa insinuatio unde est de accusa. qualiter et quando in fine. postquam est de forma accusationis inquisitionis et denuntiacionis dicit sic. hunc autem ordinem circa personas regulares non credimus usque quaque obseruandum. unde etiam in accusatione non semper pergitur inscriptio. sed sufficit caritatiua admonitio. ut patet. ij. q. vij. accusatis. si quis inquit aduersus eos. scilicet platos vel eorum ecclesias conuocatus fuerit. prius ad eos recurrat caritatiua studio ut familiari colloquio commouea sanetur que sananda sunt. **A**d oppositum autem scilicet quod admonitio non est necessaria ante denuntiationem ostenditur sic christus peccatum iude denuntiavit apostolis quasi ecclesie. jo. xiiij. nec tamen admonitione caritatiua legitur premisisse. ergo nec nos prius tenemur monere quam denuntiare. **S**ed quod vel iudas dominus promouit prius secreto interius in corde vel forsan non promouit. quia ex hoc peiorum fore presciuit. vel dicit quod apostolis non denuntiavit ut plato vel ecclesie. sed ut illos per illud quod eis iam notum aliquo modo etiam instrueret. **O** bicitur iterum quod religiosi in capitulis et visitacionibus frequenter denuntiant defectus fratrum plato nulla admonitione premissa nec hoc reprobat nec precipit eis ut premittant huiusmodi admonitionem. ergo non est necessaria. **S**ed ut habetur est de accusa. qualiter et quando quod huiusmodi forma denuntiacionis et inquisitionis. et ordo non sunt usque quaque seruanda circa regulares personas. vel dicit quod visitaciones religiosorum ut frequenter primo quasi semper sunt de venialibus de quibus non datur preceptum correptionis et per consequens nec ordo huiusmodi est obseruandus vel dicit quod factum religiosorum in capitulis coram plato non est proprie denuntiacione nec accusatio nec inquisitio de quibus iura loquuntur. sed potius est quedam visitacio suo tempore secundum statuta cuiuscumque religionis rationabilia facienda putant patres instituerunt. **E**t idem modus cuiuslibet religionis est approbandus si non est plane contra deum et caritatem fraternam hec gual. **E**t dicitur cum eo gual. de mara. et nich. **A**d nota responsionem cuiusdam magni doctoris ad questionem principale premissam scilicet quod in his que tradit dominus seruanda aliquando est precise forma seruanda. et in talibus non licet recedere a prescriptis verborum formis quia in ipsis virtus sacramenti consistit. Aliquando vero finis

intentus magis debet attendi quam forma verborum. ut cum deus dixit curato a lepra. **M**. vij. vide nemini dixeris et tamen ille diffamauit eum quia magis attendit propter quid dixerit quam quod. **S**imiliter huiusmodi magis debet attendi finis correptionis. scilicet emendatio peccantis quam ordo verborum. **S**i quod ergo videatur frater peccans salubrius corripi per alium qui potest et vult prodesse per se se cure potest ei indicare. **E**t hoc est quod dicit anselmus. **l**. de similitudinibus cauendum est ne quis aliquid sinistra alicui de aliquo loquatur nisi vel ut ille de quo loquitur emendet vel ille cui loquitur ei familiaritate iungatur et ab ipso corripatur. **I**tem augustinus exponens verba christi. **M**. xvij. dicit aliquando nobis ab uxoribus adultera viros secreta produntur nos vero non prodimus sed secreta corripimus. ut ubi malum conuenit ibi moriatur. unde cum uxores non reprehenduntur de hoc quod manifestant secreta peccata viros. patet quod non tenemur semper seruare ordinem predictum.

Sequitur videre de septimo scilicet de testimonio adductione. **E**t circa hoc queritur utrum testes sint adducendi ex necessitate precepti ante quam denuntietur ecclesie vel prelato peccatum proximi. **S**ed quod sic nisi subsit causa quare hoc non expediat. unde secundum ordinem debet tamen omnem frater corripiens fratrem peccatorem. primo debet eum inter se et ipsum leniter corripere. **E**t si sic non proficiat debet secundo adhibere testem unum vel duos studio corripiendi vel conuincendi secundum augustinum in glo. **M**. xvij. **E**t si sic non proficiat. debet tertio denuntiare illi plato qui debet eum admonere ut se corrigat. **E**t si platos sic monendo non proficiat denuntiatum conuictum excoicando a membris ecclesie sicut membrum infectum sepe ne alios inficiat. secundum illud **M**. xvij. si ecclesiam non audis tibi sicut etiam. et publici. quecumque ei ligaueris super terra. etc. **S**i tamen frater non speret fratrem peccatorem per se vel cum testibus adducendis posse corripere sed magis timet eum ex correptione peiorum fore. vel ex mora si non denuntiat periculum aliquod imminere. potest et debet testibus dimissis ad monendum statim plato denuntiare qui remedium adhibeat monendo et puniendo putat sibi videbitur expedire. **E**t in tali casu corripiens sic faciendo non facit contra ordinem correctionis euangelice. seruat enim intentionem legislatoris et attingit finem intentionum ab ipso quia ut dicit augustinus ad macedonem siue plectendo siue ignoscendo hoc bene agit ut vita hominum corrigatur. **H** gual. et dicitur cum eo nich. et gual. de mara. **E**t nota. quod testium inductio de qua loquimur hic fit triplici de causa. primo ad efficacius ostendendum fratri suum peccatum et reuocandum ipsum ab eo. **S**ecundo ad efficacius conuincendum eum si iterum peccatum. **T**ertio ut corripiens possit probare quod fecerit quod in se est. quia qui non promouit fratrem repellitur a denuntiacione est de accusa. cum dilecti. et idem probare debet quod promouit eum est de iudicio. nouit ille. **H** nich. **S**ed obicitur quia augustinus in regula talem ordinem ponit sed

Testium adductio cum p...

Et hoc n̄ p̄ fieri nisi p̄ctm̄ correctū ex q̄ e p̄
 nitas derelicta agnoscat nec agnoscat p̄t nisi
 per te qui sol⁹ nosti ergo teneris dicere ad bo
 nū fratris tui. Et p̄pter officiū plati qd̄ debet
 exequi. et etiā p̄pter bonum obediētie ex p̄o
 tui. Tertiū scilicet q̄ sic s̄m̄ incencōnem euan
 gelij patet. Nam dñs M̄. xviii. c. dās p̄ce
 ptū de fratris correptiōe non solum incendit
 peccatūz om̄issūz corrigere sed etiā correcto
 de residuo cauere vel a peccato imposterū p̄
 seruare. erat em̄ medic⁹ M̄. ix. et M̄. xiiij. nō
 est opus valentib⁹ medicis. p̄lati etiā eius
 vicarij sunt medici. Intencō ergo est q̄ nō
 solum peccatum quasi morbū curent. sed etiā
 vltim⁹ morbum caueant in subditis et p̄fer
 uent. Sz obicit qz bern. li. de dis. et p̄cep.
 dicit q̄ is qui p̄fiter⁹ spondet obediētiāz nō
 tamen omnimodam. sed determinate scdm̄ re
 gulaz. nulla autē regula dicit q̄ peccatū cor
 rectum sic plato p̄cipienti reuelandum. ergo
 nemo in hoc obedire tenetur. Sz licet regula
nulla hoc dicat explicite. dicit tñ implicite.
qz dicit plato voluntatem p̄p̄iam esse res
nuntiandaz. tum qz ut dicit bern. non tñ obe
diendum est in eo qd̄ est in regula exp̄ssum. sz
etiā in eo qd̄ est in ea implicitum.

De offensione et scādalo lxviii.

O E inde considerandum est de offensione et
 scādalo que opponunt bñficentiē et
 correptioni fraterne. Et primo qd̄ est
 scādalu. scdo vtrū scādalu sit peccatum
 et quale peccatum sit. tercō vtrū sit in vris
 p̄fectis. quarto quid sit omittendū vel facien
 dum p̄pter scādalu vitandū. Circa p̄m̄
sciendum q̄ scādalu est dictum vel fa
ctum minus rectum. p̄bens alteri occasionez
ruine. Et hec descriptio magis elicitur ex ver
bis hiero. exponētis illd̄ M̄. xv. scis qz p̄bei
audito h̄ verbo scan. sunt zc. Ad cuius euidē
tiam sciendum q̄ sicut dicit hiero. ibidem q̄
grece scādalon dicitur. nos offensionem vel
ruinam vel impactiōnez possumus dicere. Cō
tingit em̄ qñqz q̄ aliquid exponitur alicui in
via corporali cui impingens disponit ad rui
nam. et talis ober dicit scādalu. Et simili
ter in p̄cessu vie spiritualis contingit aliq̄ d̄
sp̄ni ad ruinam spiritualem p̄ defectūz vel fa
ctum alteri⁹ in quātum scilicet aliquis sua ad
monitione vel inductione aut exemplo alteri⁹
trahit ad peccatum. et hoc p̄p̄ie dicitur scan
dalu. Nichil autē secundum p̄p̄iam ratiōnez
disponit ad spiritualem ruinam. nisi quod h̄z
aliquē defectam rectitudinis. qz illud quod
est perfecte rectum maḡ munit hominem con
tra casum q̄ ad casum vel ruinam inducat. Et
ideo duententer dicitur q̄ dictum vel factum
minus rectum p̄bens occasionez ruine sit scā
dalu. Nota q̄ minus rectum hic non dicit⁹
qd̄ ab aliquo alio superatur in rectitudine. sz
quod habet aliquem rectitudinis defectum.
vel quia est secundum se malūz sicut peccata
vel qz habet sp̄ciem mali sicut aliquis incū
bit in p̄dolo quāuis em̄ hoc secundū se nō sit
peccatum si aliquis hoc non faciat corrupta

intentione. quia tñ habz quandā sp̄cie vel si
 militudinem venerationis p̄doli p̄t est alte
 ri p̄bere occasionem ruine. Et ideo aposto
 lus monet prima ad thess. ab omni sp̄cie ma
 la abstinete vos. Et ideo duententer dicit⁹ mi
 nus rectum ut p̄p̄bendancur taz illa que se
 cundum se sunt peccata q̄ illa que habent sp̄
 ciem mali. Nota etiā qz nichil potest hoi
 esse sufficiens cā peccati qd̄ est spiritualis rui
 na nisi p̄p̄ia voluntas. ideo dicta et facta al
 teri⁹ hominis possunt solum esse causa imp̄e
 cta aliquāliter inducens ad ruinam. Et p̄pter
 hoc non dicitur dans causam ruine. sed dans
 occasionem ruine quod signat causam imper
 sectam. Nota insup q̄ dictum vel factum al
teri⁹ potest esse cā peccandi alteri dupliciter
vno mō p̄ se. Alio modo per accidens. per se
quidem quādo aliquis suo malo verbo vel fa
cto intendit alium ad peccatum inducere. vel
etiā si ipse non intendat hoc. ipsum tamen fa
ctum est tale quod de sui racōne habet ut sic
inductiuum ad peccandum. puta qñ aliquis
publice facit peccatum. vel quod habet simili
tudinem peccati. Et tunc ille qui huiusmodi
actum facit p̄p̄ie dat occasionem ruine. vñd
vocatur scādalu actiuū. Per accidens autē
verbum vel factū vnius est et alteri causa pec
candi quādo p̄ter intentionem peccantis et
p̄ter additionem operis aliquis male disposi
tus ex huiusmodi opere inducitur ad peccan
dum. puta cū aliquis inuidet bonis alioz. et
tunc ille qui facit huiusmodi actum rectūz n̄
dat occasionem quātum in se est. sed alius su
mit occasionez. s̄m̄ illud ro. vij. occasione autē
accepta zc. Et ideo hoc est scādalu passiuū
sine actiuo. quia ille qui recte agit quātū est
de se non dat occasionem ruine quāz alter pa
titur. Quādoqz vero contingit q̄ etiā sit simul
scādalu actiuū in primo et passiuum in al
tero. puta cum ad inductionē vnius ali⁹ pec
cat. Quādoqz vero est scādalu actiuum si
ne passiuo. puta cum aliquis inducit verbo l
facto alium ad peccandūz et ille non osentit
hec tho. et conuenit cum eo rich. super q̄ruz
sen. et alex. in scdo summe sue.

S Equitur videre de scdo. Et circa hoc que
 runtur plura scilicet vtrum scādalu sit
 peccatum. Sz q̄ sicut iam supra dictum est du
plex est scādalu scilicet passiuū in eo qui scā
dalisatur. Et actiuū in eo qui scandalizat dās
occasionem ruine. Scādalu autem passiuum
est semper peccatum in eo qui scandalizat in
quātūz ruit aliquāliter spirituali ruina que
est peccatum. potest tamen scādalu passiuūz
esse sine peccato eius ex cuius facto aliq̄ scā
dalisatur. ut cum quis scandalisatur de his q̄
alius benefacit. Similiter etiā scādalu acti
uum semper est peccatūz in eo qui scandalizat
quia vel ipsum opus quod facit est peccatum
vel etiā si habeat sp̄ciez peccati dimittendū
est semper p̄pter p̄p̄iā caritatem quia tenet
vnusquisqz salutē p̄p̄iā p̄videre. et sic qui n̄
dimittit contra caritatem agit potest tamen
scādalu actiuū esse sine peccato alteri⁹ sic

Quia...

actiuū sic dictū vel factū minus rectū nihil est cū scāda lo actiuo faciēdum. habet autem locum questio si intelligatur de scādalo pas suo scz sub hoc sensu. Verū aliquis teneat dimittere bonum opus ne scandalifetur pxi mus. Considerādum est igitur quid sit dimit tendum ne aliq scandalifet. Est autē de spiri tualibz bonis distinguendū. Nā quedam ho rum sunt de necessitate salutis q̄ p̄termitti nō possunt sine peccato mortali. Manifestus est autem q̄ nullz debz mortaliter peccare ut al teri peccatū impediatur. qz h̄m ordinem cari tatis plus debet homo suā salutem spiritualē diligere q̄ alteri. Et ideo ea que sunt de ne cessitate salutis p̄termitti nō debent p̄ter scā dalum vitandū. In his autē spiritualibz bonis que n̄ sunt de necessitate salutis videt̄ distiguē dum. qz scandalū qd̄ ex eis orit̄ qnqz ex mali cia p̄cedit. cū scz aliqui volūt impedire huius jsmōi spiritualia bōa scādala dicit̄. Et h̄ est scandalū p̄heoz qui de doctrina dñi scā dalifabant qd̄ est d̄tēndū. ut docet domi⁹ M. xxv. sinite eos. ceci sunt inquit et duces cecoz. Quādoqz vero scādalum p̄cedit ex in firmitate vel ignorātia de q̄ dñs de querētibus d̄tagma ait petro. ut aut nō scādalisem⁹ eos vade ad mare zc. Et h̄mōi scandalū ē pu silloz. p̄pter qd̄ sunt spiritualia opa v̄l eccl̄ tanda v̄l etiā interdū differēda ubi piculum imminet. quousqz reddita rōne h̄mōi scādalu cesset. Si aut post rationē reddita scādalu du ret videt̄ iam ex malicia esse. et sic p̄pter ipm non sunt h̄mōi spiritualia opa dimittenda. h̄ tho. et d̄uenit cū eo rich. Verū op⁹ iusticie sic aliq̄ p̄pter scandalū dimittendum. h̄ du plex est opus iusticie scz vnicuiqz qd̄ suū est reddere. et penā infligere. primū nunq̄ est p̄ ter scandalū dimittendū maxie quantum ē de volūtate h̄m illud ex. de re. iu. q̄ scanda. v̄l h̄ scādalum nasci p̄mitti q̄ veritas relinqua tur. Sim vero. s. statutas penas infligere pot est aliquādo suspendi p̄pter pericula que in de possunt euenire. et maxime qn̄ princeps v̄l multitudo est in scelere et timet̄ si pena infli gatur. inde scisma v̄l aliud magnū malū eue nire. h̄m qd̄ ang⁹. li. d̄tra ep̄l. az p̄meniani do cet q̄ tūc pene inflictō non p̄tinet ad verita tem iusticie. Distinguit̄ tñ v̄lterius qz si ta les peccatū qd̄ faciūt quadā auctoritate defē dant ad modū hereticoz. quasi non sit pecca tum. tūc d̄tra tales d̄omire nō debz seuerital discipline quin excoicentur. Nam et tales he retici possūt dici d. pe. di. vj. c. i. i. fi. et di. l. dño sancto. et di. lxxij. plurimos. Si vero n̄ defendāt peccatū suum et timeatur scisma. v̄l aliud magnū malū. dissimulari potest et debz qz ut dicit aug⁹. ad bonifaciū. ubi multozum strages iacet detrahēdum est aliquid seuerita ti ut maioribz malis sonādis caritas sincea ra subueniat. di. l. v̄t d̄stueret. fiant tñ omi nacōnes de scripturis. Et interim alliciantur caute eoz discretiores quoz auctoritate cere ra multitudo frangatur. di. xliij. ostentacōs bec alex. an. in scdo. Et cōuenit cum eo rap.

Verū doctrina sit dimittēda p̄pter scādalu scz veritas que docet. et ip̄e act⁹ docendi. qd̄ rū primū est de necessitate salutis. ut. s. d̄tra rium veritati non doceat. sed veritatē h̄m cō gruentiam t̄pis et p̄sonarū p̄ponat ille cui of ficiū incumbit docendi. Et ideo p̄pter n̄lluz scandalū qd̄ sequi videatur debet homo p̄ter missa veritate falsitate docere. Sz ip̄e act⁹ do cendi inter spirituales elemosinas d̄putatur et ideo eadē racō est de doctrina et de alijs misericordie opibz de quibz ager̄ infra li. v. Ad h̄ nota regulā h̄ero. s. q̄ dimittēdum ē p̄pter scandalū omē qd̄ p̄t p̄termitti salua tri plici veritate. s. vite. iusticie. et doctrine. v̄nō ex. de re. iu. qui scādalisauerit dicitur v̄lius scandalū nasci p̄mitti q̄ veritas relinquat̄ scz vite iusticie et doctrine. v̄nūuersus. Scāda la p̄ vita doctrina iusticiaqz. Tu nō effugies sunt in reliquis fugienda. Vel sic. scādala nō vitēt iudex doctoz bene vitēs. Sūt alij duo v̄ sus qui vidētur d̄trarij p̄missis. s. isti. Est veritas vite doctrine iusticieqz. Primum sp̄ habe duo p̄pter scādala linque. Nō sunt tñ eis d̄tra rij. si h̄m intelligantur. ut patz ex supradictis et infra d̄icēdis. Distinguit̄ aut h̄m alex. an. in scdo. s. q̄ veritas vite p̄tinet ad om̄s. Et d̄ p̄hendit om̄ia p̄cepta et cōsilia. Veritas iu sticie ad p̄latos. Et d̄p̄hendit seueritatē i puni endo reos et liberalitatē i sustinēdo miseros. Veritas doctrine ad p̄dicatores et magistros. Nota etiā h̄m tho. q̄ sub ista triplici veritate non tñ d̄p̄hendit illd̄ qd̄ est de necessitate sa lutis. sed etiā illd̄ quo puenit̄ p̄fecti⁹ ad sa lutē. h̄m illd̄. i. cor. xij. emulamini carismata meliora. Vnde etiā cōsilia nō sūt simpliciter p̄ mittenda neqz etiā misericordie opa p̄pter scādala. sz sūt interdū occl̄tāda l̄ differēda p̄ ter scandalū pusilloz ut dictū ē. Qnqz tñ cōsili oz obsuaco. et impletio opoz misericordie sunt de necessitate qd̄ p̄t i his q̄ iā vouerūt cō silia. et in his quibz ex debito imminet defes ctibz alioz subuenire. v̄l i t̄palibz puta pas scendo esurientē. v̄l in spiritualibz. puta docendo ignorātes. siue h̄mōi fiāt debita p̄pter inuictū officii. ut patet in p̄latibz. siue p̄pter necessitatē idigētis. Et tūc eadē ē rō de h̄mōi sicut de alijs que sūt de necessitate salutis. h̄ tho. et d̄uenit cum eo rich. Sz nunquid in termittēs ad tēpus bonū superogatiōis p̄pter vitādum scandalū pueniēs ex infirmitate v̄l ignorantia p̄iudicat merito suo. h̄ h̄m rich. sup̄ q̄rtum sen. di. xxxvij. q̄ nō. qz talis inter missio meret̄ p̄miū equale p̄mio d̄bito opi su perogatiōis qd̄ omitit. vel mai⁹ qz nichil de p̄fectione caritatis diminuit sed magis ad augmentum disponit. Quid de operibus q̄ sunt indifferentia ex genere cuiusmodi sunt carnes edere. vinum bibere temporalia licite acquirere et huiusmodi. h̄ secundum rich. ibidē talia opa quozū omissio nulli p̄iudicat nec operant. debent omiti p̄pter vitādum scādalum p̄ximū p̄conueniēs ex infirmitate vel ignorantia quando p̄babiliter apparz q̄

proximus scandalifabitur inde. Esi sic pbabile
q scandalifet mortaliter omiffio e sub pcepto
fi aut sic pbabile q no scandalifet nisi venia
liter omiffio est sub dñlio. postq aut est pxio
ostesum et debito mo suasum q ex tali ope n
debet scandalizari no tenet homo illd omitt
tere. qz si postea scandalifetur hoc erit ex ma
licia ei. Done q aliqs habeat purā dñscien
tiā ap^d deū multū tñ malū suspicā^t d eo. et sic
scandalizant^r qd aget. h^l p h^l qd dicit augu⁹
et habet. xj. q. iij. nō sunt audiēdi. Nobis ē
necessaria vita nra alijs fama nostra. Et ideo
quantū ē in se d3 illis satisfacere suā bonā in
tentionem ostendendo. Et spetiem mali et oc
casionē scandalī h^m qd pt remouēdo. Si autē
nolūt satisfactionē recipe de peccato illoz
deb3 dolere. et tūc sufficit ei bona dñscien
tia. qz iā apparet q scandalum eoz est ex malicia.
Vt liceat peccare venialiter ne ali⁹ pec
cet mortaliter. h^l quidā dixerūt q peccatum
veniale est omittendum ppter vitare scādalu
s3 hoc implicat dñria. si em faciendū est iā
nō est malū neqz peccatū. Nā pctm non pt ef
se eligibile. tangit tñ aliquid ppter aliqua c
cumstātia n esse peccatū veniale qd illa cir
cūstātia sublata est veniale peccatū qñ absqz
vilitate dicit. si autē ex cā rationabili pfer
rat non ē ociosum neqz peccatū. quāuis autē
p peccatū veniale gratia nō tollat^r p quā est
hoīs sal⁹. Inquātū tñ veniale disponit ad mor
tale vgit in detrimentū salutis h^l tho. Vt
tpalia sint dimittēda ppter scādalu h^l circa
bona tpalia est distinguendū. Aut em sunt no
stra aut sunt nobis ad dñservandū. omiffa sicut
bōa ecclesie omittūt^r p^latis. et bōa cōia qui
buscunqz rei publice rectozib⁹. Et taliū dñser
uatio sic et dispesatio imminet his quib⁹ sunt
omiffa ex necessitate. et ideo nō sunt ppter scā
dalū dimittēda sicut nec alia q sunt de neces
sitate salutis. Tpalia vero quoz nos sumus
dñi dimittere ea tribuēdo. si penes nos ea ha
beam⁹. vel nō repetēdo si apud alios sint p
ter scādalu. qñqz quidē debem⁹. qñqz aut nō
si em scādalu ex hoc oriat^r ppter ignorātiā v
infirmitatē alioz. qd supra dixim⁹ esse scāda
lum pusilloz. tūc v^l totaliter dimittēda sūt
tempalia. vel aliter scādalu sedandū scilicet
p aliqua admonitiō. vñ d^r aug⁹. in li. de s3
mone dñi in mōte. dādū est qd nec tibi nec al
teri noceat quātum ab homine credi p^t. Et cū
negaueris qd petie indicāda est ei iusticia. et
mel⁹ quid dabis cū petetē iniuste correxe
ris. Aliqn vero scādalu nascit^r ex malicia qd
est scādalu phiseoz. Et ppter eos q sic scāda
la dicitāt. non sunt tpalia dimittēda. qz h^l etiā
noceret bono cōi. daret^r em malis rapiēdi oc
casio. et noceret ipis rapiētib⁹ qui retinendo
aliena in peccato remanerēt. vñ dicit greg⁹. i
moza. quidā cū nobis rapiūt tpalia solummō
sunt tolerādi. quidā vero seruata caritate pro
hibendi. non sola cura ne nostra subtraban^r
sed ne rapientes nō sua semetipos pdāt. S3
obicit^r q tpalia nullo dñmētioz mō dñserua
re aut recupare possu⁹ q p iudiciū. s3 iudiciū

vti n licet et p̄cipue cū scādalo. D^r em M^r. v.
ei qui vult tecum in iudicō d̄tendere et tunc
cā tuā tollere dimitte ei et paliū ergo. zc. h^l
s3m augustinū. li. de s3mo. do. in mō. illud p̄
ceptū domini intelligēduz est de p̄paracōne
animi. vt. s. homo sit pat⁹ p̄zi pati iniuriam
vel frandē q iudiciū si hoc expediat. qñqz tñ
non expedit vt dictū est. Itēz obicit^r qz apo
stol⁹ seminans sp̄ritualia non accepit stipen
dia temporalia ne offendiculū daret euāge
lio xpi. vt patet. i. cor. ix. Et ex simili cā eccle
sia in aliquib⁹ terzis non exigit decimas ad
vitandum scandalum. ergo multo magis alia
temporalia sunt ppter scandalum dimittēda
h^l q scandalum qd vitabat aplus ex ignorā
tia pcedebat gentiliū qui hoc non dñseruāt
Et ideo ad tempus abstinentū erat vt prius
instituerentur hoc esse debitum. Et ex simi
li causa ecclesia abstinet de decimis exigēdis
in terzis in quibus non est dñseruetum decimas
soluere. h^l tho. et dñmēt cū eo rich. Quid
si quis petat a me rem meā nūquid teneoz si
bi eam dare si sciam eū scandalifari nisi dem
illam sibi. Respondet alex. an. i scdo q respō
dent quidam q rem dare oportet. In cā non
semper. aut em petie rationabiliter vel irracō
nabiliter. si secundo mō non teneoz duplici
de causa. primo ppter bonū publicum ad qd
p̄tinet vt dominium rerū sine ratione n̄ trāse
ratur. scdo vt petetium temeritas refrenetur.
si primo modo vt cū paup petie vestem et tūc
aut est magis necessaria michi q illi. et tunc
etiam non teneoz. tum ppter seruandū carita
tis ordinem. tum ppter rep̄rimendam peten
tium temeritatem. Aut est magis necessaria il
li q mibi. Aut supflua mibi necessaria autem
illi. Et siue sic siue sic. Aut ppono rem illam
alij dare q scio magis indigere. aut eā refer
uo ad temp⁹ i quo multos credo pbabiliter
indigere. Et in vtroqz casu non teneoz. tū vt
petendū temeritas rep̄rimatur. tū vt bonum
publicū dñseruetur ad qd p̄tinet vt quilibet
sua dispenset put mel⁹ potest. aut non ppo
no eā alteri dare. et tunc teneoz sibi dare. si p
babiliter credā q scandalifetur nisi dēdero sibi
de hac materia vide supra li. i. c. xl. ar.
v. qui est de p̄cepto paciētie respectu ablatio
nis rerum.

De pplexitatib⁹ dñscien. ti. lxxix.

Ostea qz ratione scandalī sepe pplexi
tas orit^r in dñscienā dum timetur ex p
te vna pximi scandalum. et ex pte alia
casus in peccatū. dñmētiter post titulum de
scandalo subdit^r titul⁹ de pplexitatib⁹ dñscie
tie. Vbi p̄mo videndū est de multiplici per
plexitate. scdo vtum sit ponere pplexitatē p
ut est inuitabilitas peccādi. tercō d̄ qbusdā
casib⁹ pplexis. Circa p̄imum sciēduz q sic
notauit alex. an. in secūdo suo. triplex est per
plexitas. prima ē intelligentie verborū sacre
scripture. secunda est cognicōnis faciendoz
rum. Et tam ista q̄ prima potest esse in homi
nibus bonis. tercia est inuitabilitas peccan
di. prima tollitur per consideracōne causarū

dicendi in diuersis locis sacre scripture. qz in
telligētia dictōz ex causis est assumenda di-
cendi vt dicit hylari⁹. Scda tollit p vnctio-
nem spiritus sancti que d omib⁹ docet. Tercia
p depositione conscientie erzonee de qua est
ad p. presens intencō.

Irca h̄m sciēduz h̄m eūde alex. qz duplex
est pplexitas scz iuris et facti. Iuris ē qn
due auctoritates occurrūt circa aliqd faciēduz
dtrarie scdm apparetiam. facti est vt cū quis
sic erzat qz si vnu peccatū fugiat aliud se ppe-
trare credat. p. prima remoueri p̄t ab hōie in q
cumqz sit statu. scda remoueri nō p̄t ab homi-
ne maēte i tali statu vt qn aliqs ex p̄ctō p̄o
est pplexus talis em̄ dū in illo statu manet vi-
tare non p̄t quin peccet de nouo scz v̄l p̄oxi-
mum scādalizando v̄l dtra d̄scientiā faciēdo
vt patebit infra in quibusdā casib⁹. qui tamē
si de peccato peniteret iam dubius sine pple-
xus nō esset. De hac pplexitate greg. sup illd
iob. xl. nerui testiculozuz leuiathan perplexi
sunt. loquens de suggestionib⁹ dyaboli. dic⁹
qz plures sic peccare fecit qz si forte fugere pec-
catum appetunt. hoc sine alio peccatū laqueo
non euadūt. Nota etiā qz duplex est neces-
sitas peccandi scz p̄onitas et inuitabilitas. d
p̄ima intelligitur illud p̄. saluasti de neces-
sitatib⁹ animā m. Et illud qd dicit aug⁹. li. d
natura et gratia. qz necessitas peccandi non ē
ex cōdicōne sed ex vicio nature. audiat ergo
homo vt hec necessitas non sit. dicat deo. de
necessitatib⁹ meis erue me. hec aug⁹. liberat
em̄ deus a p̄onitate ita qz non deducit ad ef-
fectū. Si etiā a deo instanter peteret p̄t de-
beret in peccandi in inuitabilitatem nō cade-
ret. aliquādo etiā n̄ caderet si p̄t peniteret.

Irca tertium queritur de plurib⁹ casib⁹.

Esto qz aliquis sit p̄motus symoiace ad
sacerdotiū et ex officio teneat p̄sonaliter ce-
lebrare nunquid celebrabit. si sic mortaliter
peccat. si non populum scandalizat. Respōdēz
idem alex. qz si peccatū talis sit occultum sus-
pensus est ipso iure quo ad se tantū. Et tūc si
sit in officio celebrandi cum dolore penitentiā
li p̄ficiat missam. sic em̄ vitat maius malū. Si
vero nondū sit in officio celebrandi dimittat
i⁹ officio p̄pter qd tenetur p̄sonaliter celebra-
re. et expectet dispensationis gratiam si possit
eam obanere. Si vero peccatum eius sit mai-
festū tunc dupliciter peccaret. s. quo ad se et
quo ad alios quos scādalizaret. Quid de il-
lo qui vitā heremiicam gerit ex voto et vo-
catur ad ciuitatem. et dicit⁹ ei qz multas aias
p̄t lucrari suo consilio et exemplo. h̄m secūdo
eundē alex. non debet ire. qz contra votum et
p̄fessionē sponte venire est manū ad aratrum
mittere et retro aspicere. Nec p̄dest homi to-
tum mundum lucrari et anime sue detrimētuz
pati. hoc dico excepto casu vbi fides pericli-
tatur et per eum releuari creditur v̄l etiā si p
papam cogatur. Quid de existente in seculo
habente parentes paupes ac p hoc timente
si relinquat seculum transgredi p̄ceptum d
parentib⁹ bonoz adis. et ex alia pte vouit res

linquere seculum quid talis agi debet. Respō-
det alex. an. in scdo vbi agitur de scādalo p
talis ex quo vouit iam de d̄silio factam est ei
p̄ceptum relinquere seculuz. S3 vltim⁹ est di-
stinguendū. qz aut vouit cum p̄fimeōne tēpo-
ris aut non. si sic. infra tempus illud p̄uideat
parentib⁹ h̄m qd potest vltra em̄ illud non li-
cet sibi differre sine dispensatione. Si non. te-
netur ad statum nisi aliqua d̄ditio interueniat
impeditiua. Et tunc etiam pendente illa cōdi-
tione p̄uideat eis scdm qd potest. alias tene-
vel statim intrare vel admin⁹ accelerare quā-
tum potest dictate d̄siciā et cōsilio salubri
aliter esset in periculo veritas vite. Si vero n̄
interuenit obligacō sed est tantū consilium.
In casu potest et debet differri. p̄ceptum eniz
p̄o tempore p quo est p̄ceptū. est implendū
vnde vtrumqz est implendū secundū p̄t et
posteri⁹ non qz transgrediat⁹ si non adimple-
at consilium. sed vnu est implendū. qz p̄ce-
ptū. aliud vero est faciēdū si velit esse p̄fect⁹
secunduz qz dicitur in euāgelio. Nec creditur
semp esse differendum d̄siliuz p̄pter d̄tempū
nec de p̄t eius vtilitati sp̄uali si nunc non im-
plet d̄siliuz. sed si non implet qn spiritus dei
qui omnia scrutatur dicit esse implendū. sp̄i-
tus em̄ dei quantū est d se mouebit vt fiat eo
modo quo meliori duenit. h̄ alex. de hac ma-
teria vide s̄ li. i. d̄. de. iij. p̄cepto ar. iij. q. fi.

Quid de illo q̄ alicui iurauit qz secreta ei⁹
celabit. et postea ille cui iurauit p̄curat ali-
cui⁹ homicidiū quid ille ager. h̄m alex.
an. monere debet eū in secreto fraterna cor-
rectiōe p̄t dicit⁹. M. xvij. et si nolit cessare
dicere potest in generali ei cui⁹ homicidiū
p̄curat. Aliquis te vult interficere ita qz nō
deprehendatur ab aliqua circūstantia quz sit
ille. vt habet⁹ ex de offi. ordi. si sacerdos. v̄l
si sit periculum dicere illi dicendū est alicui
qui potest p̄desse et non obesse in generali ut
p̄sbitero qz p̄moneat eum dummō sic dicat
qz nullo modo p̄sonam illam d̄prehendat. Et
hoc modo ille non est reus periurij qz secre-
tum illi⁹ non indicat. ec̄. x. denudare ami-
ci misteria desperacō est anie infelicis. Nun-
quid potest quis d̄mittere veniale vt aliud vi-
tet mortale. Respōdet alex. an. qz h̄m quosdā
p̄fect⁹ nō debz d̄mittere veniale vt ali⁹ vitet
mortale. s3 penā temporale p̄t sustinere. Imp-
fect⁹ autē potest. Alij dicūt qz etiā p̄fect⁹ p̄t
d̄mittere veniale vt ali⁹ vitet mortale. sed qd-
ammō cadit a p̄fectiōe. vide⁹ aut qz nulla sit
tentio ad peccatū veniale. sed p̄t esse tētio ad
saluandū aliū a peccato mortali. et si non p̄t
aliter qz p veniale. Sed obicit⁹ illud ad ro-
ix. optabam fieri anathema p fratrib⁹ meis
i. p salute eoz. Dicendū qz anathema ibi sumi-
tur p illa p̄a q̄ etiā aliqn̄ ifligit⁹ iuste. et tūc
n̄ ē ibi nisi tantū p̄a. et tal p̄a ē sustinēda p
sua et p aliēa salute sp̄rituali. S3m at qd di-
penā iuste iflictā iclud⁹ p̄ctm mortale si tota
rō iusticie assit. Et h̄ mō apl⁹ n̄ optabat. Mul-
ti alij cas⁹ pplexi. possent h̄ p̄i. quos omitto
qz eos alibi posui in alijs locis.

De ap
De p
De d
De g
De r
De f
De e
De p
De m
De el
De lo
De pi
De lo
De m
De co
De de
De te
De fo
De d
De d
De le
De fi
De be
De h
De sub
Qui re
De re
De pu
De re
De re
De re
De ca
rel ma
De co
De fa
De q
De fu
De o
purg
De co